

Onsdagen den 11 december

Kl. 09.00–18.54

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:189

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:189 Miljökonsekvenser av mobila verkstäder
av Thomas Morell (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 24 januari 2020.
Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid
på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 9 december 2019

Miljödepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade
kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:
RiR 2019:36 Svenska skeppshypotekskassan

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2019/20:53 till näringsutskottet

Skrivelser

2019/20:50 till socialförsäkringsutskottet

2019/20:56 till justitieutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Trafikutskottets betänkande
2019/20:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande
2019/20:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Näringsutskottets betänkande
2019/20:NU2 Utgiftsområde 19 Regional tillväxt

*Översyn av Riksdagens
ombudsmän (JO)*

§ 5 Översyn av Riksdagens ombudsmän (JO)

Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU4
Översyn av Riksdagens ombudsmän (JO)
föredrogs.

Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M):

Fru talman! Jag har fått utskottets uppdrag att framföra vad vi önskar att kammaren ska besluta när det gäller en översyn av riksdagens ombudsmän, och vi är överens. Konstitutionsutskottet föreslår med stöd av sin initiativrätt ett tillkännagivande till riksdagsstyrelsen om en översyn av Riksdagens ombudsmän. Jag yrkar på att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet föreslår.

Jag ska säga några ord om vad JO är. JO-ämbetet inrättades redan år 1809 då det i den nya grundlagen föreskrevs att riksdagen skulle förordna en för lagkunskap och utmärkt redlighet känd man att så som dess ombud ha tillsyn över att domare och ämbetsmän levde efter lagarna. JO har naturligtvis förändrats en hel del sedan dess, men grundandan finns kvar.

Ett flertal reformer av JO-ämbetet har genomförts under 1900-talet. Den senaste utredningen om ämbetet genomfördes i början av 1980-talet, och utredningen lämnade sitt betänkande 1985. På förslag från konstitutionsutskottet beslutade riksdagen att ordningen med fyra ombudsmän skulle behållas, och samtidigt infördes titeln chefsjustitieombudsman för att JO-ämbetet skulle bli mer sammanhållet och få ett tydligare ledarskap. Den övergripande rättsliga regleringen av JO:s verksamhet utgår från regeringsformen i vilken hänvisas till riksdagsordningen och annan lagstiftning.

Fru talman! Det främsta syftet med JO:s verksamhet är att främja rätts säkerheten. JO ska särskilt se till att myndigheter och domstolar följer regeringsformens bestämmelser om opartiskhet och saklighet och att den of-

fentliga verksamheten inte gör intrång i medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter.

Frågan om en översyn av JO-ämbetet har aktualiserats i olika sammanhang hos KU under en längre tid. Sedan den större översynen av JO genomfördes i mitten av 1980-talet har JO:s verksamhet och dess förutsättningar förändrats i flera avseenden. Utskottet har identifierat ett behov av en bred översyn av JO.

Fru talman! Jag vill understryka att utskottet konstaterar att JO i grunden är en väl fungerande institution. Utgångspunkten för utredningen bör därför vara att bevara JO-ämbetets grundläggande uppdrag och struktur. I betänkandet pekar utskottet på behovet av översyn och sammanfattar ramar för utredningsuppdraget genom att beskriva relevanta frågeställningar och avgränsningar under fyra rubriker:

1. JO:s konstitutionella ställning
2. JO:s uppdrag
3. JO:s verksamhet
4. JO:s organisation.

Fru talman! Det finns mycket att säga och beskriva, men tiden medger inte att jag i detalj går igenom hela uppdraget. Jag vill ändå uppmärksamma kammaren på en av de mest grundläggande frågorna. Det gäller JO:s självständighet och institutionella oberoende.

När ämbetet inrättades i samband med tillkomsten av 1809 års regeringsform var det främsta syftet att få till stånd en tillsyn i medborgarnas intresse som var helt oberoende och självständig i förhållande till den styrande makten. JO har sedan dess varit och är än i dag en garant för medborgarnas rättssäkerhet. Det är därför av avgörande betydelse att JO-ämbetets institutionella oberoende alltjämt bevaras och värnas. JO ska stå fri från den offentliga förvaltningen i övrigt, och oberoendet ska även fortsatt gälla i förhållande till riksdagen.

Utskottet anser att utredningen bör analysera och bedöma om JO:s oberoende och ombudsmännens självständighet alltigenom tillgodoses genom gällande regelverk och ta ställning till om det är påkallat med författningsändringar. Utredningen ska särskilt beakta vikten av att säkerställa JO:s konstitutionella uthållighet, det vill säga att över tid utföra den i regeringsformen grundade kontrollfunktionen.

De övriga områdena gäller först uppdraget att titta på tillsynsuppdraget, tillsynsområden och det extraordinära tillsynsuppdraget. Vi har också internationell verksamhet, som har ökat i omfattning, och den så kallade Opcat-verksamheten.

När det gäller verksamhet vill vi att utredningen ska titta vidare på ärendehanteringens då JO har fått ett ökande antal anmälningar under de senaste åren. Vi vill också att den ska titta på hur den digitala utvecklingen påverkar dess verksamhet.

När det gäller organisationen bedömer utskottet att utredningen inte ska titta på antalet justitieombudsmän. Vi ser inte skäl för att minska antalet, men vi ser inte heller skäl för att utöka antalet justitieombudsmän.

Prot. 2019/20:49

11 december

*Översyn av Riksdagens
ombudsmän (JO)*

Prot. 2019/20:49
11 december

*Översyn av Riksdagens
ombudsmän (JO)*

Fru talman! Utöver alla de frågeställningar som redovisas i betänkandet får utredningen också analysera och lämna förslag i andra sammanhängande frågor som rör ämbetet. Utredningen ska inte lämna förslag som innebär grundlagsändringar. Utredningen bör genomföras inom ramen för en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Fru talman! Här vill jag understryka att det är viktigt att kommittén ges de förutsättningar som krävs för att kunna göra en grundlig översyn. Den behöver ges tillräckliga resurser och också tid för arbetet. Men samtidigt ska inriktningen vara att utredningen ska redovisas före den nuvarande mandatperiodens utgång.

Fru talman! Jag yrkar återigen bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

Rättsväsendet

§ 6 Rättsväsendet

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU1
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 2 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Vi ska nu diskutera rättsväsendet och dess anslag för nästa år.

Vi är ju inte riktigt framme vid nyår än, men man kan väl ändå passa på att göra en liten tillbakablick på det år som har varit och konstatera att det har varit ett väldigt turbulent år – tyvärr av fel anledningar, med skjutningar och sprängningar. Årsstatistiken är inte sammanräknad helt och hållet ännu, men man kan ändå konstatera att vi tyvärr går mot ännu ett rekordår vad gäller antalet skjutningar i vårt land.

Sprängningar verkar inträffa så ofta nu att jag tror att många människor vaknar på morgonen och inte förfäras av att det har sprängts någonstans i natt utan snarare ställer sig frågan var i Sverige det har sprängts i natt. Det är en förfärlig utveckling, skulle jag vilja säga. Denna typ av saker, som faktiskt inte hör hemma i Sverige, har tyvärr blivit någon form av vardagsmat i Sverige 2019.

Justitieutskottet har nyligen diskuterat den situation vi har när det gäller personer som utgör ett hot mot vårt lands säkerhet och rör sig ute på våra gator trots att de är dömda till utvisning och egentligen inte borde vara i Sverige. Ändå fortsätter de att vara här eftersom lagstiftningen inte har hängt med, inte har förändrats och inte möter den nya typ av hot och verkligheter som vi tyvärr upplever.

Det är väl omöjligt att tala om denna höst utan att också konstatera att vi moderater tog initiativ till det som sedan kom att beskrivas som gängsamtal. Jag tycker att det var en bra ambition att försöka se om det gick att enas om viktiga reformer här och nu.

Vi var flera partier som var med. Alla fick ju inte vara med, men vi som var med gjorde ett seriöst försök att se om det gick att ta fram någonting som möter den allvarliga utveckling som vi nu ser.

Det var dock helt enkelt så – i alla fall enligt mig – att det som regeringen valde att lägga på bordet var långt ifrån tillräckligt för att hantera de skjutningar och sprängningar, den gängkriminalitet och den otrygghet vi nu ser växa fram. Det blev helt enkelt inte möjligt för oss moderater att skriva under på någonting som vi inte tror kommer att vara tillräckligt.

Nu siktar vi mot 2020. Det är anslagsområdet som ska debatteras här i dag. Man kan konstatera att det är ett område som står inför stora utmaningar.

Vi moderater lägger i vår budget sammantaget 3,2 miljarder mer till hela rättsväsendet nästa år. Det är 2,5 miljarder mer än vad regeringen och dess samarbetspartier har valt att anslå i sin budget. Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården, Sveriges Domstolar och Sveriges brottsoffer – alla får de mer pengar med Moderaterna än med regeringen. Det finns inget område inom detta anslagsområde som får mer pengar med regeringen i förhållande till vad vi moderater har presenterat.

Politik är ju enkelt när man inte behöver välja, när man kan lova allt till alla. Vi moderater har gjort tuffa prioriteringar i vår budget.

Fru talman! Vi anslår inga miljarder till friår. Vi anslår inga miljarder till ytterligare semesterdagar. Vi anslår inga miljarder till att minska försörjningskravet vid anhöriginvandring. Vi lägger i stället pengarna på sådant som vi verkligen tycker är viktigt i det land som vi nu lever i, där rättsväsendet naturligtvis är en väldigt stor del. Hur rimligt är det till exempel att biståndet nästa år är dubbelt så stort som den summa som satsas på polisen, mot bakgrund av den nya otrygghet som vi ser växa fram?

Fru talman! Jag tror att dessa pengar behövs, för situationen är ansträngd. Den största satsningen i vår budget, som uppgår till nästan 2 miljarder kronor, är en satsning på 2 000 statliga ordningsvakter, med början redan nästa år. Syftet med denna satsning är att överbygga det glapp som finns i polisrekryteringen.

Det är faktiskt så att när vi ses här inne i kammaren i dag har vi i princip lika många – eller kanske ska man säga lika få – poliser som vi hade när alliansregeringen lämnade över makten 2014. Trots att befolkningen ökat kraftigt, trots att antalet skjutningar och sprängningar ökat och trots att otryggheten har ökat väldigt kraftigt är poliserna egentligen inte fler nu. De kommer att bli fler, men detta kommer också att ta tid. Vi ser dessutom problem med avhopp och med poliser som tyvärr väljer att lämna sitt jobb i förtid.

Hur hanterar man den situationen? Vi moderater pekar till exempel på en riktad lönesatsning – på att göra polisutbildningen betald och på att öka attraktiviteten i det så viktiga polisyrket. Men vi tror även att statliga ordningsvakter under en begränsad tid kan spela en stor roll genom att arbeta trygghetsskapande på gator och torg och genom att lagstiftningen förändras så att dessa ordningsvakter också kan avlasta polisen i deras viktiga arbete.

Det första som rikspolischefen pekade på under höstens gängsamtal – för att frigöra polisiära resurser och för att öka förmågan här och nu – var just att vi ska se till att våra poliser kan göra det som de är utbildade för

och det som de vill göra. De ska till exempel inte bli någon form av ambulerande transportverksamhet för Kriminalvården.

Man kan också gå vidare och fundera på transporter till och från tunnelbanan i Stockholm, där vi befinner oss i dag. Där tror vi att ordningsvakter kan spela en väldigt stor och viktig roll, så att poliserna i stället kan koncentrera sig på det som de är utbildade för, på det som bara de kan göra och på det som de faktiskt vill göra ute i samhället.

Fru talman! Vid sidan av detta anslår vi, som jag nämnde, ytterligare medel till Säkerhetspolisen. Vi tror att detta är motiverat mot bakgrund av det beklagliga faktum att det nu finns säkerhetshot som rör sig ute i samhället. Dessa medel kan användas både för att öka och förbättra det viktiga utredningsarbetet och för att på ett annat sätt än i dag punktbevaka olika typer av säkerhetshot i väntan på att utvisningar ska verkställas.

Vi har från Moderaternas sida pekat på flera viktiga saker som vi tror att man behöver göra. Det handlar till exempel om ett system med diplomatiska garantier, om att förändra LSU-lagstiftningen och om att öka möjligheten att placera personer i förvar under längre tid.

Vi anslår också ytterligare medel till Sveriges Domstolar. Det är beklagligt att det nu råder en situation där många domstolar faktiskt går på knäna och där ärendeinströmningen är så stor att man helt enkelt inte hinner med.

Jag tycker att det går att sätta ett frågetecken för om det ens blir en besparing i detta. Vi vet ju att dessa långa ledtider – dessa väntetider – inte bara är dåliga för brottsoffren, som får vänta väldigt lång tid på att få uppriktelse, utan att det också är kostsamt att ha dessa köer, precis som det är i en lång rad andra samhällssektorer.

Fru talman! Jag ber att få återkomma om ett litet tag med den reservation som jag tänker yrka bifall till.

Anf. 3 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Halveringstiden på moderata ståndpunkter har blivit allt kortare. Vi har sett stora omsvängningar när det gäller försvarsfrågan, energipolitiken, asylpolitiken, arbetsmarknadspolitiken, grundlagsfrågor, arbetskraftsinvandring och rättspolitiken. Det enda man verkligen står fast vid som moderat är jobbskatteavdragen.

I maj skedde det en stor moderat omställning på ett område i EU-valrörelsen. Den fick inte lika stort utrymme som många av dem jag nämnde tidigare, men den kanske borde ha fått det. Det gäller åklagarmyndigheten Eppo.

Moderaterna gick från att ha sagt nej helt till det Eppo som har diskuterats – alltså en europeisk åklagarmyndighet där man samarbetar kring bidragsbrott när det gäller EU-medel – till att förespråka ett Eppo som skulle vara väsentligt större och ta uppgifter som är centrala i det svenska rättssystemet, exempelvis gällande terrorbekämpning. Detta var inte efterfrågat av någon annan.

Fru talman! Den fråga som jag skulle vilja ställa till Moderaterna är om det egentligen är så klokt att oreserverat förespråka en anslutning till ett Eppo som är så mycket större än det som har diskuterats utan att ens titta över konsekvenserna i förväg.

Anf. 4 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Rasmus Ling! Det här med principfasthet kan man diskutera fram och tillbaka. Låt mig bara konstatera att principfasthet kanske inte är just den beskrivning som jag tänker på först när jag funderar kring Miljöpartiets insats i regeringen de senaste åren. Nog har det funnits ett par områden där man skulle kunna beskriva just Miljöpartiets olika ställningstaganden och förändrade ställningstaganden på ett annat sätt. Eller hur var det egentligen med migrationspolitiken, för att ta ett konkret exempel? Det kan Rasmus Ling fundera vidare på sedan, men det är klart att det alltid är bra att sopa rent framför egen dörr innan man beskyller andra för olika saker.

När det gäller frågan om terror har vi ett problem som har vuxit markant bara de senaste åren. Det är bara att läsa Säkerhetspolisens rapporter. Det finns ingen enskild, enkel lösning på det, utan det handlar om att göra flera olika saker samtidigt. Precis som jag nämnde i mitt anförande behöver vi både öka resurserna till Säkerhetspolisen och förändra lagstiftningen. Där vill jag gärna uppmana Rasmus Ling att fundera exempelvis på detta med deltagandebrottet. Där har det nu gått flera år sedan vi tog i hand med regeringen, som ju Rasmus Ling ändå får sägas företräda i den här diskussionen, och det finns fortfarande inte någon sådan lagstiftning på plats. Den kommer att dröja ytterligare ett par år.

Tyvärr är ju terror även gränsöverskridande väldigt många gånger. Jag tror helt enkelt inte att varje land alltid hanterar detta bäst ensamt. Jag tror att det på ett annat sätt än i dag kommer att krävas internationella samarbeten, och där tror vi att detta kan spela en viktig roll. Jag konstaterar att även statsministern i den regering som Miljöpartiet deltar i har uttalat sig i samma riktning. Därför blir jag lite förvånad när Rasmus Ling ställer denna fråga till mig. Han skulle kunna ställa den till statsministern i stället.

Anf. 5 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Vi såg även i de gängsamtal som fördes i slutet av sommaren och början av hösten att Moderaterna är redo att agera utan att fundera. Man hade fått igenom tillkännagivanden om att utreda frågan om anonyma vittnen, men i dessa samtal var en utredning inte tillräckligt. I stället ville man pang på, utan att göra några överväganden, införa ett sådant system. Det är inte ett seriöst sätt att agera politiskt.

Vi har en grundlag och ett beredningstväng i Sverige. Det tycker jag är bra, och det tycker Miljöpartiet och regeringen är bra. Det är i sådana här situationer som det visar sig behövas.

Vi behöver definitivt samarbeta på terrorismområdet, och det görs. Men att huvudlöst slänga sig in och ge befogenheter från den svenska Åklagarmyndigheten till en europeisk utan att fundera över konsekvenserna är inte seriöst.

Anf. 6 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Vi ska nog backa bandet lite här. Det är alltså statsministern i den regering som Miljöpartiet sitter i som inte bara har gjort en omsvängning utan dessutom på eget bevåg har sagt att Sverige ska ansluta sig till detta, utan att ens hålla en överläggning i det justitieutskott som Rasmus Ling sitter i. Där om någonstans kan man tala om solospel – att bara förklara i en intervju att nu ska Sverige göra detta, utan att ens komma

till riksdagen och be om en ståndpunkt. Sedan står Rasmus Ling här och pratar om Moderaterna.

Ofta är det så det låter från den här regeringen. Det är alltid Moderaternas fel. Det är alltid alliansregeringens fel. Och är det inte alliansregeringens fel är det väl regeringen Bildts fel. Jag bara väntar på att få höra Arvid Lindmans namn komma upp i debatten. Det är alltid någon annans fel. Det är så det låter på Miljöpartiet och Socialdemokraterna. Kan man inte och vill man inte ta ansvar tycker jag att man kan lämna över till någon annan att försöka i stället.

(Applåder)

Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi är här för att debattera utgiftsområdet för rättsväsendet. Det är ett väldigt viktigt område för många medborgare ute i landet, ett område som berör väldigt många och som också upprör väldigt många medborgare – inte minst mot bakgrund av att vi har haft en utveckling i vårt land där det grova våldet har eskalerat, där skjutningar och sprängningar har satt skräck i allt fler bostadsområden och där familjer har blivit berövade sin trygghet på grund av den eskalerade brottslighet som har fått pågå år efter år med en rödgrön regering.

Anslagen till rättsväsendet är avgörande för vilken typ av kapacitet våra myndigheter ska kunna röra sig med när det kommer till att både angripa och förebygga denna typ av brottslighet, som upprör så många i vårt land. Det vi har kunnat konstatera under åren med den rödgröna regeringen är att vi har haft en regering som alltid har underfinansierat rättsväsendet till förmån för andra åtgärder, en regering som alltid har agerat senfärdigt och i panik när någonting väldigt allvarligt har inträffat i vårt land.

Sverigedemokraterna var det första parti i Sveriges riksdag som under 2000-talet föreslog att vi skulle utbilda fler poliser. När vi föreslog det tyckte ni andra partier att det var lite löjligt. Ni tyckte att Sveriges poliser kunde jobba mer effektivt. Det var ert förslag utifrån hur det såg ut under förra mandatperioden.

Sverigedemokraterna gjorde en annan bedömning. Vi gjorde bedömningen att den utveckling som sker med en okontrollerad migration till Sverige skulle fortsätta att bygga de utanförskap som vi har sett växa fram under 2000-talet. Den okontrollerade migrationen skulle fortsätta att bygga på de motsättningar som finns mellan exempelvis myndigheter och de områden där utanförskapet tilläts växa fram.

Det är också den utvecklingen vi har sett. Sverigedemokraterna fick rätt. Det krävs i dag dubbel bemanning för ett vanligt ingripande i ett utsatt område jämfört med andra ställen runt om i vårt land.

När man tillåter dessa utanförskapsområden att växa fram i tron att det ska leda till tillväxt och en blomstrande mångkultur är det klart att man i slutändan kommer att stå där och behöva agera i panik och säga: Nu behöver vi 10 000 fler poliser! Nu behöver vi det här och det här! Men vet du vad vi behöver, fru talman? Vi behöver en regering som agerar med insikt om hur verkligheten fungerar. Vi behöver ett ledarskap i Sveriges riksdag. Det är någonting som vi har varit i total avsaknad av under förra mandatperioden och under inledningen av denna.

Sverigedemokraterna satsar precis som tidigare mer pengar på rättsväsendet än vad den rödgröna regeringen gör. Vi har exempelvis för Polis-

myndigheten 2,6 miljarder mer än regeringen. Det bygger på en insikt: Om vi ska ha fler poliser när vi kommer till slutet av 2024 och nå de målsättningar som till och med Socialdemokraterna har satt upp krävs det fler åtgärder för att se till att de poliser som finns i dag stannar i tjänst. Vi har fortsatta avhopp från en myndighet som befinner sig i en stark tillväxtfas. Vi har flera hundra poliser som slutar av andra skäl än pension, detta i en tid när man satsar rekordmycket pengar på polisen. Det gör de därför att man satsar på fel sätt på Polismyndigheten. Varenda människa som jobbar på Polismyndigheten borde vara väldigt intresserad av att stanna kvar där, eftersom myndigheten har en tillväxt. Men man satsar på fel saker. Man har inte lyssnat på den kritik som de polisanställda har och som de har gett väldigt tydligt uttryck för.

Vi har en historiskt dålig löneutveckling för Sveriges poliser, i en situation där det ställs allt högre krav på de poliser som arbetar. Man får arbeta i situationer som är mycket mer komplicerade än vad de var för tio år sedan, där man kanske till och med riskerar sin familj och sitt liv, sin hälsa och sin säkerhet för att man gör sitt vardagliga jobb i de mest utsatta områdena.

Här krävs det att politiken ser vad problemet är. Ska vi se till att ha 10 000 fler anställda, där merparten – minst 6 000 eller 7 000, tycker Sverigedemokraterna – är poliser, krävs det att man gör stora satsningar på de problem som våra poliser upplever. Respekt genom lön liksom befogenheter och stöd från politiken för att polisen ska få göra sitt jobb saknas i dag från den rödgröna regeringen.

Sverigedemokraterna lägger fram en betydligt större satsning än något annat parti i den här församlingen på just löneutveckling för Sveriges poliser, nästan 1 ½ miljard, för att nämna någonting i den satsning vi gör på Polismyndigheten. Givetvis krävs det fler satsningar. Vi har pratat om betald polisutbildning och andra åtgärder som stärker polisernas ställning i den myndighet som de arbetar för.

Men vi behöver också stärka resten av rättskedjan. Vi har pratat om Säkerhetspolisen i många år. Vi har föreslagit utökade ramar för Säkerhetspolisen eftersom vi har sett att det finns en utveckling som leder till att vi har allt fler extremister som utgör ett hot mot vårt land.

Nu har vi kanske hundra personer som återvänder från Syrien och Irak och från fängelser i Turkiet eller liknande och som har varit delaktiga i terrorkriget i Syrien och Irak på IS sida. De här personerna behöver komma under Säkerhetspolisens uppsikt. Det är klart att det krävs fler som jobbar med detta. Det krävs mellan 20 och 30 årsarbetskrafter för att hålla koll på *en* individ. Sedan kan man börja räkna på hur många det handlar om. Det finns alltså 2 000 extremistiska islamister i vårt land, och hundra är på inkommande.

Vi kan inte ens utvisa dem som nätverkar i och radikaliserar de här miljöerna och som är utlänningar och befinner sig i Sverige. Vi släpper ut dem på våra gator, och de får till och med återvända till moskéerna där de utgör det största säkerhetshotet och kan rekrytera nya individer som sedan utgör säkerhetshot.

Det är klart att Säkerhetspolisen behöver mer pengar. Men här ser vi också en handlingsförklaring hos den rödgröna regeringen, som bara tror att allting kan rulla på som vanligt tills det händer någonting väldigt allvar-

ligt. Först då kommer vi att få höra den rödgröna regeringen säga: Nu måste vi göra någonting! Men då är det för sent.

Det är exakt så här den politiska utvecklingen har sett ut. Sverigedemokraterna agerar i tid, pekar på uppenbara brister och hot och säger: Det här behöver vi göra nu i dag och inte i morgon, i övermorgon eller nästa år. Men sedan kommer den rödgröna regeringen, saktfärdigt, när det väl har hänt någonting och säger: Nu kan vi göra någonting! Men då är det för sent. Då är skadan skedd. Säkerhetspolisen behöver mer resurser för att hantera det säkerhetshot som den rödgröna regeringen har släppt in i vårt land.

Vi behöver också mer pengar till Sveriges Domstolar, för vi ser att måltillströmningen kommer att öka. Redan nu har man signalerat att man inte får de resurser som krävs från den rödgröna regeringen. Det här kommer att leda till att mål i Sveriges Domstolar kommer att läggas på hög. Människor som vill få sina ärenden processade i domstolar kommer att få vänta längre tid med den rödgröna regeringens politik.

Det här är ovärdigt vårt land. Vi har resurser att fördela. Vi har en möjlighet att göra det här på ett tillfredsställande sätt så att de personer som vill processa sina mål i domstolarna också kan göra det tidsmässigt i nära anslutning till när brottet inträffade, för då vet vi att det också blir bäst kvalitet i rättegångarna.

Vi måste också öka säkerheten i Sveriges Domstolar och exempelvis utveckla arbetet med larmbågar och olika ingångar för målsägande och tilltalade så att man, när man är på väg in eller sitter i ett väntrum innan rättegången börjar i rättssalen, slipper möta den förövare som man kanske har blivit utsatt för ett väldigt allvarligt brott av. Det här arbetet måste påbörjas nu.

Vi har också utökade anslag för Kriminalvården, inte minst mot bakgrund av att vi har haft milda straffskärpningar som ändå leder till att det behövs ganska många fler anstaltsplatser. Här har vi föreslagit att vi måste kunna hyra fängelseplatser i andra länder eftersom vi har haft en så senfärdig regering som aldrig har agerat och som har hoppats på att straff i frihet kanske är den lösning som vi ska se framöver. Vi tycker att det är viktigt att inkapacitering av farliga människor fortsätter och att vi fortsätter att skärpa straffen i vårt land.

För att hantera situationen nu när vi har haft en senfärdig regering måste vi börja titta på hur vi kan lösa det här. Hyr fängelseplatser i andra länder! Exempelvis kan vi låta dem som ska utvisas efter avtjänat straff sitta i något annat europeiskt land.

Vi har också på egentligen vartenda område utökat anslagen mer än vad regeringen har gjort. Det är för att vi tar ansvar för rättsväsendet. Vi har alltid tagit ansvar och satsat på rättsväsendet när vi har sett en regering som alltid har agerat för sent.

I den här debatten kan vi inte påverka de ramanslag som finns, men jag kan yrka bifall till reservationen om beredskapspolisier som Sverigedemokraterna står bakom.

Anf. 8 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamöterna om den överenskommelse som har gjorts mellan gruppledarna om att begränsa talartiden till åtta minuter.

Anf. 9 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Regeringen har sedan 2014 presenterat mer än 50 straffskärpningar. Vad som inte presenteras är några som helst brottsförebyggande åtgärder, alltså det som faktiskt gör att brott inte sker över huvud taget. Vi har en regering som bara kan leverera politiska förslag när det redan är för sent.

Anstalterna och häktena är överfulla, det är fler poliser än på väldigt länge och straffen har aldrig varit så här långa, men ändå minskar inte skjutningarna.

För 50 straffskärpningar krävs 50 brottsförebyggande åtgärder. Vad som behövs är stora satsningar på det brottsförebyggande arbetet, att bryta machokulturen som föder våld och skjutningar och se till att kommunernas socialtjänst i alla fall har en chans att kopplas in. Riktig upprättelse får brottsoffer om brott inte sker över huvud taget.

Regeringen har totalt misslyckats med sin hårdare-tag-politik. För varje straffskärpning måste en välfärdssatsning göras. För varje polis som anställs måste en socialsekreterare finnas.

Fru talman! Små ekonomiska klyftor är den mest brottsförebyggande åtgärd ett land kan ha. Ändå gör socialdemokratin allt för att de ekonomiska skillnaderna mellan människor inte ska minska.

Med den budget som regeringen tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna lägger fram tvingas kommunerna att gå på knäna. Fyra av fem kommuner sparar på skolan. Medan Sveriges höginkomsttagare får 6 miljarder i skattesänkningar får Sveriges 2 miljoner skol- och förskolebarn dela på en satsning på dryga 100 miljoner kronor. Det säger en hel del.

Polisen finns på plats ute i vårt land och ropar efter att resten av samhället ska finnas med i arbetet med att bekämpa brott. Med regeringens budget har inte kommunerna resurser att sätta in sina brottsförebyggande insatser. Det är viktigare för regeringen att presentera straffskärpningar och skattesänkningar än att brottsförebygga och stärka upp välfärden. Det spelar ingen roll om satsningarna är enorma i just det här utskottet när regeringen låter höginkomsttagare få öppna en julkalenderlucka varje dag med RUT-avdrag och skattesänkningar.

Vill vi minska brottsligheten på riktigt är det ett övergripande arbete för att minska inkomstskillnaderna som måste göras. Ekonomisk politik är grunden till hela samhällsbygget. Så länge som regeringen vägrar att sanda och skotta trottoaren och enbart laddar upp med gips och morfin i förrådet kommer Vänsterpartiet att vara det stenhårda oppositionspartiet. Men den dagen då regeringen vill driva politik som minskar kriminalitet på riktigt finns vi i Vänstern här. Låt oss börja med att minska inkomstklyftorna och sluta spara in på skolan!

Fru talman! Vad Vänsterpartiet satsar på inom justitieutskottets område är, som vi alla vet, inte höjda straff och fler hemliga tvångsmedel. Vänsterpartiets fokus ligger alltid på att stärka välfärden. Men i utgiftsområde 4 satsar vi på att Åklagarmyndigheten och domstolarna ska kunna genomföra rättegångar där barn har utsatts för brott, och dessa rättegångar ska kunna hållas inom tre månader.

Vi vill också utveckla ett särskilt behandlingsprogram inom kriminalvården för personer som har begått hedersrelaterad brottslighet. Vi vill bygga ut frivården för att kunna utveckla arbetet med straff i frihet. I stället för gränskontroller där polisen lägger stora resurser på att kontrollera

människors pass på Öresundståget vill vi att gränspoliserna ska arbeta vid inre gräns för att motverka stöldlikor och trafficking.

Med det yrkar jag bifall till reservation 4 och hänvisar till Vänsterpartiets budgetmotion för utgiftsområde 4.

Anf. 10 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det finns mycket att debattera på området rättspolitik när vi har budgetbetänkandet från justitieutskottet på bordet i dag.

Att bekämpa och beivra brott och värna medborgarnas trygghet och säkerhet är verkligen en av statens viktigaste kärnuppgifter. Alla människor har rätt att känna sig trygga i vardagen. En minskad brottslighet är det bästa sättet att öka tryggheten, och här finns det mycket att göra. De som drabbas av brott ska få stöd och hjälp till upprättelse. Att rättsväsendet lyckas med sina huvuduppgifter, att utreda brott, gripa misstänkta och döma de skyldiga, är en del av denna upprättelse.

Tyvärr ser vi en rad brister på det området. Vi har en regering som ”inte såg det komma”. Agerandet har också på punkt efter punkt präglats av senfärdighet. Även när vi debatterar budget finns det brister i regeringens agerande och i regeringens budget, trots att man gör allt för att vi inte ska se dem. Man vill gärna att det ska framstå som att man har handlingskraft, som att man vidtar olika åtgärder. Man kallar även till presskonferenser om sådant som redan är känt.

Regeringen har lagt fram en budget som inte är långsiktig. För polisens anslag saknas budgetmedel efter 2020. Den polislönesatsning som vi i KD tillsammans med M lade in i vår budget är numera borttagen. Man bygger inte heller ut polislönesatsningen enligt den trappa som vi föreslog tillsammans med Moderaterna. Det är allvarligt när 64 procent av poliserna anser att lönen är den viktigaste frågan för om de ska stanna kvar i yrket. Därför vill vi både ha kvar en riktad polislönesatsning och bygga ut den enligt vår och Moderaternas budgetreservation som gått igenom här tidigare.

Kristdemokraterna vill även se en riktad satsning för att locka poliser som närmar sig pensionsåldern att stanna kvar och för att återanställa nyligen pensionerade poliser. Vi är övertygade om att de är en outnyttjad resurs när det gäller att snabbt nå målet om fler poliser. Det är anmärkningsvärt att man gör så lite för att använda den erfarenhet och kompetens som de besitter.

Åklagarväsendet är underfinansierat redan nästa år. Och domstolarna får bara hälften av vad de har begärt. Jag tänker fokusera lite på det senare.

Redan under 2018 hade domstolarna svårt att nå målen som regeringen hade satt upp för verksamheten. Domstolsverket fick i M-KD-budgeten vad man begärde. Men det visade sig inte räcka då måltillströmningen ökar i snabb takt. Det ledde till nedskärningar under 2019.

Domstolarna kommer att få problem med den rena ärendemängden om de inte får det begärda anslaget. Sveriges Domstolars prognos är att ärendemängden för brottmål ökar med 35 procent mellan 2015 och 2022. Ökade väntetider i domstolarna innebär en förlängning av tiden det tar för ett brottsoffer att få upprättelse. Det kan också leda till att kostnaderna skjuts över på andra samhällssektorer. Exempelvis kan längre väntetider hos mark- och miljödomstolen innebära att stora projekt blir försenade och att kostnaderna blir stora.

För att domstolarna ska klara av ärendemängden behöver domare utbildas. Det måste ske kontinuerligt. Att utbilda domare tar, som vi vet, lång tid. Man är notarie i två år, går domarutbildning i fyra år och tjänstgör sedan i eller utanför domstolarna i ett antal år. Personalneddragningar, som vi nu har sett och som eventuellt behövs i ännu större omfattning nästa år, är mycket svåra att kompensera.

Domstolarna behöver även pengar till ett förstärkt säkerhetsarbete. Det blir allt viktigare med tanke på våldsutvecklingen och kriminella personers förhärdade brist på respekt för rättsvärdande myndigheter.

Det är viktigt att se att rättsväsendet inte bara handlar om polissatsningar för att nå 10 000 fler poliser. Man måste också ta konsekvenserna av de satsningar som görs och bygga ut hela rättsväsendet. Kristdemokraterna vill därför se just en sådan utbyggnad genom att tillföra Åklagarmyndigheten ytterligare resurser och genom att stärka upp domstolarna. I vår skuggbudget ger vi dem mer än de har begärt, då vi ser ett behov av att bygga fler domstolar på fler platser än i dag.

Fru talman! Kriminalvården är också hårt ansträngd. Det behövs ytterligare resurser både för att möta behovet av fler platser och för att möjliggöra en bra miljö. En bra miljö i kriminalvården är en förutsättning för återanpassning och rehabilitering av de intagna.

Vi vill också att det inom Kriminalvården ska inrättas en särskild enhet för unga gängmedlemmar och avsätter medel för det i vår budget. Det gör vi även i vår totala budget, för insatser motsvarande dessa på Statens institutionsstyrelse. Sådana enheter skulle behövas för att utveckla det återfallsförebyggande arbetet, utveckla avhoppbarverksamheten samt använda individanpassade program i betydligt större utsträckning än i dag.

I vår budget har vi kraftfulla satsningar, som inte omfattas av det här området, på sociala insatser för att förebygga och bekämpa brott. Alla vet att brottslighet börjar allt tidigare i åldrarna. Unga rekryteras knappt till den miljön, utan de växer upp i den. De växer upp till att bli kriminella. Därför behöver socialtjänsten få betydligt bättre och mer effektiva verktyg. Vi hör larmrapporter från kommun efter kommun om att man saknar medel men framför allt verktyg. Man vet inte vilka verktyg och vilka åtgärder som får effekt. Det bemöter vi i vår skuggbudget.

Vår satsning på sociala insatser motsvarar totalt ungefär 1 miljard kronor. Satsningar på socialtjänsten och det jag sa om kriminalvård och Statens institutionsstyrelse är delar av detta.

Fru talman! Jag vill lyfta fram ett förslag som också har bäring på det område vi i dag debatterar, nämligen en kraftfull satsning på att bygga ut psykiatriambulanser i regionerna. Polisen åkte förra året ut på drygt 15 000 självmordslarm, enligt händelserapporter i polisens rapporteringssystem. Man larmades till en plats för att det fanns risk för ett självmord. Detta motsvarar två larm i timmen, dygnet runt, året runt. Det är en larmsignal om den psykiska ohälsa som vi ser på så många områden.

När vi nu debatterar polisens anslag borde vi också titta på hur vi kan se till att personer som är i en mycket utsatt situation kan få ett bättre omhändertagande genom att möta vårdpersonal, utbildade psykiatrisjuksköterskor, som snabbt kan komma till platsen. Då skulle polisen också avlastas och kunna arbeta med andra uppgifter än att ta hand om personer som lider av psykisk ohälsa. Polisen ska givetvis kunna finnas på plats; det kan bli våldsamma situationer. Men vi tror att en satsning på psykiatriambu-

lanser också skulle möta de behov som finns inom polisen för att kunna arbeta mer med polisens huvudarbetsuppgifter, som ingen annan kan göra.

Sammantaget omfattar vår skuggbudget en kraftfull satsning på att bekämpa brottslighet och brottslighetens orsaker.

Anf. 11 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Sverige har i dag stor brist på anstalts- och häktesplatser. När fler döms till längre fängelsestraff krävs också fler platser. Att bygga nya anstalter tar lång tid. Det kräver planering. Det kräver en plats. Det kräver utrymme, detaljplanering och så vidare. Kriminalvården räknar med att det tar ungefär tio år från idé till att anstalten står klar. Det är förvisso kortare tid än för att bygga ett nytt kärnkraftverk, men det är ändå ganska lång tid. På tio år kan man också hinna göra ganska många förändringar i rättssystemet, till exempel skärpa straffen.

Kriminalvården har under ganska lång tid arbetat för att hitta en plats i södra Sverige. Tidigare fastnade man för Svedala. Det visade sig finnas en lokal opinion som var emot och ville stoppa byggnaden. De lyckades till sist. Det bildades ett lokalt parti, och Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna ställde sig på motståndarnas sida. De lyckades. I och med det fick Kriminalvården börja om från början och tappade ett par år.

Fru talman! Jag kommer inte att kräva Andreas Carlson och Kristdemokraterna på alla detaljer i Svedalapolitiken. Men likaväl som att vi politiker talar om att statliga myndigheter måste ha väl etablerad kontakt med kommunerna underlättar det i vissa fall om vi politiker på den statliga nivån har det med våra kommunala företrädare.

Min fråga är: När det gäller Kriminalvårdens fortsatta arbete med att hitta en ny plats för en ny anstalt, kommer Kristdemokraterna att dra lärdom av det som hände i Svedala och inte stoppa en sådan när de har kommit en bra bit på vägen?

Anf. 12 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Detta är intressant. Regeringen har faktiskt alla möjligheter att på ett tidigt stadium föra dialog med kommuner. Jag vet att det finns andra kommuner i Skåne som har ett intresse av att få anstaltsplaceringar.

Det är anmärkningsvärt när en företrädare för ett parti som utgör regeringsunderlaget avkräver svar från oppositionen när det gäller Kriminalvårdens kontakter med kommunerna i samband med etablering. Det är klart att det brister i regeringens långsiktighet när det gäller att planera kriminalvårdsplatser. Det ser vi inte minst i den budget som vi i dag debatterar.

Jag ser självklart gärna att det byggs anstalter i olika kommuner, men vi har en god princip i Sverige i och med det kommunala självstyret. Det blir inte särskilt lyckat om man från statlig nivå påtvingat bygger något mot kommuners vilja. Däremot finns som sagt många villiga kommuner. Jag besökte tidigare i år Tidaholmsanstalten tillsammans med min kollega Ingemar Kihlström. Där vill företrädare för såväl kommunen som det lokala näringslivet och anstaltsledningen att det blir en utbyggnad, men där finns hinder på vägen.

Låt regeringen tillsammans med Kriminalvården ta ansvar för helheten! Jag tror inte att Rasmus Ling inbillar sig att anstalten i Svedala skulle möta hela det stora behov som finns här och nu och som också kommer att finnas i framtiden när det gäller kriminalvård.

Frågan är därför vilka lärdomar regeringen drar av detta. Kommer ni att tänka mer långsiktigt? Har ni en tioårsplan för kriminalvårdens utbyggnad eller är det bara ett duttande och ett alltför sent uppvaknande som kommer att prägla regeringen även i framtiden?

Jag ber om ursäkt, men jag vill använda de återstående sekunderna till att yrka bifall till reservation 2 som handlar om brott som människor utsätts för i sin vardag. Det är något som vi kristdemokrater också vill prioritera framöver.

Anf. 13 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Jag blir besviken och en smula konfunderad över svaret. Uppenbarligen har Kristdemokraterna och Andreas Carlson inte lärt sig någonting av denna process, vilket jag beklagar. Det måste man göra om det här ska funka nästa gång. Det fanns en väldigt tydlig och genomarbetad dialog mellan Kriminalvården och kommunen. Det fanns ett intresse från Svedala kommun. Men problemet som uppstod var en senkommen opinion från Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och ett nytt parti. Det spelar ingen roll hur Kriminalvården eller regeringen agerar nästa gång, om lokala kristdemokrater i sista stund vaknar upp och motarbetar det hela.

Vi har ett kommunalt självstyre, och det ska vi ha. Men då krävs också att vi politiker som finns på olika nivåer talar med varandra och inte kommer in och stör i ett viktigt arbete som har pågått under flera år och därmed förvärrar en redan ansträngd situation.

Anf. 14 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Rasmus Ling.

Jag noterar att jag inte fick ett enda svar på frågorna om regeringens långsiktiga plan, synen på kriminalvårdens utbyggnad och varför det saknas resurser i budgeten för en långsiktig utbyggnad. Vi kan givetvis diskutera olika lokala exempel, men helheten brister när det gäller regeringens planering för att bygga ut kriminalvården och även domstolsväsendet, vilket jag var inne på i mitt huvudanförande.

Det är djupt alarmerande att man inte ger mer än hälften av vad domstolarna har begärt samtidigt som man slår sig för bröstet för historiskt stora satsningar på polisen. Rasmus Ling och regeringen behöver ta tillbaka detta och ta fram en långsiktig plan. Det blir bakläxa för regeringens budget. Givetvis kan vi diskutera lokala exempel, men regeringen behöver ta ansvar för hela landet och för att rättsväsendet i dess helhet håller ihop.

Anf. 15 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Fru talman! Sverige är i grunden ett tryggt land, men vi har också problem som måste mötas med kraft. Kriminalitetens utveckling i Sverige är ett sådant. Över tid har den organiserade brottsligheten vuxit. Antalet utsatta bostadsområden har ökat. Skjutningar och öppen narkotikahandel är problem vi ännu inte har lyckats knäcka. Dessutom dödades förra året 22 kvinnor av en man de tidigare älskat. Många gånger skedde det i tystnad utan större samhällsdebatt.

Varje våldsdåd är ett för mycket. Sverige ska vara ett tryggt land för alla. För oss socialdemokrater är det därför viktigt att polisen fortsätter att växa. Vi kan aldrig acceptera att människor känner otrygghet i sitt bostadsområde på grund av kriminella gäng, att utredningar läggs ned på grund av resursbrist eller att den som bor på landsbygden är osäker på om polisen kommer.

Det är till polisen du vänder dig i de mest utsatta situationerna i livet. Dess insatser är avgörande för vår trygghet. Det är polisen med sina befogenheter som är den yttersta garanten för att lag och ordning upprätthålls i vårt samhälle.

Vi behöver också med samlad kraft knäcka gängkriminaliteten. Det handlar både om tuffare tag mot de kriminella och om att stoppa rekryteringen av unga.

Samtidigt behöver vi bekämpa mäns våld mot kvinnor. Fler sexualbrottsutredningar måste leda till fällande domar. Kraven på dömda att delta i behandling måste skärpas. Och barn som bevittnar våld ska få status som brottsoffer.

Fru talman! Även om vi alla här i debatten företräder olika partier, brinner för olika delar eller jobbar med olika saker är jag ändå övertygad om att vi alla vill en gemensam sak: att säkerställa ett tryggt samhälle med minskad brottslighet. Det är ett gemensamt mål att sträva mot och att bidra till. Det är i grunden en styrka som vi skulle kunna använda mycket mer konstruktivt än vi ibland gör.

För mig är trygghet en förutsättning för ett jämlikt samhälle. För att skapa det behöver vi samlas för att minska klyftorna, bryta segregationen, bekämpa brottsligheten och stärka sammanhållningen i vårt land. Brottsligheten utgör ett hot mot hela det demokratiska samhället och ska bekämpas med alla medel. Det är när tron på framtiden går förlorad som gängen och våldet blir ett alternativ.

Människors trygghet och säkerhet är avgörande för att samhället ska hålla ihop. Tryggheten behöver öka i bostadsområden liksom på sjukhus, tågstationer, gator och torg. Poliserna behöver bli fler och bättre rustade i kampen mot brott. Samtidigt behöver det brottsförebyggande arbetet och civilsamhället stärkas. Det effektivaste sättet att hindra unga människor att välja kriminalitet är att erbjuda något som är bättre: en bra utbildning, något meningsfullt att göra på fritiden, ett första jobb eller möjlighet att flytta hemifrån.

Vi genomför nu reformer för ett tryggare Sverige som sluter klyftorna, stärker välfärden och motverkar segregation och kriminalitet. Vi anställer och utbildar fler poliser, förstärker rättsväsendet, gör investeringar för snabbare etablering av nyanlända på arbetsmarknaden och satsar på utsatta skolor. Vi vill att den starka ekonomin i vårt land ska komma alla till del och att sammanhållningen i Sverige stärks.

Fru talman! En framgångsrik brottsbekämpning förutsätter tidiga och förebyggande insatser och hela samhällets engagemang. Rättssamhället ska alltid reagera kraftfullt mot brottslighet. Genom de påföljder ett brott får demonstrerar vi våra värderingar och befäster vad som är rätt och fel.

De som begår brott ska alltid räkna med kännbara straff. Ungdomar som har hamnat i kriminalitet behöver en väg ut från miljöer som förvärrar deras problem. Mäns våld mot kvinnor orsakar död och oerhört lidande. Det är oacceptabelt. Samhället ska aldrig stå passivt medan drogförsälj-

ning pågår och människor får sätta livet till i kriminella uppgörelser. Vårt arbete framöver behöver handla om fler poliser men också om satsningar på skolan och sociala insatsgrupper.

För att minska brottsligheten och öka tryggheten behövs ett effektivt brottsförebyggande arbete. Regeringen genomför en rad åtgärder för att rättsväsendet ska klara upp fler brott och få ett slut på det grova våldet. Men vi måste fortsätta att förstärka det brottsförebyggande arbetet. Detta arbete startar med striden mot fattigdom och segregation.

Jag är övertygad om att rikspolischefen har rätt när han säger att hela samhället behöver sluta upp bakom polisen för att få ned skjutvapenvåldet och strypa nyrekryteringen. I justitieutskottet förmår vi ofta att samla oss kring hårdare tag och vassare verktyg i brottsbekämpningen. Lika ofta behöver vi här i riksdagen enas kring brottsförebyggande arbete och insatser.

En jämlik skola som har resurser att hjälpa varje barn att lyckas, en socialtjänst som har muskler och som kan kliva in och på allvar bryta utvecklingen för en ung människa som har hamnat på glid, reformer som bryter segregationen, förbättrar integrationen och skapar bra bostäder åt alla och där utbildning och arbete står i fokus – det duger inte framöver att bara prata om detta; vi måste också här i riksdagen visa att vi sätter välfärden främst, att vi är beredda att satsa på det all forskning och erfarenhet visar gör skillnad på riktigt.

Jag har tillsammans med kamraterna sett hur man framgångsrikt jobbar i Malmö för att bekämpa den organiserade brottsligheten, hur skjutningarna har gått ned i Göteborg och hur man har tagit tillbaka kontrollen över torg runt om i Stockholms län när man samlat sig i det offentliga mot den grova kriminaliteten. Det är inget enkelt arbete, men samlar vi samhällets krafter är vi så mycket starkare än gängen. Gängkriminaliteten är inte ett förortsproblem utan ett samhällsproblem, och samhällsproblem löser vi bäst gemensamt här.

Vi har lagt fram en budget för ett helt samhällsbygge. Jag yrkar bifall till utskottets förslag gällande utgiftsområde 4. Men väldigt mycket av det vi behöver för att klara vårt uppdrag som politiker på justitieområdet ligger på alla de andra utskotten och i hela det samhällsbygge som budgeten så tydligt sätter främst.

(Applåder)

Anf. 16 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Att styra med en budget är lite grann som att styra med ett rep. Drar man tillbaka resurser försvinner verksamhet direkt, men det går inte att sätta fart på verksamheter genom att trycka på repet. För det krävs andra drivkrafter, inte minst ledarskap. När ett tillräckligt gott ledarskap kommer upp i fart måste vi alltid vara beredda att skjuta till medel om det behövs för att målen för vår politik ska kunna uppnås.

Svensk polis har i dag mer resurser än någonsin tidigare. Faktum är att man inte hinner göra av med alla pengar. Förra året fick man 1 miljard över, i år ungefär en halv. Men de gör väldigt mycket bra med de resurser de får, och vi måste vara beredda att släppa till mer i takt med att de och andra rättsvårdande myndigheter blir bättre och kan omsätta dessa medel i konkret brottsbekämpande förmåga.

Även om många delar av utvecklingen på rättsområdet går åt rätt håll är det alldeles för mycket som inte gör det. Den trygghet som människor

känner urholkas varje dag – för varje skjutning, för varje mord, för varje inbrott, för varje dieselstöld och för varje bedrägeri.

Men insatser görs. Efter en skakig tid för polisen sitter nu den nya organisationen på plats, och förmågan verkar faktiskt så sakta börja öka. Initiativ tas. Nya metoder utvecklas och börjar tillämpas på ett sätt som kommer att öka den brottsbekämpande förmågan. Utvecklingen kan vändas även på de områden som just nu går käpprätt åt fel håll.

Hela riksdagen är överens om ett kvantitativt mål för en förstärkning av polisen. Till 2024 ska vi ha 10 000 fler polisanställda. Det är ett ambitiöst mål som inte kommer att uppfylla sig självt. Vi måste jobba för det och följa upp varje steg på vägen dit mycket noga. Vid minsta tecken på avvikelse ska insatser tillgripas för att styra tillbaka utvecklingen på den fastslagna vägen.

När målet om mer muskler väl är på plats är det dags att ta nästa steg. När vi nu har ökat kvantiteten inom polisen är det dags att börja titta på kvaliteten.

När jag pratar med poliser runt om i landet som lyckas med sitt viktiga uppdrag är det ofta två saker de har gemensamma. För det första visar de i varje ord och handling att de förstår värdet av ledarskap. De är helt enkelt goda ledare. För det andra handlar det om hur de använder och tillämpar kunskap från forskning och beprövad erfarenhet. Det är få polisiära problem som är helt unika för ett specifikt lokalpolisområde. Många hjul har uppfunnits parallellt för att man inte tagit sig tid att snegla på hur andra gjort.

Metoden för att säkra informationsdelningen är just forskning. Vi måste bli bättre på polisforskning i Sverige, och vi måste bli bättre på att tillämpa den forskning som finns. Ofta finns det även många goda exempel från andra länder som direkt eller med modifikation kan användas i Sverige.

Fru talman! Med tiden har jag lärt mig uppskatta värdet av långsiktighet. Kopplat till det ligger också det absolut väsentliga i att ha en plan och följa den. Verkligheten förändras ständigt, och ny information tillkommer som ställer gamla uppfattningar på ända. Men det förändrar inte det faktum att vi för att komma någonvart måste skaffa oss en tydlig idé om vad vi vill.

Min högsta önskan för rättspolitikerna är att vi ska skaffa en gemensam bild, som är så brett förankrad som möjligt, av vad som är vår uppgift och vad vi ska uppnå. Må vara att vi har en mängd olika idéer om hur vi bäst ska ta oss dit, men låt oss för ett ögonblick lägga frågan ”hur” åt sidan och vila tanken på ”vad”. Formuleringarna kommer att vara olika, kanske även de politiska drivkrafterna, men någonstans tror jag att vi alla är överens om de stora dragen: Tryggheten ska öka, och Sverige ska vara ett tryggt land att leva i.

Möjligen kan prioriteringarna för de olika delmängderna i denna trygghet variera mellan oss, men ett faktum är att trygghetsklyftorna de senaste åren har ökat. Områden som redan är trygga blir ännu tryggare, medan områden som är otrygga blir ännu värre. För mig är den klyftan mycket allvarlig och måste överbryggas.

Var och en i hela landet, oavsett vem man är, vilket kön eller ursprung man har och om man ingår i en stor majoritet eller tillhör en minoritet, ska känna att risken att utsättas för brott är tillräckligt liten för att man inte ska

behöva gå omkring och oroa sig för det. Den andra sidan av samma mynt är att vi känner att myndigheters och domstolars beslut är rättssäkra.

Som politiker är det naturligtvis roligt att bli uppmärksammad, men faktum är att vårt mål måste vara att bygga landet så tryggt att det inte längre är akut intressant att höra om våra olika förslag.

Sveriges invånare ska, om vi lyckas, lita på att vi fattar kloka beslut baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet. Att vi ser och kan värdera trygghetsproblem är naturligtvis en nyckel. Vi ska inte vara rädda för fakta och rättvisande statistik, men vi har också ett enormt ansvar att använda dessa fakta på ett korrekt sätt och inte plocka russin ur kunskapskakan för att med hjälp av falska bilder av tingens tillstånd driva andra agendor än den som vi alla måste vara överens om är viktigast just nu: att trycka tillbaka kriminaliteten och bygga ett tryggare Sverige för alla.

Lockelsen kan givetvis vara stor att försöka utnyttja människors oro för att plocka politiska poäng, men för att lyckas med vår del i allt det här måste vi i detta läge visa ledarskap, höja oss över tjafset och bli mer konstruktiva. Kanske kan vi fokusera mindre på vems felet är och titta mer på hur felet kan rättas till.

Fru talman! Centerpartiets allra högsta prioritet i de samtal om gängvåldet som ägde rum tidigare i höst var en långsiktig åtgärd, snarare än alla goda och intressanta idéer om lagändringar som måste ske på kort sikt. Vi tror att vi måste hitta en form för att staka ut de stora dragen i svensk rättspolitik, skaffa en bättre och mer ensad bild av problemens natur och utifrån den kunskapen vaska fram en tydligare riktning för svensk rättspolitik.

Vår mening är att detta bäst sker i en parlamentarisk beredning där samtliga av riksdagens partier ingår, en trygghetsberedning. Det är ett svar på ett av rättspolitikens allvarligaste tillkortakommanden de senaste åren: brist på tydlig riktning.

Om man ska vara lite generös kan man kanske till någon del förklara denna brist på riktning med ett knivigt parlamentariskt läge. Man vet helt enkelt inte på förhand hur majoriteten i rättsfrågorna kommer att se ut. Men det är faktiskt ingen ursäkt. Den som gör anspråk på att regera landet ikläder sig också ansvaret för att skapa majoritet för sin politik. Var och en som vill genomföra sin politik bär ansvaret för att bygga tillräckligt med förtroende för att den ska gå att genomföra.

Regeringen slår sig gärna för bröstet för den volym lagstiftning den presterar på rättsområdet. Volymen är faktiskt bra, till och med ganska imponerande om man jämför med andra beredningsområden.

Resultaten är dock inte lika imponerande. Ska man även på denna punkt vara lite generös kan man erkänna det faktum att det tar tid för många åtgärder att börja verka. Men, fru talman, vi har hållit på en tid nu. En annan allvarlig orsak till de svaga resultaten är bristen på sammanhang och systemtänkande inom rättspolitiken.

Visst gör regeringen en massa saker, men den gör det först efter att någon annan har satt tryck på den. Det är naturligtvis bra att vi alla bidrar till att sätta detta tryck när regeringen själv inte har något driv. Men det gör ofrånkomligen rättspolitiken mindre effektiv än vad den behöver vara om vi ska klara av att lösa de allvarliga problem som påverkar alltför många människor i Sverige i dag.

Anf. 17 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Liberalerna står bakom detta budgetbetänkande. Vi anser dock att det är väldigt tydligt att vårt rättsväsen i nuläget är otillräckligt dimensionerat. Sverige växer, och tyvärr gör den grova brottsligheten det samma, inte sällan med internationella kopplingar. Även om brottsligheten inte ökar generellt är fyra skjutningar alltid mer än fem bostadsinbrott.

Vi ser ett rättsväsen som har det otroligt tufft och som har en uppgift som överstiger de resurser det i dag besitter. Därför är den här budgeten en unikt stor satsning på det svenska rättsväsendet. Från 2018 och så långt vi kan prognostisera – det är ännu inte färdigförhandlat för 2022 – rör det sig om en ökning från 45 till 55 miljarder i grova slängar.

Det är en unik satsning som har tillkommit för att Liberalerna och andra tycker att detta har varit viktigt. Sedan är det så att en opposition alltid har mer pengar; så har det varit i den här kammaren i 100 år. Oppositionen tycker att det är för lite, för sent och för dåligt, så även i år.

Vad är det då vi ser, fru talman? Det är naturligtvis en brist på poliser. Den är betydande när Sverige växer. Återkommande i budgetpropositionen framkommer det att vi har ökat antalet områdespoliser till 616 från året innan, då det var 580 stycken. Det är väldigt få områdespoliser om man menar allvar med att polisen ska jobba förebyggande. Det är ungefär två per kommun, stora som små.

Det behövs alltså fler poliser, och där har vi en långsiktig plan.

Vi kan också se hur domstolarna står upp till knäna i mål och ärendakter. Situationen inte minst i migrationsdomstolarna, och för den delen också i en hel del tingsrätter, är besvärande. Det riskerar att ta längre tid och kosta mer på vägen. Vi riskerar att få ett sämre utfall, och rättssäkerheten och rättstryggheten är den förlorande parten. Här är Liberalernas bedömning att vi kommer att behöva återkomma.

Det är också fullt på våra häkten och anstalter. Bara Kumlaanstalten i länet där jag bor har just nu en beläggning på 460 personer på 420 ordinarie platser. Där sitter de absolut grävsta kriminella och försöker att sona sina brott. Vi får se hur det går, men det blir i alla fall besvärligare med den ganska omfattande överbeläggningen.

Liberalernas uppfattning är att det inte finns något alternativ. Vi måste göra de här satsningarna på minst 10 miljarder under mandatperioden, för om det grova våldet sprider sig vet vi inte vart det tar vägen. Om gängkriminaliteten, skjutningarna och sprängningarna biter sig fast vet vi inte om vi närmar oss en tipping point, där den svenska rättsstaten får svårt att komma tillbaka.

Vi ser att de här satsningarna är helt avgörande. Det har aldrig utbildats så många poliser, jurister och kriminologer som i dag. Dessa kommer nu in i de verksamheter som det här betänkandet handlar om. De börjar jobba inom polisen som poliser eller som andra viktiga medarbetare, de börjar jobba i våra domstolar och de kommer in i Kriminalvården. Det har aldrig blandats, och kommer aldrig att blandas, så mycket cement för att bygga nya anstalter som nu. Det är tyvärr helt nödvändigt.

Vi liberaler vill dock föra fram att det inte bara går att ösa på med hur mycket pengar som helst. Polisen har till exempel på ett år fått 2,4 miljarder mer, och de kommer att få 2,5 miljarder mer nästa år. Som tidigare nämndes här i talarstolen gör de alltså inte av med alla sina resurser.

Det är det långsiktiga målet som är viktigt. Det är 10 000 medarbetare i svensk polis som är det avgörande. Vi har vid denna månads ingång 20 452 poliser, och antalet kommer att fortsätta att öka den närmaste tiden. Det finns även 11 284 centrala och viktiga övriga medarbetare. Tillsammans blir det närmare 32 000 medarbetare i svensk polis.

Men man måste också kunna svälja. Vi har i dag en utbildningskapacitet som vi aldrig har sett tidigare. Vi har fem utbildningar som är uppe och rullar för att kunna fylla på med de poliser som det här landet behöver. Det är centralt för oss liberaler.

Även försvaret växer på ett unikt sätt just nu. Vi hade ju en tid när det lades ned på ett unikt sätt, vilket kanske sett i efterhand inte var så smart. Men nu växer både försvaret och polisen. Jag tror att vi behöver ytterligare en enhet vid Rekryteringsmyndigheten, där man också prövar ut värnpliktiga till försvaret, så att man kan ta sig an det stora behovet framöver.

Nu sätter vi den här budgeten. Oppositionen kommer att säga att det är för lite, för sent och för dåligt – ungefär som vi har haft det i 100 år – och jag lovar, mina vänner: Jag har också varit i opposition och alltid haft mer pengar. Men från Liberalerna vill vi ändå peka på att det finns en mängd saker som är viktiga att göra parallellt. Det är inte bara pengar, och det är inte bara fler personer. Det är viktigt att säga.

Det handlar även om polisens verktyg. Verktygslådan måste bli bättre och vassare. Vi i den här kammaren måste se till att begära att regeringen återkommer med förslag som innebär att polisen får bättre resurser för att kunna upptäcka, övervaka och klämma åt de misstänkta grovt kriminella och ta dem till domstol.

Vi bör ha en relevant straffrätt så att man i domstolen får straff som är relevanta och inte kontraproduktiva. Det handlar om allt från rimliga straff för hedersrelaterat våld till dagens orimliga straffrabatter utifrån mängden brott.

Vi behöver stärka samverkan. Jag var häromdagen i Ljusnarsberg och såg på nära håll hur viktigt det är att man lokalt jobbar mellan olika myndigheter för att driva ut kriminalitet som annars biter sig fast i ett litet, utsatt samhälle. Detsamma gäller på nationell nivå, där polisen känner att man vill ha ökad kraft och effektivitet i sitt samordningsansvar till exempel när det gäller att jobba med Skatteverket eller Kronofogden för att klämma åt grovt kriminella och på lång sikt pressa tillbaka brottsligheten.

Det handlar också om det förebyggande, fru talman. Vi kommer aldrig ifrån att det handlar om våra unga. Det handlar om fungerande skolor, och det handlar om förutsättningarna för en vettig framtid. Det är helt avgörande. Går det ändå åt pipan måste socialtjänsten gå in. En effektivare socialtjänst med muskler efterlystes också tidigare i talarstolen, och ingen ting kunde väl glädja en liberal mer. Tidigare och tydligare insatser är vägen framåt.

Vi måste jobba bättre förebyggande mot extremism. Det har vi pratat om en hel del här i kammaren under hösten.

Vi behöver förstärka Europasamarbetet. Den nyligen avslutade Operation Trident var inte bara en bra samverkan mellan polisen, kustbevakningen och tullen utan hade också internationella inslag som visar på hur vi i Europa har ett gemensamt ansvar för att bekämpa den gränsöverskridande brottsligheten.

Fru talman! Liberalerna står bakom denna budget för rättsväsendet. Vi är inte helt nöjda i alla delar. Vi tror att vi kommer att behöva komma tillbaka i kommande budgetförhandlingar. Resurserna kommer att behöva öka ytterligare, långsiktigt och i en rimlig takt.

Låt mig avslutningsvis understryka att ungefär 10 miljarder, enligt den budgetproposition som vi alla kan titta i om vi vill, är substantiella förstärkningar som är nödvändiga – det är rätt förstärkningar som det svenska rättsväsendet nu får.

(Applåder)

Anf. 18 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Trygghet är en människas fundament. Trygghet är en förutsättning för tillit. Och utan tillit, trygghet och solidaritet kommer samhället inte att fungera. Rättsväsendet är statens makt och medel för att åstadkomma säkerhet, och därigenom trygghet, för sina medborgare. Trygghet och säkerhet är inte helt samma sak. Det finns inget nödvändigt samband, men båda är förstås oerhört viktiga, och staten ska tillförsäkra både säkerheten och tryggheten.

Antalet mord i Sverige har inte ökat över tid, men de har ändrat karaktär. I dag mördas fler i det offentliga rummet, på öppen gata – ibland en avrättning – än för ett par decennier sedan. De skjutningar som förekommer i Sverige måste stoppas – liksom explosionerna. Explosionerna är speciella eftersom de inte förekommer i andra länder på det sätt vi ser i Sverige.

Fru talman! I slutet av augusti skedde ett fruktansvärt mord i Malmö. Det var en varm sensommardag. Ett par hundra meter från Ribersborgsstranden sköts en småbarnsmamma ihjäl med sitt spädbarn i famnen. Grymheten och råheten gjorde hela Sverige bedrövat.

Efter dådet inleddes blocköverskridande samtal. Under ett par veckors tid samlades partierna, förde fram förslag och diskuterade. I slutskedet avvek ordförandena från Moderaterna och Kristdemokraterna. De tog kort vecka och åkte iväg till Tel Aviv. Det var synd att de hoppade av, och det var synd att det inte blev en blocköverskridande överenskommelse. Icke desto mindre lades 34 punkter fram av regeringen. Det var fråga om massiva insatser för att komma åt skjutningarna och orsakerna bakom dem, och de handlade om ett starkt rättsväsen och en stark polis.

Jag är glad att vi, trots avhoppet, har en bred samsyn i förhandlingarna mellan partierna om att polisen ska vara stark och växa, få mer resurser och fler verktyg. Regeringen presenterade i går nya möjligheter till hemlig dataavläsning och att underlätta husrannsakan. Tidigare har det funnits ärenden om förenklat förfarande för kameraövervakning. I programmet finns också nya påföljder, till exempel vistelseförbud.

Fru talman! Framför allt ingick stärkta förebyggande insatser i regeringens förslag. De handlar om skola och socialtjänst samt mellantvång i socialtjänstlagen. Vidare handlar det om att vara tydlig gentemot kommunerna om hur de kan bidra i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Sedan handlar det, inte minst, om det myndighetsgemensamma arbetet, till exempel för att minska segregationen. Det är här de stora politiska skiljelinjerna finns, snarare än i fråga om att polisen ska växa och bli starkare.

Sedan finns det som ofta glöms bort, tyvärr, nämligen att de som lever kriminella liv ska kunna lämna kriminaliteten och bli hederliga medborgare med jobb och egen försörjning. Det finns avhoppbar verksamheter runt om i landet, och flera av dem fungerar väl. Det är oerhört viktigt att det arbetet växlas upp och stärks på nationell nivå. Vi måste också ha en kriminalvård som faktiskt rustar dem som sitter inlåsta så att de har bättre förutsättningar när de kommer ut. Från Miljöpartiets och regeringens sida ser vi inte fler anstalter som en kommunal angelägenhet för berörda kommuner, utan vi ser dem som något vi alla tillsammans måste arbeta för – oavsett vad Kristdemokraterna tycker i frågan.

Fru talman! Det är mycket som återstår på området. Utgiftsområde 4 är en viktig del, men trygghets- och säkerhetsarbetet finns även på fler områden, departement, utgiftsområden och utskott. Det som vi gör i denna budget och på utgiftsområde 4 är steg i rätt riktning. Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 19 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Rasmus Ling har varit en flitig frågeställare under debatten. Man vill inte vara sämre utan naturligtvis ställa en fråga också till företrädaren för ett regeringsparti.

När det gäller brottsligheten och kriminaliteten har jag flera gånger haft förmånen att få debattera med Rasmus Ling om vikten av fler poliser och skärpta straff. Där är Miljöpartiet en stabil röst för en annan politik än den jag vill se. Jag tror att det är viktigt att skärpa straffen för en rad brott just för att markera brottens allvar och på ett annat sätt än i dag ge upprättelse till de, tyvärr, många brottsoffer som finns i vårt land.

Men det finns också ett annat område där vi inte är ense, nämligen rättssäkerhet. Jag vet att Miljöpartiet och Rasmus Ling ofta talar om vikten av rättssäkerhet. Det är oerhört bra. Men som alltid handlar det inte om vad man säger utan om vad man faktiskt gör.

Miljöpartiet ger i den här budgeten, tillsammans med andra partier, ungefär hälften av det som Domstolsverket har äskat för nästa år. Jag har också pekat på vad följderna av detta kommer att bli. Det handlar om längre handläggningstider. Brottsoffer kan få vänta längre tid på att få upprättelse. Det kan till och med bli tal om uppsägningar, sägs det. Det här rör inte bara brottmål utan även familjemål. Barn kommer att behöva vänta längre tid på att målen ska klaras av.

Vi moderater ger det som Domstolsverket har äskat, och regeringen ger ungefär hälften. Vad jag inte förstår är hur rättssäkerheten i Sverige blir bättre av att Sveriges Domstolar även i fortsättningen underfinansieras på detta viktiga område.

Anf. 20 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Moderaterna tar upp rättssäkerhetsaspekterna. Det är något som inte alltid är närvarande i de förslag som läggs fram och de debatter som förs. Jag välkomnar att man tar upp dessa frågor.

Det är helt riktigt att domstolsväsendets oberoende och finansiering är helt avgörande för att samhället ska fungera och för att det inte heller ska uppstå flaskhalsar i systemet.

Vi tillför medel till domstolarna. Jag är helt säker att det kommer att behöva tillföras ytterligare pengar i kommande budgetar. Precis som Johan Pehrson sa tidigare i talarstolen, fru talman, är det enklare att vara opposition och inte behöva göra de hårda prioriteringar som vi måste göra. Men vi tillför medel. Jag är helt säker på att vi kommer att behöva tillföra mer medel, och jag välkomnar intresset från Moderaternas sida för rättssäkerhetsfrågorna.

Anf. 21 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Om det är så enkelt att vara i opposition låter det nästan som att ni drömmer er tillbaka dit. Jag önskar er lycka till framöver, och jag hoppas att ni snart får möjlighet att leva den enkla oppositionstillvaron, Rasmus Ling.

Men det var kanske inte riktigt svar på frågan ändå. Rasmus Ling talar här om vikten av mer rättssäkerhet, men när det kommer till pengarna väljer regeringen att underfinansiera Sveriges Domstolar medan vi i oppositionen lägger mer. Till och med Vänsterpartiet lägger mer pengar till Sveriges Domstolar. Men Rasmus Ling, Miljöpartiet, och Socialdemokraterna väljer att bara ge hälften. Det blir längre handläggningstider, längre väntan och sämre upprättelse för brottsoffren.

Jag förstår fortfarande inte hur Miljöpartiet kan tala om rättssäkerhet när ni gör någonting helt annat i er budget. Siffrorna ljuger väl inte, Rasmus Ling?

Anf. 22 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Jag drömmer inte om någon enklare tillvaro. Det är klart att man kan sukta efter stranden i Tel Aviv och känna att det vore skönt. Men vi från Miljöpartiet och Socialdemokraterna med samarbetspartier har siktet inställt på att fortsätta att genomföra den viktiga politik som finns i budgeten och i januariavtalet.

Siffrorna ljuger inte – vi gör en förstärkning. Vi gör inte den äskade förstärkningen. Det kan vi inte göra för alla myndigheter. Det finns många myndigheter som är i behov av pengar, och vi behöver göra tuffa prioriteringar. Det gör vi. Jag är glad att vi tillskjuter pengar. Vi kommer alldeles säkert att behöva mer pengar även framöver.

Att Moderaterna värnar rättssäkerheten i detta budgetanslag är bra. Vänsterpartiet vill till och med ge mer.

Anf. 23 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag kan faktiskt inte låta bli att kommentera Tel Aviv-besattheten som tycks råda hos Rasmus Ling. Jag tycker att Miljöpartiet och Rasmus Ling ska gå hem och sopa rent framför egen dörr. Apropå flygresor flög ju deras eget språkrör för en halv miljon mer än självaste statsministern förra mandatperioden, och det berodde på ganska många resor i business class. Vi kan gärna prata flygresor en annan gång, Rasmus Ling, men jag tycker inte att det tillför något till debatten att lyfta fram det på detta sätt.

Det är uppenbart att Rasmus Ling har ett intresse för kriminalvården. Jag tänker ställa en fråga till Rasmus Ling om detta, men först har jag en annan fråga.

Jag blev fundersam när jag hörde replikskiftet med Johan Forssell. Vad är det som är så svårt för Rasmus Ling och regeringen med att ge domstolarna vad de har begärt? Det vill jag ha svar på.

Den andra frågan är hur det blir bättre med 120 miljoner kronor mindre till Kriminalvården jämfört med Kristdemokraternas skuggbudget. Hur ser Rasmus Lings långsiktiga plan ut för utbyggnaden av Kriminalvården?

Vi har talat om Svedala tidigare i debatten. Det var ju faktiskt en folkomröstning som låg till grund för beslutet där. Rasmus Ling brukar i vanliga fall respektera demokrati och förespråka folkomröstningar i ganska stor utsträckning. Den majoritet på 67 ½ procent som röstade nej, ska den stå tillbaka för den minoritet på 26,7 procent som röstade ja? Hur ser Rasmus Ling på den folkomröstning som faktiskt gjordes i Svedala i denna fråga?

Jag undrar också hur Rasmus Ling ser på möjligheten att bygga ett fängelse i någon annan kommun i Skåne. Trelleborg, exempelvis, sa direkt att man gärna skulle ha en anstalt där. Det finns plats, säger kommunalrådet i en intervju som jag läst. Det finns alltså möjligheter. Det som saknas är regeringens långsiktighet.

Anf. 24 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Jag avsåg inte att haka upp mig på Tel Aviv i onödan. Men jag hoppas att Andreas Carlson tycker att det är skillnad på att flyga i tjänsten och att lämna landet på torsdag morgon och inte vara närvarande när den kanske viktigaste politiska frågan avhandlas mellan partierna under den mest turbulenta perioden. Jag tycker att det är ganska stor skillnad. Jag hoppas att Andreas Carlson också tycker det. Jag missunnar ingen att åka på semester, men det finns en tid och en plats för allt.

Fru talman! När det gäller Kriminalvården har Trelleborg visat intresse. Det har andra kommuner också. Det är naturligtvis glädjande, för det behövs. Men även i fallet Svedala var man initialt väldigt på. Man ville ha detta. Men sedan kom en lokal opinion, framdriven av Kristdemokraterna, och stoppade det i ett sent läge. Det skulle kunna hända även i Trelleborg eller i andra kommuner.

Jag hoppas att Andreas Carlson gör sitt för att föra dialog och hitta en plats så att det kan bli av och man inte spiller tid på det sätt som man gjorde här. Man måste kunna ta lite större ansvar än vad Andreas Carlson gör nu, fru talman.

Anf. 25 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Det är alltid kul att höra regeringen med sitt icke-ansvar möta upp med förväntan att oppositionen ska ta ansvar. Men det är så det är med den regering vi har nu, så inget nytt under solen.

Jag fick inte svar på frågan vad det är som är så svårt med att ge domstolarna vad de har begärt. Det förväntar jag mig att få svar på.

Vad gäller Tel Aviv tror jag att Rasmus Ling underskattar internetutbyggnaden och telefonuppkopplingen i den staden. Där finns det mer att utforska.

Men åter till grundfrågan här, Kriminalvården och långsiktigheten. Hur ser Miljöpartiets och regeringens långsiktiga plan ut?

Anf. 26 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Om vi nu pratar om långsiktighet: Under den tid då Beatrice Ask och alliansregeringen hade ansvaret för dessa frågor lade man ned fängelseplatser. Det fanns då ett överskott, så man kan säga att det var rationellt. Men ska man ha långsiktighet i detta tar det tio år, minst, och när Kristdemokraterna stoppar det tar det naturligtvis ännu längre tid. Ska man ha långsiktighet gäller det alltså att det inte kommer in kristdemokrater i sista stund och stoppar det.

Regeringen och Kriminalvården hade väldigt bra kontakt med ledningen. Men sedan kom det en lokal opinion som Kristdemokraterna utnyttjade och stoppade detta. Det finns alltså en långsiktig planering, men om den ska fullföljas gäller det att det inte kommer kristdemokrater och stoppar upp processerna i sista stund.

Anf. 27 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Vi lämnar den tillträdande landshövdingen i Södermanland och Tel Avivs internetinfrastruktur och återgår till gängsamtalet. Det var ju så att också vi liberaler lämnade dem. Varför? Ja, det var inte för att någon partiledare var i Tel Aviv, utan det berodde på att vi tyckte att de inte riktigt räckte till – och för oss var det ganska uppenbart att det är Miljöpartiet som bromsar.

En vettig sosse brukar det inte vara så mycket fel på, brukar jag säga. Dem kan man prata med. Men det har kommit in människor som hela tiden är emot att vidta de åtgärder på straffrättsområdet som är nödvändiga för att komma framåt.

Vi hörde tidigare om Malmö, som Rasmus Ling har god insikt i. Där pågår Operation Rimfrost mot grov brottslighet. Man har identifierat 80 barn mellan 8 och 14 år som ingår i gängstrukturer. 8 år!

Vilka skarpa åtgärder vill Miljöpartiet vidta för tidigare och tydligare insatser för dessa barn? De riskerar ju evigt elände för sig själva och andra om man inte gör insatser snabbare. Vilka åtgärder kan Rasmus Ling tänka sig att vidta för att hjälpa till med detta?

Det är lite som att jag budgetförhandlar här nu, för när den här budgeten är färdig och vi har klubbat den sätter vi igång med nästa budget. Då gäller det att Miljöpartiet är med och inte bara står här och pratar.

Sedan har vi alla ungdomar mellan 15 och 18 år, som kan dömas i domstol. Vad ska vi göra med dem? Där måste vi också ha åtgärder, och där krävs också resurser för att man ska kunna gripa in tidigare och tydligare.

Och så dessa rabatter! Varför ska 19- och 20-åringar som ägnar sig åt grov organiserad brottslighet ha automatisk rabatt i domstol, Rasmus Ling?

Anf. 28 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Med tanke på att denna kammare de senaste fem åren har skärpt straffen för över 50 brott har jag svårt att se att Miljöpartiet skulle ha varit en bromskloss, åtminstone inte en särskilt effektiv sådan.

Vi tycker att det ska vara rätt straff för rätt brott. Det ska finnas proportionalitet. Flera av de straffskärpningar som gjorts har varit väldigt efterlängtrade och viktiga, och de har förbättrat situationen jämfört med tidigare. Inte minst är jag glad att vi införde samtyckeslagstiftningen, som

Miljöpartiet var enda parti att förespråka för så lite som tio år sedan. Vi kunde också skärpa vapenbrottet och införa obligatorisk häktning för det. Det är viktiga åtgärder som vi har fått på plats.

Fru talman! Jag är minst lika orolig som Johan Pehrson för de riktigt unga som begår brott, för de 8–14-åringar som begår rån eller andra riktigt allvarliga brott. Det är uppenbart att det krävs åtgärder på bred front för att hantera den situationen.

Skolan måste fungera, för 8–14-åringar ska gå i skolan. Man ska göra mer än så.

Socialtjänsten måste också stärkas. Ett exempel som fanns i 34-punktsprogrammet som Liberalerna lämnade var mellantvång i socialtjänsten, en jätte viktig åtgärd för att komma åt detta.

Att kriminalisera eller skärpa straffet för dem som rekryterar unga personer är ett förslag som Miljöpartiet har fört fram. Det blev ett resultat av detta, och det är en viktig åtgärd. Vi ska lägga ansvaret på dem som är äldre och drivande bakom det här, inte på dem som är åtta år gamla.

Anf. 29 JOHAN PEHRSON (L) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag ser fram emot de kommande budgetförhandlingarna, där vi ser till att skapa resurser för att kunna hjälpa kommunerna med att omhänderta unga personer som måste bort från gatan nu. Signalvärdet är ju katastrofalt. Ungdomar springer runt och rånar andra och sätter skräck i bygden, och ingenting händer. Vi måste se till att de kommer bort från gatan. Kan de inte anhållas och häktas måste vi se till att de omhändertas på annat sätt, för annars kommer detta bara att fortsätta. Tidiga och tydliga insatser är otroligt viktigt.

Sedan lyfter jag gärna fram en diskussion om mellantvånget – det är viktigt. Föräldrar ska inte ha rätt att säga nej till insatser. Vi har snart barnkonventionen som lag. Det är barnets bästa som ska vara det viktiga, inte att föräldrar kan ha barn som något slags socialterapeutisk insats för att rehabilitera sig själva.

Slutligen kommer Liberalerna, om inte Rasmus Ling medverkar till resursförstärkningar och andra åtgärder, att finna nya majoriteter i riksdagen för att driva straffrätten framåt.

Anf. 30 RASMUS LING (MP) replik:

Fru talman! Jag är jätteglad över engagemanget för att lösa problemet med att alltför många, alltför unga barn är ute och begår brott. Det är tydligt för mig, för regeringen och uppenbarligen för Johan Pehrson att detta är väldigt angeläget och att åtgärder måste sättas in brett.

Vi har många diskussioner om straffrätten; det är viktigt. Jag tror inte att man i varje läge löser problemen genom att höja straffen. Jag tycker att man ska ha rätt straff och att det ska finnas en proportionalitet. Hade det varit så enkelt att vi hade kunnat lösa problemen genom att skärpa straffen hade vi gjort det. Vi har gjort 50 straffskärpningar. Jag tror inte att Johan Pehrson heller tror att vi skulle trola bort brottsligheten om vi gjorde ytterligare skärpningar och kom upp i 100. Jag tror att vi är överens om att även annat måste till.

Anf. 31 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Sverige ska vara ett tryggt land för alla. Detta är grundläggande för att ett samhälle ska hålla ihop. Samhället måste vara starkt nog att skydda människor mot allt från vardagsbrottslighet till grov organiserad brottslighet och terrorism. Det är mot denna bakgrund som Sverige gör den största trygghetsatsningen i modern tid.

Sverige har i dag allvarliga problem med skjutningar och sprängningar. Problemen har vuxit fram under lång tid, och många bör känna ansvar för att inte mer gjorts tidigare.

Orsakerna till gängvåldet är flera och av olika karaktär. Några direkta orsaker är tillgång till vapen och sprängmedel, narkotika och strukturella orsaker som bristande integration och social utsatthet. Här ryms också fler aspekter, som skolmisslyckanden, arbetslöshet, fattigdom och trångboddhet.

Låg upptäcktsrisk vid brott är en annan bidragande orsak. Detta beror bland annat på att polisens och tullens resurser och verktyg har varit för svaga under lång tid. Detta håller vi på att förändra, inte minst genom den historiska satsningen på 10 000 fler anställda inom polisen och regeringens 34-punktsprogram mot gängkriminalitet.

Polisen kraftsamlar just nu genom Operation Rimfrost för att trycka tillbaka gängvåldet i Sverige. Insatserna löper preliminärt över sex månader. Målet är att reducera antalet skjutningar och sprängningar, reducera antalet personer i kriminella miljöer genom fängelsedomar och avhoppningsverksamhet, öka antalet beslag av vapen och sprängmedel och öka allmänhetens känsla av trygghet.

I dag diskuterar vi budgetbetänkandet. Tillsammans med Liberalerna och Centerpartiet intensifierar regeringen nu kampen mot brottsligheten och dess orsaker. I januariavtalet framgår tydligt att tryggheten ska öka, polisen ska byggas ut och attraktiviteten för polisyeket ska fortsätta att förstärkas.

I budgetpropositionen görs satsningar för att stärka hela rättsväsendet och öka tryggheten i samhället. Detta är långsiktigt helt rätt. Vi tar ansvar för Sverige i en tid när det behövs stora satsningar på ökad trygghet.

Låt mig få utveckla med några ord om Polismyndigheten. Arbetet med att anställa 10 000 fler inom polisen till 2024 fortsätter. Detta motsvarar en ökning med 30 procent. Polismyndigheten ska öka antalet anställda från strax under 30 000 till närmare 40 000 till 2024.

Detta är inte en enkel operation; det kommer säkert bakslag. Men vi är fast beslutna att lyckas, för det stärker samhällets förmåga att hantera detta, liksom möjligheterna för de förebyggande insatserna att fungera i hela Sverige. Det stärker också tryggheten i hela landet. Detta är en insats som kommer att märkas i hela Sverige.

För att sätta detta lite i perspektiv hade Polismyndigheten 2017 ca 22 miljarder kronor för att finansiera sin verksamhet. Den summan har 2020 vuxit till drygt 28 miljarder kronor. Vi gör nu en historisk satsning på polisverksamheten, men det kommer att fortsätta att krävas resurser för att genomföra utbyggnaden av polisen de kommande åren.

I arbetet med att trycka tillbaka gängvåldet får vi aldrig glömma andra typer av grova brott. Jag tänker särskilt på de kvinnor som dagligen utsätts för våld i nära relationer. Det har funnits en diskussion kring om detta ska prioriteras bort eller om det trycks undan nu när vi har skjutningar och

sprängningar att hantera. Jag vill säga att detta inte är något som får tryckas åt sidan. Det ska ha samma höga prioritet som annan grov kriminalitet.

Jag tror inte att någon i denna kammare har kunnat undgå att läsa det fasansfulla reportaget i DN om Josefin, som nästan misshandlades till döds av sin partner. Bilderna visar resultatet av ett kvinnohat som det är svårt att sätta ord på. Dessa avskyvärda handlingar förtjänar vår uppmärksamhet. Vi kräver ett långsiktigt arbete för att stoppa mäns våld mot kvinnor – ett arbete som måste växlas upp.

Detta är lite underutvecklat i argumentationen, men de 10 000 fler polisanställda som vi talar om kommer att få avgörande betydelse också för kvinnors trygghet runt om i Sverige. Ökad polisen närvaro på gator och torg runt om i Sverige kommer att öka tryggheten i vardagen. Men genom expansion av polisen möjliggörs nu också den satsning som genomförs med 350 anställda som särskilt fokuserar på våldtäkter, brott i nära relationer och vålds- och sexualbrott. Det är en enormt viktig satsning som polisen just nu genomför runt om i Sverige.

Att motverka våld i nära relationer är en högt prioriterad fråga för regeringen. Under den innevarande mandatperioden höjs ambitionsnivån ytterligare. Detta märks också i budgetsammanhang genom satsningar på kvinnojourer, brottsofferstöd och annat som verkligen behövs för att ta denna fråga på absolut största allvar. Det handlar om det akuta stödet till våldsutsatta och deras barn och det förebyggande arbetet med insatser för att få personer som utövar våld att förändra sitt beteende.

För att öka tryggheten i Sverige måste vi också orka med att ta oss an grundorsakerna till att unga personer dras in i kriminalitet. Flera har varit inne på detta tidigare i debatten. En bred politisk uppslutning skulle behövas kring långsiktiga åtgärder för att färre unga ska dras in i kriminalitet. Annars riskerar våra straffskärpningar, våra nya verktyg till polisen och vår större polismyndighet att få mindre effekt för tryggheten i Sverige.

Under förra mandatperioden presenterade regeringen det första nationella brottsförebyggande programmet på 20 år. Vi stärkte Brottsförebyggande rådets nationella funktion för stöd och samordning. Vi införde regionala aktörer som brottsförebyggande samordnare vid landets länsstyrelser.

Kommunerna har en central roll i det brottsförebyggande arbetet och kan bidra med viktiga insatser i form av socialtjänst, skolverksamhet, arbete med tillsyn, samhällsplanering och bostadspolitik. Men stora delar av detta arbete sker i dag på frivillig basis. Regeringen har därför tillsatt en utredning om att se över hur ett lagstadgat brottsförebyggande ansvar för kommunerna skulle kunna utformas.

Vi måste ha ett särskilt fokus på barn och ungdomar. Det handlar om skolan, barn- och ungdomsvården, Kriminalvårdens försöksverksamhet med olika inslussningsprogram, 34-punktsprogrammet och det nationella avhoppningsprogrammet. Det handlar om det som nämdes tidigare: förebyggande åtgärder med en särskild satsning på skolor och socialtjänst i socialt utsatta områden och på socialtjänst på kvällar och helger i samma områden.

Men det handlar också om att ta ett långsiktigt grepp om detta. Jag vill därför understryka det som inte minst Centerpartiet lyft i debatten: behovet av att vi i denna kammare inte bara snabbt kommer överens om en del straffskärpningar och nya verktyg utan att vi också har en helhetssyn på

trygghetsfrågorna. Därför kommer regeringen inom kort att återkomma till Sveriges riksdag med förslaget om en trygghetsberedning.

Samtidigt som vi behöver hindra nyrekrytering till gängkriminalitet och motverka att unga personer kommer in i den måste vi ta vara på det som Miljöpartiet tog upp i debatten, nämligen vilket ansvar gängen och de kriminella grupperingarna har när de rekryterar och drar in unga människor i de kriminella miljöerna. Det finns också med i 34-punktsprogrammet, där vi tittar på straffskärpningar för den typen av aktiviteter.

Jag tror att vi alla är medvetna om att kraftfulla satsningar som nu görs för att stärka polisens verksamhet också behöver följas av resurstillskott för att stärka andra delar av rättsväsendet. I budgeten tillförs därför Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Sveriges Domstolar, Kriminalvården och Rättsmedicinalverket mer resurser för att möta den ökade arbetsbelastningen. Totalt tillförs rättsväsendet 700 miljoner kronor under 2020. Från och med 2022 beräknas satsningen uppgå till 1,4 miljarder kronor. Vi gör förstärkningar av hela rättskedjan, för det avgör vår samlade förmåga att bygga ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

Avslutningsvis, fru talman, är vi mitt uppe i en snabb utveckling. Vi avser att driva denna utveckling vidare med kraft. Vi kommer att hålla ut och hålla i. Vi är helt övertygade om att vi steg för steg kommer att kunna vända utvecklingen och minska gängvåldet men också skapa ökad trygghet i Sverige.

(Applåder)

Anf. 32 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Precis som flera har varit inne på under den här debatten har vi på många sätt just nu en väldigt problematisk och allvarlig situation i landet vad gäller tryggheten eller snarare otryggheten. Bara i år har det varit 300 skjutningar, och vi verkar gå mot ett nytt svart rekord. Sprängningar biter sig fast i människors medvetande – beklagligt men naturligt.

För att hantera situationen måste man göra flera saker samtidigt. Det handlar om fler poliser, vilket flera har varit inne på. Det handlar om skärpta straff, vilket är viktigt för att markera brottets allvar. Där hade vi en diskussion i gängförhandlingarna, men det gick tyvärr inte att mötas hela vägen. Förklaringen till detta – om jag ska ta ett exempel som gäller straffen – var väl det som Miljöpartiet pekade på vid pressträffen efteråt, nämligen att det som regeringen valde att gå fram med var en ”marginell förändring” av straffrabatten för unga. Trots att det faktiskt finns en majoritet i kammaren för att gå betydligt längre orkade regeringen inte göra det. Då blir det svårt för oppositionen att medverka i en överenskommelse.

Men det finns också ett annat perspektiv, och det handlar om vikten av förebyggande åtgärder. Tyvärr är det nu många kommuner runt om i Sverige som berättar att de behöver göra neddragningar nästa år, till exempel i skolan.

Ett aktuellt exempel är situationen i Malmö, där man nu går fram med besparingar på 50 miljoner kronor. Föräldrar protesterar mot besparingarna. Det har talats om att uppemot var tionde lärare i grundskolan kan behöva bli uppsagd nästa år. Om vi inte bygger skolor och har en bra kvalitet i skolan är det klart att vi förr eller senare kommer att behöva bygga fängelser.

Min fråga till inrikesministern är: Hur går talet om förebyggande åtgärder ihop med att statsbidragen nu är så låga att många kommuner kommer att behöva göra neddragningar i skolorna nästa år?

Prot. 2019/20:49

11 december

Rättsväsendet

Anf. 33 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det är intressant att Moderaterna väljer att diskutera det förebyggande arbetet, för vi har hört väldigt lite om detta fram till nu. Men det är väldigt välkommet.

Innan vi börjar kan vi säga att vår ekonomiska situation kopplat till vilka resurser vi har i samhället också påverkas av den budget som M och KD drev igenom, med 20 miljarder i ett nytt jobbskatteavdrag. Det är få människor jag träffar på stan som säger att detta var den viktigaste åtgärden nu med de problem som vi har i sjukvården, i skolan och på arbetsmarknaden. Men det är en annan diskussion.

Vad gör vi då i till exempel Malmö, där man har stora utmaningar i sin ekonomi? Det första och viktigaste är att vi i budgeten tillför 5 miljarder kronor till kommunernas generella statsbidrag. Vi ändrar likvärdighetsstödet till kommunerna, så att Malmö verkligen kan söka och få del av de pengar som Skolkommissionen har föreslagit för att öka likvärdigheten i svensk skola. Vi gör stora insatser för att också ge stöd till lärarna, inte minst när det gäller lärarassistenter, så att lärarna får ännu mer stöd och hjälp i klassrummet.

Vi gör stora satsningar på kommunerna och kommer att fortsätta göra det. Det prioriterar vi före stora skattesänkningar.

Å andra sidan är Malmö en kommun som trots svåra utmaningar verkligen har lyckats vända utvecklingen i svensk skola. Åtta år i rad av stigande skolresultat i Malmö, trots de utmaningar som Malmö har haft, visar att Malmö är en kommun som, om man bara får rätt förutsättningar, också kommer att fortsätta att prioritera svensk skola.

Anf. 34 JOHAN FORSSELL (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi här i kammaren återkommer till förebyggande åtgärder många gånger. Men man kanske hör det man vill höra. Det finns ju många förslag om just detta i vår budget.

Det är lite märkligt ändå. Som vi nu fick höra är det alltid någon annans fel. Regeringen är nu inne på sitt sjätte år, men det är fortfarande Moderaternas och Kristdemokraternas fel. Det märkliga är att vi i vår budget lyckas med att anslå mer pengar till statsbidrag till skolor, både lokalt i Malmö, där vi plussar på 100 miljoner kronor för att inte behöva göra besparingar, och i en extra ändringsbudget som vi har krävt. Där lägger vi 5 miljarder mer, utöver det som regeringen presenterar.

Det handlar om prioriteringar. Är det svårt att hitta pengar föreslår jag till exempel att man funderar på det rimliga i att lägga miljarder på friår, ytterligare semesterdagar eller utbyggt bistånd. Det finns ju pengar att lägga på rättsväsendet och på förebyggande åtgärder om man bara vill, Mikael Damberg.

Anf. 35 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Vi kan ha en allmänpolitisk diskussion om Moderaternas giftcocktail mot Sveriges kommuner, där man verkligen drar ned resurserna till det som har med stöd till sjuka och arbetslösa att göra, liksom

med insatser som gör att man avlastar kommunerna i kostnader. Skulle man lyfta över alla dessa kostnader på en kommun som Malmö skulle det bli stora underskott där. Det är inte att ta ansvar för kommunernas ekonomi.

Men låt oss ta ett väldigt konkret exempel. Vi satt i gängsamtalet, och när de bröt samman hörde jag Moderaterna säga: Vi ska stötta alla punkter i 34-punktsprogrammet. En av punkterna handlade om riktat stöd till de kommuner som har särskilt stora problem i skola och socialtjänst. Det var en av punkterna. Men det första som händer är att Moderaterna två veckor senare stryker hela det anslaget från budgeten!

Detta är insatser som långsiktigt ska verka i de kommuner som har störst problem med segregation och stora sociala utmaningar i skolan. Det börjar ni med att stryka. Det är inte ansvarsfullt. Vi behöver långsiktiga satsningar mot segregation, och det kommer vi att fortsätta med.

(Applåder)

Anf. 36 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag tror att jag och inrikesministern delar chocken över att för första gången få höra Moderaterna tala om brottsförebyggande arbete. Jag har nog aldrig hört det tidigare i denna kammare.

Däremot har jag hört mycket prat om straffskärpningar, nykriminaliseringar och hemliga tvångsmedel. Det har tyvärr varit alldeles för ofta, och det har kommit från regeringen och inrikesministern.

Det är ingen överraskning att jag kommer med denna kritik. Jag tycker att regeringens fokusering inom rättsväsendet är alldeles för ensidig. 50 straffskärpningar sedan 2014 kräver också 50 brottsförebyggande förslag.

Mycket av det som inrikesminister Mikael Damberg tar upp i sitt anförande och i replikskiftena låter jättebra. Det är nu ett större fokus på brottsförebyggande förslag, och jag välkomnar det. Men när vi tittar på vad som verkligen sker i budgeten kan vi se att siffrorna inte hänger ihop. Kommunerna saknar 20 miljarder för att möta den demografiska utvecklingen. Man sänker skatten för höginkomsttagare med 6 miljarder. Man drar ned på skolan med 985 miljoner kronor. Det som inrikesministern säger hänger inte ihop med det som vi verkligen behöver göra i Sverige för att minska kriminaliteten.

Jag tycker också att det är bra att vi talar mer om mäns våld mot kvinnor och om den machokultur som är alltför utbredd och som faktiskt är en av de stora anledningarna till skjutningarna och gängkriminaliteten. Men vad jag saknar är en fortsättning på det metoo-paket som regeringen lade fram tillsammans med Vänsterpartiet under förra mandatperioden. Det har betydelse vilka man budgetsamarbetar med. Jag saknar pengarna när det kommer till mäns våld mot kvinnor.

Anf. 37 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag har stor respekt för Vänsterpartiets engagemang i de sociala frågorna och i det förebyggande arbetet. Där har vi nog samma grundsyn. Sedan är det kanske lättare för Vänsterpartiet att vara i opposition och säga att det inte görs tillräckligt mycket.

Men jag har lite svårt att få argumentationen att gå ihop. Vilka straffskärpningar är det som Vänsterpartiet tycker är fel?

Handlar det om det grova vapenbrottet, som förra året innebar att polisen tog 1 000 vapen i Sverige och att ungefär 230 personer sattes i fängelse? Det var väl ganska bra?

Är det straffskärpningen för de grova narkotikabrotten? Vi vet att narkotika är grogrunden för gängkriminaliteten i Sverige.

Handlar det om det som vi nu föreslår? Vi tittar på husrannsakan för att ge polisen nya möjligheter att stoppa en våldsspiral. När det sker en skjutning är risken stor att det sker en till skjutning. Ska inte polisen kunna gå igenom källarförråd i kända kriminella miljöer för att leta efter vapen och se till att det inte blir en skjutning och en sprängning till?

Det måste vara lite mer specifikt. Ska vi inte ge – där har jag tidigare hört att ni har varit mer kritiska – polisen möjlighet att läsa krypterad information i gängens mobiltelefoner? Jag tror att det är helt avgörande om man ska kunna slå sönder dessa gäng att man faktiskt också kan läsa deras tekniska kommunikation med varandra.

Detta är viktiga frågor. Det blir inte tryggare i förortsområdena om gängen får fortsätta skjuta eller spränga eller ha kvar sina vapen och sin narkotika.

Men vi måste också orka med att göra satsningar på skolan. Det är i dag 31 000 fler anställda i svensk skola, vilket nog är en av anledningarna till att PISA-resultaten vänder uppåt för Sverige igen. Det är klart att det är satsningar på förebyggande insatser. Vi säger i 34-punktsprogrammet att vi tänker återkomma till riksdagen med särskilda satsningar i de socialt utsatta områdena när det gäller skola, socialtjänst – socialtjänst på helger och kvällar – samt mellantvång, så att socialtjänsten har fler legala verktyg att jobba med. Det är också viktiga frågor.

Anf. 38 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik:

Fru talman! Det är intressant att jag ställer en fråga om brottsförebyggande arbete och att inrikesministern börjar prata väldigt engagerat om straffskärpningar. Jag vill också få fört till protokollet angående PISA-resultatet att det var elever som hade högutbildade föräldrar med höga inkomster som fick ett gott resultat, inte elever som hade tuffare förhållanden och föräldrar som till exempel hade osäkra deltidsjobb. Arbetarklassen har det fortfarande alltför tufft.

Det är ingen hemlighet: Regeringen har gjort en undermålig terrorlagstiftning, som Vänsterpartiet är emot. Den är ogenomtänkt. Den är odefinierad. Vi kommer inte heller att välkomna förslaget om hemlig dataavläsning, eftersom det är alltför rättsosäkert. Datalagringen kommer inte att fungera i den utsträckning som regeringen hoppas på. Där vill vi ha en riktad lagring. Däremot har vi varit med och höjt straffen när det gäller sexualbrott, samtyckeslagstiftning och vapenlagstiftning.

Anf. 39 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Min poäng var att Vänsterpartiet gör fel när man ställer dessa frågor mot varandra. Vi måste göra båda delarna. Ska vi komma åt mycket av det sexuella våldet på nätet, till exempel, måste vi ha datalagring. Du kan inte veta på förhand vilka som är misstänkta för barnpornografibrott. Då hade vi inte behövt datalagring. Vi behöver datalagring för att komma åt de kriminella kretsar som utnyttjar barn och kvinnor på nätet, till exempel. Då måste man ha moderna verktyg.

Men jag välkomnar engagemanget i de sociala frågorna. Jag tycker att vi, våra två partier, har stått lite ensamma i de frågorna i förhållande till många andra partier som har prioriterat annat.

Jag tror att samhällsutvecklingen nu visar att den växande segregationen inte är hållbar. Den skapar också konflikter och ökad brottslighet. Då måste vi orka med att göra båda delarna. Det hoppas jag att vi kan samarbeta om brett i den här kammaren.
(Applåder)

Anf. 40 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag har en konkret fråga till statsrådet. Domstolsverket begärde 550 miljoner kronor i sitt underlag till regeringen. Domstolsverket – Sveriges Domstolar, fick 280 miljoner kronor. Det är hälften av vad man begärde. Man pekar på konsekvenser: uppsägningar, minskat antal notaries eller nedskärningar.

Min fråga är: Hur rimmar detta med orden om den stora satsningen på rättsväsendet? Delar statsrådet Rasmus Lings bedömning att det, som jag uppfattar det, är svårt att prioritera detta? Vilka långsiktiga konsekvenser ser inrikesministern framför sig när det gäller de bristande resurserna till domstolarna? Hur blir rättssäkerheten bättre av att domstolarna tvingas dra ned?

Anf. 41 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, Andreas Carlson, för en viktig fråga! Oberoende domstolar är avgörande för både rättssäkerhet och demokrati, och verksamheten i domstolarna ska vara effektiv och bedrivs med hög kvalitet.

Det är uppenbart att vi de senaste åren har sett en ökad mängd mål. Det är en ökad arbetsbelastning på domstolarna. Det gäller i princip samtliga måltyper. Ökningen förväntas fortsätta framöver, och därför gör vi satsningar på domstolarna.

Det som man kanske hoppar över lite i diskussionen är att vi gjorde en ökning i höständringsbudgeten för 2019 med 174 miljoner kronor. Och nu föreslår regeringen att anslaget ska öka med 280 miljoner kronor för nästa år. Det är alltså en nivåhöjning. Men detta är en fråga som vi kommer att följa över tid, för hela rättskedjan måste fungera. Och det måste naturligtvis finnas en rättssäkerhet i domstolar. Men det är inte så att vi bara gör satsningen med de 280 miljoner kronorna. Det hänger ihop med höständringsbudgetens anslag på 174 miljoner kronor extra.

Anf. 42 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Det stämmer att det gjordes en ändringsbudget, och det byggde på att M-KD-budgeten gav vad Domstolsverket hade begärt. Sedan såg man att måltillströmningen ökade, så man var tvungen att göra en ändringsbudget.

Nu har vi bättre prognoser. Domstolsverket pekar på att måltillströmningen kommer att öka med uppemot 35 procent, och på flera tingsrätter är det ännu mer. När regeringen ser detta – det är så jag uppfattar Mikael Dambergs svar – undrar jag: Varför görs ingenting nu? Det är ju nu man måste göra uppsägningar. Det är nu man måste begränsa antalet notaries. Detta kommer att få mycket långsiktiga effekter på domstolarnas verksamhet. Då förväntar jag mig att regeringen inte bara säger att man ser detta

och att man kommer tillbaka utan att man också agerar. Vi diskuterar ju budgeten nu för nästa år. Varför har man bara gett domstolarna hälften av vad de har begärt? Jag frågar också: Vilka konsekvenser ser Mikael Damberg framför sig att det här kommer att få långsiktigt?

Prot. 2019/20:49

11 december

Rättsväsendet

Anf. 43 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! I den budget som vi nu debatterar föreslås det 280 miljoner kronor mer till Domstolsverket. Vi konstaterade att vi var tvungna att ändra. Vi tyckte inte att M-KD-budgeten var tillfyllest när det gällde domstolarna och tvingades då gå in med 174 miljoner kronor extra. Det är alltså ett arbete som vi bedriver systematiskt. Det måste vara långsiktigt. Det går inte att lösa det bara i en budget eller så, utan det är en långsiktig utveckling. Vi kommer att följa det väldigt noga.

Men det är inte bara den frågan. Det handlar också om andra systemförändringar som vi diskuterar i denna kammare. Snabbare lagföring är något som jag tror kan frigöra tid och kraft i många olika processer, kanske till och med i domstolarna. Det handlar också om frågan om de stora brottmålen, som jag hoppas att vi kan återkomma till. Hur kan man se till att en del av de riktigt resurskrävande brottmålen kan läggas upp på ett annorlunda sätt, så att det också frigörs tid och utrymme i domstolarna?

(Applåder)

Anf. 44 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag måste nästan ta vid där Andreas Carlson slutade. Det gäller just Sveriges Domstolar. Det finns ett budgetäskande från Sveriges Domstolar, och det finns ett anslag från regeringen som inte möter upp det äskandet. Det kommer att få konsekvenser; det är den samlade bedömningen från Sveriges Domstolar att det kommer att få konsekvenser. Det handlar om förmågan att hantera de inkomna ärendena i domstolar men också om att man kanske måste säga upp personal inom Sveriges Domstolar.

Det är klart att det blir svårt, om regeringen säger att det här ska följas över tid, att sedan återrekrytera personer som har lämnat verksamheten och utbilda på nytt. Man misshandlar alltid minst en myndighet inom rättsväsendet från regeringens sida, och just nu är det domstolarna som man ger sig på. Jag vill faktiskt ha en motivering till detta. Vad är motivet till att man inte lever upp till de budgetäskanden som Sveriges Domstolar har gjort?

Min andra fråga handlar om kriminalvården. Vi ser att vi har en mycket ansträngd situation på våra anstalter. Samtidigt har vi sedan 2015 haft ett etablerat system inom Europa som innebär att utlänningar som är EU-medborgare och som begår brott i Sverige ska avtjäna sina straff i sina respektive hemländer. Det är ungefär 3 000 utlänningar som skrivs in på våra anstalter varje år, och det är ungefär 50 personer som får avtjäna sina straff i sina respektive hemländer.

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att det arbete som finns på plats sedan 2015 ska bli mycket bättre, så att de europeiska medborgare som begår brott i Sverige i betydligt högre grad avtjänar sina straff i sina egna hemländer och därmed avlastar den mycket ansträngda kriminalvård som vi har i Sverige i dag?

Anf. 45 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tror att vi ska vara lite varsamma med orden. Detta är en budget som innebär en kraftig satsning på hela rättsväsendet – hela rättskedjan – med 700 miljoner kronor för 2020. Det kommer att växa till långt över 1 miljard kronor till 2022 enligt de förslag som föreligger.

Om vi tittar på just Domstolsverket får de enligt höständringsbudgeten och den budgetproposition som nu föreligger ett tillskott på 454 miljoner kronor. Det är ändå den verklighet som vi har att förhålla oss till.

Men vi säger öppet och ärligt att vi kommer att följa detta över tid. Myndigheterna måste pröva sina kostnader, och de måste göra det också i detta läge. Men det är inte så att vi misshandlar en myndighet som får 454 miljoner kronor i ökade anslag under en mycket kort tid eftersom vi ser att det finns en ökad mängd arbete för myndigheten.

Återigen: Vi visar i denna budget att vi är beredda att tillskjuta mer pengar när det behövs, och vi kan göra det framöver också om det skulle visa sig nödvändigt.

När det gäller kriminalvården kan jag dela Adam Martinens frustration över att en del av dem som sitter på svenska fängelser och anstalter faktiskt inte borde göra det. De borde avtjäna sina straff i sina hemländer. Det finns ett system där länderna är överens om att ta emot sina medborgare och människor med anknytning till dessa länder. Men det görs i alltför liten utsträckning. Jag kommer inom ganska kort tid att återkomma med nya förslag på detta område för att se till att vi gör vår hemläxa på absolut bästa sätt. Men sedan bygger det också på att andra länder tar sitt ansvar.

Anf. 46 ADAM MARTTINEN (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att det råder delade meningar om just Sveriges Domstolar – om de anslag som regeringen faktiskt anslår och det som Sveriges Domstolar anser sig behöva. Det kommer att få konsekvenser, och vi kommer att få anledning att diskutera varför man inte tillförde de anslag som behövdes i denna budget. Om man säger att man ska studera detta över tid och kanske återkomma, då är det för sent, som jag har sagt i tidigare anförande. Detta behöver göras nu.

Detta system har varit etablerat sedan 2015, alltså ungefär lika lång tid som regeringen har suttit vid makten. Samtidigt har vi sett att av de personer som skrivs in på svenska anstalter är det i dag färre som utvisas och avtjänar sina straff i sina hemländer än när regeringen tillträdde. Då är den naturliga frågan: Vad är det som händer på Regeringskansliet? Arbetar man över huvud taget med denna fråga? Varför har man inte gjort någonting under de fem sex år som man har suttit vid makten? Det måste finnas en plan för att man ska underlätta arbetet med att se till att de som ska avtjäna sina straff i sina hemländer också gör det.

Anf. 47 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik:

Fru talman! Det är riktigt att myndigheterna i dag har ett ansvar att försöka göra detta möjligt men inte har gjort det i tillräckligt stor utsträckning. Därför kommer regeringen att återkomma i denna fråga. Å andra sidan är det inte alla som sitter på anstalter som är föremål för dessa regler. Det är för dem som sitter under längre tid som regelverket slår in. Men det är inte desto mindre viktigt att jobba med det, eftersom det skulle frigöra

kapacitet på våra egna anstalter. Det är därför en viktig fråga, och jag kommer att återkomma inom kort om detta.

Jag konstaterar att vi i detta betänkande diskuterar en stor kraftsamling för hela rättsväsendet, och den utbyggnad som vi nu gör kommer att få betydelse för både ökad trygghet och minskad brottslighet i Sverige. Det är jag helt övertygad om.

(Applåder)

Anf. 48 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett allvarligt läge där den grova kriminaliteten breder ut sig. Rättsväsendets behov av resurser ökar och verkar aldrig bli tillräckligt tillgodosedda. Trycket ökar alltmer för var dag.

Medan regeringen helt tycks sakna insikt på området och släpar benen efter sig drabbas oskyldiga människor. Det går inte en dag utan att vi tvingas ta del av hur grova brottslingar raserar tryggheten för vanligt hederligt folk, detta alltmedan regeringen står handfallen.

Den här regeringen saknar inte bara sakpolitik nog att göra något åt situationen. Den saknar dessutom förmåga att se helheten. Rättsväsendet behöver ses som en hel kedja. Om polisen får ökade resurser behöver även resterande delar av rättsväsendet extra resurser för att kunna möta upp effekterna av en resursförstärkning till Polismyndigheten. Det handlar om logiskt konsekvenstänk.

Kriminalvården är i dag en springande punkt. Man behöver kraftigt öka antalet anstaltsplatser, och det är akut. Både fängelser och häkten är nära maxkapacitet och är i vissa fall i dag redan överbelagda.

Eftersom det tar tid att bygga ut befintliga anstalter och bygga nya anstalter finns det inga snabba lösningar här i Sverige. Detta tåg har redan gått. Ett alternativ som Sverigedemokraterna har lyft fram är att hyra anstaltsplatser utomlands, inte för att spara pengar – i alla fall inte i detta läge – utan för att komma till rätta med den akuta brist som råder i dag.

Med detta som utgångspunkt behöver det även anställas mer personal till Kriminalvården för att en tillfredsställande verksamhet ska kunna bedrivas. Sverigedemokraterna föreslår därför ett ökat anslag till Kriminalvården med 1,9 miljarder kronor i förhållande till regeringens förslag.

Om regeringen har ett fullgott alternativ till platsbristen som snabbt kan implementeras får man gärna redogöra för detta alternativ här och nu.

En av de viktigaste frågorna för Sverigedemokraterna är att stärka rättsväsendet och se till att antalet poliser ökar, och då inte bara till numerären. Det ska även finnas poliser ute på gator och torg.

I dag är det tyvärr så att antalet poliser minskar där de behövs som mest, nämligen i det brottsförebyggande arbetet, vid ingripanden samt i utredningsverksamhet. Däremot har den polisiära närvaron ökat markant i fråga om stöd och service, underrättelseverksamhet samt Nationella operativa avdelningen.

Regeringen säger att det till och med 2024 ska anställas ytterligare 10 000 polisanställda. Det antal som ska vara poliser respektive civila polisanställda är dock otydligt.

Men det går inte att bara öka numerären av polisanställda. Polismyndigheten behöver även bli mer effektiv och använda befintliga resurser på ett bättre sätt. I dag täcker Polismyndigheten upp det polisiära tappet med civila polisanställda. Civila polisanställda med spetskompetens behövs i

den polisiära verksamheten och som stödverksamhet till poliser. Men det är viktigt att tänka på att civila polisanställda inte kan ersätta polisiär kunskap och erfarenhet. Och utifrån hur samhället ser ut i dag är det en kompetens som inte får underskattas.

Det finns dock en outnyttjad möjlighet när det gäller att stärka Polismyndigheten, och det är redan utbildad personal som har sökt sig till andra arbetsplatser på grund av dåliga villkor, dåliga löner med mera. Vi behöver locka tillbaka dessa personer som skulle utgöra en ovärderlig resurs i arbetet med en starkare polismyndighet och ett tryggare samhälle.

Sverigedemokraterna vill därför genomföra en riktad lönesatsning, där varje enskild polis får ett lönelöft på i genomsnitt 6 000 kronor och betald polisutbildning samt att det blir ett ökat fokus på arbetsmiljöfrågor. Detta kommer inte bara att öka Polismyndighetens attraktivitet som arbetsgivare för återrekrytering utan även se till att befintliga medarbetare vid myndigheten stannar kvar. Sverigedemokraterna har därför budgeterat för ett ökat anslag om knappt 2,7 miljarder kronor till Polismyndigheten i förhållande till regeringens förslag. Tillskottet ska även finansiera anställning av administrativ personal som kan avlasta poliserna. En utbildad polis arbetsuppgifter innefattar i dag en stor del administrativt arbete, och det tar självklart tid från det rent polisiära arbetet. På detta sätt kan de poliser som finns arbeta mer effektivt.

Ett bra exempel som Nationella operativa avdelningen använder sig av är en administrativ grupp som kallas Operativt utredningsstöd. Gruppen avlastar poliser med databearbetning, åklagarpresentationer, enklare förhör, administrativa system, reseräkningar med mera. Den hjälp som Operativt utredningsstöd erbjuder skulle kunna gynna fler utredningsavdelningar inom Polismyndigheten och borde implementeras på fler avdelningar.

För att avlasta Polismyndigheten ytterligare vill Sverigedemokraterna återinföra beredskapspolisen, som avskaffades 2012. Beredskapspolisen skulle kunna avlasta och effektivisera polisens arbete till exempel genom att hjälpa till med bevakningsuppdrag och transporter, upprätthålla ordning vid olyckor och störningar i infrastruktursystem med mera.

Även Säkerhetspolisens arbete måste prioriteras i en tid där människor återvänder från terrorism i den så kallade Islamiska staten, där de redan i dag är tillbaka och begår brott, där lagstiftningen släpar efter så mycket att utvisningar av säkerhetshot inte kan verkställas, där vi inte kan hålla dem i förvar och där vi inte kan ta terroristers medborgarskap ifrån dem. Vi måste göra allt för att hålla våra medborgare säkra. Vi måste ge Säkerhetspolisen mer resurser till punktbevakning av dessa återvändande islamister och andra säkerhetshot. Därför väljer Sverigedemokraterna att utöver regeringens tillskott satsa ytterligare 210 miljoner för 2020.

Svenska folket har fått nog av fagert tal och lappa-och-laga-lösningar. De vill se handlingskraft. De vill se en regering som på riktigt vidtar åtgärder som ger hållbara och långsiktiga effekter. De vill se att deras vardag blir tryggare, om än i små steg. Det regeringen visar upp så här långt imponerar inte – det imponerar inte på mig och det imponerar inte på stora delar av poliskåren. Det imponerar heller inte, av opinionsundersökningar att döma, på svenska folket.

Pyttipannapolitikens mest uppenbara misslyckande mäts dock i mänskliga tragedier. I söndags misshandlades en tolvårig av ett ungdoms-

gäng i Sköndal. En flicka i Hallstahammar blev natten till söndag indragen i ett buskage och våldtagen. En kvinna i Sundbyberg rånades och våldtogs för bara någon vecka sedan. Allt detta är mänskliga tragedier, och staten och samhället behöver markera stenhårt mot det. För att ha muskler nog att kunna göra denna markering krävs ett helt nytt synsätt, kombinerat med mer resurser. På inget av dessa områden levererar regeringen. Sverige behöver en ny politik.

Jag yrkar bifall till reservation 29.

Anf. 49 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för en intressant och bra debatt, med spänstiga replikskiften, om detta utgiftsområde.

Vi har i dag ägnat oss åt att diskutera hur främst polisen men även hela rättsväsendet ska använda sina pengar och prioritera sin verksamhet. Målet är vi alla överens om: Vi ska vara trygga. Tryggheten ska öka, och brotten ska minska – eller upphöra. Vi har dock lite olika prioriteringar när det gäller hur målen ska nås.

Ett område som jag tycker att det pratas alldeles för lite om och som behöver lyftas fram mer – som är bortglömt – är våld mot kvinnor. Jag tänker ta mig friheten att lite grann sätta fokus på den brottskategorin.

Vi har den senaste tiden nåtts av rapporter om fruktansvärda brott – misshandel, våldtäkt och hot – som ibland leder till dödsfall och som, obegripligt nog, i de flesta fall utförs av närstående. De senaste veckorna har vi också nåtts av rapporter inte bara om dödsfall utan även om mycket grov misshandel. Det finns dock brottsoffer som är så otroligt modiga att de går ut offentligt och visar upp sina skador. Det medger öppna förhandlingar, och detta öppnar ögonen på oss – på dig, på mig och på hela samhället – för att det ser ut så här. Man säger: Sätt stopp för detta!

Vi vet också att vi har problem att sätta fast de män – för det är allra oftast män – som förstör livet för tusen och åter tusen unga kvinnor och tjejer som tvingas in i prostitution. Vilka är då de kvinnor som blir utsatta för prostitution? Ja, det är ofta utsatta, sårbara kvinnor med en trasslig bakgrund. Inte sällan kommer de från fattiga länder i Europa, och de är väldigt utsatta. Det är ett trixande med sexköpslagen, sexualbrottslagen och lagen mot människohandel för att få fast dessa människohandlare.

Vi vet även att pornografin skördar offer. Män som kan fastna i porrberoende flyttar hela tiden fram gränsen för vad som ger en kick och tillfredsställelse. Vårdspornografen är filmade övergrepp, inget annat, och detta sker trots att det är förbjudet att skildra våldsscener i stillbild och rörlig bild. Detta har våra barn och ungdomar fri tillgång till i sina mobiltelefoner. Regeringen skriver i sin proposition att en allt större tillgång till internet och smarta mobiltelefoner i viss mån kan ha bidragit till en ökning av vissa typer av sexualbrott. Det är helt riktigt, menar jag, och därför förväntar vi oss att regeringen snarast kommer med förslag på området för att stävja detta.

Även här är kvinnorna de mest utsatta, men ingen vågar anmäla. Varför då? Jo, därför att det finns otroligt mycket pengar i pornografiindustrin. Det är hot och trakasserier, och de utsatta vågar helt enkelt inte. Hur kan det då gå så här långt? Vi vet att det förekommer ett bra arbete inom polisen på många håll, men vi tror att ökad kunskap är nödvändigt både inom polisen och inom hela rättsväsendet. Statsrådet Damberg berättade här om

straffrättsliga åtgärder som är satta i sjön för att stävja detta, vilket är jättebra, men vi behöver också bli skarpare på att jobba förebyggande.

De utsatta kvinnorna är brottsoffer och behöver adekvat stöd, vård och skydd. När jag satt i kommunstyrelsen i Nora hade vi på vårt bord att behandla en projektansökan – en bidragsansökan. Nora har inget eget skyddat boende, men vi hade att behandla en ansökan om bidrag till kvinnohuset i Örebro. Det är ett skyddat boende för kvinnor. Hur kan det komma sig? Hur kan det komma sig att kvinnorörelsen måste ansvara för sin egen finansiering? Vilka andra offer för misshandel eller missbruk måste själva finansiera sin egen behandling? Jag menar att detta sitter i strukturerna och att vi måste ta ett rejält omtag för att finna en långsiktig lösning när det gäller att skydda våldsutsatta kvinnor.

I betänkandet slås fast att det finns mycket kvar att göra. Nationella trygghetsundersökningen visar att kvinnor fortfarande är mer otrygga i sitt bostadsområde än män. Vi ser ett kraftigt ökat antal anmälningar om sexualbrott och ökat dödligt våld mot kvinnor. Vi har nyligen bildat ett nätverk här i riksdagen, på temat våld mot kvinnor. Vi kommer tillsammans att lyfta och stödja förslag som vi alla kan stå bakom, samt informera oss och sprida kunskap om goda exempel. Vi kommer att se till att det pratas mer om detta i kammaren – inte mindre.

(Applåder)

Anf. 50 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Kansliet gjorde mig uppmärksam på att jag inte yrkade bifall till en reservation, vilket jag självklart vill göra. Jag yrkar bifall till reservation 26.

Av den tidigare sittande talmannen fick jag inte heller tillfälle att svara på den fråga jag fick av inrikesministern, så det vill jag gärna göra. Jag tycker att det är lite tramsigt att stå i kammaren och säga att Moderaterna gör stora besparingar på det förebyggande arbetet när jag är helt övertygad om att inrikesministern har läst vår budget och känner till att vad vi gör är en förändring från riktade statsbidrag till generella statsbidrag. Det är precis det som många socialdemokratiska kommunpolitiker där ute efterlyser, det vill säga en större frihet kring pengarna.

Därutöver anslår vi i vår moderata budget 2 ½ miljard mer till kommunerna bara nästa år. Det är pengar som kan gå till exempel till att undvika de besparingar på skolan som Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu genomför i Malmö – uppemot var tionde lärare. Det är lätt att tala om förebyggande insatser, men man måste också leva som man lär. Till inrikesministern vill jag säga: Om det nu är så viktigt med pengar till Delmos – jag tror att det är 500 miljoner, någonting – tänk då hur mycket det går att utträta med fem gånger mer! Det är vad kommunerna skulle få med Moderaternas budget, redan nästa år.

Jag tror att detta är justitieutskottets sista debatt före juledigheten, och för att ändå avsluta lite positivt vill jag önska alla – inklusive ministern, naturligtvis – en riktigt god jul.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 9.)

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU2

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 51 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Vi i Moderaterna står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande väljer vi att yrka bifall endast till reservation nr 4.

Fru talman! Vi ska nu debattera Sveriges mycket stora biståndsbudget. Vi lägger oerhört mycket pengar på biståndet i Sverige, och det finns också ett stort folkligt stöd för att Sverige som ett rikt land ska vara en generös biståndsgivare.

Jag tror att de flesta svenskar svarar ja på den direkta frågan: Ska Sverige ha ett generöst bistånd? Det är dock märkligt att vi i svensk debatt inte har talat mer om biståndet givet dess mycket stora anslag. Jag tror till exempel inte att de flesta svenskar känner till att vi i dag lägger nästan dubbelt så mycket pengar på biståndet som på polisen.

Fru talman! Jag tror att de flesta svenskar svarar nej på den direkta frågan: Är det rätt prioriterat att lägga dubbelt så mycket pengar på biståndet som på polisen? Eftersom vi lägger så otroligt mycket pengar på biståndet är det också rimligt att ställa sig frågan: Vad får jag för pengarna?

Fru talman! Moderaterna värnar skattebetalarnas pengar. Jag personligen brukar säga att politiker inte har pengar, utan politiker tar pengar. De pengar vi tar för att spendera i statens budget måste spenderas väl, och inget annat politikområde har tillåtits skena på det sätt som biståndet har gjort.

Moderaterna vill prioritera annorlunda och står inte bakom budgeteringsprincipen att 1 procent av bni ska gå till bistånd. Det är helt enkelt inte en rimlig budgeteringsprincip att man först bestämmer sig för hur mycket pengar man ska lägga på ett område och därefter ställer sig frågan vad man ska göra för pengarna.

Det är en mycket rimligare princip att man först ställer sig frågan: Vad vill vi göra? Därefter ska man ställa sig frågan: Vad kostar det? Därför föreslår Moderaterna att biståndet i stället ska förses med en fyraårig budgetram – precis samma modell som vi har för exempelvis forskningen och infrastrukturen. Biståndet ska ha resultatmål, inte utbetalningsmål.

Fru talman! Alla borde vara överens om att biståndet egentligen är ett nödvändigt ont. I en perfekt värld skulle det inte behövas. Därför vill Moderaterna se en nollvision för utvecklingsbiståndet till år 2030. Jag ber att få uppmärksamma alla som lyssnar på att vi säger ”vision” och inte något annat.

Alla i den här kammaren känner till Agenda 2030. 192 länder har förbundit sig att arbeta för att nå 17 globala mål till år 2030. 192 länder har alltså lovat att var för sig och tillsammans arbeta för att nå dessa mål. När målen nås blir utvecklingsbiståndet så som vi känner det i dag irrelevant. Eftersom 192 länder har förbundit sig att nå målen till år 2030 har vi sagt att vi vill se en vision om att biståndet inte längre ska behövas efter det året. Allt annat vore konstigt, och nollvisionen handlar helt enkelt om att vi tar Agenda 2030 på allvar.

Det här är inte detsamma som att Moderaterna kommer att plocka bort utvecklingsbiståndet ur verktygslådan efter år 2030, utan vi har helt enkelt en vision om att det inte längre ska behövas efter det år då de 17 globala målen ska vara uppnådda. Det är logiskt, och det är konsekvent.

Notera också att vi talar om utvecklingsbiståndet, inte det humanitära biståndet. För den som inte är insatt i biståndsdebatten kanske det inte är självklart att känna till skillnaden mellan utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd. Humanitärt bistånd är katastrofbistånd såsom rent vatten, mat och förnödenheter till människor i katastrof. Det kan handla om barn i Jemen eller människor på platser som har varit utsatta för naturkatastrofer. Humanitärt bistånd är alltså biståndets kärna, som hindrar död och lindrar nöd och som tyvärr alltid kommer att behövas. Där har vi en skyldighet att vara med och bidra.

Utvecklingsbiståndet, å andra sidan, är ett mer långsiktigt bistånd som handlar om att hjälpa länder att bygga upp fungerande institutioner, sjukvård och så vidare. Det är saker som respektive land i en bättre värld ska klara själva.

Fru talman! Den stora merparten av allt bistånd är utvecklingsbistånd. En hel del är bra, men alltför mycket är faktiskt inte bra. En del är till och med dåligt. Det är exempelvis dåligt att svenska skattebetalare lägger 70 miljoner kronor på ett projekt i Ukraina för att främja jämställt budgetarbete. Detta är något som enligt Sida själva bland annat har lett till att myndigheter har anammat en feministisk snöröjning. Detta är inte bra bistånd och inget jag tycker att vi ska lägga skattebetalarnas pengar på.

Jag har noterat att Sveriges biståndsminister Peter Eriksson flera gånger på den senaste tiden har sagt att Moderaterna för en kampanj mot biståndet. Det är en lika felaktig som tråkig retorik. Man måste kunna ha en diskussion om effektivitet och resultat för ett utgiftsområde som får dubbelt upp i anslag mot vad polisen får – inte minst i Sverige, som är en av världens största biståndsgivare.

Det är regeringens ansvar att säkerställa att de skattemedel som läggs på biståndet används på bästa sätt. Ständigt återkommande rapporter om oegentligheter och korruptionsskandaler vittnar om att så tyvärr inte är fallet. Godhet kan inte mätas i spenderade pengar, utan i faktiskt resultat. Sverige skulle behöva minska antalet samarbetsorgan för att kunna ha bättre kontroll och inflytande över hur svenskt bistånd används.

Vi menar att det är viktigt med ett fokuserat bistånd, vilket riksdagen redan har beslutat om. Det är viktigt att man prioriterar och konstaterar att Sverige faktiskt inte kan göra allt. Moderaterna vill se färre bilaterala samarbeten, färre FN-organ och färre tematiska områden för biståndet. Men där vi lägger resurserna ska det vara med spets.

Och vad vill då vi göra? Från Moderaternas sida vill vi prioritera det som är effektivt och det Sverige har varit historiskt bra på. Det är bland annat ökat fokus på humanitärt bistånd, klimat och jämställdhet. Det gäller även institutionsbyggande och global hälsa, exempelvis vaccinationsprogram.

Jag skulle särskilt vilja lyfta fram vaccinationsprogram som effektivt bistånd. En hel del av er kommer säkert att begära replik på mitt anförande och säga att bistånd i form av vaccinationsprogram är ett alldeles för enkelt bistånd och att man inte får fastna i bistånd som går att mäta om man vill förändra världen. Vaccinationsprogram må vara bistånd som är enkelt att

mäta, men det leder till riktiga resultat, och det räddar liv. Dessutom hjälper det till att möta ett av våra största hot just nu, antibiotikaresistensen. Om man vaccinerar sig blir man inte sjuk, och då behöver man inte heller antibiotika.

I en värld där behoven är oändliga men där resurserna inte är det är det viktigt att vi säkerställer att svenska skattebetalares pengar går till de biståndsinsatser där de gör som mest nytta och där vi kan se resultat. Det ställer krav på resultatuppföljning, transparens och förmåga att våga prioritera. Svenskt bistånd kan inte göra allt, men där svenskt bistånd verkar ska skattebetalarna se resultat av sitt givande.

Fru talman! Det här är viktiga frågor, och jag skulle kunna stå här länge och prata om detta. Men tiden räcker inte riktigt till, så jag avslutar med en liten sammanfattning:

Moderaterna vill fortsatt se ett generöst bistånd, men Sverige kan inte göra allt. Därför måste man prioritera och fokusera biståndet. Sveriges budget är inte heller oändlig. Därför kan man inte ha ett enskilt utgiftsområde som får skena iväg så som biståndet har gjort. Man måste våga prioritera mot de stora behov vi har på hemmaplan. Godhet kan inte mätas i spenderade kronor, utan i faktiskt resultat.

(Applåder)

Anf. 52 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Moderaterna väljer alltså att minska anslaget till biståndsbudgeten, vilket vi naturligtvis välkomnar. Sverige måste kunna se sig själv i spegeln och inse att vi inte har en outtömlig skattkista.

Jag har också full förståelse för att det för ett parti som under väldigt lång tid har stått bakom principen om utgiftsmålet 1 procent kanske kan kännas lite vemodigt att ge upp den. Jag har därför stor respekt för att ni tar det här steget. Men jag har inte begärt replik bara för att ge er beröm, utan jag tänker också ställa en fråga.

Det som oroar mig lite grann med hur Moderaterna lägger upp det här är att man väljer att frånga den andelsbaserade utgiftsmodellen och övergå till en fixerad summa pengar. Beroende på den ekonomiska utvecklingen i Sverige innebär det att den modellen kan göra att vi får en biståndsram som ligger under 0,7 procent, potentiellt.

I budgetmotionen skriver ni så här: Anslagen kommer alltid att ligga klart över FN:s biståndsmål om 0,7 procent av bni. Jag misstänker naturligtvis att det är en förutsättning. Men jag undrar om det som ni skriver innebär att ni ändå står kvar vid att biståndet alltid ska ligga på åtminstone 0,7 procent av bni.

Anf. 53 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Det som Moderaterna föreslår är en helt ny budgeteringsprincip för biståndet, som lämnar den ryckighet som följer av dagens budgeteringsprincip. I stället förses biståndet med en fyraårig budgetram. Det betyder att biståndet får långsiktiga spelregler med ett anslag som ska gälla för fyra år. Detta får man följa löpande. Men det viktigaste är ju vad man gör. Man måste börja med att ställa sig frågan vad man vill göra och därefter ställa sig frågan vad det kostar.

Moderaterna kommer alltid att vara ett parti som står upp för internationella överenskommelser. Just nu är rekommendationen från FN att bi-

ståndet ska ligga på 0,7 procent av bni. Då är det rimligt att vi, i ljuset av att vi har stora internationella åtaganden i Agenda 2030, lägger oss på en ambitionsnivå som motsvarar ungefär 0,7 procent.

Som sagt: Vi måste börja med frågan vad vi vill göra och därefter ställa oss frågan vad det kostar, inte börja med att ställa oss frågan hur mycket pengar vi ska lägga på ett område och först därefter ställa oss frågan hur vi ska spendera pengarna.

Vi har en nollvision för biståndet till år 2030, så vi tycker såklart att det är rimligt att se över och revidera rekommendationen året efter det att Agenda 2030 ska vara genomförd.

Anf. 54 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Utgiftsmålet om 0,7 procent av bni är ju inte en överenskommelse, utan det är en rekommendation.

I er budgetmotion för ni ett resonemang om att en väldigt stor budget kan leda till kvalitetsbrister. Eftersom man liksom måste få iväg pengarna till projekt kanske man ser mellan fingrarna med brister hos samarbetspartner.

Vi har ett förslag som innebär att man kan lösa det här problemet genom att upprätta ett instrument som tillåter Sida att fondera biståndsmedel som bokförs som ODA och att biståndsmedel alltså ska kunna periodiseras och fonderas. På det sättet slipper man stressa fram dåliga beslut.

Är det här förslaget någonting som ni skulle kunna tänka er att ställa er bakom? Det ger ju ändå en möjlighet att upprätta ett nytt instrument som möter de problem som ni beskriver i er motion.

Anf. 55 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Vi moderater vill ha ett fokuserat bistånd, alltså färre tematiska områden. Det vi vill prioritera är det som är effektivt, och det har Sverige varit historiskt bra på. Man behöver alltså inte uppfinna hjulet på nytt.

Många av exemplen på dåligt bistånd – jag nämnde 70 miljoner kronor till jämställt budgetarbete i Ukraina – är troligtvis exempel på bistånd som man har fått hasta fram just för att göra av med rätt summa pengar. Det tycker vi är fel.

Det är möjligt att det förslag som Ludvig Aspling framför är ett bra förslag. Vi tror att vår nya budgeteringsprincip med långsiktiga spelregler och en ram för fyra år ska göra att den typ av exempel på bistånd som vi har sett inte kommer att fortsätta.

Anf. 56 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Att Moderaterna värnar höginkomsttagare kommer ju inte direkt som en överraskning. Men att i denna oroliga tid sko sig på bekostnad av världens mest utsatta är väl ändå höjden av osmaklighet.

Under sin tid i regeringen införde Moderaterna ett flertal skattesänkningar som gynnade dem med höga inkomster, medan de med låga löner fick nöja sig med någon hundring extra i månaden. Dessutom infördes RUT-avdraget, som till större del används av höginkomsttagare som lätt skulle ha råd att betala vad det kostar att ha någon som städar deras hem, hjälper deras barn med läxläsning eller, som i vissa fall, för en bartender på festliga tillställningar.

Men Moderaterna har inte nöjt sig med detta. I deras budget nu föreslås exempelvis att 10 miljarder ska sparas in på sjuka människor för att man ska kunna sänka skatten för ekonomiskt välbeställda – framför allt är det ju män. För att göra en jämförelse föreslås Ulf Kristersson få 10 000 kronor i skattesänkning varje månad, medan en arbetare får nöja sig med runt 300 spänn.

Trots besparingen på 10 miljarder på sjuka människor i Sverige fattas det ändå pengar i Moderaternas budget för att täcka alla deras minskningar av skatteintäkter. Därför vill de även minska biståndet avsevärt.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Magdalena Schröder varför Moderaterna hellre vill införa skattelättnader för rika än bevara biståndet till de i världen som har det allra sämst.

Anf. 57 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Moderaterna prioriterar välfärdens kärna och trygghet.

Det är svårt att prioritera, men det måste man kunna göra. För oss är utgångspunkten att värna skattebetalarnas pengar viktig. Man ska få valuta för sina skattepengar. Och det är faktiskt inte okej att man i det här landet betalar världens högsta marginalskatter och trots det inte kan känna sig trygg när man är ute och går, att staten misslyckats med en av sina mest fundamentala uppgifter. Därför prioriterar vi annorlunda i vår budget. Vi lägger mer pengar på kommunerna. Vi lägger mer pengar på polisen och rättskedjan.

Det finns flera utgiftsområden som man kan banta, och biståndet är ett av dem.

Anf. 58 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Magdalena Schröder får det att låta som om den summa som Sverige ger i bistånd gott och väl täcker de behov som finns i världen och att om biståndet bara effektiviseras kan Sverige ge mindre. Enligt OECD-Dacs rapport är Sverige top-notch i världen när det kommer till biståndseffektivitet, så redan där faller Moderaternas tes.

Civila organisationer och rapporter visar att ojämlikheten i världen ökar, svälten likaså. Effekterna av det ökande antalet långvariga konflikter är att fler utsätts för sexuellt våld, att färre barn får tillgång till utbildning och att fler tvingas till flykt.

För att få bukt med detta krävs omfördelning av resurser och rättvisa handelsvillkor. Men tills vi fått en värld där ingen människas mänskliga rättigheter kränks krävs att minst en procent av bni går till bistånd, så Ulf Kristersson får allt vänta med att genom skattelättnad få 10 000 kronor mer i månaden.

Anf. 59 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Ja, behoven är mycket stora. Behoven är nästintill oändliga, men det är inte resurserna. Man måste våga prioritera. Därför säger vi moderater att vi måste säkerställa att de skattepengar som vi lägger på biståndsinsatser ska gå till insatser som ger mest nytta för varje krona. Det är alltså inte fel att satsa på lågt hängande frukter som ger mest resultat för varje satsad krona.

Svenskt bistånd kan inte göra allt, och Sverige kan inte rädda hela världen. Men där svenskt bistånd verkar ska också skattebetalarna se resultat av sitt givande.

Anf. 60 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Magdalena Schröder för anförandet.

Det finns något djupt beklagligt i den nya vändning som Moderaterna har gjort. För det första handlar det om att det har vridit debatten från hur bistånd ska se ut till vad biståndsramen ska omfatta, det vill säga hur många kronor vi ska lägga på detta solidaritetsarbete.

För det andra blir detta ännu ett exempel, efter energipolitiken och arbetskraftsinvandringen, på områden där Moderaterna lämnar avvägda kompromisser från tiden i alliansregeringen och alliansåren.

Jag tycker att detta är olyckligt. Det är dock inte detta jag vill fråga Magdalena Schröder om utan om prioriteringarna som Moderaterna säger sig vilja göra.

Det är fullt rimligt att fokusera på biståndsberoende. Det är bra att tänka på vad som ska hända efter 2030, när vi förhoppningsvis har klarat av att leverera målsättningarna i Agenda 2030.

Men ska vi verkligen vara så hårda i vår kritik av utvecklingsbiståndet? Moderaterna anför att de vill satsa på hjälp till självhjälp för att de tror att det är viktigt. Blir det då inte fel att plocka bort det som ska vara hjälp till självhjälp?

Är det inte fel anslag att ha en nollvision och att i stället för att tala om biståndsberoende och hur vi kommer fram till läget där vi kanske kan avveckla biståndet fokusera på hur många kronor som läggs på biståndet? Fokuserar Moderaterna inte alltför mycket på kronor och ören och alltför lite på den utveckling vi vill se?

Anf. 61 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Delar inte Magnus Ek uppfattningen att utvecklingsbiståndet egentligen är ett nödvändigt ont och att det i en perfekt värld inte skulle behövas? Om vi har ett bistånd som präglas av resultat blir resultatet att biståndet, som vi i dag känner det, en dag inte kommer att behövas, och det är väl fantastiskt.

Magnus Ek blir svaret skyldig. Tror han inte på Agenda 2030? Om 192 länder har sagt att till detta år ska de 17 globala målen vara nådda, är det då inte också rimligt att vi säger att vi har en vision om att utvecklingsbiståndet efter detta år inte längre ska behövas?

Anf. 62 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Det finns mycket som inte skulle behövas i en perfekt värld. I en sådan värld skulle vi kunna avskaffa det mesta staten gör. Det vore ett fantastiskt läge om vi kunde säga att mycket som görs inte alls behöver göras.

Man kan dock inte utgå från det perfekta läget, utan tyvärr måste vi se krasst på den värld vi lever i och det arbete som behöver göras. Och här bommar Moderaterna lite. De går för snabbt till det idealläge vi vill uppnå och riskerar att plocka bort ett arbete som är nödvändigt för att uppnå idealläget.

Jag tror att under perioden fram till 2030 kommer svenskt bistånd att behövas mer än på mycket länge, och jag anser att båda delar behövs, såväl akut hjälp som det som stärker länder att kunna anta utmaningarna i Agenda 2030.

Det är som sagt bra att ha principen om biståndsoberoende för ögonen, men jag tror att Moderaterna riskerar att kapa i nödvändigt arbete för att de kollar för mycket på det idealläge vi vill uppnå.

Anf. 63 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Återigen ber jag alla som lyssnar på debatten att uppmärksamma att vi säger "vision" och inte något annat. Sverige har en nollvision för dödsfall i trafiken men slutar inte vidta trafiksäkerhetsåtgärder för det. Vi kommer givetvis inte att plocka bort utvecklingsbiståndet ut verktygslådan, men vi har en vision om att biståndet inte längre ska behövas efter det år som 192 länder har sagt att 17 globala mål ska vara uppnådda.

Det är viktigt att hela tiden sätta resultat i fokus. Om vi har ett bistånd som präglas av resultat blir också resultatet att det en dag inte kommer att behövas.

Anf. 64 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! För Liberalerna är ett av de viktigaste områdena i biståndet demokratistödet. Det handlar om stöd till oberoende journalister, oppositionspartier, advokatsamfund, bloggare, aktivister, fria fackföreningar, kvinnorrättsgrupper och så vidare.

Jag tror att den nya linje för bistånd som Moderaterna har slagit fast riskerar att bli ett dråpslag mot just den sortens bistånd, och jag ska förklara varför.

För det första väljer Moderaterna att koppla hela sin syn på bistånd till de så kallade Agenda 2030-målen. Men dessa mål innehåller inget om demokrati. Målen är viktiga, men problemet är att Agenda 2030 är en kompromiss mellan just 192 länder. Konsekvensen av det är att alla krav på demokrati, fria val och så vidare är bortdefinierade – så säger man att bistånd är detsamma som Agenda 2030 definierar man bort alla de viktiga projekt jag just nämnde.

För det första kräver Moderaterna i sin budget en neddragning på 7 miljarder kronor i biståndet nästa år, vilket också riskerar att slå mot dessa projekt.

För det tredje väljer Moderaterna att minska förvaltningsanslagen till biståndsmyndigheten Sida med 135 miljoner kronor, vilket riskerar att slå specifikt mot dessa projekt eftersom de ofta kräver mer handläggning. Det handlar många gånger om mindre projekt som är mer personalkrävande.

Detta är olyckligt. Moderaterna kan väl ändå inte helt ha glömt bort demokratiperspektivet i biståndspolitik.

Anf. 65 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Det är positivt att Liberalerna, som ett av januaripartierna, i sitt arbete med regeringen bidrar till att Sverige får ett mer fokuserat bistånd. Det är bra för att sätta resultat och effektivitet i fokus.

Låt mig uppmärksamma Fredrik Malm på att Moderaterna prioriterar fem områden i sin biståndspolitik, och ett av dem är institutionsbyggande,

som också kan kallas demokratibistånd. Det handlar om demokrati, anti-korruptionsarbete, fungerande institutioner och så vidare.

Fru talman! Delar inte Fredrik Malm uppfattningen att en del tokiga projekt genomförs till följd av budgeteringsprincipen för biståndet? Eller tycker Fredrik Malm att projektet med feministisk snöröjning i Ukraina är ett bra biståndsprojekt och väl spenderade skattepengar?

Anf. 66 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag tackar Magdalena Schröder för svaret.

Institutionsbyggande är givetvis viktigt. Men problemet för de projekt jag nämnde – stöd till oberoende journalister, oppositionspartier, fria advokater, bloggare, fria fackföreningar, kvinnorrättsgrupper och så vidare – är att de förföljs av institutionerna. De står utanför institutionerna och utgör det civila samhället. Det är grupper som vill reformera och förändra systemet.

Kombinationen av att betrakta biståndet som enbart kopplat till Agenda 2030-målen och därmed definiera bort demokratin, att göra stora neddragningar nästa år och att dra ned på möjligheten att handlägga dessa mindre projekt, vilket jag befärrar blir konsekvensen av neddragningarna på Sida, riskerar att bli ett dråpslag mot just dessa projekt.

Det vore bra om Moderaterna hade en mer genomtänkt politik på detta område.

Anf. 67 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Vad gäller mindre projekt kan Fredrik Malm läsa i vår motion att vi vill ha en särskild satsning på småskaliga projekt just för att dessa annars ofta prioriteras bort. Det är tufft att prioritera, men man behöver ett fokuserat bistånd. Vi ser att demokratisatsningar också ryms under paraplyet institutionsbyggande.

Fru talman! Jag fick inte svar av Fredrik Malm, så vi får fortsätta debatten vid ett annat tillfälle när det gäller om Fredrik Malm verkligen tycker att 70 miljoner kronor till feministisk snöröjning i Ukraina är ett exempel på bra bistånd.

Anf. 68 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna är ett uttalat biståndsvänligt parti. Det är nämligen just på grund av att vi bryr oss som vi under det gångna året har lagt ned mycket tid och energi på att kritisera missförhållanden och försöka öka allmänhetens intresse för de problem men också möjligheter som biståndet står inför.

Trots att världens fattigaste, eller the bottom billion som de brukar kallas, upplevt en generell ökad levnadsstandard under de senaste årtiondena kvarstår stora problem. Fortfarande lever ungefär 800 miljoner människor utan rent vatten och ungefär 1,8 miljarder människor utan grundläggande sanitet. Torka och naturkatastrofer leder till återkommande hungersnöd, och krig och konflikter berövar människor världen över en trygg barndom, en stabil vardag och möjligheten att leva ett liv i byar och städer som de kan kalla sitt hem.

Sverigedemokraterna har alltid haft som utgångspunkt att biståndet ska fokusera på att säkra just de grundläggande behoven i den omedelbara vardagen och att en dräglig livskvalitet är en förutsättning för att tillgodogöra

sig andra, i för sig viktiga, civila och politiska rättigheter. Kort uttryckt: Personer som inte har en stabil och trygg vardag har ingen möjlighet att påverka den övergripande politiska kontexten.

I årets budget har vi anslagit en biståndsram på motsvarande 0,7 procent av bni, vilket ligger i linje med FN:s rekommendationer men som innebär en nedskärning jämfört med regeringens förslag.

Samtidigt som den utvecklade världen har en moralisk skyldighet att hjälpa till för att stödja fattiga och utsatta människor är det moraliska imperativet inte obegränsat. I vår budget är ingen ko så helig att den inte kan vägas mot andra, och det är också viktigt att se det svenska biståndet ur ett regionalt perspektiv. En biståndsram om 0,7 procent innebär att vi skulle ha den tredje största biståndsbudgeten i EU, efter Luxemburg och Danmark, som i dag har en budget på 0,72 procent. I ett läge där investeringsbehoven i välfärden är skriande och där kommunerna blöder ekonomiskt är det helt enkelt inte rimligt att Sverige ska tävla i generositet med länder som Luxembourg och Norge, som utgår från helt andra förutsättningar.

Jag vill också understryka att besparingen egentligen inte är något vi gör av fri vilja, utan det är något som denna regering och tidigare regeringar tvingar oss till. Vi hade hellre sett att Sverige fört en ansvarstagande och normal migrationspolitik, vilket skulle ha förebyggt mycket av den utgiftsexplosion som vi ser just nu, och i stället behållit en biståndsram om 1 procent. Regeringen har dock ställt oss inför fait accompli. Vi har inte längre något val, och jag tror inte att det kommer dröja särskilt många år innan alla partier i denna kammare drar samma slutsats.

Fru talman! Sverigedemokraterna identifierar framför allt tre övergripande problem med hur biståndet administreras i dag och kommer framöver att presentera ett par förslag på hur det kan skötas bättre.

För det första leder budgetens gigantiska storlek till att Sida i praktiken tvingas se mellan fingrarna på brister hos sina partner. Nobelpristagaren Elinor Ostrom fann, när hon studerade Sida, att två tredjedelar av den intervjuade personalen kände press att få ut pengarna och att trycket var störst i slutet av budgetåret. För att lösa detta behöver budgeten bli mindre, men det måste också finnas en säkerhetsventil som tillåter Sida att fondera pengar som samtidigt bokförs som ODA. Detta skulle ge Sida möjlighet att nå ett mål om en andelsbaserad utgiftsram samtidigt som dåliga beslut inte behöver stressas fram.

För det andra är Sida alldeles för dåliga på att hålla koll på samarbetspartners policyer vad gäller löner, bonusar och förmåner, vilket lett till flera uppmärksammade fall där svenska biståndskronor gått till miljonärvoden, medlemskap i golfklubbar och exklusiva resor för redan välbeställda vd:ar.

Jag ställde därför frågan till Sida om de över huvud taget vet hur mycket ledande personer hos 20 av deras samarbetspartner tar ut i lön. Avseende 11 av dem har Sida över huvud taget ingen aning alls om hur mycket de tar ut i lön. Avseende 5 organisationer finns en hänvisning till en viss lönekategori hos FN eller Världsbanken, vilket motsvarar ett arvode på mellan 1,25 och 2,8 miljoner kronor om året. Endast i 4 fall av 20 känner Sida till den faktiska siffran. I ett av dessa fall, Slum Dwellers International, ökade direktörens lön med hela 332 procent nästan direkt efter det att organisationen fick nya löften om pengar från Sida i juni 2018. Ett annat fall är det sedan tidigare svårt skandaltungda Clinton Health Access Initiative, där

vd:n, en person med en förmögenhet som räknas i hundratals miljoner kronor, med Sidas goda minne plockar ut 4,7 miljoner kronor om året.

Det är uppenbart att Sida genom att inte ställa tydliga krav eller ens frågor om ersättningar göder en mycket osund branschkultur som i det långa loppet utgör ett hot mot allmänhetens förtroende för biståndet som idé.

För det tredje har Sida alldeles för dålig koll på var vissa typer av bistånd faktiskt hamnar i slutändan, och här tänker jag framför allt på vissa utvecklingsfonder, till exempel Afghanistan Reconstruction Trust Fund, som vi har debatterat i denna kammare tidigare. Fonden ger de afghanska myndigheterna stort svängrum när det gäller hur de får spendera pengarna och fungerar i praktiken som budgetstöd till ett land som absolut inte på något sätt kan ta ansvar för den typen av bistånd.

När vi förde denna debatt förra året tog jag upp en särskild granskning som visade att fonden skötts så dåligt att den troligtvis har förvärrat den militära konflikten i Afghanistan, dels eftersom den omfattande, endemiska och mer eller mindre accepterade korruptionen har brutit ned allmänhetens förtroende för den afghanska regeringen och fått vanliga afghaner att vända sig till rebellgrupper, dels eftersom den i praktiken finansierar krigsherrar och rebellgrupper.

Under hösten har det framkommit nya och mycket trovärdiga vittnesmål om att svenska biståndspengar finansierar talibanerna, vilket innebär att en svensk myndighet – Sida eller UD – finansierar vapen som är ägnade att döda personal från en annan svensk myndighet, Försvarsmakten. Det är en nästan perfekt metafor för det kaos som dåligt administrerat bistånd riskerar att skapa.

Det som regeringen inte heller riktigt verkar förstå är att om vi spenderar 100 kronor på bistånd i Afghanistan och 10 av dessa 100 kronor förskingras av talibanerna så kommer talibanerna att investera dessa 10 kronor i terror, vilket skapar behov av 200 kronor i bistånd. När vi sedan betalar ut de 200 kronorna kan talibanerna förskingra 20 kronor och investera dem i terror och så vidare.

Vad Sida behöver göra är att ställa upp en enkel grundregel: Do no harm! I de fall det är nödvändigt att betala skatt till en terrorgrupp för att verka på deras territorium måste Sverige säga nej tack.

Avslutningsvis vill jag understryka vikten av att vi har en samsyn om att Sverige ska vara en aktiv och generös bidragsgivare. Vi står bakom denna tanke, och den är också väl förankrad i vårt parti. Jag vill dock utfärda en vänlig varning. Att hantera biståndspengar med den typ av apatisk, kravlös slapphet som regeringen uppvisar kommer att ge gott om ammunition till dem som vill skära betydligt mer än vad vi gör i vårt förslag. Det är därför upp till alla som påstår att de bryr sig om biståndet att visa detta i handling och att våga vara kritiska, våga granska och våga ställa frågor och krav.

Anf. 69 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Tack, Ludvig Aspling!

Jag har under de tio år jag varit aktiv i svensk politik spenderat en hel del tid – vissa dagar tänker jag att det är på tok för mycket tid – med att debattera med partikamrater till Ludvig Aspling. En sak som ofta återkom-

mer när man gör detta är två bärande argument i två för vår tid centrala politiska frågor: migration och klimat.

När det gäller migration anförs från sverigedemokrater ofta argumentet att vi ska hjälpa till på plats. Jag tror i grunden att det är fel att försöka ställa dessa två saker – migrations- och asylpolitik i Sverige och bistånds- och utvecklingspolitik – mot varandra, men vi kan notera att detta är något som Ludvig Asplings partikamrater ofta gör.

På ett liknande sätt förhåller det sig inom klimatpolitiken. Det är sällan här i Sverige eller kanske ens i Europa som vi behöver göra åtgärderna. Det är ofta någon annanstans.

Jag har med mig den här ryggsäcken, alla debatterna och diskussionerna, och noterar att Sverigedemokraterna i sitt budgetförslag drar ned på biståndet och de pengar som ska, lite förenklat, hjälpa till på plats. Ni vill dra ned på de medel som ska gå bland annat till klimatåtgärder och klimatanpassning. Vad blir det då kvar av att vi ska göra saker någon annanstans?

Min fråga till Ludvig Aspling är därför: Hamnar inte Sverigedemokraterna i ett läge där de varken vill göra nytta här i Sverige eller någon annanstans i världen? Är det inte så att de drar ned på det som de hade som ursäkt för att inte visa en öppenhet i asylpolitiken och inte göra kraftfulla klimatåtgärder i Sverige?

Anf. 70 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Tack, Magnus Ek, för frågan! Jag tror att Magnus Ek har debatterat alldeles för lite med sverigedemokrater eftersom han uppenbarligen inte har lärt sig någonting på vägen.

Det första gäller klyschan att man inte ska ställa utgiftsområden mot varandra. Det är bara trams. Det förstår alla som någonsin har gjort någon typ av budgetarbete. I en budget står alla poster mot varandra. Det är den som gör budgeten som har uppgiften att prioritera. Om man inte klarar av det har man ingenting i politiken att göra.

För det andra vill jag understryka att det är lämpligt att man innan man går upp och tar replik faktiskt läser budgetmotionerna. I vår budget gör vi väldigt tydligt att vi behåller regeringens stöd till den gröna klimatfonden, vilket är det huvudsakliga instrumentet för klimatbistånd. Vi behåller också stödet för UNHCR, vilket är det huvudsakliga instrumentet för att hjälpa flyktingar på plats. Det står klart och tydligt i vårt budgetförslag.

Jag får helt enkelt bolla tillbaka frågan. Har Magnus Ek över huvud taget läst vår budgetmotion?

Anf. 71 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag har läst den åtminstone så pass att jag insåg att det var precis det här argumentet som skulle komma. Jag vill vända mig mot att den gröna klimatfonden – som är ett oerhört viktigt verktyg – skulle vara det bärande i klimatbiståndet. Ja, det är ett väldigt viktigt verktyg. Men klimatbiståndet är bredare och mer. Det handlar också om klimatanpassning så att människor inte ska hamna på flykt.

Om vi tittar på hur vi bör utveckla klimatbiståndet är det kanske inte främst den gröna klimatfonden vi ska fokusera på. Vi ska fokusera på åtgärder som faktiskt minskar utsläpp. Vi ska koppla på mer av den innovation och kraft som finns i till exempel svenskt näringsliv. Det gör man kanske inte bäst genom en stor central fond.

Jo, jag läser mycket, Ludvig Aspling. Det förhåller sig på ett liknande sätt med UNHCR. Visst är det väldigt viktigt att vi bidrar till den typen av organisationer. Men bistånds- och utvecklingssamarbetet handlar också om att hjälpa till på andra sätt och att se till att människor inte behöver fly eller migrera.

Det är där jag tror att man gör misstaget. Man fokuserar på att ge bidrag till denna och liknande organisationer för att undvika kritik snarare än att föra en politik som bidrar till att lösa problemen.

Anf. 72 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag undrar om Magnus Ek egentligen har tänkt igenom det här särskilt noga. Påstår han att den gröna klimatfonden inte bidrar till minskade utsläpp? Det är precis det som Magnus Ek står och säger. Varför vill i så fall Magnus Eks eget parti avsätta en ganska rejäl slant till just den fonden? Det är en ganska bra fråga. Nu har vi inte fler repliker, så jag får inget svar på det. Men det är ett väldigt udda resonemang.

Detsamma gäller med UNHCR. Det är en stor fond och ett stort anslag, eftersom den gör väldigt mycket bra. Det vi talar om här är egentligen prioriteringar mellan olika utgiftsområden. Vi anser att det måste finnas en övre gräns på en rimlig nivå för hur mycket Sverige spenderar på det här.

Titta i det regionala perspektivet, Magnus Ek. Titta på våra grannländer. Finland lägger någonstans runt 0,4 procent av bni på biståndet. Tyskland har en liknande siffra. Jag kan inte allt det i huvudet. Men det är betydligt mindre än det som vi anslår. Sverigedemokraternas biståndsmotion är i en internationell jämförelse väldigt generös.

Anf. 73 MAGNUS EK (C):

Fru talman! Från det ena till det andra: Eftersom vi har debatten om Sveriges biståndspolitik just i december 2019 vill jag inleda mitt anförande med att göra en liten överblick över världen och det decennium som ligger bakom oss. I en debatt som ofta handlar om all världens elände och hur vi kommer till rätta med det vill jag ändå börja mitt anförande med att påminna om att 2010-talet på många sätt var det absolut bästa årtiondet i mänsklighetens historia.

Ni får ursäktas att en del av exemplen sträcker sig en bit in på 00-talet och tio år framåt. För att leda detta i bevis vill jag påminna kollegorna här i salen om att 28 procent av allt välstånd som någonsin skapats, mätt i bnp per capita, skapades under det förra decenniet.

Den extrema fattigdomen halverades, lite drygt. Barnadödligheten minskade med en tredjedel. Den förväntade medellivslängden ökade från knappt 70 år till knappt 73 år. Andelen av världens befolkning som lever under en lagstiftning som förbjuder homosexuella relationer minskade från 40 till 27 procent. Andelen länder med lagar som skyddar kvinnor från våld i nära relationer ökade etcetera.

På många sätt var detta det absolut bästa årtiondet i mänsklighetens historia. Att vi har sett den här utvecklingen är tack vare ökad handel och välstånd. Det är tack vare att människor över världen vill leva i frihet och jämställdhet. Det är tack vare att vi har haft en liberal världssyn som på många sätt har varit förhärskande.

Fru talman! Det ska vi inte glömma bort i en tid när auktoritära ledare och konservativa krafter världen över ifrågasätter nyttan av frihet, öppen-

het, handel och entreprenörskap. Men vi ska heller inte glömma bort att vi på många sätt lever i en mörknande tid. På många håll går den demokratiska utvecklingen åt fel håll. Utrymmet för civilsamhället att verka minskar. Minoriteters mänskliga och medborgerliga rättigheter inskränks. Antalet människor på flykt är fler än på mycket länge.

Världen över ser vi en motreaktion mot framgångarna för den liberala demokratin, mot jämställdhet, öppenhet och fria handelsutbyten. Det är också den verklighet som den svenska bistånds- och utvecklingspolitiken måste förhålla sig till. Det är en värld där utvecklingen på vissa sätt går åt fel håll.

Biståndet är ett uttryck för solidaritet. Det är ett uttryck för vår vilja att inte leva i en värld där biståndets behövs. Biståndsviljan skiljer ut Sverige i den mörknande tiden. Det är en tid när fler politiker tittar inom sina egna gränser och ser till sina egna nationer. Sverige skiljer ut sig genom en vilja att verka för en bättre värld över hela världen.

Jag är därför både glad och stolt över att enprocentsmålet står fast. Vi kan träta om innehållet och om inriktningen. Men den politiska striden bör stå just kring just det och inte om hur mycket vi ska skära ned på solidaritetsarbetet med andra människor.

Med det sagt ser Centerpartiet att det finns saker i den svenska bistånds- och utvecklingspolitiken som kan förbättras. I regeringsavtalets punkt 71 har vi enats bland annat om att biståndet ska fokuseras. Det är ett angeläget arbete. Det är ännu inte på långa vägar avslutat. Men jag vill ändå ge Centerpartiets syn på vad en sådan fokusering skulle kunna innebära.

Vi ser att det finns goda skäl att ta till oss av de råd som kommer från OECD-Dac som säger att vi skulle kunna verka mer effektivt om vi vågade prioritera lite mer. Vi ser att Sverige kan bidra till mervärden där vi gör som allra mest nytta eller där andra parter backar undan. Det kan exempelvis handla om jämställdhet, SRHR och utbildning för flickor och pojkar. Det kan handla om klimatbistånd och klimatanpassning. Det innebär att vi behöver bibehålla ett fokus på de allra fattigaste länderna.

Det kan för all del också innebära att vi behöver se över om vi ska prioritera ned vissa områden där vi inte har den största effekten. Det kan vara tematiskt eller geografiskt. Det kan innebära att vi utvärderar om kärnstödet till internationella organisationer alltid är det mest effektiva eller om vi kan få ut mer effekt på andra vis.

Det är en grannliga uppgift, men ansatsen att vilja göra största möjliga nytta och att bidra där andra backar undan är rätt ansats.

Vi har tillsammans med regeringspartierna och Liberalerna förhandlat fram denna budgetproposition, och vi står bakom den. Däremot har vi en lite annan syn på utvecklingen framåt. Därför finns det också en reservation – reservation 13 under punkt 5 – som jag vill yrka bifall till.

Länge har principen ”mer för mer” gällt. Det är viktigt att även principen om mindre bistånd när utvecklingen går åt fel håll får genomslag. Det är en utmaning att utforma biståndet för att inte oavsiktligt understödja regimer som tar sitt land i fel riktning. Detta är ingen lätt sak, för vi lever inte längre i en tid när vi bara pytsar in pengar i statsbudgeten. Biståndet har utvecklats, men det är fortfarande ett viktigt perspektiv att ha med oss framåt.

För biståndets legitimitet är det, som har sagts här tidigare, viktigt att biståndet gör skillnad, att det går till rätt saker och att det är transparent.

Vidare vill vi att det svenska bistånds- och utvecklingssamarbetet ska verka i samklang med Agenda 2030. De globala hållbarhetsmålen ska vara uppfyllda år 2030. Centerpartiet anser därför att bistånds- och utvecklingspolitiken ska sträva efter att göra områden och länder biståndsberoende. Det handlar inte om att ha ett mål om att skära ned vårt bistånd utan om att få in perspektivet att vi ska verka för en sådan verklighet.

Vi anser att det biståndspolitiska ramverket behöver uppgraderas i överensstämmelse med Agenda 2030. Det är viktigt att hävda ansvarsutkrävande, för enligt Agenda 2030 har varje land ett egenansvar för att bekämpa fattigdom och sträva efter hållbarhet. Detta måste vi också ta till oss i den svenska bistånds- och utvecklingspolitiken.

Det handlar, återigen, inte om att ha en nollvision för biståndet utan om att hela tiden sträva efter ett läge där biståndet inte behövs och om att sträva efter att inte göra länder, områden eller människor biståndsberoende.

Fru talman! 2010-talet var kanske det bästa årtiondet i mänsklighetens historia, men jag hoppas och tror att 2020-talet ska bli det tveklöst bästa årtiondet i mänsklighetens historia. Jag hoppas att den svenska bistånds- och utvecklingspolitiken ska bidra till att förverkliga detta.

Anf. 74 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Den extrema fattigdomen i världen har minskat dramatiskt de senaste decennierna. Åtta av tio barn får i dag vaccin mot mässling. Medellivslängden i världen har ökat till över 73 år, och barnadödligheten har sjunkit till 5 procent. Detta visar att det går att förändra om viljan finns.

Tyvärr är den positiva utvecklingen på tillbakagång på grund av det ökande antalet konflikter i världen. Detta för med sig att fler tvingas lämna sitt hem, att fler kvinnor och flickor utsätts för sexuellt våld och att färre barn får möjlighet att gå i skolan.

Men utvecklingen går inte bara bakåt i de länder som är i konflikt. Ett flertal länder stryker även det demokratiska utrymmet. Yttrandefriheten inskränks genom att medieföretag tvingas lägga ned, journalister tystas och människor hindras från att organisera sig och från att demonstrera.

Det finns även länder som nu, på 2000-talet, inför lagar som minskar kvinnors och flickors rätt att bestämma över sina kroppar. Reaktionära, patriarkala och rasistiska strömningar – ofta med stöd av en ekonomisk elit – skördar framgångar genom att rikta udden mot de redan mest utsatta och genom att förstöra miljön och klimatet.

Fru talman! I denna tid behövs en kraftfull politik för jämlikhet, rättvisa och hållbar global utveckling.

Världen präglas dessvärre i dag av en ojämlikhet som åtminstone jag kan tycka är svår att förstå och greppa. Den rikaste procenten äger redan lika mycket som de övriga 99 procenten, och klyftorna bara ökar.

Oxfams rapport *Public Good or Private Wealth?* visar att antalet superrika har ökat med en ny dollarmiljardär varannan dag mellan 2017 och 2018. Samtidigt dör 10 000 personer varje dag på grund av att de inte har råd med sjukvård. Rika individer och företag betalar lägre skattesatser än på flera decennier.

Om den rika procenten bara skulle betala en halv procent mer i skatt på sina förmögenheter hade det räckt till utbildning för alla de 262 miljoner

barn som inte går i skolan och till sjukvård som hade kunnat rädda livet på 3,3 miljoner människor. Vet ni att den rikaste procentens förmögenhetsökning mellan mars 2016 och mars 2017 hade kunnat utrota den extrema fattigdomen sju gånger om? Och då har vi partier i Sverige som vill minska biståndet så att de rika i Sverige, som redan har fått stora förmögenhetsökningar, ska få skattesänkningar och ytterligare skattebidrag för städhjälp och poolrengöring.

Biståndspolitiken är en del av utvecklingspolitiken men långt ifrån den enda vägen. För varje biståndskrona som går från den rika delen av världen till den fattiga går över 10 kronor i motsatt riktning i form av skatte- och kapitalflykt.

Det krävs en ny ekonomisk världsordning med en tydlig omfördelning av makt och resurser från rika länder och rika människor till fattiga länder och fattiga människor.

Utifrån det samlade biståndets relativt sett små summor är det extra viktigt att värna biståndet. Tyvärr går utvecklingen på flera håll i rakt motsatt riktning. Givarländernas avräkningar för kostnader för flyktingmottagande har ökat kraftigt de senaste åren. EU driver på för att använda bistånd till militär verksamhet för att stoppa människor på flykt och har i allt större utsträckning börjat använda bistånd för att pressa fattiga länder att stoppa människor redan innan de har nått Europa. Detta är skamligt.

Fru talman! Att få bestämma över sin egen kropp och uttrycka sin egen sexualitet är en grundläggande mänsklig rättighet. Men det är en rättighet som kränks och inskränks i många länder som Sverige bedriver utvecklingssamarbete med.

Bristande tillgång till preventivmedel och sexualupplysning, bristande mödravård, starka begränsningar i aborträtten och användandet av sexuellt våld mot kvinnor och flickor i konflikt är centrala hinder för utveckling och fattigdomsbekämpning.

Samtidigt ser vi hur de krafter som motarbetar aborträtten är aktiva i många fattiga länder och flyttar fram sina positioner. Trumps beslut att återinföra Mexico City-policyn – den så kallade munkavleregeln, som hindrar USA från att finansiera organisationer som arbetar för aborträtten – utgör ett mycket stort hot mot kvinnors rättigheter och är ett tydligt bakslag för den globala utvecklingspolitiken och dess arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

SRHR-frågor i humanitära kriser är ett annat område med växande utmaningar. Vi ser i dag ett tydligt samband mellan väpnade konflikter och ökad mödradödlighet, barnåktenskap och sexualiserat våld. I dag pågår flera utdragna konflikter runt om i världen, och fler människor än någonsin tidigare befinner sig på flykt.

I genomsnitt varar en utdragen flyktingsituation i 26 år, enligt UNHCR, så behoven är enorma i konfliktområden och i flyktingläger. Det handlar bland annat om att motarbeta barnåktenskap och sexualiserat våld och om att säkra tillgången till preventivmedel, säkra aborter och mödravård.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter måste prioriteras i svenskt utvecklingssamarbete. Regeringen bör öka andelen bistånd som avsätts för arbete med SRHR till minst 10 procent av den totala biståndsbudgeten samt verka inom EU och FN för att övriga biståndsgivare ska följa Sveriges exempel.

Fru talman! Vänsterpartiet strävar efter klimaträttvisa. Det är världens rika människor som har orsakat klimatförändringarna och som har den största påverkan på klimatet. De som däremot drabbas värst är världens fattiga människor.

Situationen är alltså djupt orättvis utifrån ett klimaträttviseperspektiv. Kapitalismen fördelar jordens resurser extremt ojämnt mellan klasser, mellan rika och fattiga länder och – i samspel med patriarkala strukturer – mellan kvinnor och män. FN:s klimatkonvention slår fast att det är de rika länderna som har det historiska ansvaret för klimatförändringarna och som nu även har det största ansvaret för att minska sina utsläpp.

Dessutom måste de rika länderna ge stöd till de fattiga länderna, som drabbas av klimatförändringarna – både för att ställa om sin produktion och sina transporter så att de blir mer hållbara och för att kunna hantera effekterna av utsläppen från den rika delen av världen.

Klimatmålen måste gå före kortsiktiga vinstintressen, och den rika delen av världen måste ta sitt historiska ansvar. Vänsterpartiet vill därför se ett nytt klimatbistånd som ska användas till förebyggande åtgärder. Det består av nya, additionella medel, det vill säga ytterligare medel utöver det utlovade biståndet enligt enprocentsmålet.

Fru talman! Det jag har lyft fram i dagens debatt är bara ett axplock ur vår motion om utvecklingspolitik. Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivå som regeringen anvisar kommer vi inte att delta i beslutet om budgetanslaget. Däremot har vi såklart reservationer när det gäller prioriteringarna. Jag vill härmed yrka bifall till reservation nr 10.

Anf. 75 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till Kristdemokraternas reservation på utgiftsområde 7 under punkt 2.

Minskad fattigdom, mänskliga rättigheter och demokrati är övergripande mål för svenskt utvecklingssamarbete. Det handlar om stora och förväldigt många människor livsavgörande insatser. Därför får biståndspolitiken inte vara avhängig tillfälliga opinioner eller svängningar i konjunkturen. Biståndspolitiken måste vara en konsekvens av synen på solidaritet och människovärde.

Är varje människa unik och har varje människa ett okränkbart värde gäller det i såväl goda som dåliga tider. När fattigdomen griper omkring sig, när 65 miljoner människor befinner sig på flykt, är det detta som biståndspolitiken har att förhålla sig till – inte när konjunkturen möjligen kan tänkas vända uppåt igen.

I dag går 99 procent av det samlade värdet på varor och tjänster i vårt land till välfärd, trygghet och de utmaningar som vårt samhälle står inför. Det handlar om skattebetalarnas pengar, det handlar om det som blir gemensamma resurser – till för att bygga ett fungerande och rättvist samhälle.

Det här är centralt, och det är rimligt och riktigt. Så vill de flesta att det ska vara.

Samtidigt finns det de som tycker att för mycket av våra resurser går till bistånd och stöd till den fattiga delen av världen och som hävdar att Sverige skulle vara ett bättre land om vi minskade biståndet.

Fru talman! I ansvarstagandet för vår nästa, i själva givandet, ligger en dimension som inte kan avläsas i siffror och tabellverk. Lika viktigt som ett generöst bistånd är för dem som behöver en hjälpare hand, lika viktigt är det för varje samhälle att värna värderingar om humanitet och människovärde.

Enprocentsmålet är en del av svensk biståndspolitik, men det är mer än så. Det är också ett mått på viljan och förmågan att se bortom nationella intressen och egennytta. Att Sverige upprätthåller enprocentsmålet är angeläget även ur perspektivet att EU för andra året i rad krymper biståndsbudgeten.

När detta är sagt ska det också sägas att kvantitet inte får gå ut över kvalitet. Det måste vara ett grundkrav att varje skattekrona användas så effektivt som möjligt och bidrar till att göra verklig skillnad för de mest utsatta.

OECD:s biståndskommitté Dac skriver i en särskild utredning tidigare i år att svenskt bistånd är ambitiöst och väl genomfört. Samtidigt finns det frågetecken inför Sveriges växande bidrag till olika FN-organ, ofta i form av kärnstöd.

Kristdemokraterna har tidigare ifrågasatt regeringen för att kanalisera en alltför stor del av biståndsbudgeten till ett ofta, som vi vet, trögt och ineffektivt FN-system. Detta är ett sätt att använda skattebetalarnas pengar som på sikt riskerar att undergräva biståndsviljan och legitimiteten för biståndspolitik.

Alternativet är naturligtvis att i väsentligt större utsträckning kanalisera stödet till civilsamhällets organisationer, som runt om i världen dagligen gör enastående insatser. I katastrofområden är det ofta frivilligorganisationer och kristna samfund som arbetar i den direkta frontlinjen. I det långsiktiga utvecklingssamarbetet är det kyrkorna som genom lokala kontakter har de bästa förutsättningarna att arbeta effektivt och långsiktigt framgångsrikt. Detta måste tas till vara på ett helt annat sätt än i dag.

Fru talman! FN:s tidigare sändebud för mänskliga rättigheter Heiner Bielefeldt har sagt att mänskliga rättigheter utan religionsfrihet saknar värde. Rätten att få utöva och uttrycka sin religion är en grundbult i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Det måste den vara även i utformningen av svenskt utvecklingssamarbete.

Därför måste nya landsstrategier som tas fram alltid innehålla en analys av situationen vad gäller religions- och övertygelsefrihet. Tyvärr har regeringens engagemang i dessa frågor lyst med sin frånvaro – det gäller både religionsfrihet och religionsförföljelse. Inte någon gång har jag hört en svensk minister diskutera det faktum att kristna är den mest förföljda religiösa gruppen i världen.

Kristdemokraterna lyfter sammanfattningsvis fram tre områden som särskilt angelägna i biståndspolitik.

För det första måste kampen mot fattigdomen intensifieras. Statistik från Världsbanken visar att fattigdomsbekämpningen har bromsats in på flera platser runt om i världen. För att nå de två första målen i Agenda 2030 krävs nu krafttag.

För det andra måste Sverige tillsammans med andra länder i större utsträckning bidra till att hjälpa människor på flykt. I de flesta fall är tillvaron i flyktingläger och tillfälliga boenden passiviserande och direkt ovärdig.

För det tredje måste demokratin utvecklas och värnas. Runt om i världen hotas i dag demokratiska värderingar. Politisk opposition, civilsamhälle, medier och jurister är under hårt tryck. Stödet till dessa institutioner och grupper måste stärkas.

Fru talman! För att biståndet ska ha effekt och möjliggöra ett bättre liv för människor krävs respekt för mänskliga rättigheter men också en vilja att bekämpa korruption och maktmissbruk. I palestinska områden har vi länge sett hur den viljan saknas. Uppvigling till våld, spridning av antisemitism och hat blir allt vanligare i medier och skolundervisning. Som viktig biståndspartner måste Sverige därför bilateralt och via EU ställa krav på den palestinska ledningen. Upphör inte regimens allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och stoppas inte löneutbetalningarna till terrordömda måste Sverige göra som en rad andra länder och frysa biståndet till palestinska områden.

Självklart ska vi stödja det palestinska folket, men det gör vi inte genom att hålla en genomkorrumpad regim, som under decennier berikat sig på sin egen befolknings bekostnad, under armarna.

Anf. 76 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Fru talman! Den ödesdigra dagen den 6 november 1632, när dimman låg tät över Lützens ängar och Sveriges kung Gustav II Adolf stupade på slagfältet, befann sig den svenska rikskanslern Axel Oxenstierna i Frankfurt am Main. Han var upptagen med att organisera förvaltningen i Franken. Året innan hade den svenska armén tågat in och krävt att bli insläppt, vilket den blev. Den stannade i fyra år innan den sedan drevs bort av kejserliga trupper.

Sträckan mellan Lützen och Frankfurt am Main är ungefär 40 mil, och det dröjde fem dagar innan Oxenstierna fick dödsbudet. Då lade han genast allt annat åt sidan och skickade iväg en svärm av brev till Stockholm och alla som behövde informeras. Till riksrådet i Stockholm medföljde ett särskilt viktigt budskap. Oxenstierna skrev att kungen hade gett honom i uppdrag att utarbeta en stadig regeringsform, och riksrådet skulle få ett utkast med första säkra sändebud.

Nu kanske det är en och annan som har missat en avgörande historielektion under högstadiet och som ställer sig frågan: Vad har det här med svenskt bistånd att göra? Oxenstiernas förslag blev grunden till 1634 års regeringsform som drog upp riktlinjerna för Sverige som ett centralstyrt rike och vars strukturer i mångt och mycket gäller än i dag.

Vi genomför nu 2019 en satsning på Sida och höjer myndighetens förvaltningsanslag för att säkerställa ett effektivt bistånd och för att ge myndigheten goda förutsättningar att förverkliga regeringens utvecklingspolitik. Ett höjt förvaltningsanslag möjliggör en starkt fältnärvaro inte minst i de ofta komplexa och oförutsägbara miljöer som Sida verkar i. Ett höjt förvaltningsanslag är också viktigt för ett ökat genomslag för demokratisatsningen som regeringen också lanserat. Förvaltningsanslaget är alltså helt i Oxenstiernas anda.

Förutom förvaltningsanslaget vill jag lyfta fram tre saker till.

Den första är demokratisatsningen. Den behövs för att motverka ett krympande demokratiskt utrymme för till exempel journalister, människorätts- och miljöförsvare, förtroendevalda och det civila samhället. Intensifierade klimatförändringar pågår, och en massutrotning hotar den biolog-

iska mångfalden. Det råder ökade humanitära behov i spåren av nya, mer komplexa och fördjupade konflikter. Behovet av samarbete för att genomföra Agenda 2030 och få genomslag för Parisavtalet ökar samtidigt som det multilaterala systemet ifrågasätts allt mer.

Sverige bör inte ge efter när andra länder fokuserar på bistånd i sitt geografiska närområde eller när de fokuserar bistånd till näringslivssamarbete med det bakomliggande intresset att bara gynna sina egna företag. I stället behöver Sverige behålla sina höga kvalitetskrav, för det är kanske i de länder där många andra givare har dragit sig ur som det svenska biståndet gör mest nytta, till exempel i länder som Guatemala, Colombia, Burkina Faso och Kambodja.

Även i länder med starka auktoritära drag kan bistånd till statliga eller offentliga institutioner bidra till ett ökat demokratiskt utrymme. Våren 2018 konstaterade till exempel den kambodjanska oppositionspolitikern Mu Sochua att det svenska biståndet till statliga reformer och institutioner hade bidragit till att den demokratiska oppositionen kunde stärka sina positioner. Tusentals valarbetare utbildades. När oppositionen helt förbjöds i november 2017 menade hon att det inte längre var rimligt med fortsatt bistånd via statliga institutioner, men fram till dess var det en klok väg att gå.

Detta är ett exempel på hur mod, flexibilitet och lokal anpassning i biståndet kan göra stor skillnad. Diakonia har exempelvis beskrivit detta väl i flera olika texter.

I korthet går demokratisatsningen ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister eller riskerar att försvagas. Liksom med den feministiska utrikespolitiken är tanken att demokratiperspektivet ska genomsyra utrikesförvaltningens arbete och spänna över den samlade utrikespolitiken och alla UD:s verksamhetsområden: utrikes- och säkerhetspolitik, politiken för internationellt utvecklingssamarbete samt internationell handel och främjande.

Den andra punkten som jag vill lyfta fram, vilket också flera andra debattörer här i dag har gjort, är enprocentsmålet. Inom biståndet mäts effektivitet genom att titta på i vilken utsträckning resurserna gör skillnad för dem som lever i fattigdom och förtryck. Där har OECD-Dacs senaste granskning visat att Sverige klarar just det. Svenskt bistånd går till de människor som lever i störst fattigdom och utsatthet. Det betyder att de som berörs av och är i störst behov av den här budgetposten är människor som saknar en egen röst i Sverige. I de flesta andra frågor kan vi föra en samhällsdebatt där de som berörs av nedskärningar kan höras, men så är det inte med det internationella biståndet.

Risken med att frånga ett principbeslut om en nivå som Sverige ska klara av är att just den här budgetposten blir extra sårbar för minskningar varje gång det saknas pengar någon annanstans. Därför är ett åtagande om 1 procent av bni viktigt.

Ett återkommande argument för att skära i biståndsbudgeten är att det är behoven som ska styra. Men hungern ökar, klimatkrisen tvingar människor på flykt och demokratin går bakåt i världen. Även om alla världens givarländer skulle öka sina biståndsmål till 1 procent skulle det ändå inte täcka behoven. I dag täcks FN:s humanitära appeller bara till 60 procent, för att nämna ett exempel.

Den tredje och sista punkten som jag vill lyfta upp är att jag vill rikta ett stort tack till dem som jobbar inom biståndet både professionellt och ideellt. Världens längsta flod, Nilen, börjar med små bäckar i bergen. Samma sak är det i mångt och mycket med det arbete som sker inom biståndet. PMU bedriver projekt i Etiopien för kvinnors rättigheter, IF Metall motverkar barnarbete i Zimbabwe och Forum Syds medlemmar låter kvinnor delta i processer om deras eget lokalsamhälle. Det är dessa små bäckar som blir till en stor flod.

Stort tack till folkrörelse- och civilsamhällssverige som gör enastående insatser både i Sverige och i världen!

Axel Oxenstierna övervakar fortfarande utrikesutskottet från en tavla i mötesrummet. Nu som då går det inte att göra några större omvälvningar ensam – utan Gustav Adolf ingen Axel. Dåtidens erövringar har ersatts med en progressiv politik och en tro på fredens kraft framför svärdets.

Det är tillsammans som vi kan skapa förändring. Det är aldrig en stark person som kan åstadkomma en progressiv förändring för folkflertalet, utan det är genom att inkludera och göra människor delaktiga som det kan ske. Som det afrikanska ordspråket säger: Om du reser ensam kan du åka snabbt men om vi reser tillsammans så kan vi komma långt.

Anf. 77 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! När Sida samarbetar med partnerorganisationer inom demokratibiståndet brukar Sida rekommendera dessa att redovisa resultat genom en så kallad input–output–impact-matris. Input motsvarar de resurser som biståndsgivaren investerar, output motsvarar vad resurserna omsätts i, till exempel utbildningar eller inköpt material, och impact motsvarar vilken effekt som har uppnåtts på samhället i stort genom projektet. På så vis kan givaren, vilket i slutändan är den svenska skattebetalaren, se vilken nytta biståndet gör.

När jag läser kapitel 2.4.2 i budgeten slås jag av att Sida i sin egen resultatrapportering genomgående struntar i det sista steget, alltså det man kallar impact assessment. Låt mig ta ett konkret exempel från s. 20 så att Anders Österberg vet vad jag talar om.

”Sverige har genom FBA sekonderat valobservatörer till insatser i 17 länder. Insatserna har bidragit till förutsättningar för förbättrade valprocesser genom rekommendationer till lokala myndigheter. Sverige har även bidragit till mer fördelaktiga förutsättningar att genomföra fria och rättvisa val genom FN:s utvecklingsprogram.”

Nyckelordet här är alltså förutsättningar. Sida säger ingenting om huruvida projekten faktiskt har lett till att valprocesserna har blivit mer fria och rättvisa, vilket Sida skulle kunna göra om man ville.

Min fråga till Anders Österberg är därför varför man hoppar över det sista steget. Varför redovisar inte Sida exempelvis om insatserna har lett till att valen har genomförts på ett mer fritt och rättvist sätt eller om de inte har gjort det?

Anf. 78 ANDERS ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Utifrån det jag hör från Ludvig Aspling är det självklart att Sida kan bli bättre i sitt arbete.

Anf. 79 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag håller med om att Sida kan bli bättre i sitt arbete. Men det är regeringen som måste svara för Sidas arbete och som måste kunna förklara vad man gör. Det här gäller en budgetproposition som har sammanställts av regeringspartierna. Det är inte Sida som skriver propositionen. Det gör regeringen. Det är alltså regeringen som måste svara för varför man ställer upp resultatredovisningen som man gör.

Min fråga återstår: Varför har Socialdemokraterna eller i det här fallet kanske Miljöpartiet beslutat sig för att skippa det sista steget i det som kallas impact assessment? Varför hoppar man över det sista steget, där det redovisas exakt vilken påverkan projekten har haft på samhället i stort? Det är ett jätteviktigt steg.

Sida ska enligt sina egna riktlinjer i åtminstone många fall inom demokratibiståndet inte dela ut pengar om det inte går att visa att projekten har faktisk inverkan på samhället. Varför har man hoppat över det?

Anf. 80 ANDERS ÖSTERBERG (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för förtydligandet.

Jag delar Ludvig Asplings uppfattning. Jag tycker också att det bör framgå i kommande budgetar.

Anf. 81 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Vi ser en värld som på något sätt är dubbel. På många håll är det en enorm utveckling, ekonomiskt och vetenskapligt. Det gäller parametrar som hälsa, nya vacciner och medellivslängd. Digitalisering och ny teknik leder på många sätt till en omvälvning i världen som också är väldigt positiv. Samtidigt har vi den andra sidan av världen med sönderfallande stater, jättelika flyktingströmmar, stora klimathot, extremism, växande främlingsfientlighet, invandrarhat, terrorism och mycket annat.

Jag tror att vi måste betrakta frågor om bistånd och en del andra områden som migration och utrikespolitik ur perspektivet att det vi står inför inte är temporära utmaningar. Det är utmaningar som vi, vare sig vi vill eller inte, kommer att tvingas förhålla oss till och hantera resten av våra liv. Det gäller förmodligen även våra barn och barnbarn.

Fru talman! Därmed är det svårt för mig som liberal att förstå de nya tongångarna i biståndspolitiken om att vi ska ha bistånd bara till år 2030. Det jag ser framför mig är snarare ett behov av mer stöd framöver, framför allt på den humanitära sidan.

Vi kan och ska självklart diskutera enskilda projekt, styrning, resursallokering till olika områden och en del inriktningar. Vi är ju en demokratiskt vald församling. På det hela taget kommer vi och vårt nära grannskap som Östeuropa och västra Balkan samt hela den afrikanska kontinenten med få undantag, Mellanöstern och Nordafrikaregionen, allt som går likt en hästsko runt Europa, att under många år framöver tvingas hantera så stora utmaningar som stora humanitära katastrofer, flyktingströmmar och krig och konflikter.

Fru talman! I det perspektivet vill jag säga att det för Liberalerna är viktigt att värna enprocentsmålet i biståndet. Vi diskuterar gärna innehållet i biståndet och annat, men det är viktigt att upprätthålla de nivåerna på stödet. Det gäller särskilt den humanitära sidan. Vi har år efter år sett att det humanitära stödet totalt sett, även globalt, lider av kronisk underfinan-

siering. Det triggar nya flyktingströmmar, nya stora sjukdomsutbrott och mycket annat, i flyktingläger och på andra håll.

Fru talman! För Liberalerna är det också viktigt att poängtera att grunden för de stora orättvisor och konflikter som vi ser i världen är bristen på demokrati. Det är där allt bottnar i slutändan. Människor flyr inte från länder som har fria val och fungerande institutioner, där medborgarna har ett konstitutionellt skydd för sina grundläggande rättigheter och där man utvecklar välfärd och inkluderande samhällen. Det är de länderna människor flyr till. Länder som väljer kombinationen av demokrati och ett kapitalistiskt, marknadsekonomiskt system med privat ägande, som har en öppenhet inför omvärlden med friare handel och så vidare utvecklar ett välstånd och en frihet i sina samhällen. Det gör att man inte behöver bistånd. Det är tvärtom de länderna som ger bistånd.

Därför är det viktigt för oss att Sverige har ett bistånd som fokuserar på demokrati. Vi vill att demokrati ska vara det överordnade målet för svenskt bistånd. Vi välkomnar den demokratioffensiv som nu har aviseras. Liberalerna har argumenterat för det i årtionden och ofta mötts med stor skepsis från just biståndsorganisationer, som inte har tyckt att det här med fria val alltid är det viktigaste. De har kanske haft en mer socialistisk utgångspunkt för arbetet. Vi välkomnar verkligen detta.

Nu är det upp till bevis för regeringen, så att det inte bara blir tomma ord. Man måste leverera. Då måste man ställa sig vissa frågor. Ett exempel gäller Mahmud Abbas som är president i staten Palestina, som Sverige har erkänt. Snart, den 15 januari, är han inne på det 15:e året som president på en fyraårig mandatperiod – det 15:e året på en fyraårig mandatperiod! Om man aviserar en demokratioffensiv för biståndet bör man väl rimligen inse att det måste leda till någon sorts konsekvens. Om en biståndsmottagare år efter år struntar i demokratiska reformer och tvärtom utvecklas i negativ riktning måste det få konsekvenser för hur mycket resurser Sverige allokerar.

Ett annat exempel är Tanzania. Det styre som har styrt landet i tiotals år har år efter år fått ett massivt svenskt stöd. Men nu ser vi att utvecklingen går bakåt, framför allt att man på olika sätt jagar minoriteter, inte minst homosexuella. Ett annat exempel är Kambodja. Det finns en rad länder i världen som har mottagit mycket svenskt bistånd men där vi ser att den demokratiska utvecklingen går bakåt.

Liberalerna välkomnar en demokratioffensiv. Men vi förutsätter att det leder till konkreta förändringar av det svenska biståndet. Det får inte bara bli fina ord.

Fru talman! Därtill har vi det humanitära biståndet. Ofta har Sverige resonerat på det sättet att vi ger ett ambitiöst kärnstöd till Förenta nationernas olika organ och hjälper människor i nöd. Men det är viktigt att ha ett ansvarsutkrävande gentemot FN-institutionerna, för att de ska agera för att bekämpa korruption och bli mer effektiva i sitt arbete. Det ligger oss varmt om hjärtat.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag svara på en fråga jag fick i ett tidigare replikskifte med Moderaterna. Jag kunde inte svara på den då, eftersom min tid var slut. Frågan rör något som Moderaterna nämnde vid ett antal tillfällen i sitt anförande: att Sverige ska ge 70 miljoner i bistånd till feministisk snöröjning i Ukraina. Man säger att det är fullständigt orimligt, att det visar att biståndet är alldeles fel och så vidare.

Jag tittade för säkerhets skull på vad det är för något projekt och hittade på Sidas hemsida en artikel från den 13 februari i år om detta projekt i Ukraina. Det är inte alls på det sättet att Sverige anslår 70 miljoner kronor till feministisk snöröjning i Ukraina.

I artikeln står det bland annat så här:

”Med början 2019 uppmanar det ukrainska finansdepartementet alla departement och myndigheter att göra en jämställdhetsanalys av alla budgetar. Det betyder att alla som planerar offentliga budgetar behöver tänka till kring hur det påverkar kvinnor och män. — — — En jämställdhetsanalys av en budget kan till exempel påverka hur en kommun lägger upp kollektivtrafiken på natten, så kvinnor som undviker nattbuss av säkerhetsskäl kan få möjlighet att kliva av bussen och gå hem på ett tryggt sätt. Det kan också innebära att en kommun väljer att jobba med skolbarns attityder till könsnormer med målet att få pojkar att prestera bättre i skolan och att få flickor att känna mindre stress. ... En stor fördel med att göra en jämställdhetsanalys i budgetarbetet är att insynen och transparensen ökar, och därmed minskar risken för korruption, när fler människor deltar och analyserar budgetarbetet.”

Jag kan instämma i, fru talman, att det här med feministisk snöröjning kanske inte är det mest prioriterade för svenskt biståndsmedel. Men när jag läser om projektet förstår jag att det är betydligt vidare än så. I grund och botten är det väl bra om Sverige genom sitt biståndsarbete och sina projekt kan få ett land som kanske har väldigt starka patriarkala strukturer att anamma en policy som innebär att jämställdhetsarbetet stärks genom budgetarbetet.

Fru talman! Det finns en risk att vi i vår vilja att minska biståndsbudgeten letar upp anekdotiska exempel som inte riktigt stämmer med verkligheten. Jag tror också att det är olyckligt för biståndsdebatten om vi gör så.

Med detta tackar jag för ordet och ber om ursäkt för att jag i vanlig ordning drog över min aviserade talartid en aning.

Anf. 82 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med att säga någonting snällt. Jag uppskattar att Fredrik Malm har funderat över utvecklingsteori. Jag tror inte att han har funderat tillräckligt mycket, men han har i alla fall funderat. Det kan man inte säga om alla partier här i kammaren.

Jag vill ställa en enkel fråga om demokratioffensiven, som är en del av det berömda 73-punktsprogrammet. Det tycker ju Fredrik Malm är viktigt.

Demokratioffensiven tar sig an ett väldigt stort problem. Det krympande demokratiska utrymmet är en global megatrend. Detta ser vi i en lång rad länder i världen. Denna trend är ihållande och också mycket oroande. Jag håller helt med om att detta är ett problem och att västvärlden ska göra vad som går för att åtgärda situationen. Det som gör mig lite fundersam är avsaknaden av en grundlig analys av vad problemet egentligen beror på. När man tar sig an ett stort problem som detta måste man först fundera över vad problemets rot är.

Fredrik Malm sa tidigare att roten till många andra problem i utvecklingsländer är bristen på demokrati. Det är lite av en kärna i Fredrik Malms utvecklingsmodell. Men vad är grundorsaken till det krympande demo-

kratiska utrymmet? Har han en teori om det? Detta skulle jag vilja få ett svar på.

Anf. 83 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Ludvig Aspling ställer en intressant fråga. Svaret på den är nog att det inte nödvändigtvis är samma processer och mekanismer som gäller i alla olika fall. Ett exempel kan vara länder som befriades efter kalla kriget och Sovjetunionens fall. En del av dessa länder demokratiserades väldigt snabbt, framför allt länder i Europa. De blev medlemmar i EU, Nato och så vidare. Man kan se populistiska tendenser i vissa länder, men det är ändå en väldigt stor skillnad mellan dessa länder och exempelvis länder i Centralasien. De blev aldrig demokratier, utan i stället blev de korrupta.

Man kan i all evinnerlighet diskutera vad detta beror på vid forskarseminarier och i avhandlingar. Låt mig dock få säga något som jag tror är väldigt viktigt att förstå vad gäller utvecklingstrender och annat. Det är att det nog är omöjligt att bygga demokrati om det inte finns demokrater. Det är bara människor som är demokratiskt sinnade som förmår att bygga demokratiska samhällen. Ju färre människor som har en demokratisk övertygelse och en demokratisk attityd och ju fler sådana som inte vill ha detta får överhand, desto enklare blir det att montera ned olika demokratiska funktioner, institutioner, skydd och så vidare som finns.

Detta var kanske delvis svar på frågan.

Anf. 84 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! De skäl som Fredrik Malm lyfter upp är, så som jag uppfattar det: en för snabb demokratisering, korruption och avsaknad av demokrater. Detta är säkert starkt bidragande skäl. Det tror även jag. Personligen skulle jag kanske lägga till Kinas utvecklingsmodell och Kina som förebild, som nog också är en mycket bidragande orsak.

En sak gör mig dock lite fundersam. Jag ställde exakt samma fråga till Sveriges biståndsminister. Jag undrade vilka bakomliggande orsaker som han anser finns till det krympande demokratiska utrymmet. Svaret som jag fick från Utrikesdepartementet på min skriftliga fråga 2019/20:485 blev något helt annat. Fredrik Malm kan gå in på nätet lite senare och titta på detta.

I svaret står ingenting om en för snabb demokratisering, korruption eller avsaknad av demokrater. Detta gör att man måste ställa sig frågan om Fredrik Malm, som företräder demokratioffensiven, och biståndsministern, som är ansvarig för Sveriges biståndspolitik, inte är överens om de grundläggande problemen. Hur väl koordinerad är då demokratioffensiven? Vilka förhoppningar finns att detta ska leda till någonting i praktiken om man inte ens är överens om en sådan grundläggande sak?

Anf. 85 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag blir lite bekymrad när Ludvig Aspling lägger ord i munnen på mig. Jag har aldrig någonsin påstått att en för snabb demokratisering är ett av problemen. Jag har inte sagt så. Jag sa att länder i forna Sovjetstater i Europa utvecklades demokratiskt och att länder i exempelvis Centralasien inte utvecklade demokrati. Jag hävdar att det delvis beror på att det fanns en starkare kritisk massa i till exempel Estland. Förmodligen

berodde det på att många ester befunnit sig i exil och utvecklat fria tankar i västvärlden. Därmed kunde de föra tillbaka dem till hemlandet efter befrielsen.

Det exempel som Ludvig Aspling tar upp och som gäller Kina bevisar egentligen det som jag inledde med i mitt förra anförande i detta replikskifte, nämligen att det förmodligen inte är exakt samma mekanismer och tendenser på alla håll.

Vi kan också se att länder som nu känner en stor entusiasm inför att minska utrymmet för det civila samhället, för oppositionspartier och så vidare tenderar att lära av varandra. Oavsett vilken kontinent länderna ligger på kan man se att förslag till lagstiftning för att till exempel inskränka det fria ordet eller fria organisationers möjlighet att verka kan i ett land i Asien nästan rakt av vara kalkerat från ett land på den afrikanska kontinenten.

Vad vi ser är alltså att länder som är eller håller på att bli alltmer auktoritära lär väldigt mycket av varandra. Det visar hur viktigt det är att demokratiska och fria stater håller ihop för att kunna bidra till att världen blir bättre.

Anf. 86 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Inledningsvis vill jag bara säga att Moderaterna helt delar Fredrik Malms uppfattning vad gäller det humanitära biståndet. Det är verkligen biståndets kärna, och det kommer alltid att behövas. Där har vi en skyldighet att vara med och bidra. Jag tror att de flesta har uppfattningen att detta är en mycket större del av biståndet än vad det är. Denna del behöver i stället öka.

Vad gäller artikeln om genderbudgetering, som Fredrik Malm hänvisade till, är ett av de första resultat som lyfts fram just jämställd snöröjning. Ett annat exempel som Fredrik Malm tog upp var pojkers skolresultat. Detta är såklart jätteviktigt, men det är ett av de exempel som respektive land, i en bättre värld, självt ska ta ansvar för. Jag ville bara få det sagt.

Jag har en fråga till Liberalerna. Ser Liberalerna några problem med den ryckighet som enprocentsmålet skapar? Biståndsanslaget kan öka kraftigt från ett år till ett annat men kan också sänkas. Kan den ryckigheten göra det problematiskt att planera biståndet långsiktigt?

Anf. 87 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Först vill jag kommentera detta ukrainska projekt för jämställd budgetering. Man kan notera att det handlar om 70 miljoner kronor över en period på åtta år. Moderaterna vill samtidigt minska budgetanslaget för nästa år med 7 miljarder. Jag tror att det är svårt att ro hem den argumentationen. Det här projektet handlar på årsbasis om ungefär 9 miljoner kronor. Det är svårt att med detta bevisa varför det är rätt att dra ned med 7 miljarder på svenskt utvecklingssamarbete.

Sedan till frågan om ryckigheten. Det är väl fullt rimligt och intellektuellt hederligt att kunna diskutera det faktum att Sverige har ett enprocentsmål för utvecklingssamarbete, det vi kallar bistånd. Det har vi inte på andra områden på det sättet. Det är klart att man kan föra en diskussion om det.

Utifrån min utgångspunkt som liberal ser jag vissa risker med att överge enprocentsmålet. Då riskerar vi också att betrakta biståndet som något vi kan ta lite mer av. Nu tar vi lite till och lite till. Nu har vi problem här och problem där. I den dragkamp som alltid finns i politiken och i en

demokrati kommer det alltid att finnas de som säger att de här pengarna behövs här eller där.

Det är bara det att många av dem som är mottagare av svenskt bistånd – kvinnor och barn i flyktingläger i Syrien, Jordanien eller Libanon, människor som har drabbats av jordbävningar eller människor som har drabbats av översvämningar – inte har någon riktig röst i den svenska debatten. De kan inte kämpa om att få den här humanitära eller solidariska hjälpen på samma sätt. Därför finns det en poäng, tycker jag, om man är internationalist, i att freda biståndet lite från det.

Anf. 88 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! De exempel som Fredrik Malm precis lyfte fram rörde först och främst det humanitära biståndet. Där är vi som sagt helt överens.

Det är viktigt men svårt att prioritera. Fredrik Malm stöder en budget som lägger dubbelt så mycket pengar på biståndet som på polisen. Det får stå för honom. Det är tufft att prioritera.

Men det är viktigt att biståndet går till de insatser som ger mest effekt för varje skattekrona. Det är anmärkningsvärt att man viftar bort de 70 miljoner kronorna i det konkreta exempel vi pratade om tidigare. 70 miljoner är mycket pengar, och skattebetalarnas pengar ska inte slösas bort.

Anf. 89 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag viftar inte bort summan. Jag försöker bara sätta in den i ett sammanhang. Det är svårt att ro hem en argumentation om att vi ska klippa 7 miljarder från svenskt bistånd om man motiverar det med ett projekt som omsätter ungefär 9 miljoner kronor per år.

Sedan vill jag bara notera, fru talman, att Moderata samlingspartiet som största parti i alliansregeringar och även nu i den senaste budgeten har upprätthållit enprocentsmålet i nio biståndsbudgetar i rad. Det är någonting som jag tycker är väldigt positivt och som jag är väldigt glad för. Därför hoppas jag att man kanske gör ett omtag i sitt nuvarande resonemang om svenskt utvecklingssamarbete. Neddragningar på förvaltningsanslag till Sida och på budgetallokeringen i stort och att man definierar bistånd enbart som de här Agenda 2030-målen tror jag riskerar att bli förödande för just demokratibiståndet.

Anf. 90 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Sverige är ett av världens allra bästa länder. Det visar undersökning efter undersökning på område efter område. Jag skulle verkligen önska att resten av världen också såg ut så.

Men utvecklingen i världen ser dystert ut på sina håll. Svåra bränder rasar på flera kontinenter, rapporter om arter som försvinner kommer allt oftare och forskare varnar för att det kommer att bli värre ju längre bort från Parisavtalets mål om en och en halv grad vi kommer. Ju varmare, desto värre. På det kommer krig och konflikter som pågår år efter år. En stor osäkerhet sprider sig när internationella avtal sägs upp. Stater tar inte ansvar för sin befolkning, och deras behov och rättmätiga krav tas inte på allvar. Självklart demonstrerar människor då för sin frihet och hoppet om ett bättre liv.

Fru talman! Målet för Sveriges internationella bistånd är att bidra till fattigdomsminskning och utveckling genom att främja samhällssystem

utan förtryck och ge fattiga människor förutsättningar att med egna resurser förbättra sina livsvillkor. Biståndet ska alltså vara en förändrande kraft rakt in i det som vi nu ser gå åt helt fel håll.

Världen är ju det som vi tillsammans gör den till. Vi har ett ansvar för varandra som sträcker sig bortom landsgränser och generationer. Vi som lever här och nu har förutsättningarna att vara en del av det arbete som behöver göras för demokrati, mänskliga rättigheter, omställning och rättvisa i världen. Det handlar om solidaritet.

Fru talman! Människors livschanser och förutsättningar skiljer sig i dag markant beroende på var i världen man bor. På flera håll i världen backar den demokratiska utvecklingen. Utrymmet för civilsamhället krymper, fria medier får allt svårare förutsättningar att verka och utsattheten för minoriteter förvärras. När demokratin i världen backar behöver vårt arbete gå framåt, och det gör det.

Den demokratioffensiv som regeringen nu har sjösatt inom utvecklingssamarbetet är central för hela vårt arbete. Genom demokratibistånd är vi med och skapar möjligheter för fler människor runt om i världen att leva sina liv i frihet och med makt att påverka sin livssituation och sitt land.

Fler konflikter uppstår i spåren av klimatförändringarna. När isarna smälter och torkan breder ut sig tvingas fler människor på flykt. I många länder går också utvecklingen för kvinnors rättigheter bakåt. Mäktiga män tar strid för att fortsätta utöva makt över kvinnors kroppar och begränsa kvinnors rättigheter. Rätten till abort ses som ett hot, och kvinnors delaktighet i samhället ifrågasätts. Det pågår en kamp för att beröva kvinnor de rättigheter som tidigare generationer har kämpat för.

Men det finns en motståndskraft. Det finns ett civilsamhälle och andra aktörer på marken världen över som varje dag kämpar för jämställdhet, klimatarbete och mänskliga rättigheter. Civilsamhället är en central aktör i byggandet av demokratier och fria samhällen. Utan det avstannar den utvecklingen. När civilsamhällets handlingsutrymme stryps och begränsas tas många steg åt fel håll för ett lands demokratiska utveckling. Att kunna stötta och arbeta tillsammans med dem, som vi gör inom det humanitära biståndet, liksom inom utvecklingssamarbetet, gör mig stolt över Sverige.

Fru talman! Det arbete som Sverige gör i världen gör skillnad. Våra biståndspengar når några av världens allra mest fattiga och utsatta människor. Det spelar roll i deras vardag och bygger upp länder på sikt. Vi står tydligt fast vid enprocentsmålet och använder de avsedda pengarna väl. Den peer review av det svenska biståndet som OECD-Dac lämnade tidigare i år slog tydligt fast att det vi gör fungerar – att det är långsiktigt och effektivt och träffar rätt. Genom satsningarna i den här budgeten fortsätter vi det arbetet.

Den kritik som framkommit mot korrupcion i biståndet ska tas på största allvar. Men den kan inte hanteras genom neddragningar, utan snarare genom effektiva åtgärder. Vi klarar av att hålla ögonen på den bollen och ger därför Sida riktade anslag för att både upptäcka och bekämpa korrupcion inom biståndet. Det är så förändring skapas, inte genom minskade ambitioner om en bättre värld.

Världen är det som vi tillsammans gör den till. Utöver Parisavtalet har världen också enats om de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030. Det är tydliga målsättningar på 17 områden. Det handlar om att hjälpa till att

bygga trygghet med mer demokrati, jämställdhet, mänskliga rättigheter, begränsad klimatpåverkan, fred och mycket mer.

Svenskt bistånd och svenska samarbeten är en investering i vår gemensamma framtid. När världen brinner är det inte läge att vända ryggen till, utan då ska vi visa ledarskap och förändringskraft. Det gör Sverige. Låt oss fortsätta med det.

Anf. 91 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik, eftersom Janine Alm Ericson nämner just män som begränsar kvinnors rättigheter som ett problem som biståndet är ämnat att åtgärda. I princip håller jag helt med, men det här väcker en del frågor.

Ett gäng män som begränsar kvinnors rättigheter är männen som styr Afghanistan. Afghanistans officiella lagstiftning behandlar inte män och kvinnor lika, och det afghanska samhället generellt är extremt könsdiskriminerande. Det här är Janine Alm Ericson säkert helt medveten om.

Ett bra exempel på hur illa det här fungerar är den så kallade EVAW-lagen – Elimination of Violence Against Women Law – som de implementerade för mer än tio år sedan. Enligt de uppföljningsrapporter som har kommit är det största problemet med den här lagen att den helt enkelt ignoreras av det afghanska rättsväsendet. Polis, åklagare och så vidare använder inte de verktyg som finns för att skydda kvinnor.

Det står med andra ord klart att just det afghanska rättsväsendet och den afghanska polisen inte är särskilt duktiga på just det här ändamålet: att motverka kränkningar av kvinnors rättigheter. Den afghanska nationella polisen är också ökänd för sexuellt våld, förutom att den är korruperad och har problem på en lång rad områden.

Frågan som jag skulle vilja ställa är: Varför ska Sida fortsätta att sponsra den afghanska polisen och det afghanska rättsväsendet när de faktiskt är med och kränker kvinnors rättigheter?

Anf. 92 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det är väl här som man kommer till kärnan i hur olika vi verkar se på bistånd och utvecklingssamarbete. Sverigedemokraterna verkar tro att det skulle leda till en bättre utveckling om man drar sig tillbaka och slutar att stödja.

Vi tror i stället på ett fortsatt stöd till progressiva krafter, till civilsamhället och till dem som vill förändring. Vi tror på att hela tiden föra fram kvinnors rättigheter och att den feministiska utrikes- och biståndspolitikerna kommer att göra skillnad.

Vi hade gärna sett att en utveckling och en könsmaktsordning som har funnits i flera tusen år skulle gå att utrota på 10, 20 eller 50 år. Jag tror dock inte att det är så enkelt. Men att sluta kämpa för att se en bättre utveckling är inte vägen framåt.

Anf. 93 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Jag tror egentligen inte att vi är så oense som Janine Alm Ericson ger sken av. När det gäller att stödja progressiva krafter i Afghanistan är jag med på tåget.

Men min fråga handlade specifikt om den afghanska nationella polisen. Det är ju en av de organisationer i Afghanistan som får väldigt mycket

pengar från svenskt bistånd. Menar Janine Alm Ericson på allvar att den afghanska polisen är en progressiv kraft?

Prot. 2019/20:49
11 december

Internationellt bistånd

Anf. 94 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Fru talman! Det jag menar är naturligtvis att vi aldrig ska acceptera när sådana här övergrepp sker. Det måste vi alltid markera emot, och jag är helt säker på att vi också gör det i alla relevanta sammanhang.

Jag tycker ändå att det låter som om Ludvig Aspling vill dra tillbaka stöd, hindra utveckling och därmed se en tillbakagång. Vi måste befinna oss i framkanten av de här frågorna, där övergrepp naturligtvis aldrig är acceptabla. Därför måste vi hela tiden fortsätta att lyfta de här frågorna.

Anf. 95 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! I juni i år fick jag ta emot en rapport från OECD-Dac, som delvis har diskuterats här redan. Det är den internationella organisationen som utvärderar och granskar bistånd i världens länder.

Det var deras peer review av det svenska utvecklingssamarbetet som kom i juni, alltså för mindre än ett halvår sedan, och de kom fram till att Sverige i dag bedriver ett utvecklingssamarbete som får det högsta betyget.

De menar att Sverige dessutom är en självklar ledare i flera av vår tids ödesfrågor. Vi är långsiktiga, generösa och effektiva. Samtidigt vet vi att vi måste utveckla och anpassa det här arbetet till förändringar som sker i omvärlden hela tiden. Vi bedriver från svensk sida inte bistånd för egen vinnings skull. Men det ger oss respekt och inflytande i omvärlden.

Demokratin är tyvärr på tillbakagång. År 2017 var första gången sedan 1970-talet då fler människor levde i länder som gick mot en mer auktoritär utveckling än i länder som gjorde demokratiska framsteg.

Mediernas frihet och beroende försvagas, rättsstaten undermineras på många håll i världen och hets, hat och desinformation förgiftar samhällsdebatten och undergräver demokratiska processer. Klyftorna ökar. Respekten för mänskliga rättigheter försvagas. Kvinnor, hbtq-personer och MR-försvarare är särskilt utsatta i många länder.

Demokrati är det styrelseskick som ger människor störst möjligheter att påverka samhället och sina egna liv. Demokrati skapar bäst förutsättningar för att värna och stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer.

Vi kan därför inte acceptera att den negativa utvecklingen i världen fortsätter. Regeringen har därför också beslutat om en demokratisatsning som kommer att präglade arbetet de närmaste åren inom det område vi talar om.

Demokratisatsningen spänner över utrikes- och säkerhetspolitik, utvecklingssamarbete, handel och främjande. Vi ska bygga en allians av likasinnade länder från olika delar av världen och som befinner sig i olika skeden av sin demokratiska utveckling.

Vi växlar upp demokratibiståndet med större volym, bredd och fokus. Vi ökar stödet för det öppna samhället, särskilt för fria och oberoende medier och för pressfrihet. Vi fokuserar ännu mer insatser på att bekämpa korruptionen, som är ett av de värsta utvecklingshindren och katastrofalt för vanliga människor i en redan utsatt situation.

Sida har fått ett ökat förvaltningsanslag. Syftet är att öka insatserna för att minska riskerna för korruption och bedriva ett aktivt antikorrupcionsarbete på plats i de olika länder där vi verkar.

I somras fick Sida även ett nytt uppdrag för att inventera, utveckla och stärka arbetet med demokratin i utvecklingssamarbete. Också på det sättet ska demokratibiståndet stärkas.

Flera steg i demokratisatsningen har redan tagits. När vi ser en positiv utveckling som i Etiopien och Sudan vill vi stödja de progressiva krafterna. I Armenien har vi till exempel inlett ett utökat bilateralt utvecklingssamarbete för att stödja den demokratiska utvecklingen. Vi ställer också tydligare krav på våra samarbetsländer när det gäller mänskliga rättigheter, yttrande- och pressfrihet samt en fungerande rättsstat och demokrati.

Som vi vet kommer jag även att fortsätta att fokusera på vår tids största utmaning: klimatförändringarna. Klimat, miljö, hav och biologisk mångfald hänger ihop. Vi lever i en tid när fyra av nio planetära gränser har överskridits. Gränserna visar att de miljöprocesser som styr jordens stabilitet nu är i gungning. Biologisk mångfald, där utrotning av arter ingår, klimatförändringen och näringshalten i våra vattendrag är några livsviktiga exempel. Med andra ord: Vi har stora problem.

Som alltid är det människor som lever i fattigdom som drabbas värst. Vi har ett ansvar att se till att deras situation inte förvärras. En stor del av jordens befolkning lever fortfarande utan tillgång till el, och många är beroende av ved och traditionell biomassa för att laga mat och kunna få fotogen till sina lampor. Vi har ett ansvar att lyfta miljontals människor ur fattigdom utan att för den skull utarma miljön.

Jag kom nyligen hem från den så kallade COP:en, klimatmötet som just nu hålls i Madrid. Det är en blå COP som också handlar om hav. Fossila bränslen som spär på klimatförändringarna har redan försurat haven. Temperaturen och havsnivån stiger. Vetenskapen ger oss högst tio år för att halvera världens utsläpp. Sverige kan bidra med policyer, finansiering och innovativ teknik för att stötta omställningen till klimatsmarta samhällen och ett ambitiöst genomförande av Parisavtalet. Klimatinsatserna ökar därför som andel i biståndet.

Jag inledde med att berätta om OECD-Dacs peer review. De lyfter särskilt fram Sveriges jämställdhetsarbete som exempel på en mycket bra utvecklingspolitik. Den feministiska utrikespolitiken ger resultat. Nu följer flera länder efter oss, och det ska vi vara stolta över i stället för att försöka håna att man använder jämställdhetsperspektivet i budgetarbetet – vilket är en mycket viktig fråga.

Vi fortsätter vår feministiska utrikespolitik nära kopplad till demokratisatsningen, samtidigt som vi växlar upp arbetet inom tre områden. Det gäller satsningen på SRHR, stärkt arbete för kvinnors deltagande i fredsprocesser, inte minst genom arbetet i FN, EU och OSSE, och främjande av kvinnors och flickors ekonomiska och sociala villkor.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter för alla människor handlar om varje människas fundamentala rätt att bestämma över sin egen kropp. Det är givetvis en förutsättning för att uppnå Agenda 2030.

De humanitära behoven fortsätter att öka, fru talman. Fler människor än någonsin är i dag på flykt. En allt större del av det svenska biståndet går också till sviktande och konfliktdrabbade länder. Konflikterna är mer komplexa och svårlösta i dag än tidigare. Därför krävs ett ökat samspel mellan

insatser för akut humanitärt bistånd, långsiktigt utvecklingsamarbete och fredsarbete. Sverige är en betydande aktör i det globala humanitära arbetet. Vi står för en långsiktig finansiering och ger resurser där behoven är som störst, inte utifrån våra egna intressen eller där medierna råkar finnas med.

Men det finns också i dag starka krafter som vill se mindre av internationellt samarbete, som tror sig kortsiktigt tjäna på att länder vänder sig inåt. I Sverige tycks nu, tyvärr, också Moderaterna sälla sig till dem som vill montera ned det multilaterala samarbetet. Det är olyckligt, och det är en farlig inställning. Vi står inför gigantiska globala utmaningar, och de utmaningarna kräver globala och gemensamma lösningar.

Jag önskar att fler svenskar förstår hur viktig Sveriges röst är i dessa frågor. Eftersom Sverige är en stor kärnstödsgivare till FN:s fonder och program har vi en mycket viktig röst vid bordet där besluten fattas. Vi tar den platsen med kunskap, engagemang och medmänsklighet. Sveriges inflytande internationellt hänger ihop med att vi tar ett stort ansvar. Vårt engagemang för Agenda 2030 är bara ett exempel.

Nu börjar the decade of delivery, som man talar om i New York. Om tio år går tiden för de globala målen ut. Det är kort tid, och vi har ett stort arbete framför oss som inte kan eller ska vara avhängigt av biståndet. Hela det ekonomiska systemet, civilsamhället, lokalsamhället, företagen och politiken måste leverera. Vi behöver lyckas. Vår gemensamma säkerhet och vårt välbefinnande är beroende av detta. Vi behöver se en offensiv för multilateralism för att vända de senaste årens trend av ökat ifrågasättande av internationellt samarbete. EU kan leda arbetet med att stärka och utveckla FN och multilateralismen.

De stora utmaningar som mänskligheten står inför måste vi lösa tillsammans. Min ambition är att Sverige ska fortsätta att vara det land i världen som bedriver det mest effektiva biståndet. Sverige ska flytta fram positionerna och fortsätta att vara en modern, seriös, pålitlig och verksam aktör för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Vi ska bidra till nytänkande, skapa förändring och göra skillnad för människor som lever i fattigdom.

Anf. 96 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Den 20 maj i år intervjuades statsrådet Peter Eriksson i Svenska Dagbladet angående biståndet till Tanzania. Han uttryckte problemet så här: ”Vi ska föra en dialog med regimen i Dar es Salaam. Det är en lång process som kan sluta med att biståndet minskar. Det är mycket som är negativt med utvecklingen just nu.”

Ett halvår senare verkar statsrådet inte riktigt ha bestämt sig för hur han vill göra med Tanzaniabiståndet. Det som däremot har hänt är att rapporterna om föremålet för den svenska generositeten, nämligen Tanzanias regering, fortsätter att strömma in. I slutet av oktober släppte Human Rights Watch två rapporter som vittnar om ett politiskt klimat som präglas av rädsla, censur och repression i tillägg till det ganska brutala förtrycket som hbtq-personer utsätts för. Eller som Roland Ebole, Amnesty Internationals Tanzaniaforskarare uttryckt saken: ”As President Magufuli marks four years in office next month, he must carefully reflect on his government’s record of ruthlessly disemboweling the country’s human rights framework.”

Det där låter inte jättetrevligt, men det är ingenting som hitintills har hindrat Peter Eriksson från att sponsra samma regering med hundratals miljoner svenska skattekoronor.

Min fråga till Peter Eriksson är enkel: Sveriges bistånd till den tanzaniska regeringen börjar alltmer likna ett hån mot allt vad demokrati och mänskliga rättigheter heter. Kommer travestin att fortsätta även nästa år?

Anf. 97 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Ludvig Aspling pratar strunt, som vanligt.

Jag har samma inställning som tidigare, nämligen att den utveckling vi har sett i Tanzania de senaste åren inte är acceptabel. Det betyder att vi antagligen måste fatta beslut, när vi antar den nya strategin för det landet, som innebär att vi minskar stödet.

Jag har haft en dialog med presidenten och med flera andra ministrar i regeringen. Sverige har ett omfattande och långsiktigt bistånd till Tanzania. Det handlar inte i första hand om bistånd till statsbudgeten, men det finns inslag som exempelvis går till skola och utbildning i Tanzania.

Det finns också ett stort och viktigt stöd till exempelvis revision i landet. Det har haft stor betydelse. Det har påverkat den offentliga debatten att det finns en stark institution som kan granska regeringen och riksdagen på ett viktigt sätt.

Utvecklingen går åt fel håll inom flera av områdena som vi talar om när det gäller mänskliga rättigheter och demokrati. Det är mycket oroande. Vi ska fatta beslut – kanske hinner vi före jul men annars i januari – om en ny strategi för landet. Jag bedömer att det antagligen blir en nedskärning av biståndet.

Anf. 98 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Tack så mycket! Det är en fantastisk julklapp från statsrådet att det faktiskt kommer att bli en nedskärning av biståndet. Det välkomnar vi.

Biståndet till Tanzania består inte bara av utbildningsinsatser, så som biståndsministern påstår, utan det finns sektorsbudgetstöd. Men det handlar om fungibla medel. Det här är alltså kontanter som vi ger Tanzanias regering för att utföra vissa uppgifter, men det är kontanter som de annars skulle ha spenderat själva, som de har sparat in och kan använda till andra saker.

Sektorsbudgetstöd till länder som Tanzania är fullkomligt olämpligt. Det måste varje tänkande människa förstå.

Anf. 99 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är svårt med bistånd. Men tyvärr är det inte vår erfarenhet att till exempel skolan prioriteras före alla andra områden. Det behöver inte vara fel väg att gå att med hjälp av ett långsiktigt stöd jobba med utbildning för till exempel unga flickor och kvinnor för att klara det mål som har antagits i Tanzania om att alla barn ska få gratis utbildning.

Vi får se vad beslutet blir framöver när det gäller stöd till Tanzania. Det handlar i dag om stöd till framför allt andra grupper och människor som jobbar med andra utgångspunkter, till exempel opposition och öppna och fria medier.

Anf. 100 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag konstaterar när jag lyssnar på Peter Eriksson att det finns en betydande samsyn mellan oss, till exempel när det gäller enprocentsmålet. Jag välkomnar det.

Samtidigt tycker jag att det är oroande att biståndsministern tycks vara beredd att åtminstone i vissa avseenden försvara de delar av biståndet som inte fungerar.

Vi vet att det sedan många år tillbaka finns problem i det svenska miljardstödet till palestinska områden. Jag var inne på det i mitt anförande. Den palestinska ledningen stöder terrorism och sprider antisemitism. Detta hjälper ju inte på något sätt det palestinska folket. Tvärtom försvårar det dialog, en fredlig lösning och en i grunden positiv samhällsutveckling.

Biståndsministern brukar säga att inget direkt stöd går till den palestinska myndigheten. Det finns inget budgetstöd, och det är gott så. Men det löser inte grundproblemet eftersom det stöd som ges i annan form bidrar till att hålla den korrumperade palestinska ledningen under armarna.

Det här är något som ett antal länder har insett. I dag är det inte bara USA som har fryst biståndet så länge terrorstödet fortsätter.

Peter Eriksson! Varför relativisera de problem som finns i relationen till en av Sveriges största biståndsmottagare, som de palestinska områdena är? Och hur kommer det sig att regeringen inte agerar konkret för att sätta stopp för den palestinska ledningens spridning av antisemitism och stöd till terrorism?

Anf. 101 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Lars Adaktusson har rätt i att vi har samsyn om enprocentsmålet i biståndet, och jag är glad över att Kristdemokraterna står upp för det. Vi kan prata mer om det sedan, men jag tror att det är en helt avgörande fråga att vi har ett gemensamt stöd som är långsiktigt och inriktat på det som är det viktiga för att minska fattigdom och förtryck i världen.

När det gäller palestinierna tror jag att Lars Adaktusson egentligen är medveten om att det stora stödet vi ger är till FN-organisationen Unrwa. Det sker i Palestina men också i Libanon och Jordanien, de länder där det finns stora palestinska flyktinggrupper. Det handlar i dag om 500 000 barn som går i skola och om massor av sjukhus och hälsovård. Det är i allt väsentligt det som det svenska biståndet går till.

Det finns naturligtvis en del som är problematiskt i hela den palestinska frågan. Man är otroligt pressad och utsatt, till exempel av nya bosättningar inom palestinska områden och av situationen i Gaza där Hamas dominerar och har kontrollen. Den situationen är förfärlig för väldigt många palestinier. Men där har Sverige inte tillträde på marken i full utsträckning. Det är israelerna som stoppar det i dag, och det tycker jag är olyckligt. Det minskar möjligheterna att utvärdera och se vad pengarna egentligen går till samtidigt som hela befolkningsgruppen är satt under enorm press. Här finns alltså stora problem.

Det finns också många demokratiska problem, vilket innebär att det behövs ett val i Palestina inom kort. Det håller jag med om.

Anf. 102 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag säger det igen, Peter Eriksson: Att hålla den palestinska ledningen under armarna hjälper inte det palestinska folket. Det har inte

hjälp det palestinska folket någon gång. Palestinierna har tvärtom fått det sämre. Demokratin lyser med sin frånvaro, och mänskliga rättigheter kränks genom fängslanden, tortyr och så vidare av politiska motståndare. Att inte ställa krav på att detta stoppas, att fortsätta miljardbiståndet som om ingenting har hänt, är förkastligt.

Det är också att ta på sig ett stort ansvar. Genom att man ser mellan fingrarna på det som pågår äventyras nämligen tilltron till biståndspolitik i stort. Biståndsviljan minskar när människor ser att det här bara pågår år efter år, dessutom i en tid när biståndet ifrågasätts.

Är detta ett pris som regeringen är beredd att betala, Peter Eriksson?

Anf. 103 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att Lars Adaktusson misstar sig om han tror att om vi drar tillbaka stödet för hundratusentals palestinska ungdomar att gå i skolan skulle det leda till att någonting blir bättre i det här området.

Det skulle tvärtom bli betydligt värre. Jämför vi de områden där Unrwa finns och ungdomar går i skolan i dag med andra i kringliggande länder där detta inte fungerar ser vi att det finns betydligt bättre förutsättningar för fredlig utveckling och stabilitet när ungarna går i skolan.

Anf. 104 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till biståndsministern om korruption i biståndet, men innan jag ställer den måste jag bemöta påståendet som kom från talarstolen – att Moderaterna vill nedmontera det multilaterala samarbetet.

Det är ett helt absurt uttalande, fru talman. Moderaterna vill ge biståndet bättre förutsättningar att nå sitt mål att utrota fattigdom och förtryck. Moderaterna har sagt att för de kommande fyra åren vill vi anslå 170 miljarder till biståndet, så lite sans i debatten!

Men åter till min fråga. Peter Eriksson är ju ansvarig för att de skattemedel som vi lägger på biståndet faktiskt går till rätt saker där det verkligen behövs. De senaste åren har det dock kommit ganska många rapporter om korruption. Några rubriker är ”Ledning levde lyxliv för Sida-pengar”, ”FN-chefens och älskarinnans resor betalas med skattemedel” och ”Svenska skattepengar går till talibanerna i Afghanistan”.

Fru talman! Peter Eriksson är ju ansvarig för biståndet, så hur förklarar biståndsministern dessa rubriker?

Anf. 105 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Vi har också moderata kommunalråd som missköter sig i Sverige. Vi har Ericsson som erkänt att man gett 700 miljoner i mutor. Det är inte något unikt. Det finns problem i alla länder över hela världen. Korruption finns överallt. För oss gäller det att vara aktiva och driva kampen mot detta var det än händer, och det gör vi. Vi driver på.

Vi har till exempel fått till en förändring i frågan som jag talade om med Adaktusson nyss när det gäller den FN-organisation som jobbar med palestinska flyktingar. Den har fått en ny ledning, och det är bland annat efter tryck från Sverige som det har skett.

När det gäller biståndet, fru talman, säger Moderaterna att man vill minska det med 7 miljarder och har en vision om att avskaffa det helt.

Denna minskning med 7 miljarder ska inte drabba det humanitära biståndet. Det ska inte drabba klimatbiståndet – det ska tvärtom öka. Moderaterna brukar tala om att det går för mycket till FN-systemet. När jag då säger att Moderaterna vill skära ned på FN-systemet och avveckla och montera ned det internationella multilaterala systemet, ja, då stämmer inte det heller.

Vad är det i själva verket ni ska skära ned på i det svenska biståndet? Vad är det i de länder där vi har fattigdomsbekämpning eller arbetar mot korruption och för demokrati och för utsatta människor som ni skära ned på?

Anf. 106 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik:

Fru talman! Om biståndsminister Peter Eriksson läser Moderaternas motion ser han att det tydligt framgår att det är fem områden Moderaterna vill prioritera för biståndet. Det är humanitärt bistånd, klimat, global hälsa, jämställdhet och institutionsbyggande.

Men för att koppla tillbaka till korruption: Ett sätt att skapa bättre kontroll och inflytande är ju att fokusera biståndet. Detta har riksdagen faktiskt redan beslutat om. Peter Eriksson nämnde också OECD-Dacs rapport i sitt anförande. En av rekommendationerna där är att Sverige bör ha ett mer fokuserat bistånd.

Tidigare när jag har frågat biståndsministern har han sagt att ett arbete pågår i Regeringskansliet tillsammans med januaripartierna. Ibland tar det ju lite tid för regeringen att komma till skott efter att riksdagen har fattat beslut. Men detta har riksdagen faktiskt redan fattat beslut om. Min enkla fråga är därför: Hur går arbetet?

Anf. 107 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! När det gäller att stärka demokratiarbetet i det svenska bistånds- och utvecklingsarbetet går det väldigt bra. Vi arbetar mycket och brett med detta. Alla delar är dock inte färdiga ännu. Vi har bland annat gett ett uppdrag till Sida och väntar på svar när det gäller hur de vill att vi ska utveckla och förändra detta framöver. Vi har också en pågående process och diskussion med Liberalerna och Centern när det gäller hur vi ska jobba vidare med detta.

Jag vill dock peka på att Magdalena Schröder tidigare i talarstolen sa att ni ska minska satsningarna på FN-samarbete och internationellt samarbete. Nu står ni inte upp för det heller. När jag frågar vad det är ni ska skära ned på talar hon bara om det hon inte vill skära ned på. Vad är det ni i Moderaterna vill skära ned på? Vad är det i fattigdomsbekämpningen, Sidas arbete eller det multilaterala? Ska vi skära ned på stödet till Världsbanken för att få bort arbetet med att försöka få ordning på länder som inte fungerar?

Anf. 108 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Ett tag såg vi att människor runt om i världen började få det bättre, men nu visar ett flertal rapporter att utvecklingen har vänt. Ojämligheten ökar och svälten likaså. Effekterna av det ökande antalet långvariga konflikter är att fler utsätts för sexuellt våld, färre barn får tillgång till utbildning och fler tvingas till flykt.

Då är det oerhört viktigt att vi som ett rikt land tar ansvar och värnar om biståndet. I den helhetsbudget som nu har lagts fram av regeringen prioriteras skattesänkningar för rika och behålls RUT-avdraget, som främst används av människor med högre inkomster som vill få billigare städhjälp och personal till studentskivor för sina barn, som dessutom troligen har fått skattesubventionerad läxhjälp.

För att täppa igen de hål som uppstår i välfärden genom dessa prioriteringar väljer regeringen att använda avräkningar för flyktingmottagning, trots att civila organisationer och rapporter vittnar om behovet av stöd till fattiga och konfliktdrabbade i världen. Regeringen anger som skäl att det är okej enligt OECD-Dacs riktlinjer och – jag citerar ur budgeten – ”för att spegla ett gemensamt ansvarstagande med låg- och medelinkomstländer, vilka är värdar för de flesta av världens flyktingar”.

Att ta gemensamt ansvar menar jag är att som rikt land betala för flyktingmottagning utan att ta från biståndsmedel. Min fråga till biståndsminister Peter Eriksson är därför: På vilket sätt hjälper det fattiga och utsatta runt om i världen att vi gör avräkningar på biståndet för flyktingmottagande i Sverige? Och är det inte lite pinsamt att vi har städbidrag och skattelättnader för rika i stället för att prioritera att bistånd verkligen går till människor som behöver omvärldens stöd?

Anf. 109 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Man kan göra olika bedömningar av vad som är viktigt här i världen. Av det som vi arbetar in i Sverige går 99 procent till våra egna behov och vår gemensamma välfärd. Vidare går 1 procent till biståndet, och av den summan går i dag en liten del, 5 procent, till att betala för flyktingmottagande. En del av detta avser till exempel kvotflyktingar som tas direkt från flyktingläger i olika delar av världen; där handlar det om kostnaderna för det första året.

Man kan tycka att detta är fel – det har jag stor respekt för. Men det är väsentligt mindre än det var för några år sedan. Då var detta ett reellt bekymmer. En stor del av biståndet gick till att betala för flyktingmottagande. Det gick utöver det internationella regelverk som finns. Nu har OECD dessutom skärpt detta regelverk, och vi har anpassat reglerna så att det ska fungera inom uppsatta regler.

I dag är detta alltså tydligare styrt med de nya regler som finns i budgeten. Det kommer också att göra att detta blir mer långsiktigt och mindre ryckigt. Det har skapat en ryckighet i biståndet över åren, när man ser tillbaka på vad som har hänt och hur vi har använt detta för att betala flyktingkostnader.

Anf. 110 YASMINE POSIO (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, som ändå inte touchade det jag nämnde när det gäller skattelättnader och RUT-bidrag, som fortfarande finns kvar. Vi gynnar alltså fortfarande höginkomsttagare på bekostnad av fattiga människor runt om i världen.

Just nu pågår *Musikhjälpen*, som i år handlar om sexuellt våld. Regeringen arbetar väldigt bra med att lyfta frågan om sexuell och reproduktiv hälsa i världen, men det räcker inte när behoven är så enorma.

För några veckor sedan frågade jag biståndsminister Peter Eriksson hur han ställer sig till Vänsterpartiets förslag att utöka andelen som går till

SRHR från knappt 7 procent till 10 procent. Jag fick till svar att Sverige, med tanke på att vi även ger till multilaterala organisationer, säkert ger mer än 10 procent. Enligt RFSU:s rapport inkluderar dock de knappa 7 procenten det vi ger till multilaterala organ som arbetar med SRHR. Så jag ställer samma fråga igen.

Prot. 2019/20:49

11 december

Internationellt bistånd

Anf. 111 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Sverige är ledande i världen när det gäller arbete med SRHR. Vi bedriver arbetet på flera sätt och avsätter en stor del av biståndsbudgeten för det.

Minst lika viktigt inom detta område är dock det arbete vi gör för att samla världens länder runt en progressiv agenda för att få ett slut på till exempel könsstympning och annat. Det handlar inte alltid så mycket om pengar utan om attityder och kulturer, om hur man ser på dessa frågor och om att se till att ha skarpare lagstiftning än tidigare.

Vi vet dessutom att vi i flera av dessa viktiga frågor tyvärr har världens mest reaktionära och konservativa länder emot oss. Därför är detta arbete så otroligt viktigt.

Anf. 112 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Jag har redan tidigare i denna debatt sagt att jag är stolt över den här budgeten och över att vi nu säkrar enprocentsmålet, förhoppningsvis åtminstone under den här mandatperioden. Jag har också sagt att jag är väldigt nöjd över att vi kommer att kroka arm med regeringen och Liberalerna för att se över hur vi kan fokusera på de mervärden som Sverige bidrar med i samband med biståndet.

Men vi är inte överens om precis allting. Jag skulle vilja följa upp en del av de saker vi från Centerpartiets sida lyfter i vår reservation rörande biståndets framtida utformning efter den här mandatperioden, fram mot 2030 och därefter.

Jag tror att statsrådet har helt rätt i att biståndet inte ensamt ska leverera resultaten i Agenda 2030. Här måste politiken kroka arm med näringslivet och vidare. Men jag tror samtidigt att biståndet bättre behöver spegla och kroka i Agenda 2030.

Min fråga till Peter Eriksson är därför hur han och regeringen avser att verka för att det svenska biståndet ska syfta till att länder, områden och människor blir biståndsberoende. Hur ska vi starkare koppla det svenska bistånds- och utvecklingssamarbetet till Agenda 2030? Jag vill också höra om statsrådet tänker hålla i ambitionen att främst fokusera på de allra fattigaste länderna eftersom mer utvecklade länder har ett egenansvar som de måste förväntas ta i Agenda 2030 för att bekämpa fattigdom och verka för social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet.

Anf. 113 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi har fokus på de fattigaste länderna i världen. Men det finns också andra saker man måste ha som utgångspunkt, bland annat när vi diskuterar demokrati och utvecklingen på det området. Det är ganska många länder som klassas som medelinkomstländer eller ligger på nivån över de allra fattigaste som vi är oroad över – där utvecklingen går åt fel håll och vi tycker att det vore bra om vi kunde bidra till en annan trend.

Jag vill inte bidra till att vi bara ska rikta utvecklingsarbetet mot de allra fattigaste länderna i världen. Jag tror till exempel att det är viktigt att vi har ett samarbete i frågor om demokrati och säkerhet också med exempelvis östeuropeiska länder och länder på Balkan.

Vi låter till exempel en otäck agenda dominera alltför starkt i länder som Georgien och Ukraina från ett Ryssland som känner sig hotat och underminerar en demokratisk utveckling i länderna i sitt närområde. Om vi låter detta fortsätta utan att bidra med vad vi kan för en positiv utveckling har vi i praktiken också bidragit till att de inte kommer att överleva. Det är min bedömning.

Jag tror att det är oerhört viktigt också för vår egen säkerhet att vi arbetar med att brett stärka en positiv demokratisk utveckling där mänskliga rättigheter och demokrati står i centrum. Det gäller också rättssamhället, alltså det vi internationellt kallar rule of law. Det handlar om att försöka bidra till ett system där människors tillgångar och rättigheter kan klaras långsiktigt i olika länder.

Anf. 114 MAGNUS EK (C) replik:

Fru talman! Visst kan vi räkna upp en del undantag här. Jag tycker att partnerskapet är ett bra sådant. Vi kan lägga klimatbiståndet till det. Där kan vi kanske inte alltid fokusera på de allra fattigaste länderna utan måste kolla på var vi levererar bäst resultat.

Men detta blir i min mening snarare ett argument för att det, förutom undantagen, blir särskilt angeläget att prioritera de fattigaste länderna, inte minst i ljuset av att en hel del EU-länder vill att deras bistånd ska villkoras mot till exempel migrationshantering, något som jag personligen liksom Centerpartiet är mycket oroade över.

Jag tror att min fråga får kvarstå: Är det ändå inte, vid sidan av undantagen, viktigt att vi prioriterar de allra fattigaste länderna? Sedan undrar jag om man kan få en uppföljning om hur statsrådet verkar för att vi bättre ska koppla den svenska bistånds- och utvecklingspolitiken till Agenda 2030?

Anf. 115 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Det är möjligt att vi skiljer oss något i synen på hur det fungerar i dag. Jag tycker att vi gör en sådan prioritering i Sverige när det gäller biståndet. Vart det svenska biståndet går var en av huvudpunkterna i OECD-Dac-granskningen, där man sa att Sverige når fram till de fattigaste. Till skillnad från de flesta andra länder når vårt bistånd fram till de fattigaste, och vi har det i stor utsträckning riktat till de mest utsatta och fattigaste länderna i södra Afrika. Det är i stor utsträckning på det sättet i dag, och vi gör det mer än andra biståndsgivare.

Jag tror kanske inte att våra åsiktsskillnader här är så stora. Jag är ute och reser mycket. Jag var i DR Kongo för bara någon vecka sedan och såg vilka otroligt stora behov som inte är tillfredsställda där. Där skulle jag vilja att Sverige var mer aktivt än tidigare, men det måste också bygga på att det fungerar – att man har ett samarbete med regering eller myndigheter som fungerar.

Anf. 116 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna avsätter 1 procent av bni till bistånd, till insatser för att bekämpa fattigdom och bidra till hållbar utveckling, rent vatten, mat för dagen, tak över huvudet, sjukvård och inte minst skolgång för flickor samt för att öka kvinnors deltagande i samhället.

Kristdemokraterna har under decennier förespråkade bistånd på 1 procent av bni för att på riktigt kunna göra skillnad och hjälpa människor ur fattigdom och bidra till hållbar utveckling. Jag är stolt över den humanitet och solidaritet och det ansvarstagande vi i Sverige känner för medmänniskor i nöd. Den generösa biståndspolitik vi har lindrar nöden för många utsatta i andra delar i världen.

Fru talman! För oss kristdemokrater är fattigdomsbekämpning, hållbar och demokratisk utveckling samt respekt för mänskliga fri- och rättigheter centrala frågor. Grunden till en bättre värld ligger i demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter – att respektera alla människors lika och okränkbara värde. Vi föds fria, jämlika och har lika rättigheter. Tyvärr är bristen på respekt för dessa värden stor i många länder.

Fru talman! Miljoner människor är på flykt och förföljs på grund av sin etnoreligiösa tillhörighet. Ett flertal pågående väpnade konflikter har drabbat många medmänniskor hårt. De har förlorat anhöriga, lever i misär och har med våld tvingats från sina hemtrakter. Maktfullkomliga och korrupta enväldshärskare och icke-demokratiska ledare håller tillbaka demokratiska krafter och styr samhällen med våld. De göder hat mellan olika etniciteter och religiösa grupper och påtvingar samhället patriarkala strukturer som håller kvinnor tillbaka och bidrar till väpnade konflikter, hunger, fattigdom och misär.

Fru talman! Solidaritet med förtryckta, förföljda, diskriminerade och fattiga är en medmänsklig plikt. Därför är 1 procent av bni i bistånd nödvändigt. Sverige är ett av få länder som lever upp till 1 procent av bni i bistånd till humanitära insatser. Det är beklagligt och inte acceptabelt att många länder, även EU-länder som har bra ekonomi, inte lever upp till målet om 0,7 procent i bistånd.

Fru talman! USA har sagt att man kommer att öronmärka stödinsatser till kristna folkgrupper i Syrien och Irak. Tyskland och Ungern ger i dag direkt humanitärt stöd via kyrkor i Syrien och Irak till behövande kristna flyktingar som drabbats hårt av inbördeskrig och sekteristiska väpnade konflikter.

De kristna flyktingarna finns inte i de nationella flyktinglägren på grund av trakasserier, hot och våld från islamister. Här är det kyrkor i närområdet som tar stort ansvar och hjälper flyktingar på plats. Tack vare kyrkornas insatser med direkt hjälp till behövande har man lindrat nöden hos drabbade som internationella insatser inte når fram till. Samfunden finns på plats, har god kännedom i konfliktområden och har ofta möjlighet att distribuera stödet direkt till behövande i områden där väpnade strider och osäkerheten på marken gör att biståndsarbetare och andra organisationer inte når fram via officiella kanaler.

Fru talman! Jag har drivit denna fråga genom motioner i riksdagen och har även bjudit in kyrkoföreträdare från Irak och Syrien som uppvaktat den tidigare biståndsministern och utrikesministern. De har själva berättat om sin utsatta situation och om att det humanitära stöd som kanaliseras via nationella organ inte når de kristna flyktingarna. Min förhoppning är att

Prot. 2019/20:49

11 december

Internationellt bistånd

vår nuvarande biståndsminister tar till sig detta och gör det möjligt att bilateralt via kyrkor i Irak och Syrien hjälpa kristna flyktingar med humanitärt stöd.

Fru talman! År 2014 ockuperade terrorgruppen Islamiska staten stora delar av Irak och de kristna områdena på Nineveslätten och i Mosul. Med våld fördrevs över 150 000 kristna invånare på bara några dagar. De är nu flyktingar i norra Irak, i den kurdiska regionen.

Inbördeskriget i Syrien har pågått sedan 2011. Hundratusentals människor har blivit dödade, och miljoner syrier är flyktingar. Över en miljon kristna invånare har med våld tvingats på flykt av islamistiska väpnade grupper. Terrorgruppen Islamiska statens ambition att grunda ett kalifat i Syrien och Irak har drabbat kristna folkgrupper hårt.

Fru talman! De som bor i Irak behöver humanitärt stöd och hjälp att återvända. Det krävs utvecklingsprojekt för hållbar utveckling och inte minst en demokratisk utveckling med regionalt självstyre på Nineveslätten för kristna och andra som bor i provinsen för att öka deras möjlighet att påverka utvecklingen i närområdet.

Fru talman! De internationella biståndsorganisationerna har svårt att hjälpa de behövande i Syrien på grund av det svåra säkerhetsläge som råder i landet. Det är därför viktigt att se över nya vägar, så att det humanitära biståndet når fram och kan komma fler till del. Därför är stödet via kyrkor viktigt när det gäller att nå även kristna invånare som är i nöd.

Fru talman! Jag valde att ägna mitt anförande åt dem som drabbats hårt trots att de inte är en del av de väpnade grupperna med maktambitioner. De kristna folkgrupperna i Mellanöstern behöver Sveriges, EU:s och FN:s stöd och hjälp för att kunna leva i sina forna hemländer.

Anf. 117 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag skulle bara vilja passa på att yrka bifall till reservation nr 2.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 8 Försvar och samhällets krisberedskap

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU1

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (prop. 2019/20:1 delvis)

föredrogs.

Anf. 118 BEATRICE ASK (M):

Fru talman! Riksdagen har i första steget av budgetprocessen ställt sig bakom andra utgiftsramar och beräkningar av inkomster än dem som vi moderater har föreslagit. Eftersom vårt förslag till anslag inom utgiftsområdet är högre än regeringens kan vi inte reservera oss till förmån för det förslaget. Därför kommer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande. Vi har emellertid några reservationer i viktiga sakfrågor. För tids vinnande yrkar jag bifall bara till en: nr 4.

Fru talman! Det säkerhetspolitiska läget präglas av instabilitet och oförutsägbarhet. Försvarsberedningens slutsats ”att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas” är ett resultat av den insikten. Likaså är de slutsatser som drogs redan 2017 i delbetänkandet *Motståndskraft* om samhällets sårbarhet och nödvändigheten av ett starkare totalförsvaret något som vi moderater tar på allra största allvar.

Sveriges samlade totalförsvaret, det vill säga både det militära försvaret och det civila försvaret, måste stärkas. Krigsförbandens operativa förmåga måste öka. Det kräver förstärkningar över hela linjen. Det finns i dag stora brister i det svenska försvaret som vi måste åtgärda. På längre sikt måste vi kunna möta den ökade förmåga vi ser i vår omvärld.

Det tillskott som försvaret fick för innevarande år, tack vare riksdagens beslut att godkänna Moderaternas och Kristdemokraternas budget, var viktigt. Det har inneburit att försvaret har fortsatt att öka sin förmåga. Ett annat beslut hade inneburit att viktiga förbättringar hade uteblivit. Likväl är utmaningarna här och nu och framåt stora.

Vi behöver fortsätta att bemanna och utrusta dagens krigsorganisation. Det behövs också resurser till myndigheterna för en robust krisberedskap som kan hantera alla olika sorters kriser – från cyberhot till skogsbränder. Arbetet med att stärka det civila försvaret måste växlas upp för att det ska gå i takt med beslutade förstärkningar av det militära försvaret. Annars haltar hela förmågan.

Det budgetförslag om förstärkningar om 564 miljoner kronor för 2020 som Moderaterna lagt fram hade kunnat möjliggöra förstärkningar. Framför allt innebär vårt förslag förstärkningar som kan öka förmågan att utveckla försvaret mot cyberattacker och resurser som ska gå till den civila beredskapen.

Det tar tid att bygga upp försvarsförmågan. Att rekrytera och utbilda personal, att organisera verksamhet och att investera i materiel är inget som går snabbt – det har aldrig gått snabbt. Därför måste försvarspolitikerna vara tydliga och långsiktiga.

De inriktningsbeslut som riksdagen tar är synnerligen viktiga. Och det gedigna arbetet som Försvarsberedningen har gjort för att förbereda det beslut som ska tas nästa år är ett centralt underlag.

Nu har Försvarsmakten och andra kommit med sina förslag utifrån rapporterna *Motståndskraft* och *Värnkraft*.

Det finns här anledning att upprepa att vi moderater fortfarande anser att den inriktning som Försvarsberedningen har lagt fram måste gälla. Det gäller i huvudsak också den nivå som Försvarsberedningen beräknat.

Kring finansieringen har det varit en del turer och förvirring. Det började redan i Försvarsberedningen när Socialdemokraterna i elfte timmen inte ansåg sig kunna stå bakom de kostnadsberäkningar beredningen gjort utan ville friskriva sig. Med tanke på att just kostnadsbedömningar var en uppgift som vi fått i beredningen, att det bland våra sakkunniga fanns representanter från såväl Försvarsmakten som Finansdepartementet och att vi dessutom återkommande kallade in kunskap var det en märklig sak, som också ledde till att de borgerliga partierna avstod från att underteckna betänkandet.

Sedan gick det några veckor, och helt plötsligt presenterades en uppgörelse mellan regeringen, Centern och Liberalerna som sades säkerställa just den nivå som Försvarsberedningen tänkt sig och som Socialdemokra-

terna inte hade kunnat acceptera några veckor tidigare. Det var i och för sig bra, men sedan har det visat sig att det inte var sant. Uppgårelsen värdesäkrar inte anslagen utan innebär en lägre nivå än den beredningen hade beräknat. Det beredningen föreslår ryms inte inom det anslag som nu diskuteras i denna uppgörelse. Och medel för den civila beredskapen saknas helt. Där finns det inga förslag.

Nåja, sedan landade Försvarets synpunkter. Man beräknar att det behövs betydligt mer pengar. Dessutom har man på flera sätt lagt fram helt egna förslag. Det har också funnits en diskussion om delar av skillnaden mellan Försvarets förslag och beredningens som visat att man pratat förbi varandra, men jag tror att vi har rätt ut det nu.

Fru talman! Försvaret och dess ekonomi är komplicerat och en återkommande huvudvärk för oss politiker. Budgeten verkar nästan aldrig hålla. Brandkårsutryckningar för att undvika allvarliga neddragningar har varit vanliga, och det är naturligtvis väldigt olyckligt. Därför har Förvarsberedningen och även regeringen ägnat en hel del kraft åt att försöka reda ut hur kostnader ska beräknas och redovisas. Det sker också en uppstramning. Vi moderater välkomnar det arbetet.

Ett ytterligare steg i ett sådant arbete vore att regeringen gjorde verklighet av Förvarsberedningens förslag att införa en självständig instans med uppgift att granska, utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret. Det är någonting som utskottet tar upp i ett tillkännagivande.

Nu har försvarsministern inbjudit representanter från alla partier i Förvarsberedningen till överläggningar i början av nästa år. Vi har haft en del diskussioner om det också. Syftet är att tydliggöra skillnaderna mellan olika förslag och åtgärder mot det som brukar kallas överplanering. Tanken är att överläggningarna relativt snabbt ska landa i en skriftlig sammanställning, som grund för det konkreta arbetet med kommande proposition.

Regeringspartierna, Centern och Liberalerna är bundna till den uppgörelse om den ekonomiska nivån som de har gjort, men det blir naturligtvis väldigt viktigt att man blir överens om utgångspunkten.

Det är ingen hemlighet att vi moderater helst hade sett att Förvarsberedningen hade återaktiverats. Men de samtal vi haft gör att jag ändå konstaterar att vi nu får ett fortsatt arbete där alla beredningens partier ingår, att delar av Förvarsberedningens sekretariat bistår och att det ges en möjlighet att samla riksdagspartierna vad gäller utgångspunkterna framåt. Det tror jag är bra.

För oss moderater är perspektivet långsiktigt. Det är viktigt att nästa försvarsbeslut medger en fortsatt förstärkning av Försvarets makt. Men det sker från en låg nivå. Jag erkänner gärna att jag, när jag först kom in i försvarsutskottet och satte mig in i frågorna, blev chockad över att det var en så låg nivå som det faktiskt är. Vår moderata inriktning är att anslaget för det militära försvaret ska uppgå till minst 84 miljarder kronor från 2025, beräknat på kostnadsläget 2019, motsvarande 1,5 procent av bnp 2025. Man kan alltid diskutera sådana siffror, men vi håller oss till det Förvarsberedningen sa. På sikt anser vi att vi måste nå 2 procent för att möta utvecklingen i vår omvärld.

Jag menar dessutom att vi i arbetet framåt måste se behovet av det civila försvaret. Gråzonsproblematik och onödig sårbarhet i många delar av samhället måste hanteras.

När Totalförsvarsövning 2020 genomförts tror jag att ännu fler kommer att inse betydelsen av ett brett och målinriktat arbete för ett starkare svenskt totalförsvar. Det finns därför anledning att åtminstone med viss tillförsikt se framåt.

(Applåder)

Anf. 119 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag ska i inledningen av debatten inte kommentera det som Beatrice Ask har sagt i sitt anförande. Det finns säkert anledning att återkomma till det i kommande replikskiften. Jag vill i stället säga någonting om Beatrice Ask som person. Beatrice har nämligen bestämt sig för att lämna Sveriges riksdag, och från och med januari nästa år ska hon bli landshövding i Sörmland.

Jag har varit förtroendevald i 25 år, och det är ingenting mot den tid som riksdagens ålderspresident Beatrice Ask har bakom sig. När jag i huvudsak har sysslat med kommunpolitik har Beatrice uppträtt på de stora scenerna. Du har varit skolminister och justitieminister och avslutar nu denna runda av din politiska värnplikt i försvarsutskottet som försvarspolitik.

Under drygt ett år har jag haft förmånen att arbeta tillsammans med dig, Beatrice. Trots våra olika politiska vägar och erfarenheter, och ibland trots våra olika politiska ideologier och uppfattningar, är vi lite grann stöpta i samma form. Där politik bygger på konflikt och många gånger är en kontaktsport har du många gånger visat förmåga att lyssna och komma överens. Det har inneburit att jag har upplevt det som att vi har haft ett mycket gott samarbete under detta år. Jag vill tacka för det, Beatrice.

Som ett bevis på min uppskattning vill jag överlämna en gåva till dig. Jag vet att du tidigt i din karriär hade att göra med Rutger Palme. Därför vill jag överlämna en bok om en av mina stora politiska förebilder, nämligen Rutgers släkting Olof Palme, och önska dig lycka till i ditt nya värv, en god jul och ett gott nytt år.

(Applåder)

Anf. 120 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för det. Det var egentligen lite för mycket. Men jag vill också tacka för ett mycket gott samarbete. Det som är viktigt i politiken är att man faktiskt kan skilja på sak och person men att man också ser den uppgift som vi har fått av väljarna att lösa faktiska samhällsproblem. Man må ha en ideologisk kompass och en inriktning, och man kan till och med ha olika uppfattningar från början, men folk förväntar sig att vi ska komma fram till någonting som är vettigt och hanterligt.

Vi har tillräckligt många samhällsproblem för att ibland strunta i de dumma konflikter som finns. Därför tycker jag att de samtal som inleds i januari ändå är bra. Jag är lite sur för att jag inte får in Försvarsberedningen, och jag tycker att det finns en massa saker som man borde göra. Men bara det faktum att man har bestämt sig för att alla riksdagens partier kan sätta sig ned och försöka reda ut var man har utgångspunkten när det gäller försvarets ekonomi är så oerhört bra.

Sedan tycker jag personligen att det är roligare att vara ny på jobbet än att vara ålderspresident. Jag var som minister också ålderspresident i mi-

nisterrådet i EU-sammanhang. Det har sina sidor, eftersom alla alltid ska påpeka hur länge man har hållit på och är mindre intresserade av vad man faktiskt gör här och nu.

Jag ser fram emot att komma till Sörmland, där länsstyrelsen faktiskt har ett mycket stort ansvar i fråga om att säkerställa en bra nivå när det gäller civil beredskap. Det finns massor av praktiska frågor där både kommunerna och länsstyrelserna måste ta ett bättre grepp. Jag lovar att jag kommer att använda det passerkort för gäster som man får och komma hit och lobba väldigt mycket utifrån detta perspektiv. So wait, you haven't seen nothing yet.

Anf. 121 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill också passa på att tacka Beatrice Ask för hennes engagemang i riksdagsarbetet och önska lycka till med det nya uppdraget som kommer att ske i Sveriges vackraste region Sörmland.

Anf. 122 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Tack så mycket för detta! Jag förstår att fru talmannen tycker att det är det vackraste landskapet. Och jag ska göra vad jag kan för att göra det rättvisa. Jag har dock en debatt till denna vecka. Vi ska bland annat diskutera den svenska insatsen i Irak. Så småningom kommer jag som ålderspresident också att önska alla god jul innan jag lämnar in mitt passerkort denna gång. Men jag tackar för de vänliga orden.

Denna debatt är oerhört central, eftersom det svenska försvaret just nu behöver en uppslutning från den svenska riksdagen. Och det är bara vi som kan göra skillnad.

(Applåder)

Anf. 123 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! När vi i dag i riksdagens kammare debatterar de ekonomiska anslagen till bland annat Försvarsmakten inom utgiftsområde 6 gör vi det som en del i ett större sammanhang. Det handlar i grunden om svensk säkerhetspolitik, om försvaret av den svenska välfärdsmodellen, om vårt sätt att leva, om demokratin och rättsstaten och om rätten att få yttra sig, tycka vad man vill och att få älska den man vill.

Svensk säkerhetspolitik handlar om att förebygga hot och risker mot vårt land, att vara en stabilitet för det internationella samfundet och att främja våra värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter.

Dagens utmaningar och hot mot vår säkerhet är föränderliga, gränslösa och komplexa. Den säkerhetspolitiska utvecklingen har i flera delar av världen försämrats under flera år. Säkerheten i Europa och i vårt närområde har utmanats.

Tidigare syn på säkerhet utgick från stater och en militär hotbild. I dag har säkerhetsbegreppet vidgats. Hoten kan vara både militära och icke-militära och komma från icke-statliga aktörer. Det ställer nya krav på vår försvarsförmåga.

Fru talman! I och med försvarsbeslutet från juni 2015 är försvaret av Sverige åter ställt i centrum. Försvarsbeslutet innebar ett långsiktigt trendbrott där sjunkande försvarsanslag brutits och substantiella medel tillförts försvarsekonomin. Sedan 2014 har det militära försvaret tillförts ekonomiska tillskott i en storleksordning som inte skett sedan 1960-talet.

Försvaret rustas nu upp efter en totalförsvaranke där militärt och civilt försvar är beroende av varandra. Det är en totalförsvaranke som sträcker sig längre än den krisberedskap som vi organiserat oss utifrån tidigare. I totalförsvaranken är folkförankring och försvarsvilja centrala, där synen på försvaret som särintresse inte ges plats.

Den enskilt viktigaste uppgiften framför oss är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Därför fortsätter uppbyggnaden och satsningarna. Från låga nivåer överallt tar vi nu grepp om helheten och bygger alla delar samtidigt.

Fru talman! Vi har hela tiden sökt breda parlamentariska överenskommelser, eftersom Sveriges säkerhets- och försvarspolitik är för viktiga för partipolitiskt och inrikespolitiskt spel. Tiden då Sveriges riksdag fattade viktiga beslut i dessa frågor med bara några få rösters marginal måste vara förbi.

Jag konstaterar att regeringen har inbjudit samtliga partier i Försvarsberedningen till fortsatta överläggningar i syfte att ytterligare klargöra de ekonomiska förutsättningarna framöver med ambitionen att fördjupa plattformen inför konkreta förhandlingar om en försvarspolitisk proposition.

Den breda överenskommelse som Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna tecknat innebär att det för perioden 2021–2025 tillskjuts ytterligare 25 miljarder kronor i en ökad ekonomisk ram. Det är den största satsningen sedan 1940-talet.

Fru talman! Jag kan inte nog betona vikten av ett samlat totalförsvarsbeslut under 2020. Därför finns det anledning att uppmärksamma regeringen på vikten av att än tydligare beakta det civila försvaret i det fortsatta arbetet.

I delbetänkandet *Motståndskraft* framhöll Försvarsberedningen att totalförsvaret måste bygga på en trovärdig militär och civil förmåga. I rapporten konstaterades att den militära och civila verksamheten i totalförsvaret måste kunna hantera bredden av medel som en angripare kan använda för att försöka nå sina mål.

Försvarsberedningen bedömde att ett starkt civilt försvar kommer att kräva ytterligare förmågor och resurser som inte finns i dag och underströk vidare vikten av att det finns en god författningsberedskap, det vill säga att den svenska författningen innehåller de bestämmelser som är nödvändiga för att totalförsvaret ska kunna lösa sina uppgifter och för att det svenska samhället ska fungera i laga former även under kris och i krig. Därför behövs ett samlat förslag när det gäller totalförsvarets inriktning, och det civila försvarets uppbyggnad behöver beaktas än tydligare inte minst vad gäller behovet av författningsregleringar och finansiering.

Fru talman! Återinförandet av värnplikten för folkförsvar och folkförankring, totalförsvarsplanering hos alla berörda myndigheter och de stora ekonomiska tillskotten är centrala delar i återuppbyggnaden av totalförsvaret. Utifrån en militärt alliansfri position bygger vi ett säkerhetsnätverk kring Sverige. De bilaterala förbindelser som vi har fördjupat, särskilt med Finland, och den transatlantiska länken är steg i rätt riktning. Inom ramen för partnerskapet med Nato, där Sverige har varit aktivt sedan 1994, kan alliansfriheten bestå. Att vi samövat fördjupar vårt samarbete kan komma att visa sig helt avgörande vid en kris.

Fru talman! I juni 1994 – en varm och solig dag på en sommar som skulle bli den bästa på mycket länge – stod en då tanig och smått salongs-

berusad yngling på rådhustrappan i Landskrona och sjöng med klasskamraterna om den ljusnande framtid som var vår. Framtiden låg där framför oss, med alla dess möjligheter – spännande, utmanande, välkomnande. Bilden av folkhavet på Rådhusstorget, liksom glädjen och framtidsandan, har jag burit med mig i hela mitt liv. Det har blivit en stark drivkraft också i mitt politiska arbete. Det handlar om att göra något och våga se framtiden an även om morgondagen blir annorlunda än i dag. Trygghet gällande morgondagen skapar framtidstro och framåtanda.

När vi i dag i Sveriges riksdag debatterar anslagsfördelningen till försvaret – hur vi effektivt ska utnyttja våra resurser och skapa operativ förståelse, som det heter – är det inte en fråga om i första hand bomber och granater utan om vårt sätt att leva. Det är fråga om att försvara det som är vårt, det vill säga den svenska välfärdsmodellen, och skapa trygghet för framtiden samt värna demokrati och rättsstatens principer. Det handlar om att man får tycka vad man vill, yttra vad man vill, älska den man vill.

Bästa ledamöter av Sveriges riksdag! Låt oss därför minnas Herman Säterbergs text:

Inga stormar än
i våra sinnen bo
hoppet är vår vän
och vi dess löften tro

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 3 under punkt 4 Inspektion för totalförsvaret.
(Applåder)

Anf. 124 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Hoppet är vår vän – ja, jag har också tagit studenten, men man kan inte bara leva på hoppet, Niklas Karlsson. Man måste också göra något för att saker ska bli verklighet.

Jag delar uppfattningen att vi har stora värden att trygga. Därför undrar jag varför det inte har hänt nästan någonting när det gäller den civila delen av försvaret och varför det i den uppgörelse ni har gjort inte ingår några medel för att säkerställa åtminstone några av det sjuttiofem konkreta förslag som Försvarsberedningen lade fram 2017. Det går väldigt sakta, är min känsla.

Vi börjar nu ana att vi ska få ett cybercentrum som kan arbeta mot it-attacker, och det är bra. Men verkligheten är ju den att det är MSB, Must, Säpo och Försvarsmakten som på eget initiativ och inom egen ram har planerat och påbörjat det arbetet. Först därefter lyckades regeringen komma fram till att säga att Sverige ska ha detta. Det duger inte.

Min fråga är: Kan man tänka sig ett lite högre tempo från regeringen i arbetet framöver?

Anf. 125 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Det enkla svaret på den frågan är naturligtvis ja. Det gäller att hålla ett så högt tempo som det bara är möjligt. Samtidigt är det så att det knappast hjälper att hålla ett högt tempo om man springer i fel riktning.

Det har gjorts en överenskommelse om det militära försvaret, men vi har från utskottets sida poängterat att det inte räcker när det gäller de civila delarna. Ska vi lyckas leva upp till totalförsvarstanken måste det också till

förändringar när det gäller det civila försvaret. Sedan är det naturligtvis så att det vi lever med i dag är oförrätter sedan tidigare, och i det bär högeralliansen en stor del av ansvaret.

När vi kommer in till hösten och ska besluta om inriktningspropositionen för det framtida totalförsvaret tror jag att stora delar av det civila försvaret kommer att finnas med. Det handlar om att de utredningar som nu är tillsatta ska behöva landa, och det handlar naturligtvis om att vi ska öka resurserna till de civila delarna i totalförsvaret. Samtidigt måste man vara medveten om att de civila delarna och det civila försvaret inte är en egen organisation, som när vi pratar om det militära försvaret. Det innebär att vi måste skapa ett helt annat tänk, en helt annan attityd och en helt annan kultur än det som enkelt kan implementeras när det gäller Försvarsmakten.

Därför tror jag att vi har en lång resa framför oss. Det handlar om folkförsvar och folkvilja, och det handlar om att tydligt peka ut vad vi vill. Men återigen: Det enkla svaret – det korta svaret – på frågan om det går att hålla högre tempo är naturligtvis att vi ska hålla ett så högt tempo vi bara kan. Innan vi gör det måste vi dock ha tagit ut färdriktningen, för man kan inte kompensera fel riktning med högt tempo.

Anf. 126 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Det är bra att det finns ambitioner om ett högre tempo, men med tanke på den låga nivå vi befinner oss på rent sakligt är det väldigt svårt att springa fel. När vi tittar på Försvarsberedningens förslag vad gäller det militära försvaret ser vi nämligen att det i högsta grad handlar om ganska elementära saker – det är transporter, det är diesel, det är förmåga att laga mat och det är utrustning. Det är lite bättre kläder till kvinnor som jobbar i försvaret. Det är alltså väldigt basic. Man kan inte komma så fel där, eftersom man är på en så låg nivå, så det är nog ingen fara.

När det gäller det civila samhället är det dock ett bekymmer att kommuner och regioner nu börjar dra iväg själva, av otålighet. De tog nämligen signalerna 2015 på allvar och har på en del håll satt igång ett arbete. Risken är alltså stor att de har sprungit längre och att vi på riksnivå hamnar i bakvattnet. Det är inte heller bra. Jag efterfrågar högre tempo. Var inte så rädda för att fatta beslut!

Anf. 127 NIKLAS KARLSSON (S) replik:

Fru talman! Det är möjligt att man kan säga att det är svårt att springa fel. Det finns en hel del lågt hängande frukter att plocka, och det ska vi naturligtvis göra. Jag är den förste att bejaka att vi gör det.

Beatrice Ask vet också att det vi skriver i betänkandetexten, där vi riktar en uppmaning till regeringen om att i större delar beakta de civila delarna av försvaret också när det gäller finansiering, tillkom på initiativ från Socialdemokraterna i utskottet. Vi är helt överens i de här delarna, och ska vi få totalförsvartanken att fungera måste de civila delarna också fungera. De är nämligen helt avgörande för de militära delarnas förmåga att lyckas.

Vi var överens i Försvarsberedningen. Det finns en bra grund att arbeta vidare från. Jag ser också fram emot den nya roll som Beatrice Ask får i egenskap av landshövding, för länsstyrelserna kommer att spela en viktig roll i det här arbetet. Även om det är nya roller ser jag alltså fram emot nya möten och gemensamma tag för att verkligen implementera totalförsvartanken.

Anf. 128 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! Jag får hoppas att rösten håller – det är klart att man ska bli rejält förkyld så här års!

Inte för tids vinnande utan för att underlätta det som på torsdagarna här i riksdagen ibland för tankarna till ett kosläpp yrkar jag bifall enbart till reservation 5.

En liten reflektion är att det finns anledning att glädja sig i dag. När vi har stått här förr om åren har jag haft ganska stor anledning att anklaga er andra för att inte ha satsat på försvaret, för att ha raserat det hela och så vidare.

Det är dags att vi lägger den diskussionen bakom oss nu. Det huvudsakliga skälet till det är, som vi ser det, att partierna nu satsar rejält på Försvarsmakten. Försvarsberedningen är ett bevis på detta, och det tycker vi är väldigt glädjande.

Vi ser en del reflektioner i tidningarna, där man bland annat skriver att man inte ser att vi gör några satsningar eftersom vi inte har lagt in mer pengar i budgeten. Men Sverigedemokraterna har ett annat sätt att hantera budgetar.

Före jul, fru talman, lade vi 18 miljarder mer för år 2019, 2020 och 2021, som Försvarsmakten ville ha. Vi ställde upp på den budgeten. Och nu ställer vi naturligtvis upp på den budget som innebär strax under 90 miljarder 2025. Vi räknar med den civila biten, som är på 4,2 miljarder enligt Motståndskraft, som behandlar den. De har fått ungefär 400 miljoner. Dessa pengar ska dit 2025, och det är strax under 90 miljarder. Prisuppräkning ska också ske, och vi får se hur mycket det blir. Det är fullt klart att vi tänker göra detta.

Nu har vi hamnat i en sits där man säger att Moderaterna lägger in mer pengar, fru talman. Det är drygt 500 miljoner. Men sedan tar ni väl bort dem, för i den kommittémotion som ni har står det att ni ska upp till 84 miljarder 2025. Då blir det inte 84 miljarder plus de 550 som ni lägger in nästa år, utan då plockar ni bort dem. Annars kommer ni ju att passera 84 miljarder. Detta var bara en liten reflektion.

Vi kommer att återkomma efter beredningens fortsatta arbete. Vad är det Försvarsmakten behöver? Hur har de räknat? Vilka hål finns i budgeten, fru talman? Om man då kommer fram till att man vill ha ytterligare ett antal miljarder är vi från vår sida beredda att lägga till dessa pengar.

Men Försvarsberedningen slutar 2025; det var det som var uppdraget. I vår inriktning, om vi hade fortsatt, är vi uppe på 2 procent 2030. Vi vill till och med lagstadga om detta så att det i framtiden aldrig får understiga 2 procent i snitt på en femårsperiod. Vi vill dessutom efter 2030 kunna fortsätta upp, och vi kan till och med se 2 ½ procent av bnp för att sedan gå tillbaka till 2 procent.

Oavsett vad man nu kommer fram till i det fortsatta arbetet menar vi sverigedemokrater att vi har de här medlen. Vi har avsatt dessa medel, och vi kommer att avsätta dem efter 2025.

Försvarsberedningens arbete och placeringarna av förband i Mellan-sverige ska genomföras. Det är politikerna och ingen annan som bestämmer var förbandsetableringen ska ske, naturligtvis efter samråd med Försvarsmakten. Men om vi pekar ut att det ska finnas ett förband i Mellan-sverige ska det också göra det. Det ska inte råda något tvivel om detta.

Vi fortsätter nästa år, som sagt, med beredningen. Jag ser fram emot detta. Några saker som jag tycker är särskilt glädjande i Försvarsberedningen är att vi bland annat ska få ett luftvärnssystem på korvetterna. Jag hoppas att det blir ett luftvärnssystem som vi kan stå enade om. Det är ett väldigt bra system, och det finns goda möjligheter att utrusta korvetterna i samband med halvtidsmodifieringen med svensk radar. Det är ett utmärkt robotsystem, som ni känner till. Det gäller till exempel CAMM-robot-systemet. Det kan till och med bli en exportprodukt, för detta är ett av världens bästa system för att hantera kryssningsrobotar.

Förutom detta görs stora satsningar på basplattan, fordon till hemvärnet, mörkerriktmedel och allt detta som ni själva kan läsa om. Det är glädjande, och det är viktigt att vi enas om att fortsätta arbetet. Vi ska inte behöva komma fram till att det fattas pengar – om det nu gör det, men Försvarsmakten säger ju det – och att detta innebär att vi skär ned igen. Vi ska tillskjuta medlen så att Försvarsberedningens rapport kan säkerställas. Det gäller även motståndskraften, det civila och värnkraften, som handlar om den militära delen.

Jag vill avslutningsvis säga något lite kort om att jag saknar ledamoten Hans Wallmark här i kammaren. Vi brukar alltid hamna i en diskussion om Nato, och den uteblev i dag. Det gör inte mig någonting, i och för sig. Han brukar tala om alla de 28 Natoländerna. Ibland funderar jag på vilket land han utelämnar, för Nato har ju 29 medlemsländer. Är det Frankrike, som anser att Nato är hjärndött, eller är det något annat land? Men det är 29 länder som är med.

Även om ni vill att jag ska fortsätta med detta anförande vill jag till sist säga någonting om Beatrice Ask, om det tillåts. Det blir naturligtvis någonting positivt. Hon ska bli landshövding. Jag är sörmlandspolitiker, som ni vet, och jag vill gratulera till utnämningen. Den är välförtjänt. Du är en duktig politiker, och jag tror säkert att du blir duktig som landshövding också. Jag ser fram emot inbjudan till middagar och lite fester där nere på residenset. Jag kanske till och med kan återkomma och servera ett och annat glas vin. Vi två vet vad jag menar, så det hör hemma någon annanstans. Tack för detta, och jag gratulerar dig!

Anf. 129 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Med tanke på hur förkyld Roger Richtoff är borde jag kanske vara snäll och låta bli att begära replik. Men tack för de vänliga orden! Jag vet inte vad vi har när det gäller vin som vi inte har berättat för de andra, men alla ledamöter är välkomna till Sörmland. Vi har mycket att diskutera och mycket att visa upp framöver.

Jag begärde replik angående diskussionen om resurser och budget. Roger Richtoff påstod att det tillskott som vi lägger för nästa år är någonting som vi tar bort sedan. Nej, det gör vi inte. Man ska veta att de 84 miljarderna kan behöva räknas upp; det går inte att vara helt träffsäker på femårsperioden när man räknar upp det hela.

Vi menar allvar med den satsning som vi påbörjar redan i år med en förstärkning vad gäller försvaret mot cyberattacker och it-trygghet och det som ligger på MSB:s verksamhetsområde. Jag tror att krisberedskapen behövs höjas. Vi såg i resultatet av den budget som vi fick för innevarande år att man kunde använda pengarna väldigt väl. Man kunde utöka de regionala resurserna för brandbekämpning och mycket annat, så det fanns en

hel del som var väldigt bra och som kunde förverkligas tack vare att det kom resurser. Det kommer inte att tas bort; så enkelt är det.

När det gäller Försvarsberedningens arbete har vi varit överens i beredningen i många delar. Däremot var det lite märkligt att Sverigedemokraterna valde att sitta kvar när Socialdemokraterna inte ville stå upp för de ekonomiska bedömningar vi hade gjort.

Jag kan säga som en passus att Hans Wallmark naturligtvis gärna hade varit här och deltagit i debatten, men han är med riksdagens parlamentariska Natodelegation på ett viktigt möte och är därför inte här i dag. Jag kan försäkra Roger Richtoff om att Moderaterna är eniga bakom uppslutningen vad gäller Natofrågan.

Anf. 130 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag gjorde reflektionen angående pengarna för att ni skriver att ni tillför ungefär 550 miljoner för nästa år och att det samtidigt i er kommittémotion står att riksdagen ska ställa sig bakom att anslagen till det militära försvaret ska uppgå till totalt 84 miljarder år 2025. Det är alltså precis då Försvarsberedningen är klar.

Sedan ska skivan läggas på för det civila. Om detta lämnas in samtidigt som man tillför 550 miljoner nästa år och man sedan 2025 ska landa på 84 miljarder måste man minska någonstans. Annars blir det mer än 84 miljarder. Det var den reflektion jag gjorde, men nu har jag i alla fall fått svar på det.

Det andra gäller vår underskrift på den utmärkta Försvarsberedningens rapport. Vi ville med den bekräfta att vi står bakom rapporten. Vi anser att detta i mycket präglar den politik vi själva har bedrivit och kämpat för i så många år. Vi vill med underskriften bara bekräfta att vi stöder arbetet med rapporten. Det är så det ska ses.

Sedan har vi sagt att vi budgetmässigt tänker fullfölja den, vilket vi också gör. Men, återigen, Försvarsberedningens rapport sträcker sig till 2025. Jag vet ju att ni har en inriktning efter detta, och jag har också läst om vad Liberalerna gör, men beredningens rapport har ju ett stopp 2025. I början av nästa år får vi se hur mycket pengar Försvarsmakten anser sig sakna. Sedan får vi ta ställning till om vår inriktning ska gälla efter 2025.

Anf. 131 BEATRICE ASK (M) replik:

Fru talman! Det är inte helt korrekt att Försvarsberedningens förslag bara handlar om den kommande perioden. Det finns ju ett resonemang också om den nästkommande perioden, som bygger på att vi vill se en långsiktig förstärkning av det svenska försvaret. Både i Försvarsberedningens olika förslag och i Försvarsmaktens kommentarer resonerar man om vad man vill se utträttat under den kommande perioden, då vi ska behandla inriktningspropositionen. Framför allt har Försvarsmakten i sitt förslag flyttat nästan allt väsentligt till period två, för de mäktar liksom inte med det under den första perioden.

Det är viktigt att allmänheten, som möjligen följer den här diskussionen, har klart för sig att det naturligtvis handlar om en inriktningsproposition för de kommande åren. Men Försvarsberedningen, Försvarsmakten och andra har ett betydligt längre perspektiv än så, och så måste det faktiskt vara.

Anf. 132 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag har inget att invända mot detta. När det gäller perspektivplanering och liknande ser man det i ett längre perspektiv. Men vi är säkert överens om att Försvarsberedningens förslag gäller till 2025.

Nu startar det ju en ny beredning inför nästa period. Det som jag tycker är intressant att se är hur Försvarsmakten har använt sina pengar nu. De 18 miljarderna i förra försvarsbeslutet var ju till för att fullfölja beslutet. Nu har vi ett nytt förslag som vi har tagit fram här. Hur jackar man ihop dessa?

Jag är intresserad av att se vilka materielbeställningar som görs och om de stämmer överens med Försvarsberedningens inriktning. Där är man än så länge svaret skyldig. Jackar man verkligen ihop det här? Det ska bli mycket intressant att se.

Anf. 133 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Kära ledamöter! I en tid när antagonistiska krafter söker undergräva och skapa splittring och säkerhetsläget i vår omvärld försämras gagnas Sveriges säkerhet av långsiktighet, stabilitet och konstruktivt ansvarstagande.

Om vi inte vet om planeringsförutsättningarna är tillräckliga, om ingångna uppgörelser inom olika politikområden håller som de var tänkta att göra och om det grundläggande förtroendet påverkas, då öppnas än mer möjligheterna för andra krafter att utnyttja vår svaghet och ytterligare undergräva vårt samhälle och dess institutioner.

Hur vi agerar i det parlamentariska arbetet, att vi tillsammans förmår att ta beslut som sträcker sig över längre tid, ger en signal om stabilitet till vår omvärld. Vi behöver tänka längre än till morgondagen. Vi behöver förbereda, planera och dimensionera.

Det tar tid att bygga försvarsförmåga. Engagemanget för försvarsförmågan behöver genomsyra alla olika verksamheter och politikområden i vårt samhälle. Så kan vi tillsammans nå mycket längre och få en reell för­mågeökning på alla plan.

Det finns risker. Några är om ledarskapet brister, om det är för mycket okunskap eller ointresse för de här frågorna. Då når vi inte de resultat som vi skulle behöva på såväl kort som längre sikt.

Vi står nu inför många viktiga beslut, överväganden och prioriteringar. Vi får sträcka oss åtminstone tio år framåt i tiden för att se vad som behöver göras inom det militära och det civila försvaret.

För ett år sedan, när vi hade budgetdebatten inför 2019, var osäkerheten stor om Försvarsmaktens ekonomi för såväl 2019 som 2020 och 2021. Några veckor före nyår visste inte Försvarsmakten hur de ekonomiska förutsättningarna skulle se ut. Även vi tog vid det tillfället ansvar och motio­nerade om minst lika mycket till det militära försvaret som man gjorde i den M-KD-budget som fick stöd i kammaren.

Vid förra årets budgetdebatt efterlyste bland andra jag besked från Socialdemokraterna om hur den ekonomiska målsättningen såg ut i Försvarsberedningens pågående arbete. I den debatten och under vårens arbete uteblev svaren på frågorna om ekonomiska ambitioner. Det gick till och med så långt att Socialdemokraterna i Försvarsberedningens rapport friskrev sig från att ge något ekonomiskt löfte i samband med att *Värnkraft* skulle överlämnas till regeringen.

Eftersom regeringspartierna vid det tillfället inte var beredda att binda sig vid en politisk uppgörelse om försvarsbeslutets kommande ekonomiska ram valde Centerpartiet, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna att inte skriva under Försvarsberedningens rapport, även om vi till fullo stod bakom förslagen i rapporten.

De ekonomiska förutsättningarna, alla olika förslag i rapporten och kommande försvarsbeslut är en mycket viktig helhet. Målsättningen med Försvarsberedningens arbete var att nå minst det nordiska snittet i andel av bnp, motsvarande 1 ½ procent fram till 2025. Det hade vi med oss när vi tillsammans med Liberalerna och regeringspartierna förhandlade om budgeten för nästa år och de kommande åren.

Tillsammans träffade vi en uppgörelse, en mycket viktig sådan, i augusti om att tillföra det militära försvaret 5 miljarder för 2022 och ytterligare 5 miljarder per år åren därefter – sammanlagt 25 miljarder mer i budgetramen till 2025. Det är en historisk resursförstärkning och ambitionshöjning i enlighet med förslagen i Försvarsberedningens rapport. Det ger betydligt mycket större planeringsförutsättningar vad gäller Försvarsmaktens verksamhet.

Försvarsberedningens förslag innebär att försvarsbudgeten kommer att utökas. Centerpartiet vill att nivån till 2030 ska vara 2 procent av bnp. Det finns många skäl till det. Det försämrade omvärldsläget, inte minst i vår del av världen, kräver ökad försvarsförmåga. I vårt närområde har det säkerhetspolitiska läget försämrats, bland annat på grund av Rysslands politiska utveckling. Hybridkrigföring, gräzonsproblematik, den militära utvecklingen och ökade konflikter i vår omvärld ställer helt nya krav på det svenska försvarets uthållighet, beredskap och krigsduglighet.

Att Försvarsberedningen så tydligt konstaterar att ett väpnat angrepp på Sverige inte kan uteslutas manar till handling och gemensamma strategier. Vår förmåga att möta ett väpnat angrepp måste stärkas, och det är nödvändigt i närtid. Centerpartiet anser också att vi bör bli medlemmar i Nato, ju förr desto bättre, för Nato är oerhört viktigt för en fullödig säkerhet i det här området.

Fru talman! Centerpartiet har varit starkt bidragande till de senaste årens resursförstärkning till försvarets verksamhet. Det är nu viktigt för oss att medverka till konstruktivitet och bredd i kommande uppgörelser men också till en resurseffektivitet, så att vi kan få ut så mycket försvarsförmåga som möjligt för de anslag som kommer att beviljas av Sveriges riksdag.

Det pågår många viktiga arbeten. Det har kommit in underlag från Försvarsmakten som ska analyseras och jämföras med Försvarsberedningens rapport. Nästa år blir oerhört viktigt för att kunna landa nästa försvarsriktningsbeslut. Tydlighet, förutsägbarhet och hållbarhet i besluten är eftersträvansvärt.

När vi vid nästa budgetdebatt om ett år summerar läget hoppas jag att vi kan se just breda överenskommelser om nästa försvarsriktningsbeslut här i kammaren.

Låt mig till sist instämma i ett varmt tack till vår ordförande Beatrice Ask för ett mycket fint samarbete.

(Applåder)

Anf. 134 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Först vill jag säga hej till alla er som lyssnar och tittar.

Vi debatterar alltså utgiftsområdet i statens budget som handlar om försvars- och säkerhetspolitik. Vänsterpartiet lade tidigare fram en egen budgetmotion för att visa på sina ekonomiska satsningar och sin ekonomiska politik.

Vänsterpartiets viktigaste ledord i politiken överlag är att bygga jämlikhet. Arbetet för jämlikhet syns också i försvars- och säkerhetspolitiken. Vi vet nämligen att jämlika samhällen är starka samhällen. När vi håller ihop, utjämnar ekonomiska klyftor, hjälps åt och tar hand om varandra blir samhället mer motståndskraftigt mot kriser och angrepp. När vi litar på och lär känna varandra kan vi också se och avslöja propaganda och felaktigheter. Vi kan lättare klara av kriser och katastrofer i vardagen, såsom strömavbrott, översvämningar och bränder. Vår styrka ligger i vår samhörighet och gemenskap.

Vänsterpartiet är också ett feministiskt parti, och kampen för jämställdhet är en naturlig del av vårt arbete. Det syns också i försvars- och säkerhetspolitiken. I går hade riksdagen en utfrågning om FN:s resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Experter på området visar tydligt att jämställdhet och kvinnors rättigheter är avgörande för att bygga hållbar och långsiktig fred.

Just nu pågår SVT:s och Sveriges Radios veckolånga satsning *Musikhjälpen*. I år är temat Sex är inte ett vapen, och det leder tanken till förra årets Nobelpristagare i fred, Denis Mukwege och Nadia Murad, och det viktiga arbetet de gör för kvinnors rättigheter mitt i några av världens värsta konflikter.

Samtidigt är arbetet för jämställdhet här på hemmaplan viktigt. Antalet kvinnor i Försvarsmakten är fortfarande långt från en minimidefinition av jämställdhet. Detta måste givetvis förändras, och det är otroligt viktigt att ett strategiskt arbete pågår och fortsätter för att få fler kvinnor att vilja göra värnplikt, att söka sig till Försvarsmakten och att vilja stanna kvar.

Arbetet för jämlikhet och jämställdhet knyts ihop i Vänsterpartiets starka stöd för den allmänna och könsneutrala värnplikten. Återinförandet av värnplikten var bra både för att få en stark försvarsmakt och bättre rekrytering och för att få en befolkning som har större kunskap om och erfarenhet av totalförsvaret.

Detta ger också en bra bieffekt eftersom vi genom värnplikten kan bygga ett mer jämlikt samhälle. Det är i värnplikten som ungdomar med olika bakgrund på ett ganska naturligt sätt träffas, lever, lär och arbetar tillsammans, vilket Vänsterpartiet tycker är mycket värdefullt.

För Vänsterpartiet är det viktigt att Sveriges försvar har en stark folklig förankring och att de som deltar i försvarsarbetet representerar hela befolkningen och har olika bakgrund, kunskap och erfarenhet. Här har också de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig roll i att fånga upp engagemang och att stödja och stärka samhället.

Vi har alla ett gemensamt ansvar för att möta alla olika former av hot, om de så är klimatrelaterade, kommer från desinformation eller kommer från rasism eller extremism.

Vi ser också fram emot att få en värnplikt med civila delar framöver för att stärka samhällets beredskap överlag.

Prot. 2019/20:49

11 december

Försvar och samhällets
krisberedskap

Fru talman! Klimatförändringar och naturkatastrofer är ett allvarligt hot mot landets och invånarnas säkerhet. Vi ser runt om i världen att naturkatastrofer är en grundorsak till krig och konflikter. Att motverka klimatförändringarna är därför att arbeta för en fredligare och säkrare värld. Därför måste detta ha högsta prioritet i samhället. Vi måste ha en säkerhetspolitik och en krisberedskap som är fokuserad på att vi kommer att behöva hantera naturkatastrofer framöver. Vi måste våga fatta beslut som motverkar denna typ av kriser.

Neutraliteten och alliansfriheten är de viktigaste beståndsdelarna i Vänsterpartiets försvars- och säkerhetspolitik. Vi säger ett tydligt nej till ett svenskt medlemskap i Nato, och vi menar att världlandsavtalet måste rivas upp.

Dagens socialdemokratiska och miljöpartistiska regering verkar vilja ta varje nytt steg som går för att närma sig Nato. Vi ska ha ett gott samarbete med alla länder runt omkring oss, men vi ska inte sträva efter att sitta vid precis alla mötesbord och gå på precis alla möten som vi bjuds in till av Nato. I stället för att närma oss den kärnvapenallians som Nato är bör vi markera fredens betydelse och ta de sista stegen för att på riktigt skriva under FN:s konvention mot kärnvapen.

För att Sverige ska kunna vara ett tryggt land och ett starkt samhälle att leva i där verksamheter som äldreomsorg, förskola, sjukvård och sophantering fungerar behövs ekonomiska resurser till alla delar av samhället. Vänsterpartiet ser med stor oro på nedskärningar i kommunal och regional sektor. Redan i dag går personalen på knäna, utan att vi har några större externa kriser i samhället. Ska verksamheter fungera även i händelse av kris krävs att personalen inte redan från början är utarbetad eller underbemannad.

Sverige behöver därför en budget och en politik som ger större resurser till välfärden, mer trygghet till befolkningen och mer jämlikhet i vårt land.

Fru talman! Låt mig också ta chansen att tacka vår utskottsordförande Beatrice Ask för ett inkluderande ledarskap och ett trevligt år i utskottet, trots att vi inte alltid tycker likadant.

Anf. 135 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag har två frågor. För det första: Varför vill inte Hanna Gunnarsson och Vänsterpartiet stödja att vi öppnar ett rekryteringskontor i Norrland, till exempel i Luleå? Vi är båda för en värnpliktsökning om 8 000 man.

För det andra: Hur ser Vänsterpartiet på närmandet till Finland? Vi vill på lång sikt gå i förbund med Finland "bortom fredstida förhållanden", som försvarsministern vid något tillfälle uttryckte det. Hur ser Vänsterpartiet på det?

Anf. 136 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Roger Richthoff för frågorna.

Vi vill gärna se ett rekryteringskontor till, och det är väl lämpligt att det blir i norra Sverige. Om det ska ligga i Umeå, Luleå eller någon annan stad får myndigheterna själva bestämma. Vi politiker ska inte bestämma på den detaljnivån. Men om Sverige ska få fler värnpliktiga, vilket Vänsterpartiet tycker, och sedan kunna utöka med civilplikt behövs det definitivt fler mönstringsmöjligheter.

Vårt samarbete med Finland är bra. Men för Vänsterpartiet är det viktigt att Sverige är militärt alliansfritt. Jag vill inte gå in i en allians med Finland på försvarsområdet, men det är bra att vi har ett nära samarbete. Vi måste ha ett nära samarbete med alla länder runt omkring oss, på de olika ländernas egna villkor. Vi svenska politiker fattar ju beslut om vår politik och utveckling, precis som de finska politikerna gör i sitt land. Men ett gott samarbete med Finland är viktigt.

Anf. 137 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! När det gäller den första delen, att man ska låta myndigheterna bestämma, har chefen för F 21 begärt att vi ska öppna ett kontor där. Detta var den viktigaste saken för honom, för att möjliggöra ökad rekrytering. Det är alltså myndighetschefen där uppe som har sagt detta.

Min fråga är fortfarande: Varför stöder inte Vänsterpartiet ett sådant förslag, som bland andra vi har lagt fram? Jag tror att fler har lagt fram förslag.

Vad gäller alliansfriheten är det tydligt, och detta har jag inga kommentarer till.

Anf. 138 HANNA GUNNARSSON (V) replik:

Fru talman! När det kommer ett förslag från Rekryteringsmyndigheten, eller Totalförsvarets plikt- och prövningsmyndighet som det ska heta, kommer vi alla såklart att titta på det. Vilken stad det ska hamna i kommer att bedömas av personer som har mycket bättre möjligheter än jag att bedöma det.

Jag håller med chefen för F 21 helt och hållet. Jag förstår att de vill ha ett kontor uppe i norra Sverige. Jag tror att det vore jättebra. Men jag inväntar förslaget från de relevanta myndigheterna, och så får vi ta ställning till det när det kommer hit.

Anf. 139 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Denna eftermiddag debatterar vi något så viktigt som Sveriges försvar och samhällets krisberedskap.

Som flera har varit inne på befinner vi oss i ett allt tuffare säkerhetspolitiskt läge, och jag vill börja med att påminna lite om detta läge. Rysslands aktivitet i närområdet såväl som på andra platser har inte avstannat efter den olagliga annekteringen av Krim 2015, utan det pågår ett krig i östra Ukraina. Det är visserligen lågintensivt, men i genomsnitt tio personer per månad dör där.

Ryssland färdigställde förra året en bro mellan Krim och Krasnodar, vilken av Ukraina och flera andra länder betraktas som olaglig och som en del i det pågående hybridkriget i gråzonen. Vi ser också att Ryssland har genomfört kärnvapenövningar i stor omfattning med deltagande av flygplan, fartyg, ubåtar och landbaserade system i år.

Vi ser även exempel på aktiviteter i vårt eget närområde. Under hösten har Ryssland genomfört en omfattande marin övning utanför den norska kusten med ett fyrtiotal deltagande marina enheter. Den norska överbefälhavaren menar att det var den största ryska övningen på 40 år i det aktuella området. Syftet har sannolikt varit att öva avregling av området och förhindra amerikansk militär verksamhet vid en konflikt.

Över Östersjön har Ryssland under hösten genomfört flygföretag med strategiska bombflygplan av typen TU 160, flygplan som normalt sett inte är baserade i vårt närområde.

Slutligen har Östersjömarinens flygregemente tillförts nya stridsflygplan av typen SU 30. Man har även omfördelat en mängd äldre stridsflygplan till Östersjömarinen. Detta säger jag bara för att belysa det som Försvarsberedningen slog fast, nämligen att vi har ett tuffare säkerhetspolitiskt läge och att detta är något som pågår hela tiden. Det vi sa i Försvarsberedningen var att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Om det är så måste vi ändra på detta. Vi måste se till att vi kan försvara oss mot ett väpnat angrepp.

Det förslag som vi lade fram och som påbörjades i januari 2017 var först en rapport om vad som behöver göras i det civila försvaret, men nu i våras kom det militära. Nu är det viktigt att detta genomförs. Det är väl avvägt. Det är viktigt att man inte plockar ut delar utan genomför helheten. Det är också viktigt att vi kommer upp i de 84 miljarderna 2025 och att det är beräknat på kostnadsläget 2019. Det måste få vara en halvhalt, alltså 1 ½ procent av bnp 2025. Sedan måste det fortsätta upp till 2 procent för att vi ska kunna genomföra den upprustning som krävs.

Vi har stora utmaningar inom de olika försvarsslagen. Det krävs stora satsningar på marinen, på armén och på flygvapnet. Inte minst är det viktigt med logistiken och ledningen. Detta betonar vi i Försvarsberedningen. Vi använder mycket av materielen, men genom att satsa på detta får vi vår försvarsmakt att bli krigsduglig. Det är detta som är så viktigt nu: att vår försvarsmakt fungerar, om det värsta skulle hända.

Det är också viktigt med det civila försvaret och att vi stärker livsmedelsförsörjning och energi. Vi ser att exempelvis Ukraina vid flera tillfällen blivit utsatt för cyberattacker som har gjort att de har mist strömförsörjningen. Detta kan också drabba Sverige, och därför är det viktigt nu att vi stärker försvaret. Detta gäller inte minst cyberförsvaret, där det i dag är alldeles för lätt att få Sverige på knä. Vi har sett cyberattacker mot Sverige och mot andra länder, och nu måste vi se till att stärka upp här. Vi kristdemokrater har i vårt budgetförslag lagt till pengar för att kunna stärka det civila försvaret. Redan nästa år är det 300 miljoner, och sedan är det 600 miljoner.

Det som är viktigt är att det övas, och här kan vi lära mycket av Finland. De säger själva att de lärde sig från Sverige att bygga upp det civila försvaret, men de lade aldrig ned det. De har ett bra sätt där de använder privata företag och näringslivet och där de hittar ersättningar som gör att de kan ha till exempel drivmedelslager. De kan också öva så att det fungerar om det värsta skulle hända.

Det är glädjande att vi har ett utskottstillkännagivande när det gäller inspektion för Totalförsvaret. Det är en motion av Allan Widman som vi har fått majoritet för. Nu är det viktigt att vi följer upp och ser hur det går och att vi kan visa svenska folket de framsteg som görs. Jag tycker att Tyskland är ett föregångsland här. De har under flera års tid haft en vitbok där de varje år redovisar för den tyska riksdagen hur det går med varje vapenslag inom försvarsmakten, exempelvis ubåtarna – hur många som har varit i tjänst, hur många som ligger i docka, vad det har kostat och så vidare. Man har en öppenhet.

Jag tror att sådant kommer att behövas. När vi nu ska satsa alltmer på att göra nödvändiga satsningar på Försvarmakten är det viktigt att vi visar hur det går och vilka framsteg som görs så att vi på det viset kan motivera varför vi behöver satsa ännu mer pengar framöver för att få Försvarmakten att fungera och kunna ge trygghet för svenska folket och också hjälpa till i vårt närområde.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till reservation 7.

Jag vill passa på att tacka fru ordföranden för ett mycket gott samarbete och önska henne lycka till i Sörmland.

(Applåder)

Anf. 140 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Manifesterad genom vår representativa demokrati kan jag konstatera att det svenska folkets försvarsvilja kanske är högre nu än någonsin tidigare.

Sju av kammarens åtta politiska partier står nu bakom en höjning av det årliga försvarsanslaget under de kommande sex åren med, hör och häpna, 33 miljarder kronor. Dessa resurser skapar stora möjligheter, men jag vill understryka att de också är förenade med ett stort ansvar. När Liberalerna nu funderar över 2020-talets försvarspolitik är det två ledord som framskymtar tydligare än något annat. Det ena är kostnadseffektivitet, och det andra är synlighet.

Att på kort tid tillföra stora summor i anslag till en statlig monopolverksamhet är förenat med risker. Därför krävs det, precis som Mikael Oscarsson framhöll, en totalförsvarsinspektion där experter kontinuerligt kan följa upp och revidera totalförsvarsverksamheten i vårt land. Jag tror inte att det kommer att räcka med denna inspektion, fru talman. Jag tror att vi dessutom på allvar i kammaren måste börja fundera på kontrollstationer under inriktningsbeslutets period.

Det andra ledordet är synliga resultat. Om Försvarsberedningen nu blir bönhörd till sist handlar det om att vi ska inrätta fem nya organisationsenheter. Det är K 4 i Arvidsjaur, AMF 4 i Göteborg, F 16 i Uppsala och därtill två infanteriregementen. Detta är synligt. Det kommer svenska folket att uppmärksamma liksom att vi nu fördubblar uttaget till militär grundutbildning till 8 000 värnpliktiga år 2024 eller 2025.

Fru talman! Om vi inte lyckas med kostnadseffektiviteten, om vi inte landar i synliga resultat den här gången, är min bedömning att då kommer resan mot 2 procent efter 2025 att avbrytas.

Strategiskt sett är Sverige inte en halvö utan en ö. När vi föreställer oss en motståndare ser vi honom komma antingen på havsytan eller i luften ovanför. Det är när motståndaren befinner sig där som han är gripbar för oss och sårbar. Det förhållandet har lett till att vi traditionellt satsat på fjärrstridskrafter, det som vi ibland brukar kalla för ett skalförsvaret.

Fru talman! Både flygvapnet och marinen kommer även under 20-talet att dominera när det gäller vår försvarsekonomi. Men Sverige behöver också ett försvar på djupet. För snart ett år sedan talade försvarsminister Peter Hultqvist i Sälen. Han uttalade då att nästa försvarsbeslut borde bli ett arméns försvarsbeslut. Jag håller helt med honom.

Sverige kan inte fortsätta att vara ett land som har dubbelt så många stridsflygplan som vi har fälthaubitsar. Det finns ingenting som en motståndare hellre vill slippa än att gå in på marken och fastna där. Om han tvingas till det är det förenat med helt andra kostnader och helt andra risker för denna motståndare.

Fru talman! Det är hög tid att återuppbygga de svenska markstridskrafterna. Jag yrkar bifall till reservation nr 8.
(Applåder)

Anf. 141 ELISABETH FALKHAVEN (MP):

Fru talman! Den försvarspolitiska inriktningsproposition som gäller nu för 2016–2020 innehåller bland annat förslag till mål för det civila och militära försvaret och förslag till inriktning för krigsförband i försvarsmaksorganisationen.

Som underlag för den kommande försvarsinriktningsperioden från och med 2021 ligger nu rapporten *Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025* och rapporten *Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025* tillsammans med Försvarsmaktens eget underlag på bordet.

Inom ramen för Försvarsberedningens arbete i rapporten *Motståndskraft* lämnades förslag till ett mål för totalförsvaret som Försvarsberedningen anser bör ersätta dagens mål för det militära försvaret respektive det civila försvaret: Totalförsvaret ska enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Fru talman! Vi kanske inte ska gå händelserna i förväg. Men om inte himlen faller ned riktigt ännu ser det ut att bli så att det svenska totalförsvaret nu är på väg in i en kraftig uppbyggnadsfas och att det är dags att skifta tänk. Vi är kvar i den förra försvarsinriktningsperioden ett år till. Men det är ett stort skifte inom försvarspolitiken som vi upplever nu på väg in i nästa försvarsinriktningsperiod. Det är mycket stora summor som nu år för år kommer att tilldelas det militära försvaret.

Det är, som också Allan Widman uttryckte det, inte helt oproblematiskt för en verksamhet att från att under flera år arbetat med att dra åt tumskruvarna, fasa ut olika inriktningar och dra ned på personal, styra om, flytta om och stänga ned, till att, som politiken nu önskar, fort och effektivt bygga upp ett väl fungerande totalförsvaret igen. Det närmaste året blir ett kickoff-år, då medel som försvaret efterfrågade för att slippa behöva skära än mer under det kommande året i princip har tilldelats i denna budget. Det är nu, under det kommande året, som försvaret ska jobba på att styra om, framför allt i tanke tror jag, och börja bygga för framtiden.

Fru talman! Vi ska som sagt inte föregripa den kommande beredningen av en försvarspolitisk inriktningsproposition. Men vi vet ju i stort vilka medel det handlar om för att stärka det militära försvaret. Propositionen kommer att arbetas fram under 2020 för att gälla till 2025. Ju bredare överenskommelsen om totalförsvarets kommande år blir, desto bättre för Sverige. Det är min absoluta övertygelse.

Vi partier skiljer oss en del åt i riktning och innehåll, ibland mycket, ibland mindre. Det är naturligtvis det som gör att det finns behov av flera partier. Vi i vårt parti, exempelvis, skulle hellre sett en betydligt snabbare och bredare uppbyggnad av det civila försvaret och mer arbete för att motarbeta cyberhot och hoten mot demokratin.

Det handlar om mer fokus för att förebygga de effekter som kommer ur de alltmer accelererande klimatförändringarna. Det handlar om mer arbete och medel till att minska utsläppen, eftersom det ju är utsläppen som driver klimatförändringarna. Vi tror oss se att de hoten kommer att vara över oss fortare. Det är skogsbränder, långvarig torka och översvämningar. De är här de facto nu.

Här och nu hotas demokratin dagligdags. Försök att störa och förstöra strukturer i samhället med internet som vapen pågår också här och nu. Jodå, regeringen bygger på dessa områden. Vi har inlett arbetet med att forma ett nationellt cybersäkerhetscenter. Vi har byggt upp en del viktiga samarbeten i dessa frågor och har absolut en del funktioner på plats. Men vi ligger hela tiden steget efter och har mycket kvar att göra.

Många kommuner och regioner har det tufft, Livsmedelssäkerhet och läkemedelsäkerhet är områden där vi har mycket kvar att arbeta med, men det militära försvaret går som sagt först. Det är inte för att det är vår högsta önskan i vårt parti utan för att vi ser att en bred överenskommelse mellan så många partier som möjligt är en oerhört viktig faktor för Sverige, för förtroendet för Sverige och för skyddet av Sverige.

Jag vill ändå passa på att, liksom utskottet, betona vikten av ett samlat totalförsvarsbeslut under 2020. Försvarsberedningen har lämnat två rapporter. Det finns all anledning att uppmärksamma oss alla på vikten av att än tydligare beakta det civila försvaret i det fortsatta arbetet.

I delbetänkandet *Motståndskraft* framhöll Försvarsberedningen att totalförsvaret måste bygga på en trovärdig militär och civil förmåga. I rapporten konstateras att den militära och civila verksamheten i totalförsvaret måste kunna hantera bredden av medel som en angripare kan använda för att försöka nå sina mål.

Fru talman! Ett starkt civilt försvar kommer att kräva förmågor och resurser som inte finns i dag. Det är av stor vikt att den svenska författningen innehåller de bestämmelser som är nödvändiga för att totalförsvaret ska kunna lösa sina uppgifter och för att det svenska samhället ska fungera i laga former även under kriser och i krig. Det kommer att arbetas med olika utredningar som ska göra det möjligt att gå åt rätt håll i dessa frågor under kommande år. Jag ser fram emot att ta del av dem och ser fram emot ett samlat förslag när det gäller totalförsvarets inriktning och att det civila försvarets uppbyggnad beaktas ytterligare.

Jag ställer mig bakom utskottets förslag till största del men yrkar bifall till reservation 3 under punkt 4.

(Applåder)

Anf. 142 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! Vi är alla överens om att försvarsförmågan behöver öka. Det är klart att det som har hänt i vår omvärld – att länder för första gången sedan kalla krigets slut med vapenmakt har flyttat gränserna i Europa – väcker frågor. När länder som söker samarbete, frihet och fred blir hotade av andra länder och när länder som självständigt vill forma sin utrikespoli-

tik blir intimiderade och skrämda för att de har en annan politisk uppfattning är det klart att vi har ett nytt politiskt landskap som kräver en annan försvars- och säkerhetspolitisk diskussion.

Vi kan se att det politiska påverkansarbetet har påverkat val i Europa. Vi kan också se att det som har varit syftet med en del av Rysslands politik – att söndra EU, att splittra Nato och att bryta upp länder – till viss del har ändrats.

I en sådan situation hade man förutsatt att regeringen hade tagit alla möjligheter den hade att öka den svenska försvarsförmågan, men bilden är tyvärr en annan. Både det militära och det civila försvaret behöver rustas på ett sätt som denna försvarsbudget faktiskt inte ger möjlighet till.

Om man rekapitulerar lite av historien måste man konstatera att Moderaterna i två försvarsuppgörelser tillsammans med allianspartierna har drivit regeringen framför sig för att kunna förstärka budgeten på ett sådant sätt att försvaret ska kunna öka sin förmåga. Jag kan dock konstatera att det trots de stora satsningar som gjorts kan komma att behövas mer satsningar. Vi måste också se att den KD-M-budget som antogs förra året gjorde betydande förstärkningar av försvaret, men fortfarande räcker inte resurserna.

Det är därför vi moderater i denna budget gör en satsning som saknar motsvarighet med 4,2 miljarder under tre år. Detta belopp kanske inte heller räcker, men det ger i alla fall en plattform för försvaret att fortsätta att utveckla sina verksamheter och att bygga nya förband i stället för att spara.

I ett läge där Försvarsberedningen har arbetat i två och ett halvt år och i allt väsentligt kommit överens om den politik som man vill driva och om den förbandsverksamhet man vill ha är det olyckligt att regeringen när utredningen ska undertecknas agerar på ett sådant sätt att flera partier hoppar av beredningen och inte skriver under den. Det unika är att skälet till att dessa partier inte skriver under inte är att de inte ställer sig bakom Försvarsberedningens rapport utan tvärtom att de ställer sig bakom den.

Det är en märklig situation – man har en regering som man inte kan lita på när det gäller dessa frågor. Eller som finansministern sammanfattade det hela i samband med diskussionen: Det finns andra samhällsliga behov.

Men det slutar inte där. I regeringens försvarsberedning, som hade höga målsättningar när det gällde att inte underfinansiera, blev underfinansieringen när allt var sluträknat enligt Försvarsmakten 55 miljarder under tio år.

I ett läge där Försvarsmakten borde öka takten och bygga nya förband sysslar försvarsledningen i stället med att plocka ut delar ur den gemensamma försvarsberedning som hade i princip alla partier bakom sig. Det är olyckligt. Vi behöver förstärkningar här och nu, men i stället får vi vänta på de satsningar som försvaret behöver.

Regeringen har mycket att reda upp, tycker jag. Det finns många där ute, både i Försvarsmakten och i denna kammare, som undrar hur regeringen ska lösa dessa frågor.

Jag noterar också att ansvarigt statsråd är med och debatterar i nästan varenda budgetdebatt. Detta gäller dock inte försvarsutskottet, där det kanske finns fler frågor än i något annat utskott. Försvarsministern prioriterar att vara på ett annat ställe, och jag beklagar det. Det kanske också visar hur prioriteringarna sker.

Om regeringen hade menat allvar med att sätta försvaret främst hade man börjat redan för flera år sedan med några snabba och relativt billiga åtgärder.

Fru talman! Låt mig exempelvis ta upp detta med psykologiskt försvar. Det är en fråga som vi väckte för fem år sedan, när jag var ny i detta utskott. Det är en viktig fråga för att skapa en bredd och en förståelse för de hot och utmaningar som försvaret och samhället står inför. Frågan är initierad, men väldigt lite händer.

En annan fråga är en som aktualiserades i veckan, nämligen frågan om samarbetet mellan näringsliv och försvar. Det var en utredning som många hade väntat länge på, men när den kom möttes den egentligen av fler frågor än den gav svar på. Vi har väntat länge, och vi kommer att få fortsätta vänta för att få de svar vi behöver för att kunna bygga ett totalförsvar med näringslivet inkluderat.

Varför blev det så? Jo, för att regeringen i direktivet till utredningen hade gett instruktioner om att man inte fick lägga fram de förslag som man möjligtvis hade velat lägga fram.

Ett tredje exempel på regeringens bristande förmåga att vidta de åtgärder som är möjliga att vidta handlar om frågan om ett cyberförsvar. Ett nationellt cybercenter är en viktig del för att finna hot och täcka säkerhetsbrister. Vi vet också att framtidens krig i många meningar kommer att ske på nätet och att det kommer att ske digitalt.

I Global Cybersecurity Index för 2019 rankades Sverige som världens femte mest digitaliserade land. Men när det gäller hur vi klarar den digitala säkerheten – vår cybersäkerhet – hamnade vi på plats 32. Detta visar i någon mening att vi är ett väldigt digitaliserat land men att vi inte har hängt med i utvecklingen vad gäller säkerhet, vilket resulterar i att vi är otroligt exponerade. Vi är väldigt digitaliserade men dåligt försäkrade mot intrång.

Även detta är en fråga som regeringen hade kunnat ta tag i tidigt och där man hade kunnat vidta större åtgärder. Men som finansministern konstaterade: Det finns andra samhällseliga behov.

Fru talman! Låt mig säga något kort om JAS.

Regeringen har i budget efter budget kommit till försvarsutskottet och velat ha ett bemyndigande att kunna sälja JAS. Försvarsutskottet har år efter år sagt att regeringen inte får det, då försvarsutskottet vill ha möjligheten att bedöma hur den totala försvarssituationen ser ut. Det är ändå vi i utskottet som är ytterst ansvariga, och då bör vi ha såväl information om som rådighet över den materiel som vi är satta att förvalta.

Det som har hänt är kanske lite märkligt. Den majoritet som har funnits i försvarsutskottet har nu fallit, vilket faktiskt gör att det blir svårare för oss i försvarsutskottet att ha rådighet över vår materiel och att ha möjlighet till insyn i vår roll som granskare av regeringen. Detta är att beklaga.

Jag ska till slut säga någonting om personalbemanningen, för jag tror att detta är en av de viktigaste frågor vi har för att kunna bygga ett försvar som är starkt och kompetent.

I budgeten berörs denna fråga väldigt hastigt. När man frågar en socialdemokrat eller någon annan regeringsföreträdare är svaret alltid värnplikt. Men vi bygger inte en stark officerskår bara genom värnplikt, utan vi behöver även ha andra delar.

Man kan konstatera att det inte finns några nyheter i de förslag som läggs fram i budgeten. I ljuset av att det är fler officerare som slutar än som anställs i försvaret borde det gå att konstatera att de åtgärder för att öka antalet officerare som hittills inte har fungerat inte borde fungera i framtiden heller.

Jag tycker att det i någon mening är en sammanfattning att regeringen inte har åtgärderna, kraften eller viljan att bygga försvaret starkt. Därför yrkar jag bifall till reservation 4.

(Applåder)

Anf. 143 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Det är riktigt att Centerpartiet och Liberalerna har ett budgetsamarbete om försvaret och en överenskommelse från sensommaren, precis som Moderaterna under hela förra mandatperioden hade ett långvarigt samarbete med samma regering. Det ska dock sägas att detta var på väsentligt lägre ekonomiska nivåer.

Jan R Andersson sa att försvaret är underfinansierat med 55 miljarder. Jag vill säga att det nu ska bli föremål för analys i vilken mån det verkligen finns diskrepans i den omfattningen mellan Försvarsberedningen och Försvarsmakten.

Det enda som säkert har förändrats, fru talman, är de 3,8 miljarder som är skillnaden mellan prisläget 2019 och den löne- och prisomräkning av försvarsanslaget som sker med automatik. Det är 3,8 miljarder till 2025, det vill säga 750 miljoner kronor om året.

Någon på Försvarsdepartementet räknade nyligen ut att det totala försvarsanslaget under 2020-talet kommer att uppgå till ungefär 750 miljarder. I ljuset av det, fru talman, är 750 miljoner en oerhört liten summa, så liten att den knappt ens kan räknas som felräkningspengar.

Anf. 144 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Det jag sa i mitt anförande var att Försvarsmakten hade uppgett en siffra på diskrepans på 55 miljarder, detta under en tidsperiod på tio år. Problemet, fru talman, är att vi inte riktigt vet vart pengarna har försvunnit eller var de saknas. Därför hoppas jag att Allan Widman delar min uppfattning att det hade varit smakfullt om försvarsministern hade varit här i dag och kunnat reda ut en del av de här frågorna. Delar Allan Widman den uppfattningen?

Den andra delen är att när man har en underfinansiering bör man givetvis fundera på det som Allan Widman mycket förtjänstfullt tog upp, nämligen att vi först måste reda ut finanserna. Att kasta goda pengar efter dåliga löser ju inga problem.

Den andra fråga jag måste ställa till Allan Widman blir därför: I denna budget förstärker vi budgeten bara för nästa år med en halv miljard. Tror Allan Widman att en halv miljard mer till försvaret gör det lättare att lösa de uppgifter som försvaret står inför under kommande år?

Anf. 145 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Fru talman! Jag tror att försvarsministern befinner sig på utrikes resa. Jag tycker att det är bra att han personligen är med och deltar i den analys som vi alla är betjänta av, nämligen att reda ut de ekonomiska begreppen.

Det är riktigt att Moderaterna har drygt en halv miljard mer på utgiftsområde 6 för nästa år än vad undertecknad, Centern och Socialdemokraterna har. Men, fru talman, om jag nu läser Moderaternas särskilda yttrande rätt är dessa pengar dedikerade till civilt försvar och inte till Försvarsmakten.

Prot. 2019/20:49

11 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Anf. 146 JAN R ANDERSSON (M) replik:

Fru talman! Då får du läsa budgeten en gång till, Allan Widman. Delar går till det civila försvaret, men det går också stora delar till det militära försvaret.

Jag uppfattade ändå Allan Widmans replik som att han delar uppfattningen att det hade varit tacknämligt om försvarsministern hade varit här, eftersom vi har många frågor som vi kanske inte kan finna svaren på här i dag.

Detta är också en fråga som jag får många samtal om från försvarsmaktsanställda, och jag har svårt att svara på de frågorna. Det gör att det blir en oro, och det är inte bra.

Svaret på min fråga till Allan Widman är ju att mer resurser faktiskt gör det lättare för Försvarsmakten att planera framåt. Nu är det inte så att jag misstror Allan Widman. Vi har under många år jobbat ihop i försvarsutskottet, och där har han aldrig tvekat när det gällt att lägga pengar till försvaret. Det kanske är så, Allan Widman, att vi ska rikta vår misstro mot regeringen och inte mot varandra.

Anf. 147 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! I dag debatteras försvarsutskottets betänkande FöU1. Jag tänkte dock lyfta fram en sak som inte debatteras särskilt ofta i dessa sammanhang, nämligen miljöarbete till sjöss.

En del av det miljöarbete som sker till sjöss handlar om tillsyn av svavelförordningen. Svavelförordningen är en förordning som begränsar bland annat den tillåtna halten svavel i marina bränslen. Förordningen är viktig då utsläpp av dessa ämnen bidrar till försurningen av våra hav och till en försämrad miljö i havsnära områden, då i fråga om partikelutsläpp.

Svavelförordningen infördes 2015 och har haft en stor påverkan på utsläppen sedan dess. I Göteborgs hamn, som är Nordens största, har utsläppen av svaveldioxid minskat med över 70 procent, och partikelutsläppen har under samma tid halverats – siffror som är imponerande och mycket positiva för vår marina miljö och dess närområden.

Det finns som sagt gränsvärden för svavelhalten i det bränsle som används ombord på fartyg. Kraven skiljer sig åt beroende på var i världen fartyget befinner sig. Detta har lett till att fartyg ofta har olika typer av bränsle ombord, både den dyrare lågsvavliga oljan och den billigare högsvavliga oljan.

För att kontrollera svavelhalten i bränslet hos fartyg på svenskt vatten används i dag fasta mätstationer samt mätningar i hamn. Om ett fartyg nyttjar otillåtet bränsle ges indikationer om detta vid passage.

Nyttjandet av fasta mätstationer har dock ibland sina brister. Då stationernas positioner sedan länge är kända ges fartygen en möjlighet att byta bränsle innan de passerar dessa mätstationer, men många fartyg har även en rutt som gör att de aldrig passerar någon. Detta öppnar möjligheten för

fartyg att nyttja olja med högre svavelhalt än vad som är tillåtet utan att upptäckas.

När fartygen ska byta från ett bränsle till en annat tar det tid. Omkoppling ska ske mellan olika tankar, och olja med rätt kvalitet ska pumpas fram. Det kan därför vara svårt att i efterhand avgöra vilken svavelhalt som bränslet håller vid en viss tidpunkt. Även vid bunkring av bränsle, det vill säga ombordtagning av bränsle, finns det potentiella felkällor.

Fru talman! Komplexiteten, kontamineringsrisken och risken för felaktig leverans vid bunkring bidrar till att det med dagens sanktionssystem är näst intill omöjligt att lämna överträdelser till åtal som i sin tur leder till fällande dom. Ärenden som är inlämnade för åtal avskrivs med motiveringen att det inte går att bevisa uppsåt eller att styrka brott, då fartygen inte kontrolleras under färd utan i hamn. Inte sällan byts bränslet när fartyget lämnar hamnen, och risken för att fartyget då kontrolleras är i princip obefintlig.

Som jag sagt tidigare är olja med högre svavelhalt billigare än den med lägre svavelhalt. Detta gör att det finns ett starkt ekonomiskt incitament för ett rederi att inte följa svavelförordningen.

I dag är Transportstyrelsen tillsynsmyndighet för svavelförordningen. I deras rapport från 2017 om SECA-direktivet, som är Internationella sjöfartsorganisationens svavelkontrollområde, går följande att läsa: Mätningar som forskare på Chalmers gjort vid inloppet till Göteborgs hamn visar på att åtta av tio fartyg följer de nya svavelreglerna. Detta betyder, fru talman, att 20 procent inte gör det, och det är där vi skyndsamt behöver göra en förändring.

Myndigheten har dock inte några större möjligheter att genomföra kontroller till sjöss. Dessutom saknar den de befogenheter som krävs när den väl upptäckt någonting som verkar misstänkt. Efterlevnaden, kontroller och en bristande möjlighet till utfärdande av sanktioner har varit ett återkommande ämne i denna kammare, då hitintills inget åtal lett till fällande dom.

I en interpellationsdebatt 2017 om den bristande efterlevnaden av svavelförordningen – interpellationen var ställd av moderaten Johan Hultberg – sa miljöminister Karolina Skog följande: ”Som jag tidigare har svarat Johan Hultberg håller jag med honom om att det finns praktiska problem med dagens sanktionssystem, bland annat av utredningsteknisk karaktär, på grund av sjöfartens beskaffenhet. Då fartygen sällan befinner sig på svenskt vatten under en längre period saknar polis och åklagare en praktisk möjlighet att utreda eventuella brott.”

På det problemet, fru talman, har vi hittat en lösning som borde falla alla partier från vänster till höger i smaken.

För att uppnå en högre efterlevnad av denna förordning skulle dagens arbetssätt behöva förändras och förbättras. Genom att göra kontroller både till sjöss och i hamn skulle man kunna förbättra möjligheten att ta fartyg som bryter mot regelverket på bar gärning.

Det finns många olika sätt att kontrollera vilket bränsle som används vid den givna tidpunkten. Man kan på upp till en kilometers avstånd mäta utsläppet från fartyget med så kallade sniffers monterade på andra patrullerande skepp eller på flygplan, och vid misstanke utföra omedelbara kontroller. Vid dessa kontroller kan man bland annat mäta temperaturen vid förbränning av bränslet, vilken skiljer sig mycket mellan de olika bränsle-

sorterna, ta bränsleprover samt påbörja förhör av besättningen. Att ta ett fartyg på bar gärning är nämligen en av de viktigaste pusselbitarna för att få en fällande dom.

På grund av detta är det mycket viktigt att flytta tillsynsansvaret till en myndighet som har en mer anpassad organisation i fråga om befogenheter samt kompetensen och möjligheten att utföra arbetet på plats när det behövs.

Här kommer Kustbevakningen in i bilden. Kustbevakningen utför i dag en mängd uppgifter i den maritima miljön. De arbetar dygnet runt årets alla dagar och med en samverkan över nationella gränser. De fick även nyligen förstärkta befogenheter som är vitala för att vidta åtgärder vid misstanke om brott. Kustbevakningen besitter alla de förmågor som behövs för att kunna bedriva ett effektivare arbete för miljön i fråga om tillsynen av svavelförordningen.

Fru talman! Med anledning av detta föreslår vi att ansvaret för tillsyn av svavelförordningen överförs från Transportstyrelsen till Kustbevakningen. Avslutningsvis yrkar jag därför bifall till reservation 5.

Jag vill även passa på att visa min uppskattning av ordförande Beatrice Asks perfekt utförda arbete och önska henne lycka till med kommande utmaningar.

(forts. § 10)

Prot. 2019/20:49

11 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.50 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU4 Översyn av Riksdagens ombudsmän (JO)

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Punkt 3 (Vardagsbrott)

1. utskottet

2. res. 2 (M, KD)

Votering:

239 för utskottet

84 för res. 2

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2019/20:49
11 december

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 59 SD, 29 C, 24 V, 18 L, 15 MP, 2 -
För res. 2: 63 M, 1 SD, 20 KD
Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP
Roger Richthoff (SD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha
röstat nej.

Punkt 5 (Stödligor)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

298 för utskottet

25 för res. 4

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 M, 60 SD, 29 C, 20 KD, 18 L, 15 MP, 1 -

För res. 4: 24 V, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Punkt 24 (Karriärvägar och höjda polislöner)

1. utskottet

2. res. 26 (M, KD)

Votering:

180 för utskottet

83 för res. 26

60 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 29 C, 24 V, 18 L, 15 MP, 2 -

För res. 26: 63 M, 20 KD

Avstod: 60 SD

Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Punkt 26 (Beredskapspolis)

1. utskottet

2. res. 29 (SD, KD)

Votering:

243 för utskottet

80 för res. 29

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 63 M, 29 C, 24 V, 18 L, 15 MP, 2 -

För res. 29: 60 SD, 20 KD

Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 2 (Statens budget inom utgiftsområde 7)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

3. res. 3 (KD)

Förberedande votering:

60 för res. 2

20 för res. 3

243 avstod

26 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

156 för utskottet

60 för res. 2

107 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 29 C, 18 L, 15 MP, 2 -

För res. 2: 60 SD

Avstod: 63 M, 24 V, 20 KD

Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Punkt 3 (Internationella biståndsnivåer och OECD/Dacs regelverk)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

Votering:

166 för utskottet

63 för res. 4

94 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 29 C, 11 KD, 18 L, 15 MP, 1 -

För res. 4: 63 M

Avstod: 60 SD, 24 V, 9 KD, 1 -

Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Camilla Brodin, Gudrun Brunegård, Sofia Damm, Jakob Forssmed, Robert Halef, Magnus Oscarsson och Mikael Oscarsson (alla KD) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Prioriteringar inom utgiftsområdet)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

155 för utskottet

25 för res. 10

143 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2019/20:49
11 december

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 29 C, 18 L, 15 MP, 1 -
För res. 10: 24 V, 1 -
Avstod: 63 M, 60 SD, 20 KD
Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Punkt 5 (Övriga frågor inom biståndet)

1. utskottet
2. res. 13 (C)
Votering:
231 för utskottet
29 för res. 13
63 avstod
26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 60 SD, 24 V, 20 KD, 18 L, 15 MP, 2 -
För res. 13: 29 C
Avstod: 63 M
Frånvarande: 8 S, 7 M, 2 SD, 2 C, 3 V, 2 KD, 1 L, 1 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

§ 10 (forts. från § 8) **Försvar och samhällets krisberedskap** (forts.
FöU1)

Anf. 148 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! I dag diskuterar vi hur vi ska använda 65 miljarder kronor för försvar och samhällets krisberedskap. 65 miljarder kronor av skattebetalarnas pengar är väldigt mycket pengar. Om vi moderater hade fått bestämma hade det faktiskt varit ännu mer.

Förklaringen till det är väldigt enkel: Det behövs. I en alltmer osäker omvärld är vår förmåga att klara en kris eller i värsta fall ett krig helt avgörande för vår frihet och vårt oberoende. Demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet och klimatansvar står annars på spel. Det kostar pengar, och det kostar *mycket* pengar. Det måste det få göra, för alternativet är värre, *mycket* värre.

Fru talman! Det är naturligtvis väldigt bra att det finns en bred majoritet i denna kammare för att försvaret av Sverige måste få kosta mer än i dag. Det är mycket bra att innehållet i Försvarsberedningens rapporter samlar en i princip enig riksdag bakom sig. Det finns dock ett litet undantag: Hur mycket mer, i vilken takt ska ökningen ske och, inte minst, hur ska detta finansieras?

För oss moderater är det alltid viktigt att ha respekt för skattebetalarnas pengar. Vän av ordning frågar sig kanske varför Moderaterna vill satsa mest av alla partier på försvaret och samhällets krisberedskap. Vad behövs pengarna till?

En av statens få och absolut grundläggande uppgifter är att säkra vår frihet och vårt oberoende. En viktig del i det är att vi har ett försvar som kan säkra vår territoriella integritet och ett civilsamhälle som kan stå starkt i kriser och i värsta fall krig. Men försvar och krisberedskap är inte bara ord på papper. Försvaret av Sverige och vår krisberedskap består till syvende och sist av människor, varav en del är klädda i uniform och andra i blåställ eller vita sjukhuskläder eller brandmansställ. Alla dessa funktioner och fler därtill utgör det som avgör hur väl vi klarar av en kris eller ett väpnat angrepp mot Sverige.

Fru talman! Det är av denna anledning som vi i Moderaterna anser att det redan nästa år bör anslås ännu mer pengar till bland annat det anslag som heter *Förbandsverksamhet och beredskap*. Detta vill vi för att man ska kunna utveckla och säkerställa krigsdugligheten hos samtliga krigsförband som vi redan tidigare har fattat beslut om. Det är avgörande för vår förmåga att försvara oss. Det spelar roll hur många dagar en hemvärnssoldat har tjänstgjort, hur många skarpskjutningar en pansarskyttesoldat har genomfört eller hur många skadeutfall en sjukvårdare har övat på. Precis som allt annat handlar förmåga och kunskap om övning.

Moderaterna anser också att mer pengar redan nästa år behöver anslås för anskaffning av materiel och till olika anläggningar. Vi vet att ny materiel kostar pengar. Kanske skulle det kunna innebära att vi äntligen också kan se till att alla soldater och sjömän kan få en personlig utrustning som passar dem, oavsett kön. Så ser det inte i dag, något som min kollega Alexandra Anstrell lyft upp vid ett flertal tillfällen.

Vi föreslår också ökade resurser för forskning och teknikutveckling. Det behövs om vi ska fortsätta att ligga i framkant inom flera viktiga områden. Sensorer, förlösa system och så kallade smarta vapen är områden där vi ser att teknikutvecklingen har dragit ifrån oss.

Fru talman! Det är inte bara Försvarsmakten som behöver mer pengar utan även andra myndigheter som utgör en viktig del i försvaret av vårt land.

Försvarets radioanstalt är en viktig myndighet som vi moderater vill öka resurserna till. Det finns goda skäl för det. Goda underrättelser är avgörande inte bara för att vi ska upptäcka och undanröja väpnade angrepp utan också för att upptäcka vad vi brukar beskriva som gråzonskonflikter. Där kan både motståndaren och syftet med angreppet vara okänt och oklart. Det gäller även terrorhot som redan riktats mot och utförts i Sverige och som fortsättningsvis är en fara mot Sverige och oss alla som bor här.

Fru talman! En annan myndighet som varje dag året om arbetar med vår beredskap och vårt skydd är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Just nu hjälper vi genom MSB de jordbävningdrabbade i Albanien. Det är en viktig insats, precis som alla våra andra internationella insatser i till exempel Mali och Afghanistan.

Internationella insatser är viktiga ur ett rent mänskligt perspektiv, men också av en annan anledning. Om vi hjälper andra är sannolikheten större att vi får hjälp den dag då vi behöver det.

Dagligen jobbar i hela Sverige olika räddningstjänster på hel- eller deltid med att förebygga olyckor, hjälpa till vid trafikolyckor med mera. Även här är MSB:s roll viktig. Bland annat av denna anledning anser vi i Moderaterna att MSB redan nästa år borde få ett ökat anslag om 100 miljoner

kronor. Vi är det enda partiet här i kammaren som ser att behoven är större än föreslagen nivå.

Fru talman! Vad vill jag då ha sagt med detta? Jo, det är att det är bra att vi här inne är överens om inriktningen för vårt försvar och vår krisberedskap. Men sådant kostar pengar. Om man inte tilldelar resurser till det man vill uppnå kommer man inte att nå ända fram.

Moderaterna är beredda att satsa dessa resurser, vilket vi har visat i vårt förslag. Vi kommer att fortsätta att skjuta andra partier framför oss i dessa frågor. Det gör vi för det första för att det är viktigt för Sverige och för det andra för att det är så ett ansvarstagande oppositionsparti jobbar.
(Applåder)

Anf. 149 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Man hade kunnat förvänta sig lite mer blygsamhet av Moderaterna. Jag kan inte låta bli att nämna att ni har stått i ledningen för raseringen av både det civila och det militära försvaret. Det är ert eftermäle – glöm inte det!

Vi i Sverigedemokraterna har försökt att släpa Moderaterna efter oss för att kunna satsa på försvaret. Nu påstår ni att ni är de som satsar mest på försvaret. Vi har helt olika uppfattning om hur man planerar försvarsbudgetar.

Sverigedemokraterna gör så här: Vi sitter tillsammans och analyserar Försvarsmaktens och övriga myndigheters behov. Vi kastar inte bara in ett antal hundra miljoner. Efter jul ska vi än en gång sätta oss ned och analysera vilka ytterligare förstärkningar som Försvarsmakten behöver. Hur planerar man? Vilka materielbeställningar har man lagt nu? Hur jackar man ihop den förra Försvarsberedningen med den nya? Detta ger ett underlag så att vi sedan kan gå in med pengar och satsa på Försvarsmakten och den civila delen.

Teknikutvecklingen togs upp. Vi ser framför oss en helt annan inriktning och ett helt annat samarbete med den civila delen. Det gäller bland annat utvecklingen, och det ska göras på ett helt annat sätt. Det handlar om långtidsplanering tillsammans med de civila. De kommer att få en helt ny roll när det gäller försvarsplanering och teknikutveckling.

Kristdemokraterna, Centern, Liberalerna och Sverigedemokraterna står för 2 procent till 2030, vilket har sagts här. Delar Moderaterna uppfattningen om 2 procent?

Anf. 150 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Den sista frågan svarade ju försvarsutskottets ordförande moderaten Beatrice Ask på redan tidigare. Det är helt rätt att vi eftersträvar 2 procent.

Om Roger Richthoff tycker att jag var skrytsam får det stå för honom. Jag är väldigt stolt över den politik som vi moderater bedriver.

Roger Richthoff vill gärna prata historia. Däremot vill en sverigedemokrat aldrig prata om sitt eget partis historia, men gärna om andras. Jag har inga övriga kommentarer till det.

Vad gäller det ekonomiska anslaget är det väl ändå så att vi har gjort våra egna prioriteringar på grundval av de underlag som samtliga partier på något sätt fått eller inhämtat. Jag kan bara konstatera att Sverigedemo-

kraterna har satsat exakt samma summa som regeringen har gjort, medan vi moderater har satsat ca 560 miljoner mer för 2020.

Prot. 2019/20:49
11 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Anf. 151 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Jag vet inte vad ledamoten försökte antyda med historiebegrivningen. Jag är lite förvånad. Ledamoten får gärna förtydliga vad han menar.

Som jag sa uppe i talarstolen har jag inte något intresse av att gå tillbaka och titta på historien. Men, fru talman, ledamoten framställer det som att Moderaterna skulle vara ett ledande lokomotiv i försvarssatsningarna. Det är därför jag reagerar.

Inför nästa år kastar ni in ett antal hundra miljoner utan att ha ett underlag från Försvarsmakten och från myndigheterna. Detta gör ni för att kunna säga: Titta vad vi satsar! Men i den andra kommittémotion ni har landat ni ju på samma belopp, 84 miljarder, som övriga gör 2025. Sammanlagt satsar ni inte en spänn mer, enligt den kommittémotionen.

Anf. 152 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt Roger Richthoffs resonemang om pengarna. Jag hänger nog inte riktigt med i hela den delen.

Sedan får jag väl påminna Roger Richthoff om att inte ett enda regemente eller förband stängdes i Sverige under de åtta år då alliansregeringen satt. Det är viktigt med rätt historiebegrivning. Det tycker jag också.

Anf. 153 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Jörgen Berglund för anförandet.

Oavsett hur mycket som presenteras i en budget vill nu Moderaterna lägga på lite grann. Jag kan ta upp två poster i det särskilda yttrandet. För förbandsverksamhet och beredskap läggs 144 miljoner ytterligare. För anskaffning av materiel och anläggningar läggs 165 miljoner ytterligare nästa år. Det skulle vara intressant att höra det beskrivas ytterligare vilken effekt Moderaterna förväntar sig att det här kommer att få för nästa års verksamhet relativt den som redan pågår.

Jag har de senaste fem åren arbetat väldigt nära Moderaterna, sida vid sida, i förhandlingar om försvarets fortsatta inriktning, både vad gäller inriktningsbeslutet och i Försvarsgruppen. Vi har tagit ansvar tillsammans för att hitta en blocköverskridande och tydlig inriktning och ekonomi för försvarets verksamheter.

I avslutningen av sitt huvudanförande sa Jörgen Berglund att det är så här ett ansvarstagande oppositionsparti agerar. Är det verkligen det? Är det genom att lägga på lite mer? Är det inte i stället genom att agera som man har agerat tidigare: delta vid bordet, ta ansvar för gemensamma beslut och hitta överenskommelser och kompromisser? Är det inte så Moderaterna har uppfattats av oss som varit med vid bordet de senaste fem åren?

Min fråga blir därför: Kommer Moderaterna att ställa sig lite utanför inför kommande inriktningsbeslut och planering? Vi står ju inför väldigt viktiga avgöranden. Det handlar om både en säkerhetspolitisk riktning och försvarsbeslut gällande ekonomin. Hur kommer Moderaterna att ställa sig i praktiken?

Anf. 154 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Daniel Bäckström för frågan. Det är naturligtvis så att vi är överens om inriktningen för Försvarsmakten och samhällets krisberedskap, vilket jag också sa inledningsvis. Jag tycker att det är utmärkt och väldigt bra.

Det är finansieringen som vi har haft lite olika uppfattningar om. Det är väl ingen hemlighet att Centerpartiet och Liberalerna valde att ekonomiskt göra upp med regeringen. Men det vore väl märkligt om Moderaterna som oppositionsparti inte skulle få lägga fram sitt eget förslag. Jag tycker att det är fullt rimligt, och jag tycker att det är precis så ett ansvarsfullt oppositionsparti ska göra. Det var det jag avsåg.

Frågan om kommande inriktningsbeslut för Försvarsmakten kan jag omöjligt svara på här i dag. Men som jag sa står vi gemensamt bakom inriktningen i Försvarsberedningens rapporter. Det finns goda skäl att göra det om det är möjligt.

Anf. 155 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! I Försvarsberedningens arbete har vi med utgångspunkt i budgetarna för 2019, 2020 och 2021 satt fokus på 2022–2025 för att kunna dimensionera en inriktning för det militära försvarets utveckling. Jag utgår från att de diskussioner som vi har fört där i bred konstruktiv anda och som har landat i en ambition om de här inriktningarna för både det civila och det militära försvaret fram till 2025 fortfarande gäller. Det är rimligt att kunna genomföra detta till fullo. Men frågan är fortsatt aktuell. Vilken effekt kommer ni att förvänta er av de ytterligare anslag som ni nu lägger i 2020 års budget? Jag hoppas verkligen att vi kan sitta i konstruktiva samtal även nästa år.

Anf. 156 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Daniel Bäckström för följdfrågan. Vad avser effekter är väl det korta svaret: en bättre och snabbare effekt. I övrigt vet jag inte exakt vad Daniel Bäckström menar och vilken skala han skulle vilja se effekten i. Vi menar att det behövs extra resurser redan från och med nästa år.

De diskussioner som har förts i Försvarsberedningen har jag väldigt svårt att kommentera, eftersom jag inte har suttit i Försvarsberedningen.

Anf. 157 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Nu har mina två kollegor Roger Richthoff och Caroline Nordengrip på ett förtjänstfullt sätt redogjort för våra satsningar på utgiftsområdet. Jag tänkte bara göra några klarlägganden.

Ända sedan slutet av 90-talet har Sverige tagit springnota när det gäller stabilitet och säkerhet i Östersjöregionen. En långvarig misskötsel av det svenska totalförsvaret har inte bara resulterat i kraftigt minskad förmåga via förbandsnedläggningar och omfattande materielförstöring i det militära försvaret och avveckling av stora delar av det civila försvaret. Vad värre är har denna misskötsel skapat stora säkerhetspolitiska obalanser i vår del av Europa.

Med implementeringen av Försvarsberedningens två rapporter *Motståndskraft* och *Värnkraft* påbörjar vi alla tillsammans nu det viktiga arbetet med att återställa den svenska försvarsförmågan.

Fru talman! Det är Sverigedemokraternas bestämda uppfattning att inriktningen i beredningens båda rapporter är bra, har fattats i bred politisk enighet och – sist men inte minst – ska genomföras. Nu är samtliga partier som ingick i beredningen inbjudna till överläggningar för att tydliggöra skillnader mellan beredningens slutsatser och försvarets analyser, inte minst när det gäller ekonomi. Det är bra att det sker. Först när det är gjort kan vi gå vidare med finansiering och implementering av beredningens rapporter.

Men det är Sverigedemokraternas bestämda uppfattning att Försvarsberedningens slutsatser ligger fast. Sverigedemokraterna är också beredda att anslå de medel som krävs för att implementera beredningens rapporter.

Fru talman! Sverige måste sluta ta säkerhetspolitiska springnotor. I Östersjöregionen har Finland ända sedan Sovjetunionen föll fortsatt att ta stort ansvar för den gemensamma säkerheten, inte minst vår säkerhet. Estland, Lettland, Litauen och Polen ligger samtliga i dag, 2019, på omkring 2 procent av bnp i försvarssatsningar. Lettland och Litauen har ungefär fördubblat sina försvarssatsningar de senaste fem åren, sedan 2014. Det sammanfaller med Rysslands olagliga annektering av Krim och proxykrigföring i östra Ukraina.

Där måste vi göra en liten historisk jämförelse med Sverige. Jag är ledsen, Roger – jag gör ändå det du vill undvika. Det är rätt intressant. Mitt i kalla kriget låg Sveriges satsningar på ungefär 3 procent av bnp. När jag gjorde min värnplikt 1988–1989 låg de på 2 ½ procent. Så sent som 1997 satsade vi 2 procent av bnp på försvaret i Sverige. Vi hör ofta att vi började skära ned i början av 90-talet. Jo, vi började att skära bort lite grann, men 1997 låg vi på 2 procent.

Vad hände då? Vilka slutsatser har man dragit av sin omvärldsbevakning? Vad hände 2008 vid Rysslands aggression mot Georgien? Då låg vi i Sverige på 1,2 procent av bnp i försvarssatsningar – 1,2 procent. Slutsatsen som alliansregeringen drog 2011 var att sänka den till 1,1 procent.

I och med den olagliga annekteringen och krigföringen i östra Ukraina 2014 tänkte man att någonting skulle kunna ske – ingenting 2014, i stort sett ingenting 2015 och ingenting 2016. Det som hände var att den socialdemokratiska regeringen, som fick fortsatt förtroende 2018, sänkte till 1 procent 2017 och 2018. Det är en siffra som jag har sammanställt från Sipri, så om det är någon som tycker att det inte stämmer kan vi gärna titta på det gemensamt.

Då blir det lite märkligt när ledamoten Jörgen Berglund ser Moderaterna som det lok som driver försvarssatsningarna framåt i den här församlingen. Den moderatledda alliansregeringen skar ju ned efter konflikten i Georgien. Jag sätter mig jättegärna med Jörgen Berglund efter debatten och går igenom våra respektive budgetmotioner från 2014 fram till dags dato och jämför våra satsningar på försvaret 2014–2019, efter Rysslands aggressioner i Ukraina. Då kan vi se var lokomotivet har suttit.

Det som ändå behöver sägas är att den plan vi har nu är att Sverige 2025 hamnar på lite drygt 1 ½ procentenhet. Det måste ändå sägas. Det är jättebra. Det är ett jättestort steg från det läge vi hade tidigare. Men Sverigedemokraterna har betydligt större ambitioner än så.

Vi vill genom fortsatta årliga anslagsökningar efter 2025 uppnå 2 procent av bnp 2030. Jag är väldigt glad, för jag hör tydliga besked från en tydlig majoritet i den här kammaren att man har samma ambitioner. Låt

oss därför genomföra det tillsammans! Det får inte bli några fler springnotor.

Vi sverigedemokrater vill dessutom förhindra att oansvariga politiker i framtiden tar de här springnotorna genom att använda försvaret som budgetregulatorer eller behandla försvaret som ett särintresse och tillfälligt skära ned, vilket gör att det tar lång tid och är mycket svårt och kostsamt att återuppbygga.

Vi vill därför, som en del länder i vår omvärld har gjort, lagstadga dessa 2 procent, där vi gemensamt beslutar att vi ska ha ett riktvärde på 2 procent av bnp under en period av fem år. Sedan kan det variera inom perioden. Så får vi en långsiktig finansiering för försvaret så att man kan planera sin verksamhet.

Om det behövs är vi beredda att efter 2030 till och med gå upp till 2 ½ procent för att tillfälligt förstärka försvaret så att vi snabbt återtar den förmåga som vi bedömer att vi behöver, för att sedan kunna gå tillbaka till 2 procent.

Fru talman! Slutligen vill jag slå fast att det också är Sverigedemokraternas uppfattning att det är politiken, riksdagen, som fattar beslut om Försvarsmaktens inriktning och omfattning. Det är Sverigedemokraternas uppfattning att det är politiken som efter samråd med Försvarsmakten beslutar om investeringar, förbandsetableringar och eventuella omprioriteringar mellan vapenslagen.

Det är politikernas ansvar, och det är politikerna, vi här inne, som fattar beslut.

Anf. 158 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Till Sven-Olof Sällström, som gärna pratar om historien, vill jag säga att jag är intresserad av vad som sker här, nu och framåt. Det är min kommentar till den kommentar jag fick från Sven-Olof Sällström.

Fru talman! Sverigedemokraterna har en väldigt hög svansföring i allt som heter försvar. Men efter att ha läst igenom SD:s budgetmotion väcks väldigt många frågor, och därför vill jag fråga ledamot Sällström några saker.

I er budgetmotion skriver ni att er ”målsättning är att stärka det svenska totalförsvaret” och att ”detta kräver rejäla satsningar på såväl ett skalförsvaret som ett invasionsförsvaret”.

Sedan kommer en lång lista. Häng med nu: Det ska bli fler brigader i armén, fler utbildningsregementen, fler fartyg, fler marinbaser, fler ubåtar, fler amfibieförband till marinen, fler flygplan – både stridsflyg och tunga transportplan – fler värnpliktiga och fler officerare. Nya luftvärnssystem vill ni också ha. Så avslutar ni er budgetmotion med att slänga in att även det civila försvaret måste få omfattande satsningar.

Det låter kanske bra. Problemet är bara att när man läser anslaget till Försvarsmakten och andra myndigheter, vad står det där? Jo, det står 0 kronor extra jämfört med regeringen. 0 kronor, fru talman!

När jag läser Sverigedemokraternas budgetmotion så här i juletider kommer jag osökt att tänka på tomten och önskelistor. Men som vi vet finns inte tomten, och önskelistorna är inget annat än just önskelistor som gör alla besvikna när de inte slår in.

Nu kanske inte Sven-Olof Sällström håller med, och därför vill jag gärna få reda på hur Sverigedemokraterna har tänkt att deras extra satsningar ska finansieras utan några extra pengar. Eller är det, som jag påstår, en helt vanlig önskelista?

Anf. 159 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Precis som jag nyss redogjorde för från talarstolen är vi beredda att förbinda oss att komma upp till 2 procent av bnp till 2030. Vi är också beredda att efter 2030 gå upp till 2 ½ procent för att kunna genomföra det vi vill. Genom att lagstifta är vi också beredda att förbinda oss till att behålla 2 procent för att behålla en god försvarsförmåga i Sverige.

Det du, Jörgen Berglund, återigen vill trycka på är er lilla satsning nästa år, som har väldigt liten betydelse. Försvarsberedningens rapport och de ekonomiska förutsättningarna för den tar ju höjd till 2025, men från talarstolen talade jag om till 2030 och efter 2030.

Det vi menar och det som finns i vår motion är de satsningar som vi kommer att förhandla om i nästa försvarsberedning. När Roger Richthoff sätter sig ned med er nya försvarspolitiska talesperson i nästa beredning är det dessa saker han kommer att framföra att vi vill vi genomföra.

Vi har också förankrat i vårt parti att vi står bakom den här finansieringen. Vi är beredda att ta de här stegen. Har ni gjort det?

Anf. 160 JÖRGEN BERGLUND (M) replik:

Fru talman! Det blir ett väldigt märkligt agerande. Sven-Olof Sällström säger helt enkelt att Sverigedemokraterna lägger ut det de vill ha tio år innan, och sedan ska de förhandla om det i nästa försvarsbudgetproposition. Jag tycker att det är väldigt rörigt, och jag tror också att det blir väldigt rörigt för väljarna.

Det är det som jag försöker att tydliggöra: När man pratar om saker måste man också resurssätta dem, och det är precis det vi har gjort.

Sedan är det anmärkningsvärt, fru talman, att drygt 500 miljoner sägs vara lite pengar. Det tror jag att många svenska medborgare inte alls känner, utan jag skulle vilja påstå att det är väldigt mycket pengar.

Fru talman! Utifrån det svar jag fick från Sven-Olof Sällström kan jag konstatera att det här är ett luftslott. Det är helt enkelt en önskelista. Man kan nämligen inte lova allt åt alla. Man måste också prioritera, och det är precis det vi moderater har gjort. Vi har prioriterat försvaret, och därför har vi också tillfört mer resurser för att det är nödvändigt.

Jag ger Sven-Olof Sällström en chans till: Hur får ni fler ubåtar och flygplan utan en extra krona?

Anf. 161 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Återigen: Det som ligger i nästa års budget gäller 2020. Vår budgetmotion omfattar dock inte bara 2020, och det gör heller inte er, Jörgen Berglund.

Läser man vår motion väldigt noga ser man att det här är framtidsperspektivet som vi har efter 2025, precis som alla andra som har fastslagits i beredningen. Jörgen Berglund behöver inte vara orolig över vår finansiering, för det vi har lovat och förbundit oss till att lägga fram till 2030 är nästan 70 miljarder till, enligt vad försvaret beräknar behövs från 2025 till

2030. De trodde ju att man skulle ligga kvar med samma satsningar som fram till 2025. Sedan har vi dessutom lovat att om det behövs är vi beredda att höja till 2 ½ procent efter 2030, för att återta förmåga och få det försvar vi är beredda att finansiera.

600 miljoner eller 554, eller vad det nu var, är inte lite pengar i många sammanhang. Men när vi gemensamt har beslutat att satsa nästan 90 miljarder på totalförsvaret fram till 2025 är det inte så mycket i sammanhanget.

Anf. 162 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Jag noterar att ledamoten Sällström ger en felaktig historieskrivning av vad som har hänt 2015, 2016 och 2017. Det tål att repetera hur nuvarande inriktningsbeslut som fattades i juni i riksdagen 2015 faktiskt ser ut och vad det innebär. Det lade grunden för en ny krigsorganisation, och det innebär ett trendbrott om 10,2 ytterligare miljarder kronor till försvaret. Därefter har vi i vårändringsbudgeten 2017 förstärkt med 500 miljoner och i augusti 2017 gjort betydande förstärkningar i samarbete mellan Centerpartiet, Moderaterna och regeringspartierna.

Ytterligare förstärkningar kom i samband med förra årets budgetdebatt och beslut när M-KD-budgeten gick igenom. Inte minst viktigt är förhandlingarna som gjordes i och med januariavtalet då vi sa att detta är rätt nivå och ska fullföljas. Det ligger som utgångspunkt för fortsatt arbete för Försvarsberedningen och inriktningen fram mot 2025.

Dessutom noterar jag att Försvarsberedningens rapport tolkas som ett beslut och att det är i nästa försvarsberedning arbetet ska göras för en ny försvarspolitisk talesperson. Men det är faktiskt så att det är nu de skarpa förhandlingarna kommer att börja. Till våren ska vi sitta ned och förhandla, och det är då det gäller att sitta med vid bordet och fatta besluten. Oavsett vad som skrivs i en partimotion är det en förhandling som ska göras, och den inriktning som ska förhandlas fram och som man ska komma överens om är helt avgörande för vilken ekonomi som utvecklas fram till 2025.

Anf. 163 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Jag kan upprepa det jag har sagt från talarstolen, Daniel Bäckström. Vi kommer att skjuta till de pengar som behövs för att genomföra det som står i beredningen. Jag tolkar Daniel Bäckström så att man i Centerpartiet inte är riktigt säker på detta, och det är intressant och beklagligt.

Vad gäller historieskrivningen är det Sipris siffror. När Ryssland olagligen annekterade Krim 2014 och när man började med sin proxykrigföring i östra Ukraina våren 2014 låg Sveriges försvarsanslag på 1,1 procent. Redan där alldeles för lågt – naturligtvis. Men 2017/18 har anslaget sjunkit till 1,0 procent. Sedan kan vi säkert laborera med hundradelar, men det är så siffran har avrundats i Sipris beskrivning.

Jag vet att det finns ett försvarsbeslut om att skjuta till 18 miljarder när försvaret begär för 2019, 2020 och 2021. De pengarna har försvaret fått. Men det är en senare historieskrivning för 2019.

Det som har hänt fram till 2017 och 2018, fyra år efter Majdan, Krim, Luhansk och Donetsk är att man har minskat försvarsanslagen. Det är den korrekta historieskrivningen. Även om man har skjutit till pengar är det i förhållande till bnp. Eller hur? Det är så vi räknar.

Anf. 164 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att det finns möjligheter att läsa igenom protokollen från när besluten fattats i riksdagen de senaste åren, inte minst när det gäller förstärkningar 2017. Den möjligheten kan tas till vara inför julfirandet för ledamot Sällström.

När det handlar om beredningens arbete skrev Sverigedemokraterna under rapporten utan förpliktelser om att det skulle komma några pengar från regeringspartierna. Vi valde att inte skriva under eftersom vi såg att det inte var hållbart att lämna fram en målbild utan att få finansiering. Där emot tog vi ansvar i augusti, och vi tillsammans med Liberalerna och regeringspartierna förhandlade en mycket viktig förstärkning fram till 2025. Det är vår utgångspunkt och ram för den ekonomiska utvecklingen för Försvarsmakten.

Nu handlar det om att få så mycket effekt som möjligt för pengarna. Hur ser Sverigedemokraternas prioritering ut när det handlar om hur pengarna ska användas?

Anf. 165 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Den sista frågan är enkel att svara på. Vi har en beredning som har arbetat i bred enighet att gå tillbaka till. Både jag och Roger Richthoff har från talarstolen sagt att vi står bakom den och att den ska genomföras. Vi har en finansiering, och vi är beredda att skjuta till ytterligare medel. Det är vår prioritering.

Vi vill också fortsättningsvis gärna ha breda överenskommelser även i den nya Försvarsberedningen. Jag är jätteglad att jag kan konstatera att den överväldigande majoriteten i kammaren i dag från talarstolen har angett att man är beredd att skjuta till 2 procent till 2030. Där finns Centerpartiet med, vilket gläder mig.

Vi är inte alltid överens om historieskrivningen. Men om vi ska titta framåt är vi i alla fall överens om riktningen för framtiden. Det kan vi ta fasta på, det vill säga 2 procent 2030 och ett stärkt försvar. Det ska vi göra gemensamt.

Anf. 166 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman, ledamöter och åhörare! Nu under eftermiddagen har det pratats om försvaret och hur mycket man vill betala för att få det som Försvarsberedningen ändå har kommit fram till.

Vi är lite oense. Det vi ser som beslutsunderlag från regeringen är ett anslag som är nedprutat. Sedan har Försvarsmakten kommit med en konsekvensbeskrivning av nedprutningen, det vill säga vad man får för pengarna som regeringen med januaristödpartier vill betala. Men ingenstans finns det tydliga direktiv om hur det ska fungera. Jag menar att regeringen inte tar ansvar för sin nedprutning.

Men allt handlar inte om pengar. Jag brukar ofta tala om leverans, att sätta mål, följa upp dem, kvalitet och resultatuppföljning.

Fru talman! Jag undrar vad regeringen tänker pruta bort eller om man har tänkt att effektivisera. Det är regeringen skyldig att svara oss. Den är också skyldig att komma till skott med att specificera kommunernas roll och ansvar när det gäller totalförsvaret. När vi inte har fått mer information om det civila försvaret är jag rädd att det är det som kanske har fått stryka på foten. Eller är det fråga om näringslivets roll? Utredningen *Näringsliv-*

ets roll inom totalförsvaret var så avgränsad att den knappt mynnade ut i några förslag alls.

Kommunerna och många med dem vill gärna. Många vill och kan, men de behöver få reda på vad som förväntas av dem, när saker och ting ska vara klara och vilket stöd som finns. Se bara på hur det är med krigsplacering. Om en kommun ska planera för höjd beredskap kan och får den inte krigsplacera någon. Men den kan i stället införa tjänsteplikt. Fast då vet inte kommunen vem i organisationen som är krigsplacerad. Det kan inte vara lätt att planera för en kommun. Kan en person få tjänsteplikt, eller är den personen redan upptagen, intecknad av Försvarsmakten?

Planering och tydlighet i uppdrag är viktigt. Nu kan vi läsa i MSB:s rapport från november en beskrivning av behovet att kommunerna måste inrätta fler räddningsvärn. Det är många uppdrag som ligger på kommunerna. Därför är det dags att regeringen kommer med en beskrivning av kommunernas totala ansvar inom totalförsvaret och en finansiering.

Jag vill passa på att ställa en fråga när styrande partier är här i kammaren. När kommer denna beskrivning? Klockan går.

Fru talman! Jag är en praktiker. Jag vill bara få saker och ting att fungera. När de inte gör det försöker jag ändå ta reda var problemet är och hur det kan lösas. Jag talar med människor som befinner sig mitt i problemet. Här kan jag ta upp mitt exempel som jag har debatterat tidigare om kläder till kvinnor inom Försvarsmakten. Om jag förstått det rätt, fru talman, har detta hållit på i väldigt många år. Hur svårt ska det vara? tänker jag. Mig veterligen tillverkas det kläder till kvinnor runt om i världen hela dagarna. Det kanske är så att det inte funnits något intresse eller inte finns något ledarskap som vill ta ansvar för frågan – trots att vi har en regering som kallar sig feministisk.

Fru talman! Man kan undra varför jag står i en budgetdebatt och pratar om kläder. Då vill jag passa på att citera en officer som skrivit till mig tidigare: När det inte ens finns underkläder som passar, hur ska man då kunna förvänta sig att svårare och mer komplexa saker än trosor ska fungera?

När samhällskontraktet hotas av utbredd otrygghet och bristande välfärd, när Sverige tillryggalagt den starka konjunkturen och ändå på många sätt står sämre rustat än när vi gick in i den och när svenska folket inte upplever att de får valuta för sina skattepengar, då behövs kloka prioriteringar.

I Moderaternas budgetmotion prioriteras därför det som vi tycker är viktigast för Sverige. Det handlar om att återupprätta samhällskontraktet genom betydande ökning av de generella statsbidragen till välfärden och den största trygghetsatsningen i modern tid – samtidigt som vi prioriterar försvaret.

Hela tanken med tillskotten i Moderaternas och Kristdemokraternas budget var att ge Försvarsmakten verktyg att genomföra inriktningen i det innevarande försvarsbeslutet. Det handlar om att fullt ut bemanna och utrusta dagens krigsorganisation.

Fru talman! Utöver allt detta behöver arbetet med att stärka det civila försvaret växlas upp för att det ska gå i takt med beslutade förstärkningar av det militära försvaret.

Det är min uppfattning att regeringen nu sätter en summa pengar som man prutat ned. Man ger inga tydliga direktiv om hur det sedan ska fungera och tar avslutningsvis inget ansvar. Sverige behöver en ny regering.
(Applåder)

Anf. 167 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! Några korta saker. Jag hade inte tänkt gå upp och anstränga mig mer, men efter några inlägg här kan jag trots allt inte låta bli.

Återigen: Vi står bakom Försvarsberedningens rapport. Jag tycker inte, som föregående talare, att vi i detta stycke har en regering som inte i alla fall strävar efter att ta sitt ansvar. Jag tycker faktiskt att den gör det, och jag har uttryckt tidigare att jag faktiskt tycker att försvarsministern har gjort ett bra jobb. Det står jag kvar vid. Jag kommer att vänta tills jag hör vad som sägs i början av nästa år, när vi har överläggningar igen. Då ska vi se om dessa pengar satsas.

Vi kommer att bibehålla vårt sätt att göra saker – till skillnad från ledamoten från Moderaterna, som kastar in pengar.

Jag skulle vilja veta mer om anskaffningen av materiella anläggningar. Här har man 15 miljarder, lite drygt, och man slänger in 165 miljoner. Till vad då? Vad ska ni ha pengarna till? Och vad är kopplingen till Försvarsberedningens förra rapport?

Före jul förra året satsade vi 18 miljarder mer. Varför det? Jo, Försvarsmakten begärde detta för åren -19, -20 och -21. Det fick den.

Hur är läget för Försvarsmakten i dag? Har det hänt något som urholkar dessa pengar? Det får vi reda på efter jul, och då gör vi de satsningar som är nödvändiga. Men vi kommer inte att kasta in 100 miljoner här.

Samhällsskydd och beredskap har redan 1,3 miljarder. Vad ska de ha de här pengarna till? Som Centerpartiet var inne på tidigare här: Vad blir effekten?

Vi vänder oss emot detta sätt att pytsa in pengar lite varstans. Försvarsberedningens rapport, den ska vi fullfölja.

Anf. 168 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att följa Sverigedemokraterna i debatten. Jag känner att de säger olika saker.

Du, Roger Richthoff, säger att ni står bakom regeringen och att man inte behöver mer pengar medan jag uppfattade att din kollega sa tidigare att det faktiskt behövs mer pengar och att man ska göra utfästelser och ändra lagar och så vidare. Jag måste undra om ni är samspelta.

Sedan tänker jag på ledamotens fråga. Jag tror att man med denna satsning skulle kunna få bättre och snabbare effekt.

Jag tänker bara på alla angrepp som det varnas för, till exempel i FRA:s årsrapport. Det händer ganska mycket. Det är inte så att vi just nu behöver satsa på en massa extra skyddsrum. Det är inte längre där vi är i verkligheten. Vi behöver satsningar på till exempel cybercentrumet, som jag tror att man kan utveckla mer, och på många andra delar.

Titta bara på MSB. Vi vet ju inte vad vi kommer att ha för sommar nästa år. Vi vet heller inte vilka kostnader det kan medföra, vare sig det blir bränder eller översvämningar.

Hur menar Roger Richthoff och Sverigedemokraterna att dessa satsningar inte skulle kunna leda till något?

Anf. 169 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Det är ganska intressant att ledamoten, Alexandra, ”tror” att satsningarna ska ge något. Här kastar man in pengar och tror. Tror att satsningarna ska ge effekt. Tror på cybersäkerhet. Tror och tror och tror.

Det är en stor skillnad mellan oss. Vi vill inte bara tro utan sitta ned med FRA, som vi gjort tidigare, och fråga: Vad ska pengarna gå till? Vad är det ni inte kan göra om ni inte får dessa tillskott? Det är ett helt annat sätt att arbeta på, och jag tror att vi behåller vårt sätt.

Ledamoten säger att vi står bakom regeringen. Vi står bakom Försvarsberedningens förslag. Det har vi försökt säga ganska länge nu. Innan vi går in och kritiserar regeringens anslag för detta måste vi ju se vad som kommer ut nästa år ur diskussionen som tas upp med alla de partier som var med i beredningen. Där är ju försvarsministern också med. Efter det kommer vi att se vad man är villig att satsa. Det är först då vi kommer att ha synpunkter, om man inte satsar de pengarna.

Men det finns tydligen en klar majoritet i denna kammare för att fullfölja Försvarsberedningens förslag. Låt oss då göra det! Låt oss inte kasta in pengar för att ni tror att det kan ge effekt och tror att de behöver pengarna. Där skiljer vi oss tydligt åt.

Anf. 170 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Fru talman! Nu var det ju inte jag som satt med i Försvarsberedningen, utan det var faktiskt ledamoten Richthoff.

Det är flera saker som Försvarsberedningen kommit fram till som det inte finns finansiering för. Antingen är det så att ledamoten inte minns de förslagen, eller också är det så att man med all tydlighet vet att de förslagen inte kommer att ge någon effekt. I så fall undrar jag varför man ens står bakom Försvarsberedningens rapport. Det hade väl varit fiffigare att ha en rapport där man vet att allt ger effekt och som man vill stå bakom.

Bättre och snabbare effekt av många saker som finns med tror jag att alla har nytta av. Det tror jag att också Roger Richthoff innerst inne tycker.

Anf. 171 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Ett tips till ledamoten Alexandra är att läsa *Värnkraft*. Det är en bra beskrivning av vilka satsningar vi gör. Det finns en bred uppslutning om den som vi skrev under på eftersom vi med vår underskrift ville ge ett erkännande till denna rapport.

Medlen till att fullfölja denna rapport finns det en majoritet i riksdagen för att tilldela.

Ni själva kastar in 450 eller om det var 550 miljoner nästa år. Men ni skriver i kommittémotionen att ni ska nå 84 miljarder 2025. Det står så i er kommittémotion. Det är inte 84 miljarder *plus* dessa 550 miljoner, så då plockar ni väl bort dem på vägen för att komma till 84 miljarder. Här har ni en hemläxa att göra, tror jag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 december.)

Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2019/20:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 172 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka avslag på regeringens proposition till fördel för Moderaternas särskilda yttrande.

Energipolitik är så mycket större än just bara energipolitik. Sverige har en lång historia av god tillgång till energi. Vi har haft energi där vi behövt den och med den tillgång vi behövt. När den tagit slut har vi hittat nya lösningar.

Vår gruv- och järn- och stålindustri och våra sågverk har alltid krävt mycket energi. Man använde skog som bränsle och byggde ut vattenkraften. När skogen tog slut och det inte var möjligt att transportera timmer och malm byggde man ut järnvägen och skapade nya industriorter. Mycket arbete har lagts ned för att nå vår framgång som industrination.

Vår energihistoria är i hög grad också vår industrihistoria. Det var i industrin allt började, som sedan ledde till den stora moderniseringen av vårt samhälle.

Fru talman! Det var först långt senare som energi producerades i mer industriell form för att användas i våra hem. Detta har varit en del av den goda svenska ekonomiska utvecklingen. Vi glömmar gärna bort att Sverige för 150 år sedan var ett av Europas fattigaste länder. Det var först i samband med industrialiseringen som den svenska ekonomin tog fart och vår levnadsstandard utvecklades.

Fru talman! Den framgångsrika svenska industrin var och är fortfarande beroende av billig och pålitlig energi. Nu står vi inför en ny typ av industrialisering. Digitaliseringen och AI kommer, om vi kan hantera dem rätt, att innebära en ny positiv samhällsutveckling. Men detta kräver precis som förra industrialiseringen billig och pålitlig energi.

Vi har dessutom den stora klimatutmaningen att ta ansvar för. Ny billig energi måste ge så lite CO₂-utsläpp som möjligt. En ökad elektrifiering av samhället gör att vi långsamt håller på att lämna petroleumsamhället och petroleumåldern bakom oss.

Dagens teknik kan skapa en tillräcklig mängd energi bara om kärnkraft är en del i energimixen. Vind- och solenergi har ännu inte kunnat lagras i tillräcklig omfattning för att ersätta kärnkraften. Också de dagar då det inte blåser och solen inte skiner måste elektrisk energi finnas. Annars stannar hela vårt elektrifierade samhälle. Kärnkraften ger oss möjligheter att fortsätta vara konkurrenskraftiga, fortsätta utvecklas som välfärdsstat och fortsätta driva på innovationer för en fortsatt utveckling av det moderna samhället.

Sverige har faktiskt en unik chans att fortsätta vara ett av världens mest innovativa länder tack vare billig och säker energi, något inte alla länder har. Men det kräver att vi nu tittar framåt och inte bakåt och att vi kan ompröva tidigare överenskommelser och rusta oss för framtidens utmaningar. Precis som vår historia visar förändras och förbättras hela tiden vår teknik och våra industrier.

Fru talman! Därför är en ny energiöverenskommelse helt nödvändig – en överenskommelse där riksdagens partier så brett som möjligt försöker komma överens om framtidens energipolitik. Överenskommelsen från 2016 behöver nu ses över och uppdateras. Dessutom har det mesta som fanns med i energiöverenskommelsen från 2016 genomförts i dag. Vi behöver nya mål och utmaningar och därmed också en ny energiöverenskommelse.

Vi behöver politik som tar tag i de stora utmaningar vi ser. Vi behöver politik för framtida effektbehov och leveranskapacitet. Vi behöver ändra energimålet till att det ska vara fossilfritt i stället för förnybart.

Detta skulle öppna för mer kärnkraft i framtiden, vilket behövs om vi ska klara klimatmålen trots större behov av energi. Kärnkraften är det energislag som just nu har de lägsta utsläppen av CO₂, och det finns ingen klimat fördel med att stänga kärnkraftverk i förtid och ersätta med något annat, exempelvis vindkraft. Däremot är allt vi gör för att minska mängden fossil energi avgörande för klimatet.

Fru talman! Regeringen har inte hörsammat att vi från moderat håll sett att vi behöver omförhandla, trots att vi tydligt har påpekat detta, och heller inte varit öppen för största möjliga samsyn i riksdagen. Detta är inte att ta ansvar för långsiktigheten – en långsiktighet som branscherna i så hög grad frågar efter och som inte lägger en våt filt över utvecklingen utan bejaktar all den utveckling som nu äger rum.

Regeringen verkar mer upptagen av sina egna partiers väl än av klimatet och den svenska konkurrenskraften. Energifrågan är för viktig för det. En regering med stöd av endast 37 procent av riksdagen, utan stödpartier, borde arbeta på ett mer inkluderande sätt, fru talman – ett sätt som möjliggör en framtida energipolitik med lösningar på de problem vi ser.

Vi har ända sedan april klargjort att målet på 100 procent förnybar energi borde omprövas till förmån för fossilfri energi. Därför är det nu tid att visa på vår stora oro för att energiöverenskommelsen från 2016 inte håller och lämna den. Vi kommer att söka så brett stöd som möjligt bland riksdagens partier för en ny energiöverenskommelse, för den svenska konkurrenskraftens, klimatets och alla våra barns skull.

(Applåder)

Anf. 173 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Lotta Olsson talade mycket om billig energi. Jag har en väldigt enkel och rak fråga till Lotta Olsson: Kan hon nämna ett enda kärnkraftverk, någonstans, någon gång, som byggts på marknadsmässiga villkor, utan statliga subventioner och utan statliga pengar?

Anf. 174 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Det kan hon inte, men de är också byggda för väldigt länge sedan. Det är inte heller så att vatten- eller vindkraften byggts utan statliga pengar. Vi har pytsat in mycket för att initiera vindkraften, och vi har pytsat in enormt stora naturtillgångar och pengar för att bygga ut vattenkraften. Jag tror inte ens att det hade varit möjligt att bygga ut vattenkraften om vi skulle göra det i dag. Norrland fick göra enormt stora uppoffringar för den vattenkraft vi har. Jag tycker därför att frågan egentligen är irrelevant.

Anf. 175 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag noterar att Lotta Olsson inte kunde nämna något sådant, för det existerar inte. Inte någon gång i världshistorien har det hänt.

Det som däremot händer nu är att vindkraft och annan förnybar kraft byggs ut, på marknadsmässiga villkor. Stödsystemen behövs inte längre. Ändå står Lotta Olsson och pratar om att vi ska ha billig energi i form av kärnkraft. Men det finns inte – det är anomalier. Billig kärnkraft existerar inte. Den kräver statliga subventioner.

Är Moderaterna beredda att, om vi nu ska ha mer kärnkraft i Sverige som de säger, lägga in statliga subventioner för att få till det? Det är nämligen det enda sättet. Moderaterna och Lotta Olsson! Vill ni ha statliga subventioner till kärnkraften?

Anf. 176 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Vi kan börja med att använda de kärnkraftverk vi faktiskt har tills deras livslängd är slut. Där sparar vi enorma resurser. Det är inte heller så att ett vindkraftverk kan ställas upp helt utan resurser. Inget är tyvärr gratis när det gäller energi; det borde Rickard Nordin veta.

Som sagt: Allt fick puffpengar när det startade. Jag har själv några vindkraftsandelar, och jag vet att den utvecklingen inte kom igång utan statens satsade pengar. Jag tycker att det är ganska oinitierat att man bara angriper kärnkraften här. Det har varit så med alla våra energislag. Det var inte heller gratis när vi högg ned skogar och byggde upp vattenkraften i Sverige, som vi gjorde för 150 år sedan. Jag förstår inte ens frågan. Varför är det bara ett enskilt energislag som ska angripas på det här sättet?

Anf. 177 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Energipolitiken är långsiktig, och till stora delar bygger den på energiöverenskommelsen. Vi kunde i går konstatera att Moderaterna inte orkade stå upp för den långsiktiga energipolitiken.

Det är inte befogat, eller vuxet för den delen, att lämna en överenskommelse som är så avgörande för landet. Situationen riskerar nu att skapa osäkerhet och oro bland energiintensiva företag och industrier i en tid som är avgörande för att klara klimatomställningen.

Ni sviker också företagen, som har satsat på förnybar produktion efter energiöverenskommelsen. De riskerar nu att gå miste om många stora investeringar i förnybar energi. Kan man inte lita på att överenskommelser håller är det ingen idé att göra sådana. Såvitt jag kan utläsa är anledningen till att Moderaterna vill lämna energiöverenskommelsen att man vill rädda kärnkraften från marknaden.

Min fråga liknar Rickard Nordins fråga: Ska vi statligt subventionera kärnkraften, eller är det vi elkunder som ska betala priset för ny dyr kärnkraft?

Anf. 178 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja vända på frågan: Vem ska betala för att vi inte kan etablera företag i Skåne, Stockholm eller Västerås? Det är ju så det ser ut: Bristen på energi står precis framför dörren.

Ygeman har hela tiden förnekat detta. Vi har haft det uppe för debatt och varit väldigt tydliga med att vi ser de här problemen, och nu har han tillsatt ett krispaket. Jag tycker att det är konstigt att man tillsätter ett

krispaket för att råda bot på ett problem som man menar inte finns. Det beskriver väl den socialdemokratiska synen på energipolitiken: Om vi stoppar huvudet i sanden finns inte problemet.

Folk som investerar i företag och i förnybart är smartare än så. De ser problemen komma. Vi kommer inte att få energi över, utan vi kommer att behöva mycket mer energi för vår industri och vårt transportsystem. Både Patrik Engström och jag var på seminarium nu på morgonen. Där fick vi höra att sjöfarten också vill gå över till förnybara bränslen.

Jag förstår inte problemet, att detta skulle vara ett svek mot det förnybara. Tvärtom måste vi använda hela paletten för att klara energiutmaningen. Samtidigt kan man inte som regering med 37 procent av mandaten i riksdagen säga: Så här har vi alltid gjort. Man måste söka breda överenskommelser. Det är ett politiskt dilemma, absolut, men vi har påtalat det sedan ett halvår.

Anf. 179 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tittade på produktionen i dag kl. 09.27. Då producerade kärnkraften 7 541 megawattimmar, vindkraften producerade 7 267 megawattimmar och vi exporterade 5 246 megawattimmar. Att det är kris på energiområdet, som Moderaterna och KD säger, stämmer alltså inte. För mig framstår Moderaterna i stället som någon form av kärnkraftssocialister. Kärnkraften gestaltas som samhällets framtidshopp. Kosta vad det vill, men uppenbarligen ska man ha kärnkraft till vilket pris som helst. Och Sverige behöver inga kärnkraftssocialister.

(Applåder)

Anf. 180 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Det är väldigt spännande och förvånande att Patrik Engström använder ”socialist” som något nedsättande.

Minister Ygeman har ju sagt att vi behöver ett krispaket i Skåne. Jag förstår inte hur man kan ha två olika synsätt – ett i näringsutskottet och ett annat på ministernivå. Ni har ju tydligt bejakat att vi faktiskt har ett problem.

Om vi exporterar vindkraft är det jättebra, men vad gör vi när vi inte har vind eller sol eller kärnkraft? Ska vi då importera fossil energi från Tyskland, eller hur har regeringen tänkt få till det? Det är ju de dagarna som är dilemmat.

Anf. 181 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Lotta, för ditt anförande! Jag fastnar för en sak i Lottas anförande. Du berättar så fint om vårt samhälle i Sverige och att vi för 150 år sedan var det fattigaste landet i Europa. Det stämmer, och mycket av utvecklingen sedan dess har givetvis att göra med industrialiseringen.

Sedan finns det en historia som beskriver hur vi blev ett välfärdsland. En del av det har att göra med det som Lotta Olsson pekade på, alltså att vi hade en industri som fick billig energi. Men jag är också stolt över att säga att det kom socialistiska reformer som gjorde att vi blev det jämlikaste landet i Europa. Men högern röstade nej till dem varje gång. Ska jag läsa något från listan? Det är 40 reformer som ni röstade nej till. Listan är lång.

Jag vill därför fråga Lotta Olsson: Hur bra tycker du att ni är på att göra en framtidsanalys av vad som händer i samhället? Ni har röstat nej till allt: åtta timmars arbetsdag och socialreformer som ger sjukförsäkring och a-kassa. Allt har ni röstat nej till! Hur bra tycker du att ni är på att göra framtidsanalyser?

Anf. 182 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Man behöver naturligtvis ha en god ekonomisk utveckling för att kunna sprida välståndet. Det är detta som är energidilemmat i hela världen. I Indien och Kina eldar man enormt mycket fossila bränslen för att lyfta folk ur fattigdom. Så var det även i Sverige.

Naturligtvis fanns det krafter som kanske inte såg till att man hade råd med saker. Jag var inte med då, så jag tänker inte försvara det.

Min ingång i detta är att vi ska fortsätta vara ett välfärdsland och ha den komfort som vi har i dag och även förbättra den. Om vi ska ligga på den nivå vi har i dag krävs det att vi även i fortsättningen har väldigt fina produkter.

Vårt stål är inte bulkstål som massproduceras för billiga artiklar, utan vi har det finaste stålet. Vi har det finaste träet och jättemycket fina produkter. Då krävs det enormt mycket energi.

Skulle vi då säga att vi i Sverige inte vill ha sådant som kan vara smutsigt och dra mycket energi kommer vi också att få betala ett pris för det. Så är det alltid i samhället, oavsett om man finns i Birger Lahtis parti eller i mitt, att det är småfolket som får det sämst. Jag vill inte bidra till att vi ska gå tillbaka i utvecklingen. Tvärtom ska vi stärka vår roll och fortsätta att bygga välfärdssamhället. Det tycker jag är enormt viktigt.

Anf. 183 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Lotta Olsson, för svaret! Jag håller med om att vi är i ett läge i samhället där vi måste ta ställning. Hur ska vi bli det här välfärdslandet även för kommande generationer?

Man har krav på sig. Det är inte för inte som Google till exempel köper upp vindkraftsproducerad el tio år fram i tiden. De vill nämligen inte ha kärnkraftsel. Ledamoten var själv inne lite grann på detta. Vem ska betala för de underskott som ledamoten hade exempel på? De underskotten beror inte på att vi inte har el. De beror på att vi inte har nätkapacitet. De har ingenting med produktion att göra. Då kan man fråga sig: Är det bättre att ha vindkraftsel som kostar 34 öre per kilowattimme än ny kärnkraftsel som kostar över 1 spänn per kilowattimme?

Anf. 184 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Självklart är billig energi enormt viktig. Det är också så att vi har kärnkraftverk som kommer att kunna fortsätta att gå i många år till en väldigt låg kostnad och med ett mindre klimatavtryck än vad det skulle vara om man skulle ställa upp nya vindkraftverk. Vindkraftverk lever inte heller hur länge som helst, och de kostar också att tillverka och att ställa upp. Det kostar även att gräva vägar, att dra ledningar och att skapa ny infrastruktur för vindkraftverk. Det finns verkligen ingenting som är gratis.

Samtidigt går utvecklingen även inom kärnkraftsområdet framåt. Vi har också yrkat på att vi ska satsa mer på forskning på detta område, både i Sverige och inom EU. Hela Europa måste stå sig i konkurrensen. Vi har

konkurrenter där ute, och jag vill inte att svenska folket ska få betala för att vi inte har varit framsynta när det gäller energifrågan.

Anf. 185 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag näringsutskottets betänkande nr 3, som avhandlar utgiftsområde 21 Energi. Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationen i betänkandet.

Det har hänt en hel del sedan motsvarande debatt ägde rum föregående år. Det har blivit uppenbart för åtminstone två partier – Moderaterna och Kristdemokraterna, som nu har lämnat den befintliga överenskommelsen – att det saknas åtgärder i den befintliga överenskommelsen för att lösa de problem som vi står inför men även att det finns saker som behöver reformeras, vilket har varit Sverigedemokraternas hållning sedan överenskommelsen slöts.

Givetvis är detta något som välkomnas av mig och från vårt håll. Det ger hopp om en ordentlig tillnyktring inom svensk energipolitik, där åtminstone Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna nu har många gemensamma förslag.

Det arbete som har pågått parallellt med energipolitiken är initiativen för ett fossilfritt Sverige. Där har bransch efter bransch redovisat färdplaner om hur man ska nå fossilfrihet. I dessa planer har det varit tydligt att detta är något som kraftigt kommer att öka elbehovet, då det ofta är el som energibärare som används för att minska just det fossila beroendet.

Samtidigt kan vi se en samhällsutveckling där det i en allt snabbare takt blir en högre grad av elektrifiering – i transportsektorn, vid etablering av serverhallar och vid byggande av batterifabriker. Det kommer ytterligare att driva på det elbehov som vi ser i framtiden. Det är en uppfattning som numera delas mer eller mindre av samtliga aktörer.

Men ska just dessa ambitioner kunna bli verklighet krävs det givetvis att det finns ett vederhäftigt och robust kraftsystem, där man vet att elen är tillgänglig när man behöver den. Det är den empiriska bilden, och det har varit en förutsättning för att kraftsystemet ska kunna vara den här typen av möjliggörare.

Men som energipolitiken nu främst är utformad av regeringen, påhejad av Vänsterpartiet och Centerpartiet, är man uppenbart fast beslutet att göra det svenska kraftsystemet än mer väderberoende. Man satsar fortsatt brett på bidrag och subventioner, främst till de intermittenta kraftslagen.

När det gäller vissa av dessa partier är det väl uppenbart att det är strävandet efter ett totalt avskaffande av kärnkraften som utgör någon form av slutmål. Noteras kan dock att denna strävan för deras del överskuggar exempelvis utsläppen av växthusgaser, som trots det höga tonläget i debatten har pendlat mellan att vara svagt ökande och att vara konstant från Sveriges sida sedan Miljöpartiet tillträdde som regeringsparti.

Ska kraftsystemet kunna vara en ordentlig möjliggörare för andra sektorer krävs ett omtag, då vi redan nu har allt svårare att hantera den uppkomna effekt- och kapacitetssituationen samtidigt som vi ser att det blir svårare i närtid. Ska kraftsystemet kunna vara den ordentliga möjliggöraren krävs som sagt det här omtaget. Man måste ha goda förutsättningar för den planerbara kraftproduktionen.

Vi kan se problem för flera av kraftslagen. För kraftvärmens del i närtid har det handlat om att regeringen tillsammans med JÖK:arna på rekordtid

har forcerat igenom ogenomtänkta skatter med implikationer som man kanske inte har tagit i beaktande och som man verkar ha tagits på sängen av. Det är något som även har krävt att regeringen har tvingats vidta akuta åtgärder för att förhindra kriser som skulle ha drivits fram av deras egen politik.

Vi kan se orosmoln när det gäller vattenkraften, där den nationella planen för omprövning av densamma inte direkt går i takt med den politiska viljan och där det krävs aktiva insatser för att så ska bli fallet.

Vi kan se orosmoln kring kärnkraftens långsiktiga förutsättningar. Den befintliga överenskommelsen, i den mån den fortfarande existerar, inverkar delvis negativt kring den vinklade tolkningen av målangivelsen för energipolitiken. Där finns det nu i stället ett stort behov av att deklarerat att kärnkraften ska ha en given roll i Sveriges långsiktiga energiförsörjning.

Fru talman! Elen är en av de viktigaste energibärarna, som möjliggör ett fossilfritt samhälle. Men samtidigt finns det andra som får betydligt mer fokus i andra delar av världen och även i Europa. Sverige håller på att halka efter ordentligt gällande vätgasteknik.

Det är givetvis bra med svenska projekt som Hybrit, som vi är positiva till, för framställandet av fossilfritt stål. Men det är långtifrån tillräckliga ambitioner om Sverige ska kunna bli fossilfritt, då fler energibärare behövs. Därför föreslår Sverigedemokraterna att en nationell vätgasstrategi ska antas som ett offensivt steg för att man ska kunna implementera detta i flera sektorer, och det är främst kopplat till transportsektorn. Där har staten en roll att spela i infrastrukturen kring tankstationer för vätgas, exempelvis. Detta i sig skulle vara en mycket större insats för just väderberoende kraftproduktion än en direkt subventionering av kraftslagen, då det endast är lagringsteknik som kan parera för dess intermittens.

I vårt budgetförslag har vi en satsning på detta om 100 miljoner kronor, vilket vore ett första viktigt steg för att höja ambitionerna i Sverige.

I Sverigedemokraternas budgetförslag återfinns även högre ambitioner kring energiforskningen än i regeringens budget men även en specifik satsning på en forskningsreaktor för det som populärt kallas fjärde generationens kärnkraft. Sedan i våras finns ett tillkännagivande från riksdagen om att energiforskningsanslaget även ska vara tillgängligt för kärnenergiforskning. Det är något som tyvärr har varit eftersatt i Sverige under en lång tid som en följd av det tankeförbud som har rått här. En sådan satsning vore därför ett steg i rätt riktning utifrån det som riksdagen har beslutat om.

I konceptet kring fjärde generationens kärnkraft har vi möjlighet att återanvända det sedan tidigare använda kärnbränslet. I dag betraktas det som avfall, men det skulle kunna bli en tillgång och en resurs i framtiden.

Utifrån dagens bränsle nyttjar vi en mycket liten andel av energiinnehållet, och vissa långlivade isotoper medför ett behov av att slutförvara avfallet i närmare 100 000 år. Skulle vi i stället bestämma oss för att gå fram med just fjärde generationens kärnkraft skulle vi ha möjlighet att öka energiutbytet hundrafalt samtidigt som vi kan minska tiden i slutförvar med mer än 99 procent.

När det gäller de partier som normalt sett inte ser kärnkraften som något positivt men som ofta pratar om cirkulär ekonomi, resurseffektivitet och liknande undrar man: Med vilka andra avfall eller på vilka andra områden återfinns motsvarande potential? Här har man möjlighet att lösa ett

miljöproblem, och man belastar ett par tusen generationer färre än om ingenting skulle göras.

Detta om något vore en bra miljöpolitik och ett ordentligt steg för en ökad resurseffektivitet på riktigt.

Anf. 186 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Riksdagen har genom beslut den 27 november 2019 fastställt de ekonomiska ramarna för de olika utgiftsområdena. Det betyder att utgiftsområde 21 Energi får knappa 3,5 miljarder kronor för 2020. Givetvis finns det bra inriktningar i regeringens proposition, till exempel investeringsplanerna för Affärsverket svenska kraftnät och befogenheterna för detsamma.

I Vänsterpartiets budgetmotion 2915 redovisar vi en samlad budgetpolitik och ett förslag till utgiftsram för utgiftsområde 21 Energi. Förslaget till anslag inom utgiftsområdet Energi redovisas i en särskild motion, 3019. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Mot denna bakgrund väljer jag att avstå från att delta i beslutet om anslag och redovisar i stället min uppfattning i ett särskilt yttrande.

Vänsterpartiets budgetförslag utgör en plan för jämlikhet och grön omställning, där Vänsterpartiet satsar på välfärden i kommuner och regioner, minskar de ekonomiska klyftorna, prioriterar de ekonomiskt mest utsatta och föreslår ett stort klimatpaket för grön omställning.

Detta förslag finansieras framför allt genom höjda kapitalskatter och genom en höjd skatt för höginkomsttagare. När det gäller utgiftsområde 21 Energi vill jag framhålla följande. Jag hade velat se en ökning av anslaget 1:3 Insatser för förnybar elproduktion med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens budget. Vidare hade jag velat se en ökning av anslaget 1:5 Laddinfrastruktur längs större vägar med 50 miljoner kronor för en större satsning på laddinfrastruktur.

Eftersom vi tycker att det allmänna borde gå före i energiomställningen, till exempel när det gäller offentliga byggnader såsom sjukhus och skolor, borde de få möjlighet att installera sol- och kanske till och med vindkraft. Därför har jag även föreslagit att riksdagen därtill anvisar 750 miljoner kronor till ett nytt anslag för sol- och vindkraft i offentliga byggnader. Summa summarum blir att vi vill satsa 850 miljoner kronor mer än regeringen på utgiftsområde 21. Som jag sa tidigare framgår det av vår budgetmotion hur detta finansieras.

Fru talman! Det som har varit lite av styrkan i energifrågorna den senaste tiden är energiöverenskommelsen, som några av er slöt sommaren 2016. Det är ju ingen hemlighet att Vänsterpartiet inte är en del av denna överenskommelse. Men det finns några logiska förklaringar till att vi inte finns med där.

Oaktat vår ställning i några enstaka punkter i överenskommelsen finns det saker i den som gör att investerare och industri har vädrat framtidstro för en konkurrenskraftig industri som verkligen ses som en föregångare. En sak som gör dessa till vinnare och föregångare på många områden är att de får konkurrenskraftig el som även är förnybar. Och detta gillas av kommande generationer. Men det gillas även av stora kunder runt om i världen.

Vad händer nu med energiöverenskommelsen? I anföranden har det deklarerats vilka som har hoppat av den. Moderaterna och Kristdemokraterna väljer alltså att kliva av den så viktiga överenskommelsen. Jag och Vänsterpartiet ser verkligen den utveckling som dessa två partier har valt som mycket oroväckande. Då menar jag inte bara det oansvariga i att lämna energiöverenskommelsen.

Fru talman! En vädjan till mina kollegor: Låt oss fortsätta på denna gröna energilinje som kommer att göra oss till föregångare på resan till nollutsläpp och 100 procent förnybart. Världens länder tittar avundsjukt på oss, och då väljer några att börja sabotera denna gröna väg in i framtiden. Dessa länder tittar avundsjukt på Sveriges möjligheter och det som har hänt och händer för industrin.

Det finns stora aktörer som har anammat energiöverenskommelsen och tycker att den är bra. Att det finns några starka röster i svenskt näringsliv som har flaggat för kärnkraft och att några har valt att hoppa på den båten gör mig mycket förvånad.

(Applåder)

Anf. 187 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Birger Lahti nämner att det är mycket olyckligt att vi har valt att lämna energiöverenskommelsen. Då skulle jag vilja fråga om inte Vänsterpartiet också har en önskan om att finnas med i en sådan bred överenskommelse.

Jag delar Birger Lahtis synpunkt om att ju bredare och mer långsiktigt det kan vara, desto bättre är det för Sverige. Och industrin efterfrågar detta.

Det är rätt så många olika punkter som Birger Lahti också ser men som inte finns med i energiöverenskommelsen men som man vill ha med mer i framtiden.

Då är min fråga: Vill man från Vänsterpartiet lämna walkover, eller vill man använda sin parlamentariska möjlighet att vara med och påverka? Eller överlåter man detta helt till Miljöpartiet och Socialdemokraterna i en konstellation där man ändå är stödparti till regeringen när vi nu har lämnat energiöverenskommelsen?

Jag vet nämligen att Birger Lahti är mycket medveten om vilka förutsättningar som finns och hur mycket hårt jobb det är för våra industrier för att faktiskt få in alla de pengar som vi ska ha till skola, vård och omsorg och för att bygga välfärdslandet framåt. Hur ser Birger Lahti på att Vänsterpartiet får stå utanför och på era förutsättningar att vara med och påverka en bra och långsiktig energipolitik? Detta handlar oftast inte så mycket om ideologier och socialism eller inte socialism, även om Patrik Engström tog upp det som en del i det hela. Men det handlar om mycket pragmatiska lösningar, och vi har ofta samsyn i dessa frågor.

Anf. 188 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Lotta Olsson för frågan. Som säkert har framkommit i mitt arbete i utskottet försöker jag alltid vara pragmatisk, och jag försöker hitta lösningar. Samma sak gäller här. Jag är inte främmande för att titta på vad vi kan bidra med. Det fanns en förklaring till ett kongressbeslut och skrivningen att man kan bygga ny kärnkraft på befintliga platser om inte stöd finns. Men jag skulle faktiskt kunna göra en tolkning även av

mitt kongressbeslut om att så fort som möjligt kanske är 2040 eller 2045. Det är det snabbaste som vi kan fasa ut den.

Men denna skrivning räcker inte. Man vill backa in i en framtid. Många andra länder säger att världen inte efterfrågar att vi ska satsa på ny kärnkraft i ett land som Sverige eftersom vi har dessa förutsättningar: Vi är glest befolkat, vi har industrier och vi har investerare som går in med miljardbelopp i vindkraft. Och vi har en vattenkraftsresurs som är som ett batteri.

Jag förstår att det finns länder som ser kärnkraften som en del av lösningen. Men många har talat om att vi i Sverige skulle gå in och försöka med tvång. Det finns inga möjligheter att utan stöd få kärnkraft i Sverige som skulle fungera. Jag böjer mig för fakta om att kärnkraften kommer att tuffa på ett tag.

Jag tyckte att denna uppgörelse var vidöppen. Men det är bara marknaden som kan avgöra om vi ska ha kärnkraft eller inte. I dag inser jag att det kanske är det närmaste man kom. Men vi ska inte tro att vi i Sverige ska kunna få en ny reaktor i Sverige utan stöd.

Anf. 189 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Man kan titta lite på vår omvärld. I Tyskland har man gått över till vindkraft och använder en stor del av bulkenergin och importerar fossil gas från Ryssland. Är det en del av Birger Lahtis lösning när det förnybara inte räcker i Sverige i framtiden?

I Frankrike har man 75 procent kärnkraft och har nu ett mål om att fasa ut och försöka komma ned till 50 procent. Där har man inte vattenkraft utan försöker ha kärnkraften som bulk för att sedan bygga på med förnybart i form av vind och sol.

Tyvärr kan vi inte använda den stora kärnkraftsreaktorn solen till fullo än, eftersom vi inte kan lagra denna kraft. Men ingen vore gladare än jag om vi en dag kan göra det.

Anf. 190 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för debatten, Lotta Olsson!

Du tar upp två exempel, Tyskland och Frankrike. Som jag sa kan Sverige inte jämföras med de länderna, eftersom vi är ett glesbefolkat land. Det investeras mycket i vindkraft; det kommer att ha investerats 70–80 miljarder i Markbygden när det är färdigt, och det är mycket lite protester mot det. Jag förstår att det ibland är många som protesterar mot vindkraft i glesbygden, och vindkraften har sina problem. Men vi har vattenkraften, vindkraften och förnybart. Då kan vi inte börja med tvång.

Finland har Olkiluoto, som skulle ha kostat 3 miljarder euro. I dag är man uppe i 10 miljarder, och kraftverket är inte ens färdigt. Man vet inte när det kommer att börja producera. Där har du ett bra exempel på hur det går med kärnkraft, Lotta Olsson!

Anf. 191 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater för en politik för en trygg och säker energiförsörjning, vilket är en viktig motor i Sveriges ekonomi och avgörande för välfärden. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning oavsett var i landet man bor eller bedriver sin verksamhet.

Som vi ser det nu har Sverige flera utmaningar framför sig när det gäller att ställa om, både i industrin och i transportsektorn. En utmaning men också en tillgång som vi har framför oss är elektrifiering. Fler och fler rapporter visar att vi framöver behöver mer el, inte mindre, om vi ska klara klimatutmaningarna.

Vi kristdemokrater vill se en framtid för såväl vattenkraften och kärnkraften som vind-, sol- och biokraft. Sverige har i dag en energimix som vi ska vara stolta över, och vi kommer att behöva mer av allt. Vår gemensamma fiende i detta borde vara kolet och oljan, och ambitionen bör vara att vi ska putta bort det fossila på ett ansvarsfullt sätt.

Sveriges elbehov kommer att öka, och det betydligt, om vi ska fortsätta utveckla samhället, minska oljeberoendet och samtidigt klara klimatmålen. Jag stod för ett år sedan i denna kammare och sa precis det jag kommer att säga nu: Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 terawattimmar 2045 om alla åtaganden ska kunna uppfyllas. Här behövs alla icke-fossila energislag, och även ett utbyggt elnät är avgörande om detta ska gå i lås. Detta är ett påstående som bekräftas av en rad olika rapporter som har presenterats under det gångna året. Svenskt Näringsliv, IVA och energiföretagen pekar alla åt samma håll: När klimatfärdplanerna för transport- och industribranschen är sammanställda ser behovet ut att uppgå till minst 200 terawattimmar 2045.

Fru talman! Från flera håll hörs larmrapporter om Sveriges elförsörjning. Vi kristdemokrater tycker att det är dags att ta denna oro på största allvar. I dagsläget behöver vi ta ansvar för att det finns tillräckligt med el på rätt plats vid varje given tidpunkt, och så ser det inte riktigt ut i dag. När stora brister i elförsörjningen gång på gång påpekas och när oron har blivit en del av industrins vardag påverkar det framtidstron i så hög grad att vi behöver vidta åtgärder.

Industrin står för tusentals arbetstillfällen, som är viktiga för Sveriges välfärd. Fler företag gör i dag en omställning och går mot en elektrifiering och digitalisering. Om inget görs i närtid kommer fler företag att tvingas ompröva huruvida Sverige ger dem de bästa förutsättningarna. Det har stor betydelse vilka signaler vi skickar till investerare gällande nyetableringar av exempelvis data- och serverhallar. Vi behöver se och ta den oron på allvar.

Fru talman! I den energiöverenskommelse som slöts mellan fem partier 2016 finns ett energimål, samtidigt som det finns uttryck för fortsatt drift av kärnkraft. Den reformagenda som det då beslutades om är snart genomförd, och samtidigt har nya energipolitiska frågor dykt upp. Det är här de stora frågetecknen har dykt upp, vilket har gjort att vi från politikens sida inte har kunnat leverera en tydlighet gentemot branschen. Detta har varit ett problem.

Det är ingen hemlighet att vi tillsammans med Moderaterna har prövat frågan om en uppdaterad energiöverenskommelse som tydliggör ambitionerna gällande hur Sveriges energipolitik ska tolkas, att ett uppdaterat energimål bör provas samt vilka frågor vi ser som mycket angelägna att ta oss an och driva. Detta har vi inte fått gehör för inom energiöverenskommelsen, och vi har därför tagit beslutet att lämna den.

Vi har bland annat lagt fram förslag om att ändra energimålet så att det inte kan tolkas fel och så att kärnkraften kan finnas kvar även efter 2040.

Tillsammans med både moderater och liberaler presenterade vi för några veckor sedan nio punkter.

- Vi har ett mål om ett 100 procent fossilfritt elsystem.
- Vi vill värna befintlig kärnkraft genom livstidsförlängningar.
- Vi vill ha en färdplan mot fjärde generationens kärnkraft.
- Vi vill utreda elmarknadens utformning.
- Vi vill genomföra en analys av elförsörjningen.
- Vi vill ha gemensamma EU-regler för nya kärnkraftsreaktorer.
- Vi vill bedriva kärnteknisk forskning inom energiforskningen.
- Vi vill att skatter och stöd ska styra mot minskade utsläpp.
- Vi vill värna kraftvärmens konkurrenskraft.

Om vi bestämmer oss för att Sverige ska klara av omställningen till elektrifiering behöver Sverige återuppta planeringen av nya kärnkraftsreaktorer. Sverige borde samarbeta med andra kärnkraftsländer, både i Europa och i andra världsdelar, för att utveckla ett fåtal standardiserade kraftverk med en rimlig prislapp och byggtid. Ny kärnkraft är en viktig fråga inte bara för Sverige utan framför allt på en global nivå. I dag är det Ryssland och Kina som bygger flest reaktorer, och här har västländerna ett gemensamt ansvar att vara med.

Sverige behöver sätta press på våra grannländer Tyskland, Polen, Danmark och Finland att avveckla sin kolkraft. Dessa länder har kolkraft motsvarande 80 kärnkraftsreaktorer. Förutom att kolkraften är enormt klimatförstörande bidrar den årligen till att hundratals människors dör en för tidig död på grund av astma, cancer och andra sjukdomar orsakade av koleldning. Om dessa kolkraftverk inte stängs blir det som Sverige gör för klimatet närmast meningslöst.

Fru talman! Kristdemokraterna vill se en mångfald av förnybar energi inom transportsektorn, industrin, uppvärmningen och elproduktionen. Vi strävar efter ett energisystem som innehåller såväl storskaliga som småskaliga element anpassade till det lokala och industriella behovet.

Varje kraftslag har sina fördelar och nackdelar, och det är dessa olika kraftslag som ger en robust och hållbar energiförsörjning. Den stora utmaningen är att långsiktigt säkra och tillhandahålla el till internationellt konkurrenskraftiga priser och se till att det tillkommer forskning och nya tekniker inom olika energiområden, vilket kommer att vara centralt framöver för att vi ska kunna ha ett stabilt el- och energisystem. Det är tack vare kombinationen av kärnkraft, vattenkraft, biokraft och vindkraft som Sverige är det land inom EU som har lägst klimatutsläpp inom elproduktionen.

Kristdemokraternas samlade budgetförslag bör ses som en helhet. Ingen del, och inga delar, kan brytas ut och behandlas isolerat. Eftersom riksdagen har fastställt de ekonomiska ramarna för de olika utgiftsområdena och gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskar avstår jag från att delta i beslutet när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 Energi.

Anf. 192 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det var många intressanta saker som Camilla Brodin lyfte fram. Man skulle kunna tala länge om detta!

Jag är lite nyfiken, för KD talar om att man behöver utreda och ändra marknadsmodellen. Hur tycker Camilla Brodin att det går ihop med Clean Energy for All Europeans Package – eller ren energi-paketet – som Kristdemokraterna och Moderaterna klubbade igenom i Europaparlamentet så sent som i mars?

Anf. 193 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Detta är en fråga som vi har presenterat här. Vi bör titta på hela systemet, och man måste givetvis ta dessa frågor i beaktande.

Vi ser vilka utmaningar vi har i Sverige. Man behöver hitta en marknadsmodell som svarar upp mot att vi får en leveranssäkerhet inom landet, vilket riksdagen har fattat beslut om efter ett tillkännagivande i våras. Vi behöver se på frågorna gemensamt och lyfta upp dem, och det är också det vi har framfört ända sedan i våras.

Anf. 194 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag inte fick något svar. Tycker Camilla Brodin att det här går ihop med det man själv röstade igenom i Europaparlamentet?

Sanningen är ju att det inte gör det. Sanningen är att vi inte har någon svensk elmarknad, utan vi har en nordisk eller en nordisk-baltisk elmarknad. Det är inget vi kan bestämma här på egen hand.

Sanningen är att på europeisk nivå har Kristdemokraterna röstat för att plocka bort effektbaserade styrningar och att plocka bort den typ av prisättning som Camilla Brodin står i Sveriges riksdags talarstol och talar sig varm för. Det här går inte ihop.

Är det så att Kristdemokraterna på svensk nivå inte har koll på vad man röstar på i Europaparlamentet? Eller är det så att man tror att man genom beslut i Sveriges riksdag ska få hela det europeiska systemet att ändra sig?

Vad är det egentligen som gäller när det kommer till marknadsmodeller för Kristdemokraterna? Är det beslut som man fattar i Europaparlamentet, eller är det vad man säger i talarstolen här? För vi har ingen svensk elmarknad. Vi har en nordisk, en nordisk-baltisk eller en europeisk elmarknad, för det har Kristdemokraterna själva röstat för i Europaparlamentet.

Vad är det egentligen som gäller för Camilla Brodin och Kristdemokraterna?

Anf. 195 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Det är intressant att Rickard Nordin lyfter den här frågan när han vet att vi vill att man tittar på den ur ett helhetsperspektiv.

Oavsett vad man gör i EU behöver vi titta på den problematik som vi ändå ser här i Sverige och även titta på den elmarknadsmodell som vi ingår i.

Anf. 196 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Sverige har helt unika förutsättningar att klara omställningen till förnybar energi och samtidigt säkra försörjningstryggheten.

Många påstår att Sverige kanske har världens bästa förutsättningar för detta.

I det här arbetet har det varit en enorm fördel att ha en energiöverenskommelse på plats för att skapa långsiktighet och trygghet för marknadens aktörer, som även kan bidra till jobb och investeringar i Sverige. Nu väljer alltså Kristdemokraterna att lämna överenskommelsen, och med det sviker man alla företag som har trott på detta. De har trott på svensk politik och trott på långsiktighet när det gäller investeringar i förnybar energi.

Jag kan även utläsa av det Camilla Brodin har sagt i talarstolen att det är kärnkraften som är den springande punkten. På något vis handlar det om att rädda kärnkraften från marknaden; det är i alla fall så jag tolkar det.

Mina frågor till Camilla Brodin blir desamma som dem jag ställde till Moderaternas ledamot: Hur mycket ska staten subventionera kärnkraften? Eller är det vi elkunder som ska betala ett elpris som är två eller tre gånger så högt?

Anf. 197 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Ledamoten tar upp en rad olika frågeställningar. Här tycker jag att det är viktigt att se vad Socialdemokraterna har haft för svar när det gäller att kunna säkra att företagen har en leveranssäkerhet.

Titta på företagen i Skåne, och titta på företagen i Stockholm! Titta på alla de företag som står och knackar på dörren in till Sverige och som inte kan få besked om en energiförsörjning som man kan lita på!

Här tycker jag att Socialdemokraterna är skyldiga ett svar. Det enda man har sagt under den här tiden är att man är otroligt stolt över att man har några som bejakar kärnkraften på den ena sidan och några som bejakar vindkraften på den andra och att man ändå kan få ihop det hela. Det är absolut beundransvärt, men man tar inte problemen på allvar.

Här har Socialdemokraterna själva gått emot en överenskommelse genom att lägga fram kraftvärmeskatten och avfallsförbränningsskatten, vilket gör att man nu får lappa och laga det man själv har varit med och åstadkommit med ett krispaket och med en kortsiktig lösning.

Det här tycker jag är den stora frågan i hela systemet. Visst, vi har kärnkraften, men vi kommer att behöva ha mer av allt – mer av allt som vi har i Sverige i dag. Det gäller både kärnkraft, vattenkraft, vindkraft, solceller och biokraft. Vi kommer att behöva mer av allt om vi ska kunna leverera med svensk leveranssäkerhet framöver.

Anf. 198 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte fick svar på frågorna. Men jag hade kanske inte heller räknat fullt ut med det.

Jag förstår att Kristdemokraterna och Camilla Brodin kan vara lite upprörda över den uppgörelse som energiministern gjorde med branschen när det gäller lokalkapacitet. Hela er argumentation gick ju omkull med detta. Det blev lägre elnätspriser och mer kapacitet i näten i Skåne och i Stockholmsregionen. Det är en fantastisk uppgörelse – lägre priser för konsumenterna och mer kapacitet i nätet. Det är fantastiskt!

För mig framstår detta, precis som för Moderaterna, som kärnkrafts-socialism. Det är det jag landar i: kärnkraft till vilket pris som helst oavsett konsekvenserna. Det gör mig djupt oroad, Camilla.

Anf. 199 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag vet inte i vilken ände jag ska börja. Men här kan man tacka Socialdemokraterna för det Olof Palme ändå gjorde på sin tid när han valde att satsa på kärnkraften till att börja med.

Men sedan kan ni inte stå upp för de beslut som ni fattar. Tycker ni verkligen att det är en långsiktighet i den lappa-och-laga-teknik som ni nu använder för att kortsiktigt kunna lösa energiproblemen och elproblemen i Skåne och i Stockholm? Vad blir nästa ställe? Vilka pengar ska man använda då för att lappa och laga igen? Jag tycker att det är oansvarig politik.

Här behöver vi hitta ett sätt som ger marknaden långsiktiga förutsättningar att bedriva detta på marknadsmässiga villkor. Här har Socialdemokraterna någonting att svara upp emot.

(Applåder)

Anf. 200 PATRIK ENGSTRÖM (S):

Fru talman! I dag debatterar vi utgiftsområde 21 Energi.

Först vill jag yrka bifall till förslaget i propositionen och avslag på motionen.

Den 27 november beslutade riksdagen om ramen till drygt 3,4 miljarder kronor. Energipolitiken är långsiktig, och den är till stora delar en följd av energiöverenskommelsen. Sverige ska ha ett robust elsystem med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser.

Runt om i Sverige ställer industrin om till en mer klimatvänlig produktion. När industriföretagen minskar användningen av fossil energi kommer det att göra enorm skillnad för klimatet. Men vi ska också komma ihåg att vi framtidssäkrar Sverige som industrination och svenska jobb.

Fru talman! Efter dagens debatt kan man fråga sig: Är vi på rätt väg? Ser vi några positiva tecken? Jag måste ändå försöka lyfta blicken och säga: Ja, det gör jag.

Någon i debatten nämnde initiativet Hybrit, som SSAB, LKAB och Vattenfall har börjat med. Det är ett lysande exempel på projekt som går ut på att göra fossilfritt stål. SSAB ska nu erbjuda det första fossilfria stålet på marknaden redan 2026.

Vi ser en transportsektor som elektrifieras, och användningen av bi drivmedel från bland annat skogen ökar. Vi ser en vindkraftsbransch som fullkomligt har exploderat, där det planeras för investeringar på 80 miljarder i ny vindkraft. Vi ser att solcellsrevolutionen fortsätter med över 10 000 nya nätanslutna solcellsanläggningar under 2018.

Men vi ser också att omställningen ställer nya krav på samhället.

Det finns utmaningar, och dem måste vi hantera på ett ansvarsfullt sätt. Därför är det bra att regeringen gör följande prioriteringar i budgeten för 2020.

För att nå de energipolitiska målen behövs en fortsatt kraftfull och målmedveten satsning på forskning och innovation inom energiområdet. Den ska även fokusera på områden som har förutsättningar för tillväxt och export.

För att möta samhällets behov av effektiv energiförsörjning behöver också tillståndsprocesserna effektiviseras.

Fossilberoendet i transportsektorn måste brytas. Därför införs ett nytt stöd för laddinfrastruktur längs våra större vägar.

En nationell strategi för elektrifiering tas fram, och en elektrifieringskommission tillsätts.

Länsstyrelserna i Stockholm, Skåne, Uppsala och Västra Götaland ska kartlägga, analysera och redovisa effektsituationen på regional och lokal nivå i respektive län.

Elmarknadsinspektionen får förstärkningar samt ett uppdrag om kapacitetsbristen i elnäten i tillväxtregionerna och ska föreslå möjliga lösningar.

En utredning ska även titta på förutsättningarna att låta fler få möjlighet att ta del av skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el.

Stödet för solceller fortsätter under 2020 genom att det befintliga investeringsstödet stärks.

Regeringen avser att införa ett nytt avdrag för grön teknik 2021.

Elnätsavgifternas utveckling kommer att följas noggrant, och Energi-steget för energieffektivisering i industrin fortsätter även det 2020.

När det gäller EU och internationellt samarbete pågår ett intensivt arbete med att genomföra förändringar som EU:s översyn av energilagstiftningen medfört.

En skatt på förbränning av avfall har införts. Syftet med skatten är att vi ska nå de nationella klimatmålen och en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering. Det är nu viktigt att regeringen följer utvecklingen för kraftvärmens konkurrenskraft.

Frågorna om reduktionsplikt för biodrivmedel i flyg och slopade avslutningsavgifter på havsbaserad vindkraft bereds i Regeringskansliet.

Någon nämnde tidigare Svenska kraftnäts investeringsplaner, och vi kan konstatera att det är 13 miljarder kronor det handlar om för åren 2020–2022. Bara här i Stockholmsområdet genomförs nätinvesteringar i mångmiljardklassen de närmaste åren.

Det händer alltså mycket på energiområdet.

Fru talman! Vad är då skillnaden mellan partierna på energiområdet? Jo, de konservativa partierna – Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna – vill alla minska anslagen med mellan 254 och 524 miljoner. Det som är gemensamt för de konservativa är det kompakta motståndet mot att stödja solcellsutbyggnaden, samtidigt som man ska rädda kärnkraften på marknaden.

Vänsterpartiet gör ambitiösa satsningar med 850 miljoner på sol- och vindkraft i offentliga byggnader – intressanta tankar.

Fru talman! Avslutningsvis ska jag säga några ord om långsiktig energipolitik och vad det betyder i landet.

Jag kommer från Avesta i Dalarna, en fantastisk plats att leva och bo på och med stolta industritraditioner inom stål, trä och kartong. Industrin där har varit duktig på att ställa om. De har specialiserat sig och är världsledande i tillverkning av produkter på sina områden. Men nu ställer hela samhället om, och digitaliseringen gör att en ny elintensiv bransch växer fram, nämligen serverhallar.

I just Avesta planerar nu Google för en riktigt stor serverhall. Man kan ju undra varför Google väljer att etablera sig i Sverige och Avesta. Vad jag kan se handlar det om en lång industritradition som skapat en elinfrastruktur-

tur som gör att det finns ett robust elnät med hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser.

Fru talman! Detta riskeras nu när M och KD väljer att lämna energiöverenskommelsen – en överenskommelse som i stort sett alla hyllat, från svensk industri till miljörelsen och alla däremellan. Det är en överenskommelse som givit stabilitet och långsiktighet och gjort att det exempelvis planeras för vindkraftsinvesteringar på 80 miljarder. Denna överenskommelse innebär inte något stoppdatum för någon kärnkraft. Det är tillåtet att livstidsförlänga och att bygga ny kärnkraft. Inga politiska beslut har fattats om att lägga ned några kärnreaktorer. Ändå väljer man alltså att lämna energiöverenskommelsen.

Agerandet från M och KD riskerar nu att kasta in Sverige i en förlamande debatt om kärnkraft där ingen är vinnare, och det ska de hållas ansvariga för. Det kan inte nog understrykas att energipolitiken är långsiktig och så kommer att vara under lång tid framöver.

(Applåder)

I detta anförande instämde Åsa Eriksson, Monica Haider och Mattias Jonsson (alla S) samt Birger Lahti (V).

Anf. 201 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för att jag får möjlighet att ställa några kompletterande frågor efter Patrik Engströms anförande.

Patrik Engström varnade oss tidigare för kärnkraftssocialism. Självt blev jag väldigt rädd av det begreppet. Socialism är alltid en fara, som jag ser det.

Jag skulle vilja fråga Patrik Engström om det inte är energisocialism när man vill ha kvar solcellsstödet, för vi behöver faktiskt inte solcellsstöd längre. Ikea säljer nu solceller, och man får efter relativt kort tid, fem eller sju år, tillbaka sina pengar som man satsat på solceller. Då tycker jag att det är väldigt konstigt att staten väljer att prioritera just solceller. Jag ser det som en socialistisk handling att staten ska betala när man faktiskt kan betala själv.

Vidare läggs skatt på förbränning av avfall, vilket får till följd att man kanske inte tycker att det är en verksamhet som man vill hålla på med. Då kommer vi att få andra problem. Vi kommer att få effektproblem, och vi kommer också att få avfall som kanske inte kommer att hanteras på ett miljömässigt bra sätt. Det här är verkligen energi- och också klimatsocialism.

Fru talman! Jag måste fråga Patrik Engström om inte det här är mycket mer oroande än den kärnkraftssocialism som Patrik Engström känner rädsla för.

Anf. 202 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag lyckades sätta ett ord, ”kärnkraftssocialism”. Så kan det bli.

Först och främst är Lotta Olssons frågor relevanta.

När det gäller avfallsfrågorna kan jag tycka att det är ganska rimligt att man ska bära sina egna miljökostnader. Vi har satt upp ett mål politiskt om att vi ska styra mot ett fossilfritt samhälle. Ska vi då ge subventioner och stöd för våra nedsättningar på vissa områden? Är det så vi ska ha det när

det gäller det fossila? Det vi faktiskt gör är att vi tar bort nedsättningen. Det tycker jag ändå att vi bör ha med oss.

Sedan är det utmaningar med kraftvärmens och fjärrvärmesektorns konkurrenskraft generellt. Som jag sa måste vi följa detta noga, för kraftvärmesektorn är en helt avgörande sektor för att vi ska klara omställningen.

Den andra frågan får jag nog besvara i nästa replikskifte, för jag glömde tyvärr att skriva ned den.

Anf. 203 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan påminna Patrik Engström om att frågan var varför vi ska ha riktade stöd till solceller som faktiskt inte längre behövs. Jag kan inte förstå varför en bra investering i solceller i ett hus eller en lägenhet som man äger, vilket ger en avskrivning på fem till sju år, ska subventioneras av staten.

I min värld handlar energipolitik också om hur man sparar på resurser. Jag tycker inte att staten ska gödsla med resurser där de inte behövs. Precis som jag sa i replikskiftet med Birger Lahti tidigare behövs det pengar till så mycket annat än onödiga stödfunktioner. Jag vill gärna ha svar på det.

Anf. 204 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag ber Lotta Olsson om ursäkt för att jag inte svarade förra gången.

Lotta Olsson kanske inte uppfattade att vi aviserar ett nytt stöd 2021. Vi har kvar solcellsstödet under 2020, och 2021 kommer en ny form av stöd eller avdrag.

Jag tror att vi i framtiden kommer att behöva stödja nya energislag som ska komma in på marknaden. Det är uppenbart att solcellsstödet har varit extremt populärt, för många solcellsanläggningar har byggts, vilket är bra. Men nu ser vi att vi i framtiden kan dra ned och bort stödet, och därför aviserar vi detta för 2021.

Anf. 205 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Ledamoten Patrik Engström lyfte upp flera utmaningar, och det finns ju en hel del. Vi har kapacitetsutmaningar, vi vill elektrifiera industri och transporter och vi vill kunna välkomna hit mer elintensiv industri.

Ledamoten lyfte också upp att den svenska industrin har hyllat energiöverenskommelsen. Men före sommaren var den samlade basindustrin för att Ringhals 1 och 2 ska läggas ned.

Jag förstår inte hur ledamoten menar att energiöverenskommelsen skulle svara på framtidens utmaningar. Vill Socialdemokraterna inte ta ansvar för de klimatutmaningar vi har och stärka svensk industri och konkurrenskraft? Hade de velat göra det hade de samlat riksdagens alla partier för att föra nya samtal om en ny energiöverenskommelse som verkligen tar itu med klimatutmaningarna och stärker svensk konkurrenskraft.

Anf. 206 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Arman för frågan.

Det är uppenbart att energipolitiken har engagerat många det senaste året. Det finns säkert flera skäl till detta intresse. Ett skäl är att det har

spridits en oro för om vi kommer att klara detta. Svaret från Liberalerna och andra borgerliga partier har varit mer kärnkraft. Det har de all rätt att tycka, och så kan det vara. Ny kärnkraft tenderar dock att bli väldigt dyr att bygga, och jag ser inte att konsumenterna är särskilt intresserade av att betala priset för detta.

Ska vi låta marknaden styra energimixen? Det uppfattar jag att vi gör i energiöverenskommelsen. Där finns inget stoppdatum för kärnkraft, och det finns möjlighet att livstidsförlänga och till och med bygga ny kärnkraft.

Jag hade inte sagt nej om Liberalerna velat ansluta sig till energiöverenskommelsen, men nu har vi tyvärr inte kvar energiöverenskommelsen. Vad detta kommer att leda till i framtiden vet jag inte.

Det är uppenbart att energipolitiken behöver långsiktighet, men så här ett dygn efter att överenskommelsen föll är det för mycket begärt att be mig svara på frågan om vi ska ta nya tag för en energiöverenskommelse 2.0. Vi hade en bra överenskommelse som vi kunde ha byggt vidare på. Nu valde vissa partier att lämna den, och då får de stå sitt kast.

(Applåder)

Anf. 207 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Det kommer inte som en blixtnedslag från en klar himmel att vi tycker att regeringen borde kalla till nya samtal. Såväl vi som Moderaterna och Kristdemokraterna har begärt det ganska länge.

Till saken hör att dagens energiöverenskommelse inte svarar på morgondagens utmaningar. De energipolitiska målen om 100 procent förnybart är som att säga: "Välkomna till vår stad. Ni får gärna bygga er kontorsbyggnad här, men vi har som mål att det ska vara ett grönområde här om 20 år." Skulle ett företag investera då? Det tror inte jag.

Vi behöver ha en energipolitik som stärker svensk konkurrenskraft och på riktigt tar itu med klimatutmaningarna, och då krävs det att regeringen både tar sitt ansvar för det och bjuder in till breda samtal.

Anf. 208 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag hör att Arman är lite besviken över att inte vara med i en energiöverenskommelse. Jag hade gärna sett en där Liberalerna också var med.

I en överenskommelse ingår det att man får förhandla; man får ge och ta. Jag tror att Liberalerna kunde ha varit en vinnare när det gäller det underlag som skickades ut till genomförandegruppen och som vissa partier valde att säga nej till. Men nu är vi inte där. I förhandlingar får man som sagt ge och ta, och låser man fast sig vid en målbild och inte är beredd att förhandla utifrån någon annan princip blir det tyvärr svårt att göra överenskommelser.

Anf. 209 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tar vid där Patrik Engström och jag slutade vårt tidigare replikskifte. Som jag påpekade bryter kraftvärmeskatten och den kommande avfallsförbränningsskatten mot den överenskommelse vi gemensamt gick in i. Jag fick inget svar på om Patrik Engström ansåg att man bröt den.

Det handlar om ett snabbt genomförande med tre månaders respit för att genomföra denna omställning. Enligt Lagrådet och branschen pekar inget på att detta är en miljöinvestering. Att inte ens lyssna till det utan låta en hel bransch gå på knäna och lägga ned produktion samtidigt som Skåne och Stockholm har kapacitetsbrist förvärrar situationen.

Sedan lanserade man ett krispaket. Vet ledamoten hur många företag som hörde av sig till respektive region när de hörde att det ändå fanns lite kapacitet? Denna kapacitet klarade ändå bara av att kompensera i det akuta läge som var just där och då.

Jag fick några frågetecken i huvudet när jag hörde att energiöverenskommelsen inte finns kvar. Jag uppfattar det som att den är helt död eftersom ledamoten sa så. Har övriga också lämnat överenskommelsen? Det har jag i så fall missat.

Hur ska vi fortsättningsvis hantera leveranssäkerheten och ta ansvar för att företagare ska kunna etablera sig i våra storstäder?

Anf. 210 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag vet givetvis inte hur många företag som hörde av sig till ledamoten angående kapacitetsbristen. Men ett antal företag hörde av sig till mig. Hur många kan jag inte säga på rak arm, men det var ett antal företag som uttryckte oro för framtiden.

Som jag tidigare sa uppfattade jag att det som gjordes ändå var bra. I det som Camilla Brodin kallar ett krispaket löste vi den akuta kapacitetsbristen samtidigt som vi sänkte elnätskostnaderna. Det måste väl trots allt ha varit bra för branschen.

Vad gäller kapacitet i övrigt är det precis som ledamoten säger. Kraftvärmens är en nyckelfråga, och vi måste värna kraftvärmesektorns konkurrenskraft över tid.

En annan del är investeringar i nät. Man kan ställa sig frågande när man börjar titta på hur många miljarder som just nu investeras i nät och man ser att vi ändå har ett uppbyggt behov. Detta tyder på en enorm skuld egentligen. Vi har inte investerat i nät som vi borde tidigare. Detta är tragiskt, men vi kan inte göra så mycket åt det. Vi investerar så många miljarder i dag att det är snudd på svindlande. Ta det inte som en absolut sanning nu, men jag tror att det är mellan 13 och 15 miljarder bara här i Stockholmsregionen de närmaste åren.

Hur mycket mer ska vi orka satsa på kort tid för att lösa detta? Om det hade varit enkelt hade vi gjort det, vill jag påstå. Jag anser att kapacitetsbristen gäller kraftvärmens och nätfrågan.

Anf. 211 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Det är bra att du redogör för en liten del av de frågor jag ställde, Patrik Engström. Min fråga gällde att jag uppfattade att du berättade här att energiöverenskommelsen har fallit helt och att det inte finns några partier som har någon överenskommelse kvar, trots att vi bara är två partier som har lämnat den.

Sedan undrar jag: På vilket sätt skulle det bud som ändå kom vara Liberalerna till gagn när man inte var beredd att samtala med samtliga partier? Ville man bara samtala med Liberalerna? Jag förstår inte.

Anf. 212 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Energiöverenskommelsen är inte död. Däremot är den av begränsad omfattning, minst sagt, när två partier lämnar den. Jag vill nog påstå att i det bud eller dokument som skickades över till bland andra Camilla var i stort sett alla krav som ställts tillgodosedda, utom ett. Det handlar om subventionerad kärnkraft. Varför vill vi inte subventionera kärnkraften? Jo, därför att vi vill prioritera välfärden.

Anf. 213 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Även om det var i en bisats var det välkommet att Patrik Engström lyfte upp tillståndsprocesserna. De är ett stort problem och en av anledningarna till att vi har den kapacitetsutmaning som vi har just nu, med långa ledtider när det kommer till att bygga bland annat elnät. Jag är därför lite nyfiken: Vad har Socialdemokraterna för förslag för att korta ledtiderna och minska tillståndsprocessernas omfattning?

Anf. 214 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! När det gäller den utredning som, om jag kommer ihåg rätt, kom tidigt förra hösten eller i somras och som handlade om detta vet Rickard Nordin mycket väl att den fortfarande bereds i Regeringskansliet, som det så fint heter. Jag kan därför inte direkt svara på exakt vad som kommer att ske.

Jag kan dock konstatera att när vi träffar branschen, oavsett vem det är, kommer denna fråga upp. Det är helt uppenbart att om vi lyckas ta ett antal steg, som kanske till och med är ganska små men ändå går i rätt riktning på detta område, kommer det att få avgörande betydelse för det som ledamoten Nordin tar upp, nämligen hur vi ska hantera tillståndsprocesserna när vi bygger nya nät.

Anf. 215 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nätkoncessionsutredningen bedöms kunna minska tillståndsprocesserna med ett till två år. Om man då går från tio till tolv till i bästa fall åtta till tio löser det inte problemet. Anledningen till att jag frågar är att varje gång vi sitter i förhandlingar inom januariavtalet pushar Centerpartiet, som enda parti, stenhårt på för kortare tillståndsprocesser och snabbare och effektivare genomförande, såväl på nätet som för industrietableringar och produktion av olika slag. Varenda gång! Och vi är ensamma om att driva dessa frågor.

Om Nätkoncessionsutredningen är det enda svar Socialdemokraterna har blir jag orolig, för då kommer vi inte att komma framåt i detta. Det räcker helt enkelt inte. Det är branschens bedömning och också utredningens bedömning att detta bara är ett första steg. Om Socialdemokraterna inte har några andra besked eller förslag att ge blir jag orolig.

Anf. 216 PATRIK ENGSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Jag kan meddela Rickard Nordin att jag stöder honom i arbetet och förhandlingarna. Det är helt uppenbart att om vi inte löser detta får vi stora problem, inte bara på energiområdet utan på en mängd andra områden i samhället, för samhällsutvecklingen går mycket fortare än vad tillståndsprocesser eller för den delen vissa politiska processer gör. Detta

är en nyckelfråga för samhällsutvecklingen, vill jag påstå, och jag stöder Rickard i dessa diskussioner, även om jag inte är med i de rummen.

Anf. 217 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Tänk på vad som händer i energivärlden! När vi hade denna debatt för ett par år sedan – inte så länge sedan – fanns inte energiöverenskommelsen. Den skrev politisk historia i Sverige. Då var fem partier eniga om långsiktighet, stabila spelregler och bra villkor. Energibranschen gjorde vågen, och konfliktnivån sänktes. Äntligen skulle vi kunna ta bort frågan från den politiska dagordningen. Äntligen skulle det bli lite lugn och ro i energidebatten, och trygga investeringar för dem som vill satsa på ny produktion.

I verkligheten blev det uppenbarligen inte långsiktiga spelregler. I verkligheten finns det partier som raserar långsiktighet och stabilitet för partipolitisk vinning, och kanske i brist på annan klimatpolitik, utan att ens vilja komma till förhandlingsbordet. För sanningen är att vi i dag skulle ha haft det första förhandlingsmötet. I dag skulle vi fortsätta att diskutera de framtida utmaningar vi ser. Det finns ett antal utmaningar. Att man då hoppar av diskussionerna innan de ens har börjat visar med all önskvärd tydlighet att det inte var intressant att diskutera. Att man i nästa andetag bjuder in samtliga partier till samtal gör en lite fundersam. Vad är ett handslag från Moderaterna eller Kristdemokraterna egentligen värt?

Hur ska jag kunna lita på att man vill vara överens om saker och ting på lång sikt om man hoppar av så fort det inte passar? För mig är det otroligt oförståeligt. Och det är inte värdigt den som vill ta ansvar och vara med och styra Sverige och ta ansvar för svensk konkurrenskraft. Energiföretagen gick i går ut och sa att avhoppet hotar investeringar – investeringar som behövs så väl, investeringar som kan tackla verkliga problem, inte politiskt utmålade väderkvarnar.

Verkligheten bygger i stället väderkvarnar, eller vindkraft. För inte ens de mest optimistiska scenarierna, som vi hade för tre eller fem år sedan, kunde pricka in hur bra det har gått sedan dess. De överträffas radikalt. Teknikutvecklingen är fenomenal. Det har aldrig varit så billigt att bygga solet eller vindkraft. Ny solet konkurrerar faktiskt ut befintlig kolkraft i stora delar av världen, och i Sverige byggs vindkraft på marknadsmässiga villkor. Notera: marknadsmässiga villkor! Det kanske är första gången i svensk historia som detta görs för energiproduktion, och det är väl något som vi ska bejaka.

Vi ska fasa ut elcertifikaten. De behövs inte längre. Men vi ska inte hitta på andra subventioner och politiska pekpinnar om vad vi ska bygga i stället.

Det är spännande med den teknikutveckling där vi kan bygga på marknadsmässiga villkor och vi ser att det är något som kan drivas på. Kanske el och energi inte är något vi behöver hushålla med i framtiden? Detta kan skapa nya möjligheter som tillsammans med klimatförändringarna och botandet och stoppandet av dessa kan skapa helt nya affärsmöjligheter. Men samtidigt behöver såklart vägen dit bli så smidig som möjligt. Vi måste nyttja de system vi byggt och den verklighet som människor lever i. Det kommer inte att vara så att alla människor går upp mitt i natten och tvättar, till exempel. Det är sådant som i så fall ska skötas per automatik. Men vi behöver en användarflexibilitet för att kapa effektoppar, för det är det som

har varit det stora problemet. Det är ju inte så att det har saknats el under alla dygnets timmar till Malmö, till exempel, där man har haft kapacitetsutmaningar. Det är vissa tillfällen, och då är det ganska dumt att inte adressera just dessa tillfällen. Det kan man göra med ny teknik.

Vi ser i de scenarier som Energimyndigheten har tagit fram att om vi låter just marknaden styra kommer vi att klara rätt mycket av de här utmaningarna. Om man låter elpriset variera och till exempel inte har en fast skatt som styr mot ganska dumma institutioner som ser till att vi inte kan nyttja de prisvariationer som faktiskt finns, då behövs inte subventioner till enskilda kraftslag.

Om vi låter marknaden agera och rensar i regelverken kan vi få till nya affärsmodeller och frigöra andra genom flexibilitet. Den där lagringen av solenergi som Lotta Olsson talade om innan kan jag meddela redan finns. Vi lagrar ganska mycket sol till exempel i svensk biokraft, i den svenska skogen, som vi sedan använder i kraftvärmes. Vi kan lagra solel i pumpkraft i vattenkraften, så när det är väldigt mycket sol lagrar man det i vattenkraftsmagasinen. Hela omställningen till elbilssystemet ger en fantastisk potential för energilagring i de batterier som finns där.

Det här är inte en teknisk utmaning; det är redan löst för länge sedan. Det här handlar om politisk vilja.

Diskussionen om enskilda kraftslag lämnade vi i Centerpartiet bakom oss vid Alliansens energiöverenskommelse. Vi sa: Fine, bygg kärnkraft, den som vill! Det har varit tillåtet i ett decennium. Men uppenbarligen ville ingen. Då tänker jag att det är ganska onödigt att öppna den diskussionen igen.

Det är lite spännande att de som vanligtvis sjunger marknadslov helt plötsligt vet vilken teknik som är bäst och vilken lösning som ska användas men kanske glömmer bort vilka subventioner som krävs, därför att marknaden aldrig någonsin har byggt ett sådant kraftverk.

Låt oss i stället fokusera på problemen och vilka lösningar som finns, alltså de problem som finns i verkligheten och vilka lösningar som är bäst lämpade att hantera dem. Det hade jag jättegärna diskuterat inom ramen för en ny diskussion i energiöverenskommelsen.

Vi har ju en lokal effektbrist, en kapacitetsutmaning, i flera städer runt om i Sverige. Det har varit problem i Malmö och Stockholm. Uppsala har haft det länge liksom Mälardalen. Här finns riktiga utmaningar att ta tag i. Men då är det ju flaskhalsarna i näten man ska fokusera på. Du kan producera hur mycket energi du vill, men det hjälper inte om den inte når in i städerna. Jag har nog inte hört någon föreslå vare sig stora vindkraftsparker eller kärnkraftverk inne i centrala Stockholm eller Malmö.

Det handlar snarare om flexibilitet, utbyggnad av näten, energieffektivisering, lokala marknader och tillståndprocesser, där Centerpartiet har förslag på inte bara kortade processer generellt utan ett grönt spår för miljösäkra investeringar. Det är trevligt att Patrik Engström håller med oss, men det räcker inte riktigt att en enskild ledamot i Sveriges riksdag gör det. Det vore bra om hans regering också ville driva den typen av frågor.

Vi ser också en utveckling där vi på lite sikt kan få en del utmaningar kring till exempel systemtjänster och en del av den nationella effektbalansen. Då är det det vi ska tackla. Då är det det vi ska sikta på, och det är då vi måste titta på vilka lösningar som finns.

Det är klart att kärnkraft är en lösning i så fall. Men det är inte självklart den bästa lösningen. Tittar man på hur man upphandlar systemtjänster i andra länder ser man att batterier vinner på frekvensregleringen, till exempel. Vi ser att vindkraften kan leverera reaktiv effekt. Det säger de ju redan i dag: Om ni bara efterfrågar det löser vi det.

Problemet är att än så länge är det ingen som efterfrågar det. Varför ska vi då politiskt bestämma att någon ska få betalt för något som inte behövs? Den dagen vi har en brist är det väl rimligt att vi upphandlar den bristen, och så får vi se vilken teknik det blir i stället för att politiken ska bestämma.

Vi kommer också att behöva mer el framöver. Då behöver vi ta ansvar för den omställningen. I andra delar av den här budgeten ger vi stöd för att ståltillverkningen ska gå utan koldioxidutsläpp. Vi gör satsningar på minusutsläpp, där Stockholm Exergi faktiskt den här veckan har invigt en anläggning som gör att man kan fånga in koldioxid från atmosfären. Det är pengar som vi har varit med och satsat.

I den här delen av budgeten gör vi också satsningar på att bygga ut laddinfrastrukturen där den inte är marknadsmässigt lönsam för att man ska kunna vara med och ställa om. Det handlar om Norrlands inland, delar av Småland, Dalsland, Värmland – ställen där det är ganska glest, men där man kommer att behöva de här grejerna för att kunna vara med och ställa om.

Slutligen, fru talman, har vi haft en fantastisk utveckling i Sverige. Det här är som sagt kanske första gången någonsin som vi kan bygga saker på marknadsmässiga villkor. Låt oss då inte förstöra det, utan låt oss bejaka det. Det kanske inte passar alla partiers politik, men då kanske det är politiken som det är fel på och inte marknaden.

Vi i Centerpartiet kommer att värna den gröna omställningen. Vi värnar svensk industri, svensk konkurrenskraft och hushållen. Det borde fler partier också göra.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 218 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Det är spännande att höra Rickard Nordin och hans framtidsvisioner och även vilka problem den nya konstellationen i januariöverenskommelsen verkar ha. Där pushar Centern för snabbare tillstånd och har svårt att få igenom det. Det vore väl jättebra med en ny energiöverenskommelse eftersom det verkar svårt att få igenom sådana saker i det här sammanhanget. En bra sak att ta med!

Rickard Nordin pratar också om att alla energislag ska bära sig själva, samtidigt som solcellsstödet inte verkar vara i samma regelverk. Men vi behöver faktiskt inte stödja solceller längre.

Om det nu är så att man kan klara sig med solceller och vindkraft vore väl Gotland ett jättebra område som man kan låta vara helt självförsörjande på fossil- och kärnkraftsfri energi. Men så ser det inte ut. Tvärtom vill man ha en ny kraftledning till Gotland, vilket jag förstår.

Det håller inte i praktiken. Vi är inte där än. Vi bejakar verkligen att man bygger ut batterier och ny teknik, att det går väldigt mycket framåt. Men vi är inte riktigt där.

Vi behöver fasa ut vindkraftscertifikaten. Det anser jag också. Det är jätte viktigt.

Om vi nu ska köpa in el och den inte finns, för det är ju faktiskt så att Tyskland bara har vindkraftsel, är det då fossilel vi ska köpa in om vi inte kan producera själva?

Det är många frågetecken. Jag tror absolut att intentionen är god, men jag får verkligen inte ekvationen att gå ihop.

Anf. 219 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu ska vi försöka att beta av och kanske upplysa Lotta Olsson om ett par saker.

Vi handlar ju rätt mycket med el i både Sverige och Norden, och den mesta importen som sker är norsk vattenkraft och inte tysk fossilel. Det tycker jag alltså att vi kan glömma med en gång.

Det vore absolut värt att lyfta snabbare tillståndsprocesser i energisamtal, men varför kom ni inte i dag då? Ni hade ju möjlighet att komma dit och driva det. Det fanns en jättefin agenda att diskutera, men ni valde att inte dyka upp. Vad är egentligen problemet, Lotta?

Det är klart att vi inte kan lösa allt med solceller och vindkraft. Det är det heller ingen som har påstått. Jag lyfte till exempel fram biokraften och vattenkraften i mitt anförande. Det är ingen som tror att vi kan lösa allting med en enda sak. Det är kombinationen som är överlägset bäst marknadsmissigt, och det brukar vara någonting som Moderaterna tar fasta på. Man brukar vilja att marknaden ska styra.

Vi ska fasa ut solcellsstödet. Det står till och med överenskommet i budgeten. Jag ser alltså inte vad problemet är.

När det gäller Gotlandskabeln tror jag att Lotta Olsson får läsa på lite. Gotlandskabeln behövs ju framför allt för att Gotland vill exportera mer el och för att de befintliga kablarna är gamla och slitna, vilket gör att man orsakar elavbrott när man renoverar dem. Det har ingenting att göra med att man liksom inte klarar sig bara på sol och vind.

Jag tror att Lotta Olsson får läsa på lite om både handel, solceller och Gotlandskablar. Och så kan man dyka upp till förhandlingarna om man vill ha igenom någonting.

Anf. 220 LOTTA OLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag har absolut ingenting emot att Gotland får en kabel. Rickard Nordins politik borde däremot innebära att Gotland inte skulle behöva någon kabel, eftersom man kan lagra den energi man själv producerar. Om det vore så enkelt som Rickard Nordin säger måste väl Gotland vara ett ypperligt exempel på hur man kan klara det här.

Det är faktiskt så att inte heller den norska vattenkraften kommer att räcka. Om vi inte bara ska titta i vår lilla cell i Sverige utan se det lite större är det faktiskt så att vi inte kommer att klara att använda riktigt fin el till allt som behövs.

Ingen vore gladare än jag om vi kan ta kärnkraften från solen och använda den, men den kommer inte att räcka. Därför blir jag jättebekymrad när man inte får ekvationen att gå ihop. Det är faktiskt så vi måste göra seriös politik. Samtidigt vill vi gärna samtala med många partier, och det ska inte bli läsningar.

Anf. 221 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Nu tror jag att Lotta Olsson inte lyssnade på mig. Gotlandskabeln behövs för att man vill exportera, inte för att bara klara sig själv. Det är Centerpartiets politik att driva frågan om Gotlandskabeln. Jag välkomnar att Ulf Kristersson råkade nämna den i valrörelsen. Det var välkommet med tanke på att man inte hade varit så tydlig innan. Jag vill gärna se den politiken på riktigt från Moderaternas sida, inte bara när det är valrörelser – som vi också har sett hos Socialdemokraterna.

När det gäller balansen i det nordiska elsystemet ser vi också på balansrapporterna från Svenska kraftnät och deras nya modeller att systemet framöver är stabilare än vid avregleringen. Det är inte ett problem. Lotta Olsson målar upp något slags verklighetsbild som innebär att det ska bli svart. Det blir det inte.

Börja med att läsa balansrapporterna från Svenska kraftnät. Därefter kan vi diskutera. De visar på en helt annan verklighetsbild än den Lotta Olsson talar om i kammaren.

Anf. 222 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag hörde precis ledamoten Nordin säga att vi inte kom till förhandlingsbordet i dag och att det var första gången vi skulle förhandla om frågorna. Vad jag vet var det ganska öppet att vi förde fram ett antal frågor redan i våras som vi ville förhandla om.

Kristdemokraterna ser utmaningar framöver som inte fanns inom ramen för den energiöverenskommelse som ligger på bordet. Här ville några av de andra partierna, inklusive Centerpartiet, inte ens diskutera frågorna därför att ni tyckte att vi måste genomföra det som finns på agendan nu. Först efter det kan vi ta ansvar för Sveriges energipolitik.

Här tyckte vi något helt annat. Vi har upprepade gånger fört fram dessa frågor, till slut tillsammans med Liberalerna när vi såg att vi inte fick gehör inom ramen för liggande energiöverenskommelse. Jag vill klargöra hur en korrekt historieskrivning ser ut.

Det bud Kristdemokraterna fick innehöll inte något som tyder på att det ändå går att komma i mål, att diskutera och uppdatera ett energimål. Branschen vill också se en ny överenskommelse. Energiföretagen som Rickard Nordin refererar till vill se en uppdaterad energiöverenskommelse. Några har även uttryckt att de vill se att kärnkraften får en viktig roll. Här handlar det inte om att det enbart ska vara kärnkraft i Sverige. Här handlar det om att se att alla energislag behövs eftersom vi kommer att behöva mer el i framtiden. Vi måste se på dessa utmaningar.

Jag vill gärna höra ledamotens reflektioner.

Anf. 223 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! I våras ville man tillsätta en utredning på tolv månader. Det var det stora kravet då, förutom ett antal punkter som man ville få igenom sakpolitiskt.

Det har inte gått tolv månader. I ett första utkast som kom från regeringen i fredags sa man att man kan tänka sig att påbörja diskussionerna. KD har själv sagt att det finns tid fram till nyår att komma fram med något. Sedan väljer KD att inte dyka upp på första förhandlingsmötet.

Självklart har jag sympatier för att man inte tyckte att första utkastet var tillräckligt bra. Det tyckte inte jag heller. Jag hade många synpunkter. Jag tycker att vi tydligare borde diskutera om vi kan regionalisera fastighetskatter. Den frågan fanns inte med. Jag tog med mig detta till första förhandlingsmötet och sa: Ursäkta, ni har lyft upp vilka punkter ni gärna vill diskutera, men jag vill också diskutera dessa punkter!

Det är naturligt att i en förhandling diskutera ett första utkast. Det konstiga är att inte vilja dyka upp över huvud taget.

För mig är det självklart att man slutför den första överenskommelsen innan man ingår en ny överenskommelse. Hur ska Centerpartiet, eller vilket annat parti som helst, kunna lita på moderater och kristdemokrater om man inte är beredd att genomföra allt man har varit överens om först innan man ska hitta på en massa nya saker? Det blir en konstig ordning.

Det finns rätt mycket Centerpartiet kan tänka sig att göra annorlunda, men vi måste börja med att avsluta det vi var överens om. Om man inte klarar av det innan man vill diskutera vidare, då har man ett stort trovärdighetsproblem. Det ser vi i punkt efter punkt när man väljer att hoppa av olika typer av förhandlingar i stället för att sätta sig vid bordet. Vi kommer inte ens till första mötet innan M och KD har hoppat av.

Anf. 224 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Här står ledamoten och påstår att vi inte har diskuterat. Vi har diskuterat dessa frågor gång efter annan och inte fått något gehör alls. Nordin pratar om trovärdighet. Det trovärdiga här är att man också tar sig an vad som är relevanta utmaningar, och vi har fört upp dessa frågor till diskussion gång på gång.

Vi har fört fram att våra myndigheter också bör leva upp till energiöverenskommelsen i fråga om olika scenarier om framtiden. Man har inte velat ge det uppdraget till myndigheter. Man har själv brutit överenskommelsen när man lägger skattepålagor på kraftvärme och avfallsförbränning. Hur trovärdigt är det?

Det finns inget som tyder på att trovärdigheten är speciellt hög hos regeringspartierna och Centerpartiet.

Anf. 225 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Ursäkta, men jag blir lite full i skratt. Man säger att man inte har fått något gehör; regeringen bjuder in till samtal, och man väljer att inte dyka upp. Då blir det svårt att få gehör för sina åsikter.

Man bjöd faktiskt in till samtal. Att då välja att inte komma till förhandlingsbordet är anmärkningsvärt. Det visar väl på att det var viktigare att hoppa av än att faktiskt ta sig an de problem som finns.

Jag delar Kristdemokraternas syn att det finns ett antal problem. Det är kapacitetsutmaningar. Det finns utmaningar i fråga om flexibilitet, elnät och en mängd andra saker. Men inga av dem löses med fjärde generationens kärnkraft eller ett uppdaterat energimål, som Kristdemokraterna och Moderaterna lade fram.

De riktiga lösningarna diskuteras jag gärna. Men att hitta på saker som passar bra i opinionen, för att det känns bra på en valaffisch, är inte seriös politik. Det håller jag mig för god för att diskutera.

Anf. 226 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Sveriges elproduktion är ett föredöme internationellt. Vår mix av vattenkraft, kärnkraft och vindkraft ger inga klimatutsläpp i elproduktionen. I nästan alla länder används fossila bränslen i någon form för att producera el. Sveriges rena elproduktion är den huvudsakliga förklaringen till att svenskarnas klimatavtryck är betydligt mindre än i andra utvecklade länder.

Historiskt har elen i Sverige levererats pålitligt. Varje elkund, överallt, har kunnat känna sig trygg med att elnätet har levererat oavsett när man har haft behov av el. Systemet har också klarat av att nya kunder har anslutit. Men inget av det här är längre någon självklarhet.

Utmaningen för Sverige är hur industrin, transportsektorn och andra viktiga sektorer ska göra sig fria från de fossila bränslen de i dag är helt beroende av. Allt talar för att en omfattande elektrifiering kommer att vara en viktig del av lösningen. Prognoserna går något isär, men elanvändningen i Sverige ser ut att öka från dagens 140 terawattimmar per år till ungefär 200 terawattimmar 2050. Den ökningen motsvarar en årsproduktion i kärnkraften.

Politiken ska utgå från vad vi försöker uppnå. Utsläppen av klimatgaser ska bort till 2045 samtidigt som vi uppfyller övriga miljömål. Systemet ska leverera den energi vi behöver, när vi behöver den och där vi behöver den. Vi ska kunna lita på att systemet fungerar. Det gäller särskilt de där mörka och kalla dagarna då vi är som mest beroende av en pålitlig energiförsörjning.

Vi liberaler menar att energipolitiken ska utgå från behoven. Energisystemet ska planeras så att el och andra former av energi finns tillgänglig när den behövs och där den behövs till så låg kostnad som möjligt.

Fru talman! Den säkra tillgången på klimatneutral el årets alla timmar överallt i landet har länge varit en stark konkurrensfördel för Sverige, särskilt som den svenska elen varit billig. De ändringar vi gör i vår energiförsörjning måste göras på ett sådant sätt att systemet blir kostnadseffektivt och minimerar kostnaderna för kunder och skattebetalare.

Liberalerna ser därför med oro på de energipolitiska målen. Målet om ”100 procent förnybar” elproduktion handlar inte om vare sig försörjningstrygghet, kostnadseffektivitet eller klimatnytta. Om de målen varit viktiga hade överenskommelsen i stället pratat om ”fossilfritt”. Det är därför glädjande att Moderaterna och Kristdemokraterna nu väljer att gå i Liberalernas spår och därmed lämnar energiöverenskommelsen.

Fru talman! De elförsörjningsproblem som Sverige just nu upplever, framför allt genom att nya kunder på flera håll i landet inte kan anslutas till nätet förrän om många år, beror på begränsad kapacitet i elnäten. Än så länge finns det tillräckligt med el. Men el behöver också matas in i elnätet, och redan till nyår stänger Vattenfall Ringhals 2. Ett år senare stänger man också Ringhals 1. Dessa två reaktorer producerar i dag planerbar el motsvarande 10 procent av den svenska konsumtionen. Sverige, framför allt södra Sverige, kommer därmed att bli än mer beroende av att el kan föras in från andra områden när vi behöver den. Antalet timmar per år vi behöver importera smutsig el från Polen, Tyskland och Danmark kommer att öka.

Väderberoende elproduktion måste alltid kunna balanseras med reglerbar produktion för att täcka användarnas efterfrågan när produktionen inte motsvarar behovet. När två reaktorer nu stängs ned samtidigt som vindkraften fortsätter expandera ökar andelen väderberoende elproduktion i Sverige kraftigt. Vi blir därför beroende av att kol- och gaskraftverk i våra grannländer står redo att starta när vi behöver dem. Principiellt hade dessa kraftverk lika gärna kunnat stå i Sverige. Då hade vi aldrig kunnat kalla vårt system ”100 procent förnybart”.

Regeringen saknar svar på hur varje elkund ska kunna känna sig trygg med att varje timme på året få den el man behöver. I stället hänvisar den till att det i Sverige som helhet över året produceras mer el än vi använder. Låt mig då ta ett litet exempel. Om regeringen varit glassproducent hade den på samma sätt kunnat försöka bortförklara brist på glass på Skånes stränder en varm sommardag i juli med att det kommer att finnas billig glass i Luleå när snön börjar falla.

Liberalerna anser att vi själva måste få bestämma när vi vill ha glass – eller för den delen el.

Kärnkraften har en viktig funktion i kraftsystemet. När viktiga samhällssektorer elektrifieras och efterfrågan på el ökar blir tillgången på planerbar elproduktion än viktigare.

Fru talman! Sverige behöver en ny plan för att ställa om till fossilfritt med stärkt konkurrenskraft och utan att försörjningstryggheten försämras. Vi behöver en ny energiöverenskommelse, och det hade varit klädsamt om regeringen bjudit in till breda samtal om en sådan. Det skulle vi behöva göra för Sverige, för industrin och framför allt för klimatet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 12 december.)

§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2019/20:49 Protokoll om immunitet och privilegier för Europeiska organisationen för kärnforskning

2019/20:52 En utvecklad översiktsplanering

Skrivelser

2019/20:60 Riksrevisionens rapport om resurseffektivitet och produktivitet vid Sveriges lärosäten i nordisk jämförelse

2019/20:70 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelser skulle förlängas till och med *fredagen den 17 januari 2020*.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 december

2019/20:200 Definitionen av magasin

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:201 Vargpopulationens spridning

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:202 Bredbandsutbyggnaden

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 december

2019/20:608 Allvarliga driftsstörningar hos Svenska kraftnät

av *Arman Teimouri* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:609 En EU-gemensam gräns för utsläpp vid antibiotikautverkning

av *Lina Nordquist* (L)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:610 Aleviternas situation i Turkiet

av *Kadir Kasirga* (S)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:611 Internationella surrogatarrangemang och folkbokföringslagen

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 10 december

2019/20:485 Demokratioffensiv

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:507 Möjligheter till ökad vildsvinsjakt

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:538 Kompensation för svenska torskfiskare i Östersjön

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

Prot. 2019/20:49

11 december

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.54.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 6 anf. 36 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 74 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 123 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 171 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Översyn av Riksdagens ombudsmän (JO)	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU4	2
Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (M).....	2
(Beslut fattades under § 9.)	4
§ 6 Rättsväsendet	4
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU1.....	4
Anf. 2 JOHAN FORSSELL (M).....	4
Anf. 3 RASMUS LING (MP) replik.....	6
Anf. 4 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	7
Anf. 5 RASMUS LING (MP) replik.....	7
Anf. 6 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	7
Anf. 7 ADAM MARTTINEN (SD)	8
Anf. 8 TREDJE VICE TALMANNEN	10
Anf. 9 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	11
Anf. 10 ANDREAS CARLSON (KD).....	12
Anf. 11 RASMUS LING (MP) replik	14
Anf. 12 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	14
Anf. 13 RASMUS LING (MP) replik	15
Anf. 14 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	15
Anf. 15 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	15
Anf. 16 JOHAN HEDIN (C).....	17
Anf. 17 JOHAN PEHRSON (L)	20
Anf. 18 RASMUS LING (MP)	22
Anf. 19 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	23
Anf. 20 RASMUS LING (MP) replik	23
Anf. 21 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	24
Anf. 22 RASMUS LING (MP) replik	24
Anf. 23 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	24
Anf. 24 RASMUS LING (MP) replik	25
Anf. 25 ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	25
Anf. 26 RASMUS LING (MP) replik	26
Anf. 27 JOHAN PEHRSON (L) replik	26
Anf. 28 RASMUS LING (MP) replik	26
Anf. 29 JOHAN PEHRSON (L) replik	27
Anf. 30 RASMUS LING (MP) replik	27
Anf. 31 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	28
Anf. 32 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	30
Anf. 33 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	31
Anf. 34 JOHAN FORSSELL (M) replik.....	31
Anf. 35 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	31
Anf. 36 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	32
Anf. 37 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik	32
Anf. 38 LINDA WESTERLUND SNECKER (V) replik	33

Anf. 39	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	33
Anf. 40	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	34
Anf. 41	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	34
Anf. 42	ANDREAS CARLSON (KD) replik.....	34
Anf. 43	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	35
Anf. 44	ADAM MARTTINEN (SD) replik	35
Anf. 45	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	36
Anf. 46	ADAM MARTTINEN (SD) replik	36
Anf. 47	Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S) replik.....	36
Anf. 48	KATJA NYBERG (SD)	37
Anf. 49	HELENA VILHELMSSON (C).....	39
Anf. 50	JOHAN FORSSELL (M)	40
	(Beslut fattades under § 9.).....	40

§ 7 Internationellt bistånd..... 41

	Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU2	41
Anf. 51	MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	41
Anf. 52	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	43
Anf. 53	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	43
Anf. 54	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	44
Anf. 55	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	44
Anf. 56	YASMINE POSIO (V) replik	44
Anf. 57	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	45
Anf. 58	YASMINE POSIO (V) replik	45
Anf. 59	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	45
Anf. 60	MAGNUS EK (C) replik.....	46
Anf. 61	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	46
Anf. 62	MAGNUS EK (C) replik.....	46
Anf. 63	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	47
Anf. 64	FREDRIK MALM (L) replik	47
Anf. 65	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	47
Anf. 66	FREDRIK MALM (L) replik	48
Anf. 67	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	48
Anf. 68	LUDVIG ASPLING (SD)	48
Anf. 69	MAGNUS EK (C) replik.....	50
Anf. 70	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	51
Anf. 71	MAGNUS EK (C) replik.....	51
Anf. 72	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	52
Anf. 73	MAGNUS EK (C)	52
Anf. 74	YASMINE POSIO (V).....	54
Anf. 75	LARS ADAKTUSSON (KD)	56
Anf. 76	ANDERS ÖSTERBERG (S).....	58
Anf. 77	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	60
Anf. 78	ANDERS ÖSTERBERG (S) replik.....	60
Anf. 79	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	61
Anf. 80	ANDERS ÖSTERBERG (S) replik.....	61
Anf. 81	FREDRIK MALM (L)	61
Anf. 82	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	63
Anf. 83	FREDRIK MALM (L) replik	64
Anf. 84	LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	64
Anf. 85	FREDRIK MALM (L) replik	64
Anf. 86	MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik.....	65

Anf. 87 FREDRIK MALM (L) replik.....	65
Anf. 88 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	66
Anf. 89 FREDRIK MALM (L) replik.....	66
Anf. 90 JANINE ALM ERICSON (MP)	66
Anf. 91 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	68
Anf. 92 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	68
Anf. 93 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	68
Anf. 94 JANINE ALM ERICSON (MP) replik	69
Anf. 95 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	69
Anf. 96 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	71
Anf. 97 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	72
Anf. 98 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	72
Anf. 99 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	72
Anf. 100 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	73
Anf. 101 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	73
Anf. 102 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	73
Anf. 103 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	74
Anf. 104 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	74
Anf. 105 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	74
Anf. 106 MAGDALENA SCHRÖDER (M) replik	75
Anf. 107 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	75
Anf. 108 YASMINE POSIO (V) replik	75
Anf. 109 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	76
Anf. 110 YASMINE POSIO (V) replik	76
Anf. 111 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	77
Anf. 112 MAGNUS EK (C) replik	77
Anf. 113 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	77
Anf. 114 MAGNUS EK (C) replik	78
Anf. 115 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) replik.....	78
Anf. 116 ROBERT HALEF (KD).....	79
Anf. 117 LUDVIG ASPLING (SD).....	80
(Beslut fattades under § 9.)	80
§ 8 Försvar och samhällets krisberedskap	80
Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU1	80
Anf. 118 BEATRICE ASK (M).....	80
Anf. 119 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	83
Anf. 120 BEATRICE ASK (M) replik.....	83
Anf. 121 ANDRE VICE TALMANNEN	84
Anf. 122 BEATRICE ASK (M) replik.....	84
Anf. 123 NIKLAS KARLSSON (S)	84
Anf. 124 BEATRICE ASK (M) replik.....	86
Anf. 125 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	86
Anf. 126 BEATRICE ASK (M) replik.....	87
Anf. 127 NIKLAS KARLSSON (S) replik.....	87
Anf. 128 ROGER RICHTHOFF (SD)	88
Anf. 129 BEATRICE ASK (M) replik.....	89
Anf. 130 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	90
Anf. 131 BEATRICE ASK (M) replik.....	90
Anf. 132 ROGER RICHTHOFF (SD) replik	91
Anf. 133 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	91
Anf. 134 HANNA GUNNARSSON (V).....	93

Anf. 135	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	94
Anf. 136	HANNA GUNNARSSON (V) replik.....	94
Anf. 137	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	95
Anf. 138	HANNA GUNNARSSON (V) replik.....	95
Anf. 139	MIKAEL OSCARSSON (KD).....	95
Anf. 140	ALLAN WIDMAN (L)	97
Anf. 141	ELISABETH FALKHAVEN (MP)	98
Anf. 142	JAN R ANDERSSON (M).....	99
Anf. 143	ALLAN WIDMAN (L) replik.....	102
Anf. 144	JAN R ANDERSSON (M) replik.....	102
Anf. 145	ALLAN WIDMAN (L) replik.....	102
Anf. 146	JAN R ANDERSSON (M) replik.....	103
Anf. 147	CAROLINE NORDENGRIP (SD)	103
	(forts. § 10).....	105
Ajournering.....		105
Återupptaget sammanträde		105
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
 sammanträde.....		105
	KU4 Översyn av Riksdagens ombudsmän (JO)	105
	JuU1 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	105
	UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	107
§ 10 (forts. från § 8) Försvar och samhällets krisberedskap		
	(forts. FöU1)	108
Anf. 148	JÖRGEN BERGLUND (M).....	108
Anf. 149	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	110
Anf. 150	JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	110
Anf. 151	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	111
Anf. 152	JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	111
Anf. 153	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	111
Anf. 154	JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	112
Anf. 155	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	112
Anf. 156	JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	112
Anf. 157	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	112
Anf. 158	JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	114
Anf. 159	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	115
Anf. 160	JÖRGEN BERGLUND (M) replik.....	115
Anf. 161	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	115
Anf. 162	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	116
Anf. 163	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	116
Anf. 164	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	117
Anf. 165	SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	117
Anf. 166	ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	117
Anf. 167	ROGER RICHTHOFF (SD).....	119
Anf. 168	ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	119
Anf. 169	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	120
Anf. 170	ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	120
Anf. 171	ROGER RICHTHOFF (SD) replik	120
	(Beslut skulle fattas den 12 december.).....	120
§ 11 Energi.....		121
	Näringsutskottets betänkande 2019/20:NU3	121

Anf. 172	LOTTA OLSSON (M)	121
Anf. 173	RICKARD NORDIN (C) replik	122
Anf. 174	LOTTA OLSSON (M) replik	122
Anf. 175	RICKARD NORDIN (C) replik	123
Anf. 176	LOTTA OLSSON (M) replik	123
Anf. 177	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	123
Anf. 178	LOTTA OLSSON (M) replik	123
Anf. 179	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	124
Anf. 180	LOTTA OLSSON (M) replik	124
Anf. 181	BIRGER LAHTI (V) replik	124
Anf. 182	LOTTA OLSSON (M) replik	125
Anf. 183	BIRGER LAHTI (V) replik	125
Anf. 184	LOTTA OLSSON (M) replik	125
Anf. 185	MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	126
Anf. 186	BIRGER LAHTI (V)	128
Anf. 187	LOTTA OLSSON (M) replik	129
Anf. 188	BIRGER LAHTI (V) replik	129
Anf. 189	LOTTA OLSSON (M) replik	130
Anf. 190	BIRGER LAHTI (V) replik	130
Anf. 191	CAMILLA BRODIN (KD)	130
Anf. 192	RICKARD NORDIN (C) replik	133
Anf. 193	CAMILLA BRODIN (KD) replik	133
Anf. 194	RICKARD NORDIN (C) replik	133
Anf. 195	CAMILLA BRODIN (KD) replik	133
Anf. 196	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	133
Anf. 197	CAMILLA BRODIN (KD) replik	134
Anf. 198	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	134
Anf. 199	CAMILLA BRODIN (KD) replik	135
Anf. 200	PATRIK ENGSTRÖM (S)	135
Anf. 201	LOTTA OLSSON (M) replik	137
Anf. 202	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	137
Anf. 203	LOTTA OLSSON (M) replik	138
Anf. 204	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	138
Anf. 205	ARMAN TEIMOURI (L) replik	138
Anf. 206	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	138
Anf. 207	ARMAN TEIMOURI (L) replik	139
Anf. 208	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	139
Anf. 209	CAMILLA BRODIN (KD) replik	139
Anf. 210	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	140
Anf. 211	CAMILLA BRODIN (KD) replik	140
Anf. 212	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	141
Anf. 213	RICKARD NORDIN (C) replik	141
Anf. 214	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	141
Anf. 215	RICKARD NORDIN (C) replik	141
Anf. 216	PATRIK ENGSTRÖM (S) replik	141
Anf. 217	RICKARD NORDIN (C)	142
Anf. 218	LOTTA OLSSON (M) replik	144
Anf. 219	RICKARD NORDIN (C) replik	145
Anf. 220	LOTTA OLSSON (M) replik	145
Anf. 221	RICKARD NORDIN (C) replik	146
Anf. 222	CAMILLA BRODIN (KD) replik	146

Anf. 223 RICKARD NORDIN (C) replik.....	146	Prot. 2019/20:49
Anf. 224 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	147	11 december
Anf. 225 RICKARD NORDIN (C) replik.....	147	-----
Anf. 226 ARMAN TEIMOURI (L)	148	
(Beslut skulle fattas den 12 december.).....	149	
§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	149	
§ 13 Anmälan om interpellationer.....	150	
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	150	
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	150	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.54.....	151	